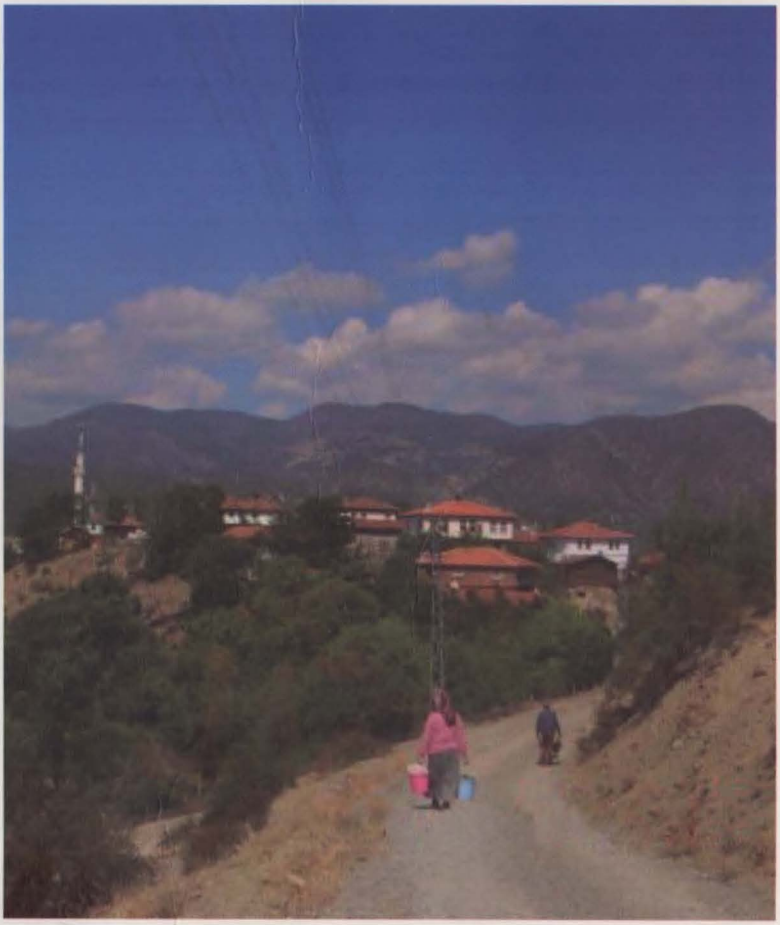
MUHİTTİN GÖKSOY

BİZİM KÖYDEN ÖTE KÖY YOK

Anı

uyum yayınları

MUHİTTİN GÖKSOY

BİZİM KÖYDEN ÖTE KÖY YOK

Bir Öğretmenin Anılar Zinciri

ÖNSÖZ

Muhittin Göksoy, anılarını yazdığı *Bizim Köyden Öte Köy Yok* kitabıyla ülkemizin yakın tarihine ışık tutuyor. Toplumun derinliklerinden taşıdığı olgularla bizi düşündürüyor.

Muhittin Öğretmenin eğitim gördüğü yıllar, Cumhuriyet Devrimimizin son kıvılcımlarının küllenmeye başladığı bir dönem. Kastamonu Gölköy Köy Enstitüsü'nün kapatılarak Öğretmen Okulu'na dönüştürüldüğü 1953-54 döneminde yatılı olarak okula başlaması tarihin bir oyunu. 27 Mayıs 1960'da Öğretmen Okulu son sınıf öğrencisi. Daha sonra altı yıl Sakarya Hendek Sivritepe köyünde ilk okul öğretmenliği yapıyor. Evli ve çocuk sahibi bir öğretmen olarak çok zor koşullarda Balıkesir Eğitim Enstitüsü'nü bitirerek orta öğretimde Türkçe öğretmeni olarak görev yapıyor. Öğrenciler yetiştirirken bir yandan da eğitimini sürdürüyor. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nü bitiriyor.

Muhittin Göksoy devrimci bir öğretmen. Bilimsel Sosyalist. Görev yaptığı yerlerde halk örgütlenmelerine önderlik ediyor. Trabzon'un Tonya İlçesinde Türkiye Öğretmenler Sendikası Şube Başkanlığı yapıyor. Cehalet ve yobazlıkla mücadele ederken gericiliğin hedefi de oluyor. 12 Mart 1971 döneminde öğretmenlikten uzaklaştırılıyor. Köyüne dönerek eşi ve çocuklarıyla beraber yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Bu kez de köyünde ve yakın çevresinde toplumu bilinçlendirme görevine devam ediyor.

Halkın Amerikancı Faşist rejime karşı mücadelesi, 1973 seçimleri, 12 Mart döneminden çıkış ve öğretmenliğe dönüş. Ortaokul ve lise müdürlükleri. Kastamonu Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik.

12 Eylül 1980'e giderken Muhittin Öğretmen, gene saldırıların hedefi oluyor. Açığa alınmalar ve sürgünler. Ancak halkı aydınlatma görevi daha da hızlanarak devam etmektedir.

1970'li ve 80'li yılların canlı anıları, yüreğinizde buruk bir hüzün ve derin bir acı bırakıyor. Anadolu'nun bağrından çıkmış bir öğretmenin şahsında Cumhuriyet Devrimimize yönelik saldırılara tanık oluyorsunuz.

Muhittin Göksoy öğretmenlikten 1988 yılında emekli oldu. Uzun yürüyüşünü sürdürüyor.

ÖNSÖZ

Yazmak, kendimi bildim bileli bir tutku oldu içimde... Ama hiç yazmadım. Yazamadım. Yazma denemesi yapmadım değil. Şiir denemelerim, öykü denemelerim oldu. Roman yazmayı düşündüm ancak denediklerimi yırtıp attım. Beğenmedim. Düşündüğümden vazgeçtim. Yazmaya cesaretim olmadı. Ta ki emekli oluncaya değin. Dostlarıma yazdığım mektuplardan ve birkaç şiir denemesinden başka geriye bir şey kalmadı yazılı olarak.

Emekli olduktan yıllar sonra altmışıma merdiven dayayınca yazma istenci dürtmeye başladı beni. Ne yazayım, hangi türü deneyeyim, sorusu çıktı karşıma. Tüm yazı türlerinin bir birikim işi olduğu bir gerçek. Ne yapayım, ne yazayım da bu yazma duygusunu tatmin edeyim diye düşünürken, usuma anılarımı yazmak geldi. Anılarımı yazmak birikimlerime de uygun düşüyordu. İlkokuldan Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne değin süren bir öğrenim serüveninin ardından, ilkokul öğretmenliği ve yüksekokul öğretmenliği, ilkokul müdürlüğümden lise müdürlüğüne değin süren idarecilik yaşamım olmuştu. Bu arada sendikacılığım, kooperatifçiliğim, dernekçiliğim yüzünden hükümetlerce itilip kakılmacılığım olmuştu. Üç kez sürgün edilmiş iki kez açığa alınmıştım. İşte bu nedenle işe koyuldum. "Bizim Köyden Öte Köy Yok"u yazmaya koyuldum. Bir öğretmenin anıları bu denli önemli mi diye düşünenler olabilir, sen kimsin diye düşünenler olabilir.

Ben öğretmen olan bir vatandaşım. Vatandaş olduğunun bilincine varmakta bir erdemdir. Her vatandaş anılarını yazmak hakkını kendinde görebilir. O anıların değerlendirilmesi okuyana bırakılmıştır. Okuyan ilginç bulur veya bulmaz. Yazılanlar ilginç bulunursa ortaya güzel bir yapıt çıkar. İlgi çekici güzel bir yapıt insanlara ışık tutar. Bir birikim sonucu yazılanlar boşa gitmemiş olur. Anılarımdan toplumun az bir kesmi de yararlansa bu benim için bir mutluluk vesilesidir.

İşte bu duygu ve düşünce içinde kalemi elime alıp, yazma cesaretini kendimde buldum. Bir yazar "Yazmak dokuz doğurtmaktan beter" demiştir. Doğru aklımda kaldıysa yazarlar için söylenmiş bu söz doğrudur. Ben yazar olmadığım için yazmak benim için daha zor oldu. Ancak yazmadan ölmek istemedim. Yazabilmek Kendimce anılarımı yazma yolunu seçtim. Yazabilmişsem, güzel bulmuşsanız ne mutlu...

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİCE

Yenice Gökırmak (Kızılırmak'ın en büyük kolu) Vadi'sinde üçgen bir plato düzlüğünün uç kısmında kurulmuş bir köy... Kastamonu ili Taşköprü ilçesine bağlı iken Hanönü'nün ilçe olması sonucu, Hanönü köyü olarak kalmıştır. Kastamonu-Sinop-Samsun karayolu üzerinde Taşköprü-Boyabat sınırına yakın asfalt anayola bir buçuk kilometredir.

Adının Yenice olmasının sebebi bir söylenceye dayanır. Karadeniz sıradağlarının bir uzantısı olan Zergib'den aşan bir yolcu bizim köyü görünce "işte Yenice" demiş, köyün adı Yenice kalmıştır.

Ben işte bu köyde doğmuştum. Kemik vereminden kurtulmuş Topal Şükrü'nün (Topal Ağa) altıncı çocuğuyum.

Çocukluğum

Benim bir büyüğüm olan Nurettin adındaki çocuklarının salgın hastalıktan ölümüne üzülen annem bana hamile kalmış. 1941-42 yılları arasında dünyaya gelmişim. Nüfus kâğıdında yaş büyütme sonucu doğum tarihi olarak 1941 yazıyor.

Çocukluğumda birçok hastalık geçirmeme rağmen yaşama şansını elde etmiştim. Geçirdiğim hastalıkların başında uyuz ve

sıtma gelir. Sıtmadan şişen karnımdaki dalağımı Cingöz adındaki yaşlı bir kadının gübrelikte kestiğini hiç unutmam. Hele okumasını üflemesini... Uyuz hastalığım sırasında parmak aralarıma, apış aralarıma sürülen uyuz ilacının yangısı gitsin diye köyü koşarak dolaştığımı unutmak hiç mümkün değildi.

İlkokula Başlama

Okula başlamam için öğretmen beni kaydetmeye gelince anam "Oğlum bu çocuk hasta, okula nasıl gidecek?" dediğinde öğretmen yazmaktan vazgeçmişti. Ertesi yıl okula yazılmıştım.

Öyle veya böyle yaşama dişlerimle tırnaklarımla bağlı olmamdan olacak ki ilkokulda kendimi toparladım. Yaşam içinde kararlı adım atmayı daha ilkokul yıllarında öğrendim.

İlkokulun dördüncü sınıfına geldiğimde ilkokuldan ilerisini okumak, köyden kurtulmak, adam olmak özlemi doğdu içimde. Ancak okumak, Gölöğretmen Okulu'nun sınavlarını kazanmakla mümkündü. Başka türlü okuma olanağımız yoktu. Daha Türkçesi, köylünün çocuğunu okutma olanağı yoktu. Beşinci sınıfta ilkokuldan sonrasının okuma özlemi daha da arttı. Tüm gücümle ders çalışıyordum. Öğretmenimiz askere gitmişti. Sonradan komşu köyün kursuna gittim. Onlar da kursa son verince daha uzak bir köy olan Sakız köyü öğretmenlerinden ders aldım. Sınavlara iyi hazırlandım. Taşköprü'de yazılı sınava katıldım. Sınavı kazanmış, sözlü sınava girme hakkı kazanmıştım. Sözlü sınavı da başarı ile verince Kastamonu Gölöğretmen Okulu'na girme hakkını elde ettim. Böylece ilkokul dönemi kapanmış, özlemini duyduğum okuma hayallerim gerçek olmuştu. Okulu kazandınız yazısı gelince elma bahçesinde şapkamı gökyüzüne fırlatıp, şapkanın elma dalında kalışı hep aklımda. O sevinci, o coşkuyu bir kez daha yaşamak ne mümkün!

O Günlerin Öğretmenleri

O günlerin, yani bizim kuşağın öğretmenleri bir başkaydı. Onlar köy enstitülerinde yetişmiş idealist öğretmenlerdi. Benim öğretmenim Ahmet Korkmaz idi. Sarıalan, Halköyük komşu köylerdi. Ardıç, Sakız, Boyabat'a bağlı köyler olmasına karşın ilkokul 4 ve 5. sınıflar arasında bilgi yarışması düzenlenirdi. Köyden köye kapalı zarf içinde sorular gelir biz öğrenciler grup çalışması ile yanıtlar, soruları yollayan karşı okula sorular hazırlayıp yanıtlarla birlikte gönderirdik. Öğretmenlerimiz her yıl okul tatil olunca, yatılı okula gidecek çocuklara sınav gününe değin kurs verirlerdi. Bu konuda en usta olan öğretmenlerden birisi Sarıalan öğretmeni "Çakıcı" takma adlı olanıydı. Birde Sakız köyünde bir öğretmen vardı. Ben her ikisinden de ders almıştım. Bizim ilkokul öğretmenlerimizin başarısı yatılı okula koydukları öğrenci sayısıyla ölçülürdü.

Cimri Halam

Sarıalan köyüne ilkokul öğretmenim askere gittiği için ders almaya gidiyordum. "Sarıalan'da bir halan, iki teyzen var bugünde azıksız gidiver" demişti anam. Orada en varsıl olan Satı Hala'mdı. Satı Halam anamla değiş tokuş yapılmıştı, Arif Dayı'mın eşiydi. O gün onun evine öğle yemeğine gitmiştim. Halama "Karnım aç" demiştim. Halam yemek diye sofraya ayran ekmek koymaz mı! Halam dışarı gidince evden kaçar gibi çıktım. Satı Hala'mdan yoksul olan Yeter Hala'ma gittim. Olan biteni anlattım. Halam "Vay cimri vay" diye söylendi. Folluktan getirdiği iki yumurtayı tereyağında pişirip yoğurt ve taze ekmekle sofraya koydu. Bir gü-

zel doyurdum karnımı. Halamın elini öpüp ayrıldım. O gün bugündür Yeter Halamı hep özlerim, o yoksuldu ama cömertti.

Sağ Gözümün Kör Olması

Daha ilkokula gitmiyordum, ilkokula giden büyük çocuklar topaç çevirirlerdi. Yaşıtlarımla bende oturduğum yerde ipsiz topaç çevirmeye başladım. Büyük çocuklardan İsmail adında birisi topaca hızla vurduğu sopanın ucundaki kendirden yapılma sicimi gözüme vurdu.

O anda dünyamı karanlık içinde kaldı. Gözüm kan dolmuştu. Biri beni kucağına alıp eve getirdi. Sonrasını anımsayamıyorum. O yıllarda doktora gitmek, doktoru bulmak başka bir sorun. Gözüme katarakt inmiş, haberim yok. Öğretmen okulu sınavlarını kazanıp, heyet raporu almaya gidinceye dek ayırdına varamamıştım katarakt oluşumun. Sağ gözüm görmüyordu. Hele ki doktor sınav kazanmış bir köy çocuğuna acımış olacak ki; görüyor raporu verdi. "Hadi bakalım, seni okumaktan alıkoymayalım" dedi. Sevincimden doktorun odasından dışarı fırlarcasına çıkmıştım.

Sonunda heyet raporunu olumlu olarak alıp okula götürmüştük diğer evraklarla birlikte... Yaşamımda unutulmayacak anlardan birini tatmıştım göz doktorunun odasında...

Olacak Oğlak...

Daha ilkokulu gitmeden 5–6 yaşlarında kaz çobanlığı yaptırırlardı. Kazları köyün batı yamacından inen yaka yoldan çalılık denen düzlüğü indirir, sulak ve çayırlık olan adına "suluk" denilen yerlerde otlatırdık. Bir gün çocuklarla oyuna dalmış olacağız ki; kaz yavrularından birini karga kaptı. O kadar üzülmüştüm ki kaz-

ları ve yavrularını önüme kattığım gibi yaka yoldan yokuş yukarı ağlayarak köye getirmiştim. Daha önce gözüme topaç ipi vurulması nedeniyle katarakt olduğunu söylemiştim. İlkokul beşinci sınıftaydım; çardak altı bahçemizde üzüm topluyorduk. En yüksek daldan üzüm alırken, sol gözüme dal çarpmaz mı? Dünyam bir daha kararmıştı. Zor bela çitlembik ağacından indim. Çok şükür gözüm kanamamıştı. Ama önümü zor görüyordum.

Beni Arkaltı denen yere çeltik bekçiliğine gönderdiler. Ben dumanlı gören gözlerimle, güç bir halde doğruca çeltik tarlalarına gittim. Çeltik tarlalarına çay yatağından aşağı sığırlar iniyordu. Ben ise sığırları uzaktan gözledim. Tam tarlaların üst kısmına, gelen sürüleri görebileyim diye çayın orta yerine, güneşin alnına oturdum.

Öyle otururken köyümüzden Gımuk (Recep) Amca beni görüp, yanıma geldi. Bana "Be oğlum! Sen bu güneşin alnında ne yapıyorsun? Başına güneş geçer" dedi. Ben durumu anlatınca "Allah Allah ve Suphanallah" dedi. "Sen buradan kalk!" diye tembihledi. Ben "Olur " dedim gider gibi yaptım, ama gitmedim. Bu iki olayla, küçük yaştan itibaren ne denli kararlı, verilen görevi harfi harfine yerine getiren bir insan olabildiğimi göstermiş oldum. Gerek okulda, gerek başka zaman verilen görevleri yerine getirmek benim için en temel ilkeydi. Atalarımızın "Olacak oğlak, bilmem nesinden belli olur" sözü benim için söylenmişti.

Yeğenim Muharrem ve Ben

Yeğenim Muharrem ile hemen hemen aynı yaştayız. İkimiz birlikte büyüdük. Ancak o haylaz mı haylaz bir çocuktu. Onu böyle yapan da annesiydi. Benim annem babam değirmende kalıyorlardı. Ben yengelerimin, ağabeylerimin yanında kalıyor, onlara yardım ediyorum. İlkokul çağında yaz aylarında, cumartesi pazar

ikimiz de çobanlık yapıyorduk. Muharrem sığırları, ben keçileri otlatırdım. Keçileri otlatmak daha zordu. Çünkü bir yerde durmazlardı. O nedenle Muharrem'i keçilere göndermezlerdi. Ne var ki Muharrem sığırları da bana bırakıp oyuna kaçar giderdi. Bir kez olsun Muharrem'i şikayet etmezdim.

İlkokulun son sınıflarıydı. İkimizi mısır tarlası bekçiliğine yollamışlardı. Öğle sıcağı bütün kızgınlığıyla çökmüştü. Muharrem "Ben biraz ırmakta (Gökırmak) yıkanıp geleyim" dedi. Gidiş o gidiş... Muharrem gelmez, saat on beşi geçmişti. Ben de nerede kaldı diye, ona bakmaya gitmiştim. O sırada birkaç hayvan mısıra girmez mi! Babam, bizim köyün Kıran mevkii, Cinkaya tarlasından bizi görüp bağırmış, yanıt alamamış. En sonunda topal bacağıyla bir koşu gelip hayvanları kan ter içinde mısırdan çıkarmış. Tam o sırada biz de geldik ırmaktan. Muharrem kaçıp gitti. Babam bana, ben hayvanlara vuruyorum sopayla. Ben hiç kaçmadım. Babam anlamış olacak ki, bir iki söylenip gitti. Muharrem babam gelip beni de döver diye doğru Arkaltındaki bahçemize gidip elma ağacına çıkmış. Akşamüzeri babam bahçeye inmiş bakmış ki Muharrem elmanın tepesinde. "İn aşağı kerata! Kaçanın anası ağlamazmış" demiş. Muharrem'in haylazlığı anlatmakla bitmez.

İlkokul bitince beni Öğretmen Okulu'na, onu da ilkokula başlattılar. Anası "Benim oğlum büyük adam olacak" diyordu...

İnönü'yü Görmemiz

İlkokulun birinci sınıfındaydık; yıl 1950 Nisan sonu Mayıs başları... Seçim gezisine çıkan Milli Şef İnönü Kastamonu'dan Sinop'a gidiyor. Aşağı Çakırcay Köyü'nde çevre halk ve öğrenciler İnönü'yü karşılayacağız. Öğretmenimiz bizi Yenice'de sıraya

dizdi ve bir saat içinde Çakırcay'a indik. Yolun üzerine diktikleri direkleri ve üzerindeki sırığı çam dallarıyla süslemişler, bizi de iki yana inci gibi dizmişlerdi.

İnönü neden sonra geldi bizleri selamlayıp geçip gitti. Kurtuluş Savaşı'nın ikinci adamı İnönü'yü o çocuk halimle hiç unutmadım. O, ölünceye dek Atatürk kadar sevdiğim bir milli kahramandı benim için.

Öğretmen Okulu Sınavı ve Taşköprü

İlkokulu bitirip sınavlara hazırlanmaya başlamıştım. Haziran sonu Taşköprü'de olacak sınav için diğer köy öğretmenlerinden yardım almış ve kendi başıma da çalışmıştım.

Taşköprü bizim köye kırk km. uzaklıktaydı ve "Posta" adında bir arabayla, günde bir kez gidilebilirdi. Sınav günü yaklaşmış, hepimizi bir heyecan kaplamıştı. Babam ve ben sınava gidecektik. Annem yolluk hazırlıyordu, ben ise heyecandan yerimde duramıyordum. Nihayet sınava bir gün kala Gökırmak üzerindeki tahta köprüden geçerek yola çıktık. Sınava girecek olmamın yanı sıra ilk defa Taşköprü'yü, ilçemizi görecektim.

Taşköprü hayalimde ayrı bir dünya idi benim için. Bizi tanıyan araba sahibi bize yol gösterdi ve araba arkasında kesif bir toz bulutu bırakarak ağır ağır, kıvrıla kıvrıla ilerlemeye başladı.

İki saatlik yolculuk bizi Taşköprü'ye ulaştırdı. Burası çok güzeldi. Dükkanları, geniş caddeleri, parkları ve akşam güneşi beni adeta büyülemişti.

Babam "Arap Hacı'nın otelinde kalacağız" diyordu. Akşam olmuş, büyülü, güzel Taşköprü akşamı karanlığa dönerken soluk elektrik lambaları yanmaya başlamıştı. Bu soluk ışıklar elektrik denen enerjinin ısıya dönüşmesi idi.

O gece Arap Hacı'nın iki katlı ahşap otelinde kaldık. Babam bana uyumadan önce çarşıyı gezdirdi. İlk kez lokantada yemek yedim. Ertesi gün için erken uyandık. Sınavın olacağı Abdurrahman Gazi İlkokulu'na geldik. Soru kağıtları dağıtıldı ve sınav başladı. Havuz problemi çıkmıştı, ben de doğru yanıt vermiştim.

Sınavdan sonra babamla yine posta arabasına binip pencere kenarında geleceğe dair güzel düşlere dalmıştım. Önümde yepyeni açılıp giden bu dünyada, on iki yaşın çocuksu hayalleri sonsuza kıvrılıp giden tozlu yollar gibiydi.

Topal Ağa

Babam dedemin üç kızından sonra olmuş. Tek erkek çocuk olmasının yanı sıra birkaç yaşındayken patlak veren Balkan Harbi ve Birinci Dünya Savaşı ile esir düşen babasını on sene sonra, koltuk değnekleri ve bir bacağı topal olarak karşılamış.

Babam on yaşında kemik veremi olmuş, sağ bacağının diz kapak kemiği alt ve üst bacak kemiklerine kaynamış, bacağı bükülmez olmuş. Ondan sonra da zaten topal aşağı, topal yukarı derken adı "Topal Şükrü" kalmış. Babamın anneannem ve dedemin yaptığı hayvancılık sonucu gelen imkânları değerlendirip mal mülk bahçe alması ile adı sonradan "Topal Ağa" olmuş.

Babam minyon yapılı, sinirli mi sinirli bir adamdı. Topal bacağı ile Yenice'deki herkesi yıldırmıştı. Sarıalan Köyü'nden Arif adında birisine ablasını vermiş, karşılığında ise onun kız kardeşini alınca dört kız bir erkek sahibi olmuş. Dedemin ve (Cennet) babaannemin çalışkanlığı güçlü bir varsıl kudret getirince babam daha da şımarmış, tabiri caizse ali kıran baş kesen olmuş. Ölünceye kadar deli dolu, haşarılığı bırakmayan bir adamdı.

Dedem öküzün en iyisini, mandanın birincisini sınıfına koşar; babamın altına atın en iyisini (rahvanını) alırmış. 1940'larda değirmen sahibi olan babam "O yıllarda bir değirmen bir fabrika" derdi.

Babam tüm yanlışlarına rağmen zeki bir insandı. O yarım, sakat haliyle bizi sıraya katmıştı. Ruhu şad olsun, nur gönlünde yatsın.

Birinci Sınav Sonucu

Birinci sınavdan köye dönmüştük. Köyde sınav sonuçlarını bekliyorduk. Babam her Çarşamba nahiyemiz olan Gökçeağaç, Hanönü pazarına giderdi. Yine yaz başı güz sonu elinde sarı bir zarfla gözlerinin içi gülerek bana yaklaşmış "Okusana" demişti. İçindeki "Birinci eleme sınavını kazandınız" yazısını okuyunca sevinçten havalara uçmuştum, o deli sevincimi asla unutamam.

Ama daha ikinci sınav olarak sözlü elemeler vardı. Yazılıdan kendimden emin çıkan benim için sözlü "çantada keklik" gibi geliyordu.

İkinci eleme Sınavı

Birinci elemeyi aşmanın verdiği sevinç ve içimde oluşan güven duygusuyla bu ikinci elemeyi de aşacağımı umuyordum. Sınava girmiş olanlardan bilgiler alıyor, var gücünle sözlü sınavlara çalışıyordum.

Bu sınav genel bir kurul önünde öğrencinin herhangi bir konuşma bozukluğu, özrü var mı, tepkileri nasıl, dil sorunu bulunuyor mu bunları ölçen bir mülakattı.

Sınav günü geldi çattı. Babam beni önüne kattı, kıyı yoldan kara mezar taşlarının arasından dolanıp, tahta köprüden geçtik. Araba gelince ver elini Kastamonu. Tozlu yollardan inleyerek ilerleyen otobüsten dışarıyı seyredip çocukça hayallere dalmak o denli mutluluk vericiydi ki anlatamam.

Kastamonu bizim ilimizdi ve Taşköprü'den daha büyüktü. Bir çay vadisinin iki yakasına oturmuş, iki yan duvarla örülü Kastamonu Çayı buradan akmakta üzerinde yayalar için kullanılan eski bir kemer köprü vardı.

O akşam Kastamonu girişinde, sağda çayın batı yakasına bakan Cemil'in Oteli'nde kalacaktık. Babam ben akşam olmadan çay boyunu, Nasrullah Camii'ni, Belediye Caddesi'ni gezdirdi. Akşam otele döndük. Kaldığımız otel üç katlı olup altında kahvehanesi vardı.

Sabah olmuş kalkıp kahveye inmiştik. Babam susamış, sıcak sıcak Kastamonu simidi alıp gelmişti. Simitleri çayıma bandıra bandıra yemiştim. O günden bu yana ne zaman simit alsam çaya bandırıp yerim. Ama o simitlerin tadı hâlâ damağımda kaldı. Hiç unutamadığım lezzetlerden biri oldu. "Eski çamlar bardak oldu" dedikleri gibi eski tatlarda kalmadı. O fırın kokan simitlerin ve tavşan kan çayların lezzetlerini ölünceye dek unutmayacağım, özleyeceğim.

Hotel'den dışarı çıktığımızda Kastamonu çay vadisinin davul zurna sesiyle inlediğini gördük. Bir bayram havası ki sorma her yer bayraklarla süslenmiş, donatılmış. Vali Konağı'nın önündeki Kurtuluş Savaşı Anıtı beni büyülemişti. Babam, bir an önce okula varalım diyordu. Gölköy'e yola çıktık. Biraz yol aldıktan sonra yüksek bir tepeye çıktık. Birden öğretmen Okulu–Ziraat Okulu ve Gölköy ovası serildi önümüze. Gölköy ovasının Daday yönüne doğru çok görkemli bir manzarası vardı.

Okula vardık. Hemen listeleri inceledik. Adımın karşısında "diploması yok" yazıyordu. Babam hemen idareye gitti. Diplomasız olmaz demişler. Boyabat'ın İmam köyünden Sıhhiye Ali Bey'e gittik. Ali Bey "Hemen diplomayı getirin" dedi. Babam hemen Kastamonu'ya gitti. Eski bir tanıdığı Zurnacı Mümtaz'ı buldu. Zurnacı Mümtaz, davulcu Karayılan'ın zurnacısı olarak çalışıyordu. İkisi de ülke çapında tanınmışlardı. Benim sınavımı kazanmama da çok seviniyor ve hemen valiliğe gidiyor. Durumu anlatıyor. Vali'nin emriyle Taşköprü'den diplomam getiriliyor. Rahmetli Mümtaz Amca olmasaydı benim sınava girmem mümkün değildi.

Mümtaz Amca babamı okula gönderiyor. Ben dört gözle babamı bekliyorum. Heyecanla karışık garip duygu ya da duygusallık hali aldı içimi. Sonunda babam geldi. İkimizde de sıkıntılı bir durum hâsıl oldu. Ben de diplomanın gelmemesi durumunda kafamdan kötü senaryolar çeviriyorum. İçim içimi yemeğe başlıyor. Akşama doğru babamı arıyorlar. Diplomam gelmişti. En sonunda diplomamın bana geldiği haberini alıyorduk. Çok mutlu olmuştum. Önümde yapacağım yeni atılımlar beni bekliyordu. Diplomam gelince sınavı kazanmış gibi sevinmiştim. Sonuçta sözlü sınavı başladı ve birkaç gün sürdü. Bu sınavda başarı ile geçti. Okula girme işlemleri için Taşköprü'ye dönmüştük. Okulumuz yatılı meslek okulu olduğu için "senet-sepet" istiyorlardı. Okulu bırakan veya mesleğini yerine getiremeyen öğrenci velisi tazminat ödeyecekti. Onun için Devlet Baba kendi savunma mekanizması uyguluyordu.

Eylül ayıydı... Okula kayıt işlemlerimiz bitmiş ve eğitim başlamıştı. Velileri ile okula gelen öğrenciler bir günde okula teslim edilip gidiyorlardı. Babamdan ayrılmadan onunla son kez hasret gideriyordum. Babam, son kez uyarıyordu. "Seni göreyim yavrum derslerine iyi çalış. Yüzümü kara çıkarma ve öğretmenlerini

iyi dinle" diye tembih ediyordu. Cemil Ağabeyim bu okula benden önce girmiş okumamıştı. Okula girdiği yıllar kıtlık yıllarıydı. Okulda yeterli yemek verilmiyor diye okuldan kaçmıştı. Anamın kül çöreği bitmez pekmezleri varken ben açlıktan öleceğim diyip okuldan kaçmıştı. Babam da ona tazminat ödemek zorunda kalmıştı. O nedenle bana da sıkı sıkı tembih ediyordu. Bende tanıştığım arkadaşlarımla kalmıştım, yepyeni bir dünya ve geri dönülmez bir yola girmiştim.

Köyümden Ayrılış

Okula kayıt yaptırmak için senet işlemlerini bitirip köye geri döndük. Okula gitme hazırlığı başladı. İlk kez takım elbise giymiştim. Büyük ağabeyimin asker bavuluna çamaşırlarım yerleştirilirken annem çok hüzünlenmişti. "Benim zayıf çelimsiz oğlum sen ne yaparsın orada" diyordu. Biraz azık düşünüldü. O yıllarda gurbete gidene çantasına "azık" hazırlanıp koyulurdu. Gideceğimiz yer Kastamonu'ydu ve yatılı okul vardı. Yeme içme okula aitti. Ancak "azık" hazırlamak güzel bir gelenekti. Eylül ayının kasvetini hissettirdiği bir orta ay yaşanıyordu. Çocukluk yıllarında köyünü o denli sevmek... Benim gibi sevmek... Bilmem her çocukta var mıydı köyünü benim gibi loş bir hüzün haliyle sevmek. Bir yandan okula gidişimin sevinci bir yandan ise ailemden ayrılışımın ağır hüzün kokusu... Akşam karanlığında köyümü, canımı; iyi bir süzerek dolaştım. Kimse bilsin istemeden. Kimse görsün istemeden. Eski Çay Vadisi'ni, Gökırmak'ı, daha uzaklardan batı yönünde dağ silsilelerini, akşamın oluşunu uzun uzun loş bir hüzün havasıyla seyre dalmıştım...

Yenice-Bizim Köy

Yenice Köy'ü, ikizkenar üçgen bir platonun sivri kısmında kurulmuştur. Platonun doğusunda Akay Vadisi, batısında Eski Çay Vadisi, kuzeyinde Gökırmak Vadisi vardı. Yenice platosunu sanki tanrı bir mimar gibi yontup vadiye yerleştirmişti. Yenice vadiye egemen bir köydü. Ilgaz Dağı'nın uzantısı Elek Dağı ile Karadeniz sıradağları arasında akan Gökırmak vadisinin bizim köyden seyrine doyum olmazdı. Daha o yaşlardan o güzelliği taparcasına sevmiş, âşık olmuştum. İşte o nedenle ayrılmak bana zor gelmişti. Tanrı bu köyü yaratırken hem mimarlığın hem ressamlığın altın olgunluk çağı becerisini göstermişti. Yenice ve çevresi bir doğa harikası idi.

O çeltikler... Sonbaharın getirdiği renk cümbüşü içinde boynu bükülen çeltik başakları...

O güzellikler kayboldu, gitti. Daha on yaşlarında Yenice'ye sevdalanmıştım. Melankolik bir hüzün ile on iki yaşımın ayrılığı da bağlamıştı beni köyüme, varlık sebebime...

Okulum

Okulumuzun eski adı "Gökırmak Köy Enstitüsü" idi. Yeni adı ise Gölköy İlköğretim Okulu olmuştu. Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı döneminde Hakkı Tonguç tarafından yapılmış köy enstitüleri her ne kadar öğretim sisteminden korkan egemen güçler tarafından öğretmen okullarına döndürülse de, yine bu enstitü havası buralarda sürdü.

Zamanla bu okullar da enstitü kaynaklı oluşları nedeniyle egemen güçler tarafından kapanıp öğretmen lisesine dönüştürüldüler. Böylece dünya eğitim sistemleri içinde tek ulusal sistem olan köy enstitüleri tarihe karışmış oldu.

Bugün geldiğimiz kokuşmuş eğitim sistemi, egemen güçlerin istedikleri bir sistemdir. Varsınlar hayrını görsünler!

Okulumuz bana devasa modern bir köy gibi gelmişti. Alt ve üst yapısı ile görkemli bir kasaba gibiydi. Okulun önündeki Atatürk heykeli önüne dizdiler ve bir numaralı yere gittik. Orada ambar memuru bize battaniye, nevresim ve yorgan dağıttı. Katlı battaniye, yorgan ve nevresimle o yolu çekmek beni öldürmüştü. Battaniyeler eski, yorganlar ve yataklar ise kirli sarıydı belki de kiri belli olmasın diye bu renk seçilmişti. Nöbetçi öğrenciler bizlere nevresim takmayı, yatak düzeltmeyi öğrettiler.

Akşam kampana çalınca sıraya girdik ve yemekhaneye gittik. Yemeği yedikten sonra tekrar yatakhane yolunu tutmuştuk. Yeni tanıştığımız ve tanıdığımız arkadaşlarla birlikte olduk ve künyelerimize göre yerlerimizi ve yataklarımızı bulduk. Ranzalarda altlı üstlü yatacaktık, bana da alt ranza düşmüştü. Dizel ışığının ürettiği loş ışıklar içinde soğuk yatağıma gitrmiştim.

Yatağa uzanmış ve içinde kaybolmuştum. Bir garip duygusallık içinde ağlayarak uyuya kalmıştım. Sabah nöbetçi öğrencilerin kampana zili ile uyandım.

Artık yatakhaneden hemşeri çevreden ve diğer sınıflardan birçok arkadaşım vardı. Bunların içinde kendime B sınıfında okuyan A. Çakırcay köyünden (Dangalak) Hüseyin Kaynak'ı seçmiştim.

Okulu tanımaya sınıfımızdan, parktan, yemekhane çevresinden başlamıştık. Çok uzaklaşamıyorduk sanki kaybolacaktık. Üst sınıflardan öğrenciler rehberlik edip okulu, kuralları, çevreyi anlatıyorlardı. Alt sınıflarda okuyanların bizim sınıflarınıza girmesi yasaktı ve üst sınıflarında tanıdıkları olanlar "hemşerin gelmiş" diye çağırılırdı. Okulda tam bir asker disiplini hâkim idi. O yaşta bu zorunluluğu anlıyor, bilincimin yarattığı iradem ile duygusallığımı yeniyordum.

Yeni Okulum

Okulun ortasındaki Şeker Köprüsü'nden geçen şose yol, okulu kuzey-güney diye ikiye bölüyordu. Bu yoldan geçen arabalar bende karmaşık duygular uyandırıyor, bilinmedik bir sonsuzluğun içinde yalnızlığımı ve kaygılarımı tetikliyordu. Burası büyük yapıların yer aldığı çok geniş bir çiftlik gibi olup bir numara dışında hepsi tek ve çift katlıydı. Bina yapılarında ana malzeme genelde taş idi ama bir numara eski Kastamonu evlerini andırıyordu.

Hayvan ahırları, elma bahçeleri, sebze tarlaları futbol, voleybol, basketbol sahaları sessiz bir sonsuzluk içinde uzayıp gidiyordu.

Okula artık alışmış, yeni arkadaşlar edinmiştim. Dersler başlamıştı ve öğretim yılı 1953–54 idi. 1954 takvim yılının son üç ayına girmiştik.

Köy Enstitüleri İle İlgili

Okulumuzun geçmişi, anlatılanlar ve sonradan bilgilenmeler ile Atatürk'ümüzün eğitim seferberliğinde oluşturduğu eğitimci kadro köy enstitüleri sistemini yaratmıştı.

1940'lara adım atarken Anadolu'nun dört bir yanına yayılmış bu eğitim enstitüleri ve eşsiz neferler alın teri ve emekle bu binaları, yapıları nasıl ötelerden taş taşıyarak yapmışlardı? İnsanın aklı almıyordu doğrusu...

Bizden önce on dönem geçmiş, birçok mezun birer ışık ve aydın olarak Anadolu'nun engin topraklarında çorak elli insanlarımızı bilgilendirmeye eğitmeye gitmişlerdi. Bu insanlar bize örnek ve eğitici bir fener bir rehber olmuşlardı. Bizde onlara bakarak çizecektik ışıklı yolumuzu...

Ancak tüm Türkiye'de toprağı uyandıran, insanı uyandıran,

bulundukları çevreye ve topluma ışık saçan köy enstitülerine el altından karalama kampanyası başlamıştı. 1950lere gelindiği zaman bu köy enstitüleri egemen güçler ve işbirlikçileri tarafından "komünist yuvaları" adı ile anılıyordu. Amaç aydınlanmanın, çağdaşlaşmanın önünü kesmekti. "Uyandırma kerizi, uyanırsa yer bizi" demişler, iş işten geçince de bu çağdaş eğitim yuvalarının adı değiştirilmişti. İşte biz ad değişse bile ışıklı ruhunu içinde barındıran bu eğitim kurumlarında birer ışık, öğretmen adayıydık.

Derslere Isınma

Okula ve derslere ısınmaya başlamıştık. Artık okul köyümüz, öğretmenlerimiz anamız babamız, büyük sınıf öğrencileri ağabeylerimizdi. Nasıl yatılır, nasıl kalkılır, derslere, düzene nasıl ayak uydurulur öğrenmiş, derslere de çok bağlanmıştım. Köye özlem azalmıştı, artık yatakta ağlamıyordum. Ali Tiryaki sıra arkadaşım olmuştu, durgun sessiz bir çocuk olup, çoğu kez bana yardım ediyordu.

Okulda Yaşam

Dersler başlamış ve birinci dönem birinci yazılı sınavları yaklaşmıştı. Cumhuriyet Bayramı yaklaşmıştı. Büyük sınıflar Cumhuriyet Bayramı için büyük bir hazırlık içindeydiler. Öğretmenlerimiz de ders girişlerinde Cumhuriyet Bayramının anlam ve önemini anlatıyorlardı. Zayıf ve sağlığım yerinde olmayan bir yapım vardı. Okulda disiplin çoktu. Öğretmenler bana çok sert görünüyor ve onlardan korkuyordum. Sınıfta en arka sıralardan birine düşmüştüm bir sınıf arkadaşımla beraber. Buna sevinmiştim çünkü ders esnasında öğretmenlerin beni görememesi işime geliyor-

du. Okulda ki bütün işleri çamaşır ve yemek hariç tüm öğrenciler görüyordu. Başlangıçta biz nöbet tutmuyorduk ama ileride bize de nöbet sırası gelecekti.

Nitekim sınıf temizlik nöbeti başlamış bulunmaktaydı. Bir süre sonra yemekhane ve çevre temizlik nöbetine çıkarılacaktık. Tarım öğretmenlerimiz sebze dikim işlerini öğrencilerine yaptırıyorlardı. Okulda akşam ve sabah ders çalışma saatleri vardı. En zor olanı sabah ders çalışmaktı. Sabah yataktan kalkmak zor oluyordu. Son sınıf öğrencileri nöbetler tutuyor ve bütün sınıfları denetliyorlardı. Onlardan ve öğretmenlerden fazla çekiniyorduk. Yaşam ve öğretmenlikle ilgili dersler işlik denilen yerlerde yapılıyordu. Müzik dersi müzik laboratuarında, el işi dersi atölyelerde ve resim dersleri ise yine resim atölyelerinde yapılıyordu. Fen Bilgisi laboratuarı ilk etapta bana hastane laboratuarı gibi gelmişti.

Okul yaşantısında her şey önümüze sunulmuştu ve böylesine dolu, zengin bir ortamda hazırlanmak, geleceğe yönelmek benim için zor olmayacaktı. Bu yaşama bağlanmak, alışmak zor olmamıştı benim için...

Derslerimde çok başarılı olmasam da yine de çabalıyordum, özveriyle çalışıyordum. Eylül, Ekim, Kasım derken yılbaşı gelmişti bile.

Ceketimin Kolları

Öğretmen okulunda takım elbise diktirmişlerdi. Kumaşından olacak ki ceketimin kolları ve pantolonumun paçaları kısalmıştı. Pantolonumun paçalarını söktürüp ayıbı bir derece örtmüştüm ama ceketimin kollarını uzatma şansım yoktu. O nedenle ceketimin yenlerini sanki uzayacakmış gibi sürekli çekiyordum sanki uzayacakmış gibi...

Hele ki okuldan yılbaşı için yeni kıyafet verilince sırtıma eğreti oturan elbiseden kurtuldum. Daha sonra terzi olan ağabeyime ceketimin kollarını uzattırıp o elbiseyi bir daha giydim.

Birinci Sınıftan İkinci Sınıfa ve Yaz Tatili

İlk yarıyıl bitmiş Şubat tatili için köylere gitme için izin verilmişti. Aynı çevreden olan öğrencilerle otobüs tutup köylerimize dağılmıştık. Kış mevsimi olmasına rağmen içimizdeki sıla ve aile hasreti bizi delicesine ısıtıp kavuruyor bir an önce eve varma özlemi beliriyordu içimizde.

Sonuçta tatile çıkmıştık ve sürekli okulumdan yeni yaşantımdan bahsediyordum herkeslere... "Sen okursan köyün köpekleri de okur bende onlar gibi ulurum" diyenleri utandıracaktım. Tatil bitimi ile okula döndük, daha sıkı bir tempo başlamıştı bizim için. Çünkü mevsim bahardı ve öğretmenlerin yetiştirmesi gereken konular vardı.

Karne iyiydi eğer yine iyi bir derce alırsam temel amaçlarımızdan olan sınıfı geçmemiz gerçek olacaktı. Doğrudan sınıfı geçebilmek bizim için daha uzun bir yaz tatili bizi bekliyordu. Köyümüze zafer kazanmış bir asker edası ile girip bu okumaz diyenlerin ağzını kapatmış olacaktım.

Nitekim günler aylar derken okul, dersler, sınavlar derken baharda tüm güzelliği ile görünmüş, tatil bizim için yaklaşmıştı. Haziranın ilk haftası okul tatil olmuş ve öğrenciler tatile köylerine, kasabalarına, illerine dağılmıştı.

Yaz Tatili

Yaz tatili aileme yardım ile geçecekti. Keçi çobanlığı mısır ve elma bahçesi bekleme, meyve toplama, harman dövme işleri ya-

pacaktık. Bu işlerin en zor olanı harmanda döven üzerinde o kavurucu sıcakta öküzleri döndürüp, sapı saman yapmak, samanı taneden ayırmak işiydi. Keçi çobanlığı işi de kolay değildi. Çobanlıkta K.F idi. F.K benden birkaç yaş büyüktü.

Ben on üçe, o on beşe merdiven koymuşum. O annesinin tereyağını alır, ben de kesme şekeri ağzıma alır, tereyağı ile karıştırıp yemesinden hoşlanırdık. Bazen de bal, tereyağı ve yağlı gözleme yerdik bir ağaç gölgesinde... F.nin çok güzel yeşil gözleri vardı. Çocuksu ama ergenliğe adım atan bir çocuğun gözleri. O da anlardı ve bazen bana arkadaş bahanesi ile sarılırdı. Alt üst olur, yuvarlanırdık. Bu çocukluk duygusundan öte değildi ama benim hoşlandığım bir kız vardı. Adı L. idi. Evlerinin önündeki incir ağacına çıkar ona ait olduğunu sandığım bir tekerlemeyi söylerdim. "İçi içi inci/güzellikte birinci/ adımı sorarsan L.Ö." biçimindeydi. Belki de bu tekerleme ilk gençlik aşkımı doğurmuştu.

Okula Dönüş ve Kötü Haber

Okulda dersler yine başlamıştı. Göksoy vadisine okulumuzun, insanımızın hünerli elleri ile yarattığı tatlı esintiler içinde akşamüstleri ders çalışırdık. Gölköy'ün ılık akşamüstlerinde tatlı sonbaharında tam derslerimize koyulmuştuk ki köyden gelen acı bir haber ile irkildim. Ağabeyim Ahmet Kölegil'in Abdullah'ı silahla yaralamıştı ve bu haber beni çok üzmüştü. Arkadaşlarım beni teselli ediyorlardı. Ölüm kastı ile hapse girmişti ve Kastamonu Ağır Ceza'ya gelmişti çünkü kurşun yarası belden yukarısındaydı.

Bizim köy Osmanlı'nın miri toprak sisteminin uygulandığı alanlardan biriydi. Köyün kurucuları öncelikle bizimkiler(Cumhuriyet'in soyadı yasasına göre) Göksoylar (Osmanlı döneminden önce Eceso'lar, Gökömer Oğulları olan aile) imiş. Bizimkilerle

birlikte köyün kurucuları; Keskingil, Zurnacıgil, Zorbazanlar idi. Bu arada sanıyorum Sarıkadılar'da vardı.

Saydığım aileler yanında Boyabat yönünde Hacı Ahmet Bey ailesi, malları, ırgatları ile gelip devlet desteği ile en sulak, verimli araziyi alıyor.

Hacı Ahmet Bey ve oğulları yarıcılar ile toprakları almak için mücadele verip, bütün yöreye yayılıp gelişiyorlar. Yenice, Taşköprü onların adıyla anılır oluyor ve gelişiyor hızla...

Bu görkemli yaşamı sürdürebilmek için Hacıahmetoğulları iti ite kırdırma politikaları ile yüzyıllarca köyde ve yakın çevrede hüküm sürmüşlerdir. Ahmet Ağabeyimin de Kölegillerden Abdullah'ı vurması da bu politikayı da sürdürmeye çalışmasının bir sonucudur. Ve bunu da çok geç olmasa da uzun bir süreç sonucunda anladım.

O gün bu olayları o ilk ergenlik zamanlarımdaki dalgalanmalar ve çalkantılar ile değerlendirmesi, yorumu ve çözümü üzerinde fikir üretebilecek bir durumda ve halde değildim. Kölegillerde var üç delikanlı bizde de var üç delikanlı... Babam da köyde edindiği varsıl kudret ile bir egemenlik yarışına girişmişti. Ve Kölegillerle bu olay doğmuştu; yani artık onlarda, "biz köle değiliz biz de egemen köylüyüz" demişlerdi.

Yine kırsal kesimde ve böyle köylük yerlerde egemenliğin kanıtlanması gözüne kestirdiğin bir aileyi sindirmek ve korkutmaktan geçerdi. Birinin sindireceksin ki senden korksun ötekileri de senden korksun, çekinsin ve sende egemenler arasına girebilesin. Oysa Kölegiller de biz de egemenlik ve hegemonya gütme işine çok geç başlamıştık.

Artık Cumhuriyet gelmiş, feodal beylikler dönemi geride kalmıştı. Bu iki ailenin çatışması ahmaklıktan öte bir şey değildi.

Üç Ağabeyim

Üç ağabeyim birde ablam vardı. Ağabeylerimden biri ahmak, şeytan biriydi. Bir diğer ağabeyim ise melekti. Melek olan ağabeyim onuruna en düşkün olanıydı. Bu ağabeyimin ismi Ahmet'ti.

Babam ağabeylerimi çok etkilemişti. Kimseden korkmayın "vurun kırın arkanızda ben varım" derdi. Evimizde üç tabanca bir de tüfek bulunurdu. Düğünlerde bir yığın mermi sıkılırdı. Gövde gösterisi yapılırdı. Düğünlerin "fasıl yeri" meşhurdu. Düğün gecelerini yaşamak çok güzeldi. Hele "has düğün gecesi" akşamları meydanda büyük bir ateş yakılırdı. Ateşin çevresinde kurulan rakı sofraları gecenin en keyifli saatleriydiler. Davul zurna eşliğinde oyun havaları, türküler bir alemdi. Babam düğünlerde oğullarının rakı masasını bizzat kendi kurar ve onlara nezaret ederdi. Oysa kendisi yarım hafızdı. Yine de babama göre düğünlerde gövde gösterisinin yolu bu masadan, rakı masasından geçerdi. O gece sonuç itibariyle en dürüst ağabeyimin başı derde girmişti.

Hapishane Ziyaretleri

On üç-on dört yaşlarında henüz ergenlik çağının karmaşık duyguları içinde, sarmalında olan bir çocuktum. Ağabeyimin başına gelen bu olay beni hayli etkilemiş ve çok üzmüştü. Hafta sonu olunca okulumdan izin alıp ağabeyimi ziyarete geliyordum. Gölköy'den Kastamonu'ya yürüyerek gelirdim. Bu yol yaklaşık olarak yedi-sekiz kilometre vardı. Ağabeyimi parmaklıkların arkasından bize bakması beni çok yıkmıştı, üzmüştü. Çocuk halimle onu teselli etmeye çalışıyordum. Ağabeyim ise "Bana bak ders çıkar kendine" derdi ve sürekli "Oku ve adam ol bizim gibi bura-

larda sürünme" derdi. Bende ağabeyime söz vermiştim. Okuyacaktım ve vatanıma, milletime hayırlı bir insan olacaktım.

Hapishane ziyaretlerimiz iki yıl sürdü ve sonra ağabeyim serbest bırakıldı. Sonuç itibariyle ortada bir suç aleti yoktu. Olayın geçtiği tarla bize ait bir yer olunca ve iki kişi ağabeyime saldırınca silah patlamıştı ama kendini koruduğunu ispatlamış olmuştu. Bu sebepten ağabeyimin suçsuz olduğu anlaşılmıştı. Okulda bir yandan derslerim ve bir yandan ise ağabeyimin hapishane ziyaretleri derken zaman çabucak geçmişti. Artık üçüncü sınıfa geçmiştim. Yaz tatili gelmişti. 1954–1955, 1955–1956 ders yılı sona ermişti.

Ergenlik Çağının Yavuklusu

Köyümüzde yaz tatili çok keyifli geçmeye başlamıştı. Bunun sebebi ise L.ye âşık oluşumdu. Köy komşularımızdan birinin en küçük kızıydı. Vurulmuştum L'ye. Minyon tipli, güzel mi güzel bir kızdı. Benim ona ilgi duyduğum kadar onunda bana ilgi duyduğunu biliyordum. İlk zamanlar bu ilgi uzaktan uzağa bakışmalarla başlamıştı ve öteye gidemiyordu. Köyde okuyan, çalışkan bir çocuk olduğumdan herkesin gözü bendeydi. Çok dikkat çeken başarılı bir çocuktum.

L ile ancak okul dışında veya kırankaşı yolunda karşılaşıyorduk. Bu alanlar köyün gençlerinin gezintim alanlarıdır. Üstelik diğer köylerden farklı olarak bizim köyde gençlerin kızlı erkekli gezip, konuşması yasak değildi. Ben boş zaman bulur bulmaz kasabaya L'yi görürüm umuduyla koşardım. O da bazen evden kaçamak çıkar ve babasının eve getirdiği erzaklardan alır yanıma gelirdi. Bu bazen bir şeker bazen de bir avuç dolusu kiraz olurdu.

Ancak kimseye sezdirmemeye çalışırdık. On dört yaşımın verdiği o ilk heyecanlarla birlikte ilk aşklarımında olduğu dönemlerimdi. Ve doğanın cıvıl cıvıllığına da gerekleri görmeye de o yaşlarda başlamıştım

Köydeki Çelişki

Okul karşısından, Kıran karşısından doğayı, yaratılmış her şeyi seyredebilmek, benim için en güzel hediye, bir cennet aynı zamanda bir cehennemdi. Köyümü öyle görüyordum. Ben de yaratmış olduğu iz düşüm buydu. Cennet doğada insanlar cehennemi yaşıyorlar bu da benim duygu ve düşünce dünyamı kısıtlıyor, karartıyordu.

Okuduğum okulda çağdaş dünyanın bütün gereklerini uyguluyor, hızla önümüze sunulan nimetlerden faydalanıyorduk. Oysa köyümde var olan yoksunluk, yoksulluk daha şimdiden beni bir başkaldırı ve isyana sürüklüyordu. Gökırmak vadisinin en güzel konumunda, en verimli toprakların sahibi olan Yenice'mde kız saçı gibi dökülen altın sarısı başaklarıyla çentik ve pirinç tarlaları, Amasya elmaları gergin dalları kızıla kırarken bu yoksulluk niyeydi? Bu durum o yaşlarda benim için bir çelişkiydi.

Çünkü köydeki toprak ağalarının kalıtımsal egemenliği sonucunda insanlar hâlâ ortakçılı yapıyorlar, köylülerin elinden ürünleri ve emeği yok pahasına çekilip alınıyor, sömürü düzeni hüküm sürüyordu. Okulumdaki ve köydeki yaşam biçimi benim kafamda daha çok çelişki yaratmıştı ve bu da beni okuluma daha çok bağlamıştı. İçimdeki okuma isteği ve sorunlara eğilişim okuluma beni daha çok bağlıyor okulum bilinç, hayal, düşün ve duygu dünyamda geniş açılımlar ve yankılar yaratıyordu.

Okulda Lise 1

Okulun dördüncü sınıfına (lise 1) geçmiş, okula dönmüştük. Okula her yıl dersler başlamadan dönüp tarım çalışmalarına katılıyorduk. Bu ders yılının daha ağır ve uzun olacağı öğrenciler arasında söyleniyordu.

Bana cebir ve geometri dersleri zor geliyordu ama bazı yerlere varabilmek için bu dersleri aşmam gerekiyordu. Ergenlik döneminin getirdiği zorlukları ve duygusal çalkantıları derin ve sessiz depremler olarak duyumsuyordum içimde... Nitekim aylar birbirini kovalamış ikinci devreye girmiştik.

Doğa sıcak ve duru yeşiline bürünmüş bahar gelmişti. Oysa ben cebir ve geometriden ikmale kalıyor, saz çalabilmeme rağmen müzikten zayıf alıyordum. Ayrıca ziyadesiyle aksi bir tabiatta olan beden öğretmenimiz kasa hareketlerinde başarılı olmadığım için bana çok kızıyordu. Sene sonu gelmiş ben dört dersten ikmale kalmıştım. Çok üzülmeme rağmen kimseye bir şey söylemedim, gizli gizli ders çalıştım.

Okulda ders çalışmak ve derslerimi verebilmek için on beş gün önce döndüm. İkmal durumumu anneme söyledim; için ikmal durumumu o da babama söylemiş. Ona söz vererek köyden ayrıldım.

Nihayet uzun süren çalışmalardan sonra sınavlar geldi ve ben çok derin heyecanlarla sınavlara girdim ve listeler asılınca sonuçlara bakmak için delicesine koştum ve hepsinden geçmiştim. Müthiş bir sevgi seli ve delicesine bir tutkuyla kırlara, sonbahara koştum.

Artık bende son sınıf öğrencisiydim öğretmenliğe bir adım daha yaklaşmıştım. Derslerin başlamasına daha bir hafta vardı bende öğretmenlerimden izin alıp köyüme döndüm.

Büyük bir zevk ve gurur içinde köyde dolaşıyordum. Sevincim ve umudum sonsuzdu, kendime güvenim gelmişti. Sık sık L.'yi görüyor ona daha da delicesine uçarı bir çocuk gibi âşık oluyordum defalarca. O da serpilip gelişmiş, genç kızlığın verdiği bütün güzellikleri ile tam karşımdaydı işte.

Beşinci Sınıf

Beşinci sınıfla birlikte artık kendime olan güvenim sonsuz gibiydi. Okulda şiir okumaları, sosyal faaliyetler, folklor, söz heyeti gibi yerlerde etkin faaliyet gösteriyor, sadece bireysel ailevi sorunlar değil aynı zamanda tüm dünya sorunlarını yakından takip ediyordum. Artık o Yenice Köyünün "idi kurdu" değil kendini eğitimci olmaya adamış bir öğretmen adayı Muhittin Göksoy'dum.

Aylar ayları kovalıyor birinci dönem bitip ikinci dönem başlıyor ve ben L.yi özlüyorum. Şubat tatili onu görebilme ya da bir aracı ile mektup ulaştırma çabaları ile geçiyor. Ama köyün ve toplumun yarattığı baskı onu da beni de yoğun bir şekilde etkiliyor. Bu sırada artık okulda öğretmenlerim tarafından daha çok göze batıyor ve dikkat çekiyordum.

Şubat tatilini bitirip okula dönmek benim için çok zor olmuştu. L. beni adeta büyülemişti onsuz bir yaşam düşünemez olmuştum. Okul son hız devam ediyor, sınavlar ve dersler sürekli ağır ve zorlayıcı bir tempoya itiyordu bizi. Ama duygu evrenim beni sürekli bir dalgalı denizde iskele borda seyretmeme engel oluyor, sürekli olarak L.yi görmeyi onla birlikte olmayı arzuluyordum. Oysa okulun bitimine ve yaz tatiline de az kalmıştı.

Okuldan kaçmayı düşünecek kadar gözümü karatmıştım L.yi görebilmek için. Hocalarımla konuşup izin istedim. Onlar da benim bu halim görmüş olacaklar ki bana iki gün izin verdiler.

Köye dönmezden evvel L.'ye ona karşı hissiyatımı anlatan bir mektup vardı ve bunu ona ancak onların yakını olan Satriye Abla yani okul öğretmeni olan Mustafa Kapısız'ın eşi verebilirdi. Pazar sabah erkenden soluğu onlarda aldım ve durumu anlattım. Onlar da mektubu alıp beni kalıvaltı da bıraktılar. Yumurtanın rafadanının nasıl olduğunu çok pişmiş sanıp çatalı vurmam ile tepsiye dağılınca anladım.

Altıncı Sınıf

1958–59 ders yılı Mayıs ayı bitmek üzere ve karnelerin verilmesine de Hazirana da yakın bir zaman. Ve sonunda karneler verildi, okul tatil edildi. Artık son sınıfa geçeceğim ama ben cebirden yine ikmale kalmıştım. Tek ders olmasından dolayı çok üzülmemiş ama neden yapamadım diye de kendime sormadan edememiştim. Cebir öğretmenini çok sevmeme rağmen derse bir türlü ısınmamıştım.

Cebire Şiir

Beşinci sınıfın son aylarıydı ve ben yine cebirden zayıf almıştım. İkmale kalışım kesin gibiydi ve cebirden bıkmıştım. Cebir öğretmenim gelmeden tahtaya cebirle ilgili bir dörtlük yazmıştım.

"Haftanın son saati cebirdir, cebir
Son saatte gelir münkirle nekir
Zavallı öğrencilere ölmek gerekir
Cebirdir onların ahiret saati..."

Hocamız yıldırım hızıyla sınıfa girdi ve yoklamayı aldı. Tahtaya görünce "Hey be çocuklar! Bu şark kafasının ürünü, biz bu yüzden geri kalıp koca bir imparatorluğu yedik. Atatürk olmasa

Anadolu da elimizden giderdi..." dedi. Yazdıklarıma pişman olmuştum. Kimseden "kim yazdı bunu?" sorusunun cevabı çıkmayınca derse başladık.

Son Sınıfa Geçiş ve O Yaz

O yaz köyde benim için büyük değişimle ve hüzünle oldu. Çobanlık arkadaşım F. evlendi. Kırmızı duvağın içinde ata bindirilip uzaklara gidişini hüzünle seyrettim.

O benim çobanlık arkadaşımdı. Yıllarca onunla keçi gütmüş, kan ter içinde şekerli, tereyağlı ekmekler yemiş "Geldik yolun ayrımına" türküsünü söylemiştik ama bunlar artık hiç olmayacaktı çünkü hepsi geride kalmıştı.

F. ile bir gün Tepe Arasında birlikte idik. Serin bir gölgede dinlenceye çekilmiş şakalaşıyorduk. Birden bana sarıldı bende ona sarıldım. İlk ergenlik çağının getirdiği heyecanla dokunmak ve kadın teni beni çok etkilemişti. Ama o benden iki yaş büyüktü ve istesek de birbirimizin olamazdık. O da bende bunun bilincindeydik. F.nin saf sevgisini yüreğime gömmüştüm.

F. hakçı denen insan topluluğu arasında giderken Gökırmak vadisinin güzelliğini seyre dalmıştım. Yaz ayları aileme yardım ile geçiriyordum ve bu arada canımdan öte sevdiceğim L.yi başkasına nişanlamışlardı. Bu benim duygu dünyamı alt üst etmişti. Yapılacak bir şey yoktu.

L.nin Düğünü

Son sınıfa geçmiştim. Ergenlik çağı geride kalmıştı. Duygusal bakış açılarının yerini mantıksal bakış açılarının yoğun olduğu bir döneme girmiştim. Artık aklı başında biriydim. Eğriyi doğru-

yu, iyiyi kötüyü ayıracak bir yaşa gelmiştim. L. nişanlanmıştı. Sonbahara doğru düğünü olacaktı. Benim için yeni bir yolculuk başlamıştı. Amacım en kısa bir zamanda okulumu bitirip bir an evvel öğretmen olmak ve vatanıma milletime hayırlı bir insan olmaktı. Bundan böyle duygusal değil aksine mantıksal bir evlilik yapmayı düşünüyordum. L.nin benden uzaklaşmasına kendi baldızını bana eş olarak almak isteyen Cemil Ağabeyim neden olmuştu. L.'ye uygunsuz söz ve davranışta bulunmuş ve böylece bu işte burada bitmişti. Ama "Kısmet olmayınca ne yapsın İsmet" derler ya... Demek ki kısmet değilmiş. İlk göz ağrımla yuva kurmak kısmet olmamıştı. Düğün yaklaşmıştı. Köyden uzaklaşmayı uzak diyarlara gitmeyi düşündüm. Yıkılmıştım. Ama yapmadım; gitmedim. Bunun bir kaçış ve zayıflık olacağını düşünerek vazgeçtim. Düğününde olmamak neyi çözecekti ki... Düğün geldi çattı. Fasıl yeri kuruldu. Görkemli bir ateş yakıldı. En güzel yeri bizimdi ve ben türküler söyleyip saz çalıyordum. Davulcular ve zurnacılar masaları dolaşıp sırayla geziyorlardı.

Bir an çok duygusallaştığım zamanda davulları ve zurnaları susturup masanın üzerinde oturup. "Yenice Yolları Bükülür Gider, Zülüf Ak Gerdana Dökülür Gider" türküsünü yüksek sesle söylemeye başladım. Herkes sus pus olmuş bana bakıyordu. Sanırım bu da delikanlılığın verdiği bir gövde gösterisiydi.

Son Sınıf Öğrencisi Gözüyle Okudum

Öğretmen okulları köy enstitülerinin devamı niteliğindeydiler. Köy enstitüleri ulusal eğitim sistemimizin beşiğiydiler. Bu sistemi bütün dünya değerlendirmeye almışlar ve örnek bir sistem olarak benimsemişlerdi. Bu sistem bizim egemenlerin pek işine gelmemiş ve kaldırılmışlardı. Fakat adının gereği bu sistem öğret-

men okullarında yaşıyorlardı. Son sınıflar tam bir öğretmen havasına bürünüyorlar ve geleciğin öğretmenleri olarak kendilerini şimdiden görüyorlardı. Bu öğretmenler geleceğin eğitimcileri olarak artık her donanımını tamamlamış olarak hazırlardı.

Okulumuz çevrenin kültür merkeziydi. Her yıl tiyatro, resim, folklor, şiir gibi kültürel etkinlikler yapılıyordu. Bu çalışmalar yılsonu sergilenirdi. 19 Mayıs günleri ise beden eğitimi herkesin takdirini toplardı. Tüm Kastamonu takdirle karşılardı. Geceler düzenlenir ve diğer köyler de davet edilirdi. Geceler adeta bir bayram havasıyla geçer ve tüm köylüler bu geceleri dört gözle beklerlerdi. Okulumuz her alanda önder bir okuldu. Şimdi ne yazık ki bu eğitim yuvaları çürümeye terkedilmiştir.

Öğretmenlerimiz

Birçok öğretmenlerimiz vardı. İdarecilerimiz ise bizim saygı duyduğumuz eğitimcilerdi. Okul müdürümüz Fuat Bey'di. Müdür Başyardımcısı Ahmet Nail Türeli'ydi. Cemil Cahit Güneş ikinci konumdaydı. Öğrenciler her ikisinden de korkarlar, çekinirlerdi. Öğretmenlerden anımsayabildiklerim bedenci Nihat Bey, sınıf öğretmenimiz müzikçi İsmail Bey, tarım öğretmenlerimiz Fevzi Bey ve Şaban Bey idi. Matematikçi Şevket Bey Öğrencilerin en çekindiği hocaydı. Fizik öğretmeni Taha Bey ise tam bir bilim insanıydı.

Beden eğitimi öğretmenimiz Nihat Bey çok disiplinli bir bedenciydi. 19 Mayıs hazırlıklarını futbol sahasında tüm okulu çalıştırırdı. Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur sözüne tanrı sözü gibi inanırdı. Sene sonunda ise öğretmenler kendi taklitlerini yaptırırlardı sınıflarda. En çok Nihat Bey'in taklidi yapılırdı. Şaban Bey ayrı bir âlemdi. Öğrenciler onu küfrettirmek için uğraşırlardı

ve o da en sonunda ana avrat giderdi. Şevket Ulutekin'in "hey be aptal herif!" sözü meşhurdu. İş öğretmeni Kazım Bey ise tam bir halk adamıydı. Haşim Nehir'in ciddi pozundan geçilmezdi. Mehmet Kumaş'ın yüzlerce öğrenci ile halay çekişini hiç unutmuyorum. Edebiyat öğretmenimiz Güneş Azize bilime çok inanırdı. Adını unuttuklarım ve hayattaysalar bağışlasınlar beni hepsine uzun ömür ve ölenlere Allah'tan rahmet diliyorum.

Son Sınıf

Yıl 1959-60 öğretim yılıydı. Yaz tatili bitmişti. Köyde L.'nin düğünü bittikten sonra köyün benim için bir anlamı kalmamıştı. Artık duygusal değil daha nesnel düşünmeye başlamıştım. Annem ve babamdan ayrılmak çok zor gelmişti. Sürekli bana nasihatler söylüyorlardı. Hâlbuki ben artık genç bir insandım. Dersler tüm hızıyla başladı.

Staj Köyü 'İnciğez'

Stajyer öğretmenlik için altışar yedişer bizi gruplara ayırdılar. İkinci dönem staj okullarına dağıtılacaktık. Birinci dönem dersler yoğundu. Okulun tüm sosyal çalışmalarını beşinci sınıflar devralmışlardı. Eylül, Ekim derken Kasım gelmişti. Staj köylerine götürülmüştük. İnceğiz çok güzel bir köy ilkokuluydu. Uygulamalı bir köy ilkokulu. Köy Daday köyü vadisinde kurulmuştu. Çok yoksul bir köy sayılmazdı. Okulumuzun staj öğretmeni Abdurrahman Bey'di. Çok deneyimli ve başarılı bir öğretmendi kendisi. Bizi çok iyi karşıladı ve hemen kaynaştık hocamıza. Biz altı arkadaştık ve bize kumanya parası veriyorlardı. Biz bu parayla erzak alıp kendi yemeğimizi kendimiz pişiriyorduk. Çamaşırlarımızı kendimiz yıkıyorduk. Ayrıca sırayla derslere giriyorduk.

Abdurrahman Bey, Daday'ın İnceğez köyündendi. Çevresinde çok saygınlığı olan bir öğretmenimizdi. Okulu cennet yapan Köy Enstitüsü mezunu idi. Bu öğretmenimizden çok şeyler öğrenmiş ve ilkokul öğretmenliği yapabilecek duruma gelmiştim. Abdurrahman Bey ile geçen anılarımı hiç unutmam. İki ay içinde hızlı bir çalışmayla 23 Nisan için piyes hazırladık. Piyes'i Daday'da oynadık. Ben oyunda öğretmen rolündeydim ve iki arkadaşım Salihe ve İnci kız öğrenci rolündeydiler. Onları hiç unutmayacağım.

Staj okulundan ayrılmadan önce Murat Kahyaoğlu bizi denetlemeye gelmişti. Benim dersime denk gelmişti. Dersin konusu Almanya idi. Öğrencilerime Almanya'yı anlatacaktım.

Kastamonu'ndan otobüse binip İstanbul'a geldik. Ve öğrencilerime bölge bölge bilgilendirmeler yapıyordum. Meslek dersleri öğretmenim Murat Kahyaoğlu beni ödüllendirmişti. Okulumuza geri dönmüştük artık Mayıs ayını bekliyorduk çünkü okul bitirme sınavı vardı.

27 Mayıs Devrimi

Türkiye'de 14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti iktidar olmuştu. 1954 seçimlerinde ikinci kez yeniden iktidar olmayı başarmışlardı. 1957 seçimlerini zar zor kazanan DP artık ülkeyi yönetemez hale gelmişti. Halkın tepkisi artmış, üniversiteler ayaklanmış ve olaylar çığ gibi büyümeye başlamıştı. 1960 Nisan ve Mayıs aylarında Türkiye tam bir kaosun içindeydi. Bu siyasi kargaşa bizim okula da sıçramıştı. Öğrenciler dersleri boykot ediyorlardı. Mayıs ayının 27. gecesi ordu iktidara el koymuştu. D.P. tüm kadrosuyla gözaltına alınmıştı. Biz sevinç içindeydik. Çünkü Menderes ve ekibini hiç onaylamıyorduk. Onları Cumhuriyetçi ve Halkçı görmüyorduk. DP yanlış bir yol çizmişti. Adı üzerinde ama aslında

hiç demokrat falan değillerdi. Yanlış politikalar uyguluyorlardı. Örneğin bizim evde 14 kişi çalışıyorduk fakat hiç geçinemiyorduk. Babam ağabeylerime "Vurun kırın ben sizin gibi çok kişi beslerim" diyordu ama ne yazık ki köylünün buna gücü yoktu. İhtilal hükümeti önderi Cemal Gürsel'di. Bir yandan biz sınavlarımızı düşünüyorduk çünkü son sınıf öğrencisiydik. Öğretmen olacaktık artık. En sonunda sınavların zamanında yapılacağı duyurusu yapıldı. Ve sınavlar için bizde okulda kaldık.

İlk Siyasi Tartışma

Ben bir İsmet Paşa hayranıydım. O Atatürk'ten sonra gelen ikinci adamdı. Benim için İsmet Paşa Cumhuriyetimizin koruyucusuydu. Bu nedenle Halk Parti taraftarıydım. O yaşta bu yolu seçmiştim çünkü Halk Partisi'nin bir dokunulmazlığı vardı benim için.

27 Mayıs ihtilali olalı birkaç gün geçmişti. O sıralarda Menderes'in yakalandığı haberleri dolaşıyordu sınıflarda. Sınıftan bir arkadaşım Menderes'in hiçbir yere kaçmadığını söyledi bir gün bende ona tepkimi belirttim fırsat bulsaydı kaçardı demiştim. Ve ilk siyasi tartışmam ve ilk siyasete adım atışım da bu olay sonrasıydı.

Daha sonra anladım ki Menderes tarafını tutanlar sağcı, İnönü tarafını tutanlar solcu diye sınıflandırılmıştık. Henüz bu kamplaşma başlamamıştı.

Sınavlar ve Coğrafya Sınavı

Sınavlarımız başlamıştı ve sırayla sözlü sınavlara tabi tutuluyorduk. Her öğrenci gibi ben de var gücümle çalışıyordum. Tüm dersleri adeta ezberlemiştim. Her ders kitabının özetini çıkarıyordum. Coğrafya üzerine ise sıkı çalışıyordum. Ülkeler, konumlar,

coğrafi bölgeler hepsini sular seller gibi öğrenmiştim. Sınav kapısında beklerken kitabımı tekrardan göz gezdirdim. Hindistan ve Nepal'i şöyle bir gözümle gezdirdim. Ve sınava girdim. Sınavda ise Nepal ve Bütün Prenslikleri hakkında bilgi veriniz diye bir soru gelmişti. Hemen cevapladım soruyu. Öğretmenler ise "Çıkabilirsin dışarı" dediler ve çok şaşırmıştım.

Okuldan Ayrılış

Bitirme sınavları Haziran ayı sonunda bitti. Ve listeler asılmıştı artık kapıya. Ben doğrudan sınıfımı geçmiştim ve derecemde iyiydi. Okulda son günlerimiz yaşıyorduk artık. Türkiye'de çalışacağım üç il adını idareye verdik. Tercihlerim Van, Sakarya, Kastamonu idi. İsteğimize göre bakanlık görev yerlerimizi bildirecekti. Artık on sekiz yaşında bir gençtik.

Gecemiz gündüzümüz bu yuvada geçmişti. Kâh ağlamış kâh gülmüş oynamıştık. Ama artık kemale ermiştik. İlkbaharını yaşayan genç öğretmenlerdik artık. Bizi öğretmenlerimiz tam bir donanımla geleceğe aydınlık bakan bir eğitimci olarak yetiştirmişlerdi. Ve artık ülkemize hayırlı birer öğretmen olmuş ve gelecek nesillere nice öğretmenler yetiştirecektik. Bunun için gerçekten çok mutluyduk ve gururluyduk. Hele ben göklerde uçuyordum ve bir an önce görev yerime gitmek istiyordum.

Okuldan Ayrılış

Okul bitmişti. Ve son gece eğlenceler düzenlenecekti. Oyun havaları türküler söylenecek kutlanacaktı. Veda gecesi, yemekten sonra okulun müsamere salonunda başlamıştı. Gecenin geç saatlerine kadar eğlenceler devam etmişti. Ertesi gün sabah erken

kalkmıştık, son kahvaltı verilmişti. Müdürümüzün nasihat dolu sözleriyle Atatürk Anıtı önünde artık mesleğimizde başarı temennileri dolu konuşmalar yaptı öğretmenlerimiz. Ve Okul müdürümüzün konuşması bitince büyük bir alkış kopmuştu. Artık ayrılık vakti gelmiş yollara düşmek gerekti. Son bir kez Gül öğretmen Okuluma bakarak çok duygulanmış ve ayrılmıştım oradan. Gölköy geride kalmış yeni atılımlara başlayacaktım.

Okulu Bitirip Köye Dönüş

Artık ayrılık vakti gelip çatmıştı. Elimde ağabeyimin asker bavulu bir poşet dolusu kitapla köyüme doğru yola koyuldum. Artık tam bir delikanlı ve öğretmen olmuş "Sen okuyamazsın" diyenlerin yüzünü kara çıkarmıştım. Köyü gururla dolaşmış, bütün o Kaş seyrine doyamadığım manzaraya, güneşin ışınları altın sarısı ovaya yatay uzatışını ve akşamın usul alaca karanlığını hiç unutmayacağım. Çünkü bu vadi benim sevdam...

Yenice'deki yaz tatili her yaz tatili gibi yine çeltik, mısır, hayvan işleri, harman zamanı, deste çekme, ekip biçme, meyve bahçeleri derken yine sonbahar yaklaşmıştı. Benim içimde ise apayrı daha önce hiç hissetmediğim heyecanlar, yeni tatlar vardı çünkü ilk kez görev aldığım okula doğru köyümden yeni bir insan olarak çıkacaktım. Görev yerini bildiren zarfın gelmesini dört gözle bekliyordum. Görev yerlerimizi öğrenmek için mezun olduğumuz okula dönmüş, kâğıtlarımızı almıştık. Yerlerimiz belli olmuştu.

Yüksek Okul Sınavı

Haziran başlarında yüksek okul sınavlarına girmiştik. Biz ancak Eğitim Enstitülerine girebiliyorduk. Üniversiteye girme şan-

sımız pek yoktu. Öğretmenler bizi Kız Öğretmen Okulu'nda sınava aldılar ve açıklamalarda bulundular sınav öncesi. Bizden kâğıtları kodlamamız isteniyordu ama ben açıklamaları tam olarak anlamadığım için kodlama için uzun bir süre uğraştım ve sorulara da az vaktim kaldığı için yarım yamalak cevaplar vererek sınavdan o heyecan ve tez canlılıkla erken ayrıldım. Bu sınavdan çok yüksek bir başarı sağlama olanağım yoktu. İlkokul öğretmenliği benim için yeterli idi. Daha fazlası için ailem beni destekleyemezdi çünkü maddi güçleri yeterli değildi.

Görev Kağıdıyla Köye Dönüş

Görev kâğıdını alarak sevinç içinde köye döndüm. Çalışacağım yer Sakarya ili Hendek ilçesi Sivritepe Köyü idi. Buna ayrıca sevinmiştim çünkü ağabeyim askerliği orada yapmıştı ve bana güzel şeyler anlatıyordu o bölgeyle ilgili olarak. Hem Sakarya İstanbul'a da yakındı.

Köyde kalan günlerim artık sayılıydı. Benim için hiç bilmediğim yerlerde yeni bir hayat başlıyordu. Hele anne ve babamın sevinci görmeye değerdi. Annem sürekli "Benim oğlum kurtuldu" diyordu.

Sakarya-Hendek-Sivritepe

1960 yılı Ağustos ayında göreve başlayacaktım. Göreve başladıktan sonra ancak aradaki boşluklarda eve dönebilecektim. Bu da Ankara yolu ile olacaktı. Böylece hem Ankara'yı görebilecek hem de orada çalışan ağabeyimle de zaman geçirebilecektim.

Yolculuk için tatlı bir telaş ve hazırlık başlamıştı bile. Annem sürekli oradan oraya koşturuyor, benim için gerekli olan eşyaları

bir kat yatak-yorgan, yastık, bir pürsel (kenevirden yapılmış kilim) kilime sarılmış bir tava, tencere, tabak, kaşık yerleştirmişti. Her ne kadar da "onun maaşı var, oraya varınca her istediğini alır" deseler de annem fazladan elinden geldiğince her şeyi bana veriyordu.

Öğretmenliğe İlk Yolculuk

Yolculuk günü gelip çatmıştı işte. Evde bir telaş, annemin azık hazırlayışları, son kontrolleri ve dışarıda doğada güze bambaşka bir örtünme bir giyinişi ve uyuklayışları pirinç sıcakları öncesinde...

Evdekiler köy hayatı gereği erken uyanmışlardı ve benim için son hazırlıklar sürüyordu. Bense kendi hazırlıklarımı tamam etmiş Boyabat'tan İstanbul'a giden otobüs için biletimi aldırtmıştım. Babam ve annem sürekli olarak bana nasihat ediyorlar bense heyecandan onları duymuyordum. Annem bana "Aman oğlum kapı arkası gurbet, dikkat et!" diye nasihat ediyordu sürekli olarak...

Sonunda otobüs geldi ve ben bindim zavallı, çilekeş anam ve topal babam uzakta kalmışlar belki de bir süre arkamdan beni izlemişlerdi. Onlar için ben bir süreliğine otobüsün toz bulutu içinde kaybolurken onlar da kağnı arabasına binip köye dönecekler, kaldıkları yerden köy yaşantısını soluyacaklardı.

Otobüste

Otobüse binmiş, içimde onun yarattığı boşluk ve bilinmezlik hissi ile kayıp giderken geride bıraktığım Gökırmak Vadisi'ni ve onun sonsuza birikip, akan güzelliğini seyrediyordum. Araba tozu dumana katarak tozlu devlet şosesinde yol alıyordu. Hanönü, Taşköprü derken Kastamonu'yu geçmiş Araç'a varmıştık. Araç' a de-

ğin başımın ateşini camın serinliği ile geçirmeye çalışmıştım. Gözlerim sabit bir noktaya bakıyor sanki görmüyordu.

Köprübaşından sınırtepesine değin bizim köy görünürdü ve sınırtepesini dönünce bir daha görünmezdi. Bende köyüme özlemle son bir kez daha bakmış, gözyaşlarını tutamamıştım. Artık kimseye belli etmeden gizli gizli ağladım ve Araç'a kadar arabadan inmedim.

Artık bir ses beni mantıklı olmam için uyarıyordu. Bu ülke beni 6 sene boyunca kendisine ve insanlarına hizmet vermem için eğitmişti. Hem köyde kalsam ne değişebilirdi? İnsanları sömüren ortakçılık zihniyetini, yozlaşmış feodal sistemi mi değiştirebilirdim? Bana kimse inanmazdı. Ne babam, ne yengelerim ne de ağabeylerim. "Yerli danadan öküz olmaz" diyen insanlar için yapacak bir şeyim yoktu. Ben önce sistem içinde ilerleyecek, iyi bir noktaya geldikten sonra sisteme kafa tutacaktım.

Arabamız Iğdir'de mola vermişti. Ben de annemin bana yaptığı azığı açtım çayıma sarıburmayı katık ettim. Tekrar yola çıktığımızda otobüs Karabük'e yaklaşıyordu.

Karabük ve Asfalt Yol

İğdir'den çıktıktan kısa bir süre sonra ışıklar içindeki Karabük'e vardık. Yolcular indikten sonra yol sola dönüyordu ve birisi ötekine "Bak burası Karabük Demir Çelik Fabrikası" diyordu. Ben de bu iki bacasında çıkan devasa duman kümelerini, ışıklı halini uzun süre kitaplardan okumuş olmaktan ziyade Hayranlıkla seyre daldım.

Artık denilene göre asfalt yola çıkmıştık ama ben onun ne olduğunu bilmiyordum. Zaten gece karanlığında pek bir şey de seçemedim. "Asfalt Yol" denince kulak kabartım meraktan. Yalnızca farların ışıklarından yola yansımasını görebildim.

Ama yol boyunca bir şey daha takılmıştı aklıma. Yolun iki kenarında parlayan ışıklara bir anlam verememiş çok şaşırmıştım. Onların gece karanlığında ışık vurunca parlayan kedigözleri olduğunu sonradan anladım. Bunu öğretmen olacak bir genç olarak soramadım. Çoğu kez kitaplardan öğrenilmiyordu birçok şey. Yaşayarak, görerek öğrenmekti hayat...

Uzayıp giden asfalt yol boyunca Türkiye'de var olan iki yaşamı doğu ve batıyı düşündüm. Ben kırsal kesimin en acımasız şekilde yaşandığı bir yerden geliyordum. Oysaki gittiğim yer yetiştiğim çevreden kat be kat ileri bir yerdi. Gittiğim yerde uyku problemi çekeceğim bir gerçekti ayrıca kedigözlerini de yol kenarındaki ışıklar sanınam da bir çelişki idi. Oysa ben o yörede öncü öğretmen olacaktım.

Çok geçmeden E–5 yolu üzerindeki Gerede mevkiine varmıştık. Esentepe'de mola verdi ki bense E–5 yolunun güzel parıltılarına, ışıl ışıllığına hayran kalmıştım.

Sabaha karşı çok güzel bir ışık seli ve tatlı bir aydınlık içinde Bolu Dağı üzerinden Düzce Ovası'na inmeye başlamıştık. Her şey tatlı bir düş gibiydi benim için.

Bolu Dağı'ndan Düzce Ovası

Bolu Dağı'nın eski yolundan Düzce Ovası'na bir saate indik ve bir benzinci de mola verdik. Derken yine yollara revan olduk ve tan yeri ağarmaya başlamış artık sabah vaktiydi. Bir ara yolun ışıklı güzel görünümü kayboldu ve kedigözleri ve araba farlarından ötesi görünmez oldu. Birisi "Nufren Boğazı'na girdik" dedi. O ara sızmışım muavinin "Hendek'te inecekler!" demesi ile yerimden aniden zıpladım ve alelacele indim arabadan. Bir sabahçı kahvesine girdim. Kahveci bir çay getirdi, içtim o kalabalıkta nasılsa yine uyuyakalmışım. Uyandığımda gün yükselmişti.

Sivritepe'ye Varış

Sabah olmuş, güneş ışıkları Hendek Ovası'nı usulca okşuyor, renkler ve sesler ahenkle iç içe birbirine giriyordu. Ben de eşyalarımı kahveciye bırakıp Hendek'e doğru yol aldım. Köprüyü geçip sola dönünce Hendek'te idim. Kahvecinin tarifi üzerine yola koyuldum, akşama değin görev yerime gidip geri dönecektim.

Hendek'e girerken gözlerim Kurtuluş Savaşı'nın Kuvay-ı Milliyeci subaylarının şehitliğini aradı ama sabah mahmurluğu ile göremedim. Birden Köprübaşı'ndan Hendek'e girerken bu acı olayı tarih dersinden anımsamış, çok kederlenmiştim.

Tatlı bir eğimle yoldan aşağı inerken üç katlı karkaz evlerinin duvarlarında asılı duran tütün dizilerin gördüm. Hepsi birer gerdanlık gibiydiler. Yeni asılanlar çimen yeşili kurumuş olanlar ise haki renk idiler. Bunlar tütün yaprağı olsa gerek diye düşünürken yoldan geçerken birsine sormak ihtiyacı hissettim. Ve bunların tütün yaprağı olduğunu anladım. Sabahın erken saatini usuldan işgal eden bu hoş kokunun tütün yaprakları olduğunu öğrendim.

Sarhoş olduğum koku usuma ve düşlerime yerleşirken güzel duygular içinde çarşıya koyuldum. Atandığım köyü sordum Kurtköy-Soğuksu arabalarının içinden geçtiği Kurtköy'deymiş.

Doğru ilköğretime gittim. Müdür beyle konuşup kendimi tanıttım o da beni bir kâğıt ile kâtibe yolladı. Böylece göreve başlamış oldum.

Ben tekrar Kurtköy'e döndüm. Orada deneyimi yüksek olan bir öğretmen ile tanıştım. Servet Alıcı ile biraz sohbetten sonra "Dönünce konuşuruz" dedi. Yeniden Sivritepe'ye döndüğümde yol kenarında evi olan Nazif adlı bir adamla tanıştım. O da beni Muharrem Ağa ile tanıştırdı. Ağa bana bakıp "Pek de kızanmış" dedi. Kızanın çocuk olduğunu çok sonradan öğrendim.

Köye Dönüş

Sivritepe'den E–5'e sürekli olarak otobüs olmadığı için çok akşama kalmadan çıkmak gerekirmiş ben de o yüzden acele ettim ve erken ayrıldım. Akşama doğru Hendek'e vardım. Yazıhane'de Ankara otobüsü için beklemeye koyuldum. Sabaha karşı Ankara Etiler garajına indim.

Minibüsler çalışana değin kahvehanede oturdum. Daha sonra ise Ulus'a doğru yol aldım. Orada eski Ankara evlerinde oturan bizim köylülerden Mustafa ya da Feridun'u sormam gerekiyordu. Birbirine benzeyen evler arasında sokağı buldum ama evi göremedim. Sonunda ağabeyimin oğlu geldi aklıma ama yorgunluktan da ölüyordum.

Sonradan ağabeyim oğlunu adı ile soruşturdum. Ve bir çocuk beni taş avlulu demir kapılı bir avlunun önüne getirdi. Serin bir taşlıkta ağabeyimin eşi çamaşır yıkıyordu. Beni oturdukları eve götürdü orada bir gece kaldım ve sonra doğruca köye gitmek üzere yollandım. Köprübaşında durup sabahın erken saatindeki temiz havayı çektim ciğerlerime Gökırmak Vadisi'nin derin özlemiyle...

Köyümde fazla kalamazdım, bir hafta sürem vardı. 1960 İhtilali dolayısıyla okullar asker yönetimindeydi ve ben izinsiz dönmüştüm.

Göreve Dönme ve Okul Açılışı Hazırlıkları

Köyümde beş-altı gün kaldım. Ailemle eski güzel günlere dönmek, beraber olmak, onlarla hasret giderip Kırankaşından, Okulkaşından ilk gençliğimin duygusallığını hissettim, o güzel vadiyi sonsuz kere izledim.

Annem babam beni uğurlamaya geldiler. Babam yine bana nasihat veriyordu "Elalemin etlisine sütlüsüne karışma, topalsa sende topallayıver, bir gözü körse sende bir gözünü yumuver" diyordu.

O kendince haklıydı belki ama bize okulda "Hak bellediğin yolda yalnız da olsa devam edeceksin" denilmişti. Ben de öyle yapacak doğru, ışıklı yolda Cumhuriyeti kuranların ülkü ve amaçlarını yükseltip genişletecektim.

Onlarla vedalaşıp arabaya bindim artık gerçekten öğretmenlik serüvenim başlamıştı. Köyün çentik tarlaları, Gökırmak Vadisi geriye akıyordu. Bu kez yolculuğum bir alışkanlığın izini taşıyordu. Akşam olmuş, gece gizlice çökmüştü. Sabaha karşı Bolu'yu geçmiş, Düzce üzerinden Hendek'te Köprübaşı'nda inmiştim.

"Burası Neresi?"

Biraz daha kendimden emin olarak Köprübaşı Kahvehanesi'ne girdim. Baş hareketi ile selamımı verdim. Sonra masalardan birine oturup çay istedim. Uykum açılmıştı artık. Hendek ovası üzerinde sabah güneşi doğuyordu. Ova hafiften sisliydi. Güneş biraz yükselince bu sisi kaybedecekti. Kahvede insanlar yüksek sesle söyleşiyorlardı. Her kafadan bir ses çıkar gibiydi. Ne o!.. Ben konuşulanları anlamıyordum. Kahveciden bir çay daha istedim. Kahveciye sordum bunlar nece konuşuyorlar diye. Kahveci ile tanışıyorduk bir önceki gelişimde tanımıştık birbirimizi. Kahveci, "Gürcüce, Abhazca, Çerkezce bazıları ise Lazca konuşuyorlar" dedi. "Türkçe konuşan yok mu?" dedim. "Onlar göçmenler" dedi kahveci. Bir an ben Türkiye'de miyim yoksa başka bir memlekette miyim diye düşündüm. Köyümdeki gibi tek bir dil konuşulduğunu zannederdim ama yanılmışım. Büyük bir kültür birikimi varmış burada.

Çocuk Yazma ve Okulun Açılışı
"Köyüme Varmadan Muhtar Oluş"

Güneş yükseliyor saat ilerliyordu. Kahvehaneden ayrılmıştım. Kahveci bana bir garip bakıyordu. Sanki şöyle der gibiydi: Bizim çocukları eğitecek. Gözlerinden okuyordum kalbini. Köprübaşından Hendek'e kadar yürüdüm. Tarlalardan evlere kadar gelen tütün kokusu. Tütün kokusunu içime çeke çeke yürüdüm. Bu kokuya, doğaya ve öğretmenliğe aşk ile bağlanmış ve başarılı olacağımı düşünüyordum. Yarı düş yarı hayal âleminde Hendek Vadisine inmiştim. Belediye'nin orada kocaman bir lokanta vardı. Lokanta da çorba içtim ve ardından çay söyledim. Sonra kahveye gittim. Bu kahvede içtiğim çayın Kastamonu'nda simitle içtiğim çaydan yarı kalır yanı yoktu. Çay nefisti. Hendek iyicene hareketlenmeye başlamıştı. Minibüsler, otobüsler, at arabaları bir sağa bir sola doğru sürekli hareketlilik vardı. Hendek'ten çıkış yoluna gitme zamanım gelmişti. İlköğretim az ilerideydi. Cumhuriyet İlkokulunun içindeydi. Yola paralel yapılmış Cumhuriyet İlkokulu idi. Hendek'ten çıkış yolu iki yanı çınar ağaçlarıyla dolu bir koridor gibiydi. Böylesine bir yolu yürümek çok zevkliydi.

İlköğretime girdim. İlköğretime girdik fakat müdür yerine bir memur bana ilk maaşımı (385 Lira) takdim ediyordu. Biraz hoş beşten sonra ayrıldım. Bu parayla bir ay idare etmek zorundaydım. Biraz korkuyordum. Ya idare edemezsem diye düşünüyordum.

Günlerden Salı idi. Hendek'te Pazar kurulmuştu. Biraz alıveriş yapmak istedim. Bir anda kalabalık insanların içinde buldum kendimi. Benim köyün arabası da gelmişti. Recep Ağa'yı bulmak için yola düştük. Recep Ağa kırk beşlerinde, saçları yeni ağarmış, uzun boylu bir adamdı. Biraz hoşbeşten sonra Kaymakam bizi

içeri çağırdı. Karşımda resmi elbiseli bir yüzbaşı duruyordu. Oturun dedi ve hemen oturduk. Bana doğru konuşmaya başladı. Hocam diye hitap ediyordu. Bundan böyle köyün muhtarı sensin dedi. Ben çok şaşırmıştım. Pek hazırlıklı değildim. Recep Ağa ise bir stampa ile köyün mühürlerini masanın üzerine koymuştu. İşin şakası kalmamıştı. Artık Muhtar olacaktım. "Komutanım mührü ben almasam olmaz mı?" dedim. "Çünkü köyü henüz tanımıyorum. Şöyle bir tanıyım önce" dememe kalmadı ki Yüzbaşı lafı ağzıma tıkadı ve şöyle dedi: "Ya bu deveyi güdersin ya da bu diyardan gidersin". "Peki" dedim. Başka yolum kalmamıştı. Kaymakam odasının ağırlığından sıkılmıştım. Bir an önce kendimi dışarı atmak istiyordum. Tokalaştık ve çıkıverdim. Derin bir nefes aldım. Artık muhtar olmuştum.

Dışarı çıkınca Recep Ağa, "Korkma yardımcı oluruz" dedi. Daha önce iki yıl muhtarhk yapmıştı. Biraz yüreğime su serpilmişti doğrusu. Pazara çıktık ve bana gerekli olan muhtarlık malzemeleri ni baktık. Biraz bir şeyler aldık ve sonra Recep Ağa beni tek tek esnafla tanıştırdı. Arabaya bindik ve hareket ettik. Ben Recep Ağa'nın oğlu gibiydim. Köylüler ise sürekli beni süzüyorlardı yol boyunca. Sivritepe'ye vardık ve benim eşyalarımı okula bıraktık. Okula girdiğimde heyecanlanmıştım. Solda küçük bir oda vardı ve birde divan. Benim odamdı burası. Bu oda hem idare odası, hem yemek odam, hem de yatak odam olacaktı. Okul ise Demokrat Parti'nin okullarındandı. Yeni yapılmış ama yıkık dökük bir şeydi. Onarım istiyordu.

Sivritepe

Sivritepe, Hendek-Sakarya ovasının kuzeyinde Karadeniz dağlarının uzantısı olan Cam Dağı denilen tepenin eteğinde kurul-

muş köylerden biriydi. Köyün kuruluş tarihi Osmanlı-Rus savaşından sonra ki yıllara dayanır. Doğu ve batıdan gelen göçlerle kurulmuş bir köydür. Doğudan gelenlere Abaza deniyor. Karadeniz'den gelenlerle birlikte yukarı mahalle diye bir yer oluşmuş. İsmini ise yukarı mahalleye giderken sağda oluşmuş bir tepecikten alıyor. Efsanesi de vardı.

İlk Gece

Kalacağım odama çeki düzen vermiştim. Yatağımı açmış kap kacağımı yerleştirmiştim. Evrak dolabıma yiyeceklerimi yerleştirmiştim. Fazla da bir şey koymaya gelmezdi burası çünkü ayakkabılarla girilecekti odaya. Bir ara bir tıkırtı duydum. Kapıyı açtım Recep Ağa karşımda dikilmişti. Beni ilk geceden yemeğe davet etmişti. Emir demiri keser dedim ve o gece yemek yapmak zorunda kalmamıştım. Recep Ağa'ya yaslanmak zorundaydım. Onun tecrübelerinden yararlanmak gerekti. Çünkü uzun yıllar bu köyde idi. Ve herkesi iyi tanırdı. Ezilmiş yıpranmış ama heykel gibi ayakta duruyordu.

O akşam Recep Ağa'nın evi kadın erkek doldu aştı. Öyle ya köye yeni atanan bir öğretmeni Recep Ağa konuk ediyordu. Köyde birkaç radyodan biri Recep Ağa'nın evindeydi. Radyo'dan haberler izleniyordu. O sıra Yassıada Duruşmaları merakla takip ediliyordu. Erkekler odada oturuyorlar kadınlar ise dışarıda oturuyorlardı. Birazdan yemek vakti gelecekti. Büyük bir yer sofrası serildi. Mevsim gereği sebze yemekleri yapılmıştı çoğunlukla. Yemekten sonra ise uzun süre oturduk. Beni tanımaya çalışıyorlardı. Kadınlar ise meraklı gözlerle içeri bir bahaneyle girip bana bakıyorlardı. Gecenin geç saatine kadar oturuldu. Sonra Recep Ağa şakayla karışık haydi bakalım herkes evine geç oldu deyiver-

di ve sonrasında yavaş yavaş dağıldılar. Köylüler gidince Recep Ağa ile biraz daha vakit geçirdik. Biraz köy hakkında bilgi vermişti. Göçmenlerin bir sorun çıkarmayacaklarını ama Abhazlarla bir sorun yaşayabileceğimi söylemişti. Recep Ağa dikkat etmem gereken şeyleri sıralıyordu bana. Sonra yatma vakti gelmişti. Odamı gösterdiler. Mis kokulu, yün kokulu bir köy odası... Öyle bir uykuya dalmışım ki. Sabah kalktığımda bir tek Ayşe Kadın bana kahvaltı getiriyordu. Evin bütün fertleri tütün toplamaya gitmişlerdi. Ayşe Kadın göz uçlarıyla beni süzmüştü. Çok gençti ama oda Recep Ağa gibi çökmüştü. Kahvaltıdan sonra okulun yolunu tuttum.

Öğrenci Yazılımı ve Okulun Açılışı

Okulun açılmasına bir hafta kalmıştı. Bu süre içinde birinci sınıfa yazılan öğrenciler kayıtlanacaklardı. Ve okulun temizliği başlamıştı. Benden önce burada Sivritepe'de öğretmenlik yapmış olan iki kişi vardı. Süleyman ve Selahattin idi. Üçüncü öğretmenlik yapacak olan kişi bendim. Ben gelene kadar okulun her yeri döküktü. Ve okulu yapan mütahit çok kötü yapmıştı. Okul DP döneminin adeta Sivritepe'deki görüntüsüydü. Kısaca okulun açılışı münasebetiyle tüm köylü ile tanışmıştım. Okulun bulunduğu yerden ise tüm köyü görmek mümkündü. Köyde çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek herkes bana ilgi gösteriyordu. Saygı duyuyorlardı. Ve benimle tanışmak için herkes adeta sıraya girmişlerdi. O gün öğle sonuna değin çalışmıştık. Çocuklar yorulmuş ben de sıkılmıştım. Hadi Hoca, Kurtköyü'ne gidelim dediler. Ben de kabul ettim. Ve temizliği bıraktık ve yola koyulduk. Serin bir yerdi Kurtköyü. Kocaahmetler'den gelen soğuk su bu serinliğe bir katkı yapıyordu adeta. Orada diğer öğretmenlerle tanıştım. Konuşmaktan

çok onları dinler haldeydim. Kurtköy Okul Müdürü bir konuşma yaptı. Onu dinledim. Servet Atıcı idi ismi... Dikkatle dinliyordum. Bu öğretmen Abhaz kökenli dikkatli, tecrübeli bir öğretmendi. Ve bana sürekli takılıyordu. Konuşsana Muhittin diye...

Akşam odama geri döndüm ve yattım. Ertesi gün yanıma köy koruyucusunu alıp öğrenci yazılımına çıktım. Her vardığımız evde bizi hoş karşılıyorlardı. Birinci sınıflar için ne gibi bir hazırlık gerekiyor onları bir bir anlatıyordum.

Yukarı mahallenin yazım işi bitmişti. Sivritepe'ye döndük. Trakya göçmenleri yerleşmişti buraya. Göçmen çocuklarının da yazım işi bitince en son Abazalık mahallesine geçtik. Burada çocuk sayısının az olduğu dikkatimi çekmişti. Abhazlar daha açık giyinen insanlardı. Karadenizlilerde ve göçmenlerde kapalılar çoktu; Abhazlar da ise çağdaş, başı açık insanlar çoktu. Yani daha çağdaştılar.

Okulun Açılışı

Bir haftalık uzun bir çalışmadan sonra okulumuz hazırdı. Ve sürekli çalışıyordum. Yenilikler yapıyor, gerektiğinde okul için tamir işlerine bile bakıyordum. Büyüklerimizden Mustafa Kemal Atatürk'ün portelerini asıyordum. Ve okula gelip giden velilerin çok dikkatini çekiyordum. Sürekli beni takip ediyorlardı. Benim bu çalışmalarım köylülerinde kulağına gitmişti. Anlaşılan ilk notumu almıştım köylüden ve iyiydi. Cumartesi akşamı idi. Okul öğrenime hazırdı. Abaza mahallesinden birkaç genç gelmişler ve beni tebrik bile etmişlerdi. Bu yoğunluğun ardından gelen gençler beni eğlenceye götürdüler ve biraz kendinize vakit ayırın dediler. Pazar günü öğlene doğru hazırlıklarımı bitirdim ve odama çekildim. Sabah olduğunda yüzlerce insanlık bir kalabalık beni bekliyordu. Çok heyecanlanmıştım.

Bütün öğrenciler ve velileri toplanmışlardı. Okulun bahçesine girince herkesin bana olan ilgisi daha da artmıştı. Öğretmenim aşağı öğretmenim yukarı herkes öğretmenim diyor bir şeyler istiyordu. Bu beklentileri karşılamak kalay olmayacaktı tabi... Sorumluluğum çok büyüktü.

Devlet yarım yamalak bir okul yapıyor ve bir öğretmen atıyor sonra da ne yaparsanız yapın diyordu. Böylece aklıselim eğitim öğretim işini çözmüş zannediyordu. İlk gün tanışma ve kitap defter eksiklerimizi tamamlamakla geçti ve sonra ki gün okulu tatil ettim. Ve Hendek'ten öğrencilerin kitap ihtiyaçlarını arabaya yükletip getirdim.

Öğrencilerim ve Ben

Okulun tek sınıfını beşe böldüm ve sınıf içinde beş sınıf oluşturdum. Böylece onlara daha kolay hâkim olabiliyordum. Yani aslında beş sınıf birden okutuyordum. Bu da çok yorucu ama çok güzel bir şeydi. İkinci bir öğretmen verilirse bu sınıfları diğer sınıfları açıp ikiye, üçe geçirecektim. Herkesin çocuklarına benim ayrı bir sevgi göstermem gerekiyordu. Özellikle Karadeniz ve göçmen çocukların ailelerinin çocukları gerçekten de sevgiden çok yoksundular. Belki de sevmenin ve sevilmenin ne olduğunu tatmamışlardı bu çocuklar. Çocuklara sevgi ile yaklaştıkça onlarında bana karşı eksik olan duygularını tamamlama fırsatı veriyordum. Bu konu için yaşım her ne kadar daha erken olsa da bayağı olgun birisiydim. Bu öğretmenlik sınavımı çok başarılı bir şekilde vermiştim. Herkes bana saygı duymaya başlamıştı.

Bütün köylüler ve yakın çevredeki köylüler beni bu halimle eğitimci halimle tanımaya başlamışlardı artık. Ve herkes tam not veriyordu.

İlginç olan taraf ise öğrencilerimin içinde benim yaşıma varmış olanlar ve gelinlik çağına yaklaşmış kızlar da vardı. Yaşı büyük olan öğrencilerime okul içinde görevler verip onları onurlandırıyordum. Çok mutlu oluyorlardı. Ve onlarla hem arkadaş olup hem de öğretmen olabiliyordum. Fakat disiplini de göz ardı edemezdim. Her şey yolunda gidiyordu. Okulumuzun işleri birer lokomotif gibi işliyordu. Okulda demokratik bir disiplin yaratmıştım. Kimsenin hakkını kimse yiyemezdi. Öyle bir düzeye getirmiştim ki okulu her şey çok iyi gidiyordu. Öğretmenlik yaşamımda tam bir demokrat olmaya çalışacaktım.

Recep Ağa ve Ailesi

Recep Ağa her konuda bana yardımcı olurdu. Arada sırada okula uğrar ve ihtiyacım olup olmadığını sorardı. Okulda olduğum için her zaman görüşemiyordum. Eşi Ayşe Kadın otuz beş yaşında civarındaydı. Recep Ağa ile otururken yanımızda durmazdı. Gelenek görenek gereği içeri giderdi. İlk tanıştığımızda kahvaltıyı odama bırakıp çıkması da ondandı. Bu durumdan bende sıkılmış Recep Ağa'ya konu etmiştim. Recep Ağa ise "Hoca artık aileden biri" deyiverdi. "Ben olmadığım zamanda ona uğra artık sen onun ablası sayılırsın" dedi. Recep Ağa'nı izini Ayşe Kadın'ı çok mutlu etmişti. Gözleri gülmeye başlamıştı.

Ayşe Kadın'ın Recep Ağa'dan altı çocuğu olmuş bir tanesi ise ölmüştü. En büyük kızı Kamile idi. Bu kızı ev işlerinde tutmak için okula hiç göndermemişlerdi. Kamile on beş-on altı yaşlarında idi. Kamile yapılı bir kız ve çok hareketli. Zıpır mı zıpır bir kızdı. Hele merdivenlerden inişi hiç aklımdan gitmemişti. İlerde eşim olacağı ise hiç aklımdan geçmezdi.

Ayşe Kadın narin yapılı, ezilmiş bir kadın izlenimi vermişti bana. Ancak sevecen bir insandı. İki katlı evi tertemiz dayayıp döşemişti. Recep Ağa evi yapmış Ayşe Kadın ise dayayıp döşemişti. İlerde kayınvalidem olacak olan bu kadın bana karşı çok sıcakkanlı davranıyordu. Anne özlemimi gideriyordu bir bakıma. Köyümü özlüyordum ama sorumluluğum gereği kendimi işlerime vermek zorundaydım.

Yassı Ada Mahkemeleri

Köyde ya üç ya beş radyo vardı. Recep Ağa'nın evinde de bir adet radyo vardı. Gurindik marka bir radyo idi. O gün gözüme kocaman bir radyo gibi gözükmüştü. Akşam olunca Trakya göçmenleri Recep Ağa'nın evine bu radyoyu dinlemek için geliyorlardı. Köylüler Menderes'in içine düştüğü bu haline çok üzülüyorlar, acıyorlardı. Akşamları sürekli Yassıada Mahkemeleri izleniyordu. Köylülerin bu konuda bana sordukları sorulara tam yanıt vermek olmazdı. Sürekli geçiştiriyordum. Bu nedenle bazı soruları ya yanıtsız bırakıyor ya da objektif bir tahlil yapıyordum. Ve ateş olmayan yerdenduman çıkmaz deyip sorulan soruları geçiştiriyordum. Yuvarlak yanıtlarla geçiştiriyordum.

Bazı düşüncelerimi ulu orta değil de hemfikirde olduğum insanların içinde söylüyordum. Bunlardan biri ise Recep Ağa'ydı. Bütün memleket meselelerini onunla enine boyuna konuşurduk. Ne de olsa henüz genç yaşımda Menderes karşıtı tam bir Halk Partiliydim. 1960 devrimini Kemalizm'e yeniden dönüş olarak değerlendiriyordum. Çok geçmeden köyde bu da Halk Partili diye dedikodu başladı. Köye ilk geldiğimde herkes beni ve yaptığım işler için sevmişti ama şimdi Menderes karşıtı söylemlerim yüzümden cephe almışlardı.

Menderes hükümetinin suçu ise yönetimdeki beceriksizlik ve Amerika ve Batı ile işbirliği yapıp ülkeye büyük zararlar getirmeleri olmuştu. Adeta batı emperyalizminin bir soluk alanı yapınışlardı güzel ülkemizi. İleri gidiyoruz dediler ama neredeyse çok geri gitmiş ve çağın gerisinde kalmıştık. Bu tespiti aslında Yassıada Mahkemelerinin meşhur başsavcısı Egesel sunmuştu mahkemeye. Bu olaylar olmasaydı ne 12 Mart 1971 ne de 12 Eylül 1980 darbesi olurdu. Demokrasi kesintiye uğramazdı. Etnik sorun nedeni ile otuz binden fazla insanımız ölmez, ülkemiz bölünmenin eşiğine dayanmazdı.

Sonunda Menderes, Polatkan ve Zorlu idama mahkûm edildiler. Celal Bayar ise paçayı son anda kurtarmıştı. Yaş haddinden dolayı kelleyi kurtardı. Ama sonra suçu paklandı. Menderes'in kemiklerine bir anıt mezar yapılması ise tam bir günah çıkartmaktı.

Muhtarlık ve Öğretmenlik

27 Mayıs Devrimi ile gelen yenilikler arasında öğretmenlerin muhtar olma hakkı verilmişti. Ben bunu doğru veya yanlış olarak yargılayabilecek seviyede değildim. Ama muhtarlık da işime yaramıştı. Okulun duvarları, sıraları ve bahçesi harap durumda idi. Okulun yakacak sorununu da çözebilecek olabilmem de benim için bir kolaylıktı. Köy bütçesinden okul için harcama yapabiliyor, köy korusundan odun kesenlerin odunlarını cami ve okul için alabiliyordum.

Birkaç ay gibi bir sürede köyün sorunları üzerine sıkıca eğilmiş ve onların sevgisini kazanmıştım. Eski muhtarlardan Recep Ağa, Hasan Ağa, Gıcırlı Mehmet beni destekliyordu hep. Okuldaki özverim ve başarılı çalışmalarım ile öğrencilerim ve onların anne babaları tarafından çok sevilmiş, "Muyittin Öğretmen" diye sevgi ile anılır olmuştum.

Köyün bir sorunu da koru meselesi idi. Özellikle Karadeniz tarafından gelen göçmenler kökleme yapıyor, birçok kişi ağaçları kesiyordu. Köy ihtiyar heyeti ile toplantı yapıp ortak karar aldık ve koruya zarar verenler için ağır cezalar öngörüldüğünü okul ve cami önüne astık. Ayrıca cami önünde bu konuda bilgilendirici bir konuşma yaptım.

Boş vakitlerimde ise bağ bahçe tarla ev ziyaretleri yapıyor, köylünün dertlerini dinliyordum. Ayrıca köyün korucusunu ve çobanını da kontrolüm altına almıştım. Köylü bundan hoşnuttu. Öğretmenlik, muhtarlık derken Sivritepe'li olup çıkmıştım.

Okulda sorun yoktu ama birkaç gelinlik kız vardı. Onlar da diploma alsın diye idare ediyor, diğer çocuklara sezdirmiyordum.

Köyde İlk Toplantı

Kasım ayında tarla işleri bitmiş bende köyü ve köylüyü yaklaşan kışa hazırlamak ve köyün sorunlarını konuşmak için bir araya toplamak istiyordum.

Okulun bir odasını toplantı salonu şeklinde hazırladım ve öğretmen masasını kürsü yaptım. Kolonya ve şeker hazırladım. Toplantı gündemini hazırladım. Korucu tüm köye toplantıyı haber verdi ve akşama doğru köylüler gelmeye başladı. Bu benim de ilk genel toplantım olacaktı. Bu ayrıca köylü ile ilk sohbetim olacaktı ve onları daha yakından tanıyıp, kaynaşacaktım. Hem de köyün ve köylünün sorunları için ciddi adımlar atılacak ve belirli herkesi eşit ölçütte kapsayan kurallar herkes için geçerli olacak, kimse bu kuralları aşamayacaktı.

Ve toplantı başladı, gelenlere önce bir açılış konuşması ile durumu anlattım ve yapılması gerekenleri belirttim. Söz isteyenleri not alıp onların da taleplerini dinledik. Genel kaygılar köy koru-

su içindi. Memnuniyetleri gözlerinden okunuyor, kimisi de toplantıdan çıkarken "Lan aferin Karaoğlan!" diyorlardı.

Artık kendimi köye kabul ettirmiştim ama tam anlamıyla kendimi kanıtlamam aldığımız kararları uygulamamız ile olacaktı.

Okul Sırası Yaptırma

Okul sıraları derme çatma idi. Bende Kurtköy'e gidip orada aldığımız kararları ilettim. Bana bu hususta yardımcı olacaklarına dair olumlu cevaplar verdiler. Kendilerinden iki metreküp kayın tomruğu istedim. Dört adet tomruk köy meydanına indi ve atölyede biçilip Hendekte fırınlanacaktı fakat Bölge Şefliğinin denetimi gerekliydi bu yüzden bizden fırınlama işleminin gece yapılması istendi. Bir başka gün bizim köyün enistesi Nizamettin Usta'nın atölyesi Şıhlar Köyü'nde idi. Pazarlık yaptık ve bize en iyi işçilik ve en uygun fiyatta yılsonunda yani ikinci dönemde elimizde olacak şekilde sıraları teslim etme sözü verdi. Çocuklar yeni sıralarına kavuşacaktı.

Nizamettin Usta iyi bir adamdı. Onunla Sivritepe'de tanışmıştım. Daha ortada bir şey yokken bana "yaparız hoca" demişti. Onun köyü Şıhlar Sivritepe'den iki köy ötedeydi. Her Cumartesi Şıhlar'a gidip geliyordum. Şıhlar'a giderken Sivritepe'den, Lalıca, Karatoprak köylerinden geçiyor, her köyün öğretmeni ile tanışıp fikir alış verişinde bulunuyordum. Zamanla tanınmış ve çevre köylerinde konuşulur olmuştum. Herkes "Sivritepe Köyü öğretmeni yaman çocuk" diyordu benim için. Ben boş zamanlarında gençlerle Paşaköy, Sukenarı derken Ormanköyü'ne kadar çıkıyordum. Öğretmen arkadaşlarla Pazar günleri Hacıkışla/Soğuksu yönüne yürüyüş yapıyorduk. Kurtköy zaten merkez köydü. Yukarısında Kocaahmetler vardı. Gittiğimiz köylerde yeni öğretmen ar-

kadaşlarla tanışıyorduk. Birçok köyde deneyimli öğretmenler olmasına rağmen halkın bana olan sevgi ve saygısı günden güne büyüyordu.

Yılbaşı gelmiş geçmiş, derken okullar tatil olmuştu. Şıra konusu yüzünden köye gitmemiştim. Okulun, köyün idari işleri hem müdür hem öğretmen hem de muhtar olmam sebebiyle sorumluluklarım fazlalaşmıştı. Çok yoğundum. 15 Şubat 1961'de okullar açılıp da öğrenciler için yeni sıralar gelince köylü ve çocuklar çok sevinmiş adeta bayram etmişlerdi. Bütün gün okul açılışında köylü oradaydı. O gün okulda ders değil bayram vardı...

İmece ve Köy Düğünü Geceleri

Ben okulda saz ekibine girebilecek derecede saz çalmayı öğrenmiştim. Sesim de fena değildi. Bunu bir şekilde öğrenen köyün gençleri beni daha çok imecelerdeki "mısır soyma işine" çağırıyorlardı. Buradaki düğünler, bayramlar ve eğlence gecelerinde kızlı erkekli eğleniliyordu. Hem kızların hem de erkeklerin bir öncüsü bulunuyor, gençleri onlar yönetiyordu. Büyükler ise uzaktan gözlemliyordu bizleri. Bu yöntem Abhazlardan diğer göçmenlere de(Trakya ve Karadeniz göçmenleri) yansımış, onlarla da ortak bir gelenek haline gelmişti kızlı erkekli eğlence geleneği.

Özellikle cumartesi akşamlar düğünsüz geçmiyor, gençler beni de eğlencelere davet ediyorlardı. Ben de onları kırmayıp, katılıyordum düğünlere ve diğer eğlence gecelerine.

Bir taraftan gençlere saz çalıp eğlendiren öte yandan ise bulunduğu topluma liderlik etmek zorunda olup da yaşlı insanlarla vakit geçirmek zorunda kalan bir insandım. Sanki iki kişilik oynuyordum. Onların da özel geceleri vardı ve beni davet ediyorlardı. Bende onlar için saz çalıyordum. Günler böylesine bir hızda

akarken erken bahar görünüyordu erik ağaçlarında. Erik ağaçları çiçeklenmişti çoktan...

Burnumun Kanaması

Öğretmenliğimin ilk yılları çok tatlı ve dolu dolu anılarla başlar. 19-20 yaşlarının verdiği sıcak enerji ile bir de kendini farklı bir çevrede kabul ettirebilme enerjisi ile sorumluluk bilinci içinde ama yeteri kadar bilgi ve deneyim birikimi olmayan bir insan olarak ürkeklik ve çekingenlik içinde bulunduğum durum daha da iyi anlaşılır. Yetiştiğim sosyal çevre ile buradaki sosyal çevre ve yapı çok farklı olmakla birlikte buradaki insanlar ve atmosfer içinde aldığım eğitim ve görgü dolayısıyla burada görevimi en iyi biçimde yapmalı ve başarılı gerekiyordu. Gençlerle genç, yaşlılarla yaşlı olmak zorunda idim.

Daha önce de belirttiğim gibi gençler eğlencelerde saz çalma için benim yakamı bırakamıyor, zorla da olsa beni sürekli eğlencelere davet ediyorlar, sabahlara kadar eğlendiğimiz oluyordu. Yine böyle bir günde Abhaz Mahallesi'ndeki bir düğüne çağrıldım ben gelince eğlenceler de başladı. Gençler kızlı erkekli eşleşip birbirleri ile saygı içinde bir türkü eşliğinde sahnede dans ediyorlar sonrasında ise söyleşiler yapılıyordu. Bu sosyal bakımdan ilerlemiş bir toplumun uyguladığı bir yöntemdi. Böylece gençler hem birbirini tanıyıp kaynaşıyor, hem de söylencelerde yapılan hoş sohbetler ile birbirlerine saygı ve sevgileri artıyordu. Bu toplantılarda yanlış hareketlerde bulunan gençler uyarılıyor, eğer devam ederse toplumdan uzaklaştırılıp, dışlanılıyordu.

Bende bu danslardan birinde G. ile eşleştim. G. benden bir iki yaş küçük ama çok güzel bir kızdı. Beraber dans ederken herkes yakıştılar anlamında gülümsüyor, fısıldaşıyordu. Derken benden

büyük kadınlar da beni dansa kaldırmaz mı? Hiç böylesine ilginç ve sosyal bir ortamda bulunmadığım için biraz utanmıştım. Dans esnasında burnumun kanadığını fark ettim. Biraz sıkılmıştım, geri kalmış bir yörenin çocuğu olmanın sıkıntısını yaşamıştım belki de... Bu benim için iyi de oldu eğlenceden zaten sıkılmıştım, beni dansa kaldıran kız da arkamdan geldi "olur böyle şeyler" diyordu ama artık bende köyün bir genci olmuştum. Köylü öyle görüyordu beni. Gençler "Hoca" orta yaşlılar "Hocam" yaşlılar "Öğretmen" çocuklar ise sevgi ve sıcaklık ifadesi olarak "Öğretmenim" diyordu.

"Öğretmenim; Annem Üvey!"

Daday'ın İnciğez Köyü'nde stajyer öğretmen iken bir oyun sahnelemiştik; "Öğretmenim, Annem Üvey!". Bu piyesi tekrar sahneye koymak gelmişti içimden. Oyunda annesi üvey olan bir çocuğun annelik sevgi ve şefkatini öğretmeninde bulmasını anlatan bir oyundu bu. Bana ilginç gelen ise bunu Sivritepe'de sergilemekti. Hemen çalışmalara başladım. Dördüncü ve beşinci sınıflarla çalışmalara başladık hemen. Onlara oyunu, nasıl sahneye koyacaklarını anlattım. Yaşlı erkekler sahneyi hazırlayacaklar, kızlar ise kostüm işi ile ilgileneceklerdi. Herkes görevini layıkıyla yerine getirecekti ancak oyunda rol alacak kızların babaları ile görüşmemiz gerektiği çıkmıştı ortaya. Mart ayına giriyorduk ve hemen çalışmalara başladık. Akşam paydoslarında, Cumartesi Pazar günleri için çalışmalarımızı hızlandırmıştım. Ayrıca kolay bir şekilde gerekli açıklamalarla kız öğrenciler için ailelerinden izin aldım ve konu ile ilgili bir yazıyı da ilköğretim müdürlüğüne gönderdim.

Nihayet Nisan ayı yaklaşmıştı; bizse 23 Nisan'ı iple çekiyorduk. Bu bizim için büyük bir olay olacak, Hendek ilçesinde çok

olay yaratacaktı. Ben çocuklardan onlar da benden heyecanlıydılar sanki. Kurtköy Okul Müdürü Servet Atıcı ilgi gösterip, destek veriyordu. Bu beyefendi öğretmen ağabeyimin ruhu şad olsun. Bir söyleşimizde oyunun Kurtköy'de de oynanmasını hatta Hendek'e bile gitmemizi istemişti. Bir öğretmen arkadaş "Ona daha var, o sonraki iş" diyince buna hak verdi, oyun Kurtköy'de tutarsa Hendek'e gidecektik.

Derken günler geçti 23 Nisan'ı getirdi. Sabah olunca herkes hazırlandı önce bayram kutlamaları akşam ise okul salonunda piyes oynanacaktı. Akşam herkes salona geldi ve oyun başladı bu insanlar ilk kez piyes izliyor gerçek yaşantıyı sahnede görüyorlardı. Çok beğendikleri verdikleri "Vay anasını! Yuh anasını! Yazık yahu" gibi tepkilerden anlaşılıyordu. Bir ara Hikmet Gençcan "Arkadaşlar çocuklara iyi bakalım, üvey anne eline düşmesin!" deyince salondakiler "Doğru, doğru" deyip bir alkış kopardılar. Oyun bitince aynı alkış yine koptu.

Çıkışta yürekten tebrik ediyorlar, candan kutluyorlardı. Gerçekten köylü vatandaş oyunu yüreğinde duyumsamıştı.

İkinci gün oyun için Kurtköydeydik. Bahçeye kurulan sahne için Servet Atıcı'dan bir konuşma istedim. Ama o beni birden kalabalık önüne itiverdi. "Hadi bakalım, göster kendini!" dedi. Biraz zorlansam da o muazzam kalabalık önünde konuşmayı kısa tutup "Karşınızda Sivritepe İlkokulu" diyerek sahneyi açtım. Bir alkış ki ne alkış!

Oyundan sonra halk oyunları, türküler, şiirler sunulmuş, halk muhteşem bir gece yaşamıştı. Kapanış konuşmasını Servet Atıcı yaptı ve bizden övgü ile söz etti. Oyun yine çok beğenilmişti. Sırada Hendek için izin almak vardı. İzin alıp sene sonunda Hendek'te sahneleyecektik oyunu...

Hendek Gösterisi

Sene sonu yaklaşmıştı. Mayıs on beşte okul tatile girecekti. Biz de oyunu sahnelemek için izin almaya uğraşıyorduk. İlköğretim Müdürü Mehmet Alibey kaymakamlıktan gelen dilekçeyi görünce bir bana bir dilekçeye bakıp "Sahi mi hocam?" diyordu. Servet Bey Mehmet Bey'e gereken cevabı verince şaşkınlığı ortadan kalkmış, belediye sinema salonunda sergilenmesi için onay vermişti. İlk gördüğümde tüccar kılıklı, eğitimle alakası olmayan yaklaşan emekliliğinin tadını çıkartan eyyamcı birine benziyor hissine kapılmıştım. Belki de doğruydu ama bana istediğim oluru vermesi benim için önemliydi. Gerisi beni pek ilgilendirmezdi.

Ve beklenen an geldi. Oyunu çok beğendiler ve Kaymakam, Belediye Başkanı, İlköğretim Müdürü bizi tebrik ettiler. Olacak iş değildi bir köy okulunun ilçede piyes oynaması ama gerçek olmuştu işte. Bizde alnımızın akıyla dönmüştük Sivritepe'ye, artık orada da Muhittin Göksoy konuşuluyordu. Sivritepe beni tam anlamıyla bağrına basmıştı ve bir yıl içinde en çok konuşulan öğretmen olmuştum.

Gazocağında Yanma Tehlikesi

Yılbaşına yakın günlerde gazocağı ile yemek yaparken üzerime alev sıçraması ile birden paniğe kapılıp söndürmeye çalışırken Recep Ağa'nın kayınbiraderi Mecit kapıdan giriverdi. Beni görünce o da yardım etti ve üzerimi değiştim hemen, tehlikeyi atlattım. Oradan Recep Ağa duymuş olanları zorla "Hadi hoca bize gidiyoruz" dedi. Ben ne kadar istemesem de fayda etmedi beni eve götürdü yemek yedirdi. Zaten moralim biraz bozuk olduğu için pek bir şey yemedim. Üst kattaki bir odayı göstererek "Burası senin odan hoca, istediğin kadar kalabilirsin" dedi. Hanımı Ayşe Kadın

evinde kalınama çok memnun olmuş, daha ilk günden bana damat adayı olarak göz koymuştu bile...

Recep Ağa'nın işleri olduğu vakitler bir kır okulunda yemek yapıyordum ama onların evi kendi evim gibi olmuştu bende sanki en büyük oğulları...

Yaz Tatili ve Babamın Ölümü

Okul yaz tatilin girmişti ancak ben hem idareci hem köy muhtarı olduğum için köyden ayrılamamıştım. Babam hastalanmış Ankara'da yatmakta imiş. Ben onun iki gün görüp geldim fakat Mayıs sonuna doğru okul tatil olduktan sonra bir mektup gelmiş "Acele gel, baban ağırlaştı" diye. Kaymakamlıktan bir hafta izin alıp Ankara'ya gittim. Yeğenim Muharremle babamı köye götürmemiz gerekiyordu. Kastamonu'ya inince Muharrem hemen kaçtı, malları önüne katıp kaçtığı gibi... Ben Babamla köprübaşına indik, köyden üzerinde yatak kağnı arabası geldi, köye çıktık. Hafta sonuna değin köyde kaldım. Sonra bir hafta daha kaymakamlıktan izin aldım.

Böylece on gün daha köyde kalma hakkım vardı ama babam da son günlerini yaşıyordu. Ben eğer gitmezsem beni atarlar diye düşünüyordum. Gidişime az kalmış, hafta sonuna biletimi almıştım. Rapor bitince gitmek zorundaydım çünkü 1960 devrimi daha hız kesmemişti. Ben bunları düşünürken babam gideceğim günün gecesi sabaha karşı ben uyurken vefat etti. Beni boynuma sarılıp ağlayarak beni uyandıran teyzemden anladım babamın öldüğünü...

Benim bilet saatim on iki idi ama cenaze öğle namazından sonra kalkacaktı. Köyün ileri gelenlerinden Arif Dayı ve Vehbi Amca beni saat on birde yola geçirdiler. Bense ağlayarak yola revan oldum. İnsanlar mezar kazıyordu ve ben sessizce onların ya-

nından geçtim. Zaten ne diyeceğimi tam olarak bilemiyordum. Köprübaşına son kez babasız inmiştim. Babam birazdan mezara konacak bense yollara düşecektim. Birkaç kez köye dönmek istedim ama köye dönünce tekrar dönecek ve bilet alacak param bile yoktu.

Çok garip duygular içinde köprüye indim. Babam ölmüş ben onu defnedemeden gidiyordum. Arabaya nasıl bindim bilmiyorum. Vadi bir kum saati gibi boşalıp giderken avuçlarımdan gözyaşlarımı tutamadım. O günün koşullarında, benim yaşımdaki bir insan için yanlış mı yaptım hâlâ bilmiyorum...

Babam

Daha öncede değindiğim gibi babam bir evin bir oğlu imiş. Topal Cennet'le evlenince üç kızı bir oğlu olmuş askere gitmeden. Memiş Dedem Balkan Savaşı'nda esir düşünce on dört yaşında ancak görebilmiş babamı. Babam halk arasında yılancık denen kemik veremi hastalığından on iki yaşında sağ bacağında diz kemiğinin kaval kemiğine kaynaması sonucunda bükülmez olmuş. Büyük annem Cennet, ocağı sönmesin diye onu kemik suyu ve etle besleyerek kurtarmış.

Dedem askerden dönünce oğlunun ölmediğini görünce sevinmiş. Babam sakat olduğu için askere alınmamış ve on sekiz yaşında Sarıalan köyünden Arif Dayı'nın kızı Gülsüm'le evlenmiş, Arif Dayıma da Satı Halamı vermişler. Yani annem ve halam değiş tokuş edilmişler.

Babam annemden beş oğlan bir kız sahibi olmuş ikişer yaş arayla. Oğlanlardan Nurettin ölmüş. Büyük anne ve babamın hayvancılığa merakı anne ve babamın gayreti ile kısa sürede bağ, bahçe, değirmen sahibi olmuşlar 1940'larda.

Babam dediği dedik çaldığı düdük, kimseyi dinlemez, kimseyi kendinden öte görmez, her yaptığını doğru sanan bir adamdı.

Eşi anne babası gayretli, çalışkan olunca birden genç yaşta aile yönetimini ele almış ve varsıllığa kavuşmuştu. Azıcık sinirlenince ne yaptığını bilmez "Ağanızın da, paşanızın da..." diye başlardı. Askere gitmemiş, şımarık büyümüş, kendine ket vuran olmamıştı. Az kalsın bu halleri yüzünden ailecek kan davasına düşüyorduk. "Sivilceyi çıban eden" cinsten bir adamdı. Kısacası kolay lokma bir adam değildi.

Babam hafiflikten yana özellikleri olan bir adamdı. Gözünü budaktan sakınmadan, cesaretli yaşamıştı. Yaşamı severdi ve sevecendi. Güzel tef çalar, türkü söyler. Eğlenmeyi, eğlendirmeyi severdi. Türkü yakacak denli şair ruhluydu. "Muradım" türküsü onundu. Bir dörtlüğü dışında hatırlanan kısmı yoktu.

"Kabak kızı suyolunda çaldılar
Muradım göl tarlada vurdular
Muradım Muradım benim muradım
Alkanlar içinde kaldı Muradım"

Babam kendini Yenice gibi feodal zaman yıkıntıları içinde yaşayan bir yerde bile o günün koşulları içinde kendince yaşamış, kendine "Topalağa" dedirtmişti. Her ne kadar etrafını üzen kıran bir insan olsa da o benim babamdı. Onun ve tüm göçenlerin ruhu şad olsun...

Yaz Tatili

Babamı defnetmeden köyümden ayrılmak zorunda kalmıştım. Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun idamlarının yarattığı bir gerginlik nedeniyle bütün izinlerimiz kaldırılmıştı. İzinli olan görevliler

ise tekrar çağırılıyorlardı. Ben görevime döner dönmez kaymakamlığa haber verdim.

Haziran ayı bitmiş yaz tatili başlamıştı. Babamın vefatı üzerimde büyük bir baskı oluşturmuştu. Sanki ona karşı görevimi yerine getirememenin ezikliğiydi bu hüzünlü oluşum. Köyüme gitme gereksinimi duydum. Muhtarlık görevimi Recep Ağa'ya şimdilik teslim edip köyüme gittim. Yanıma ileride baldızım olacak Hüsniye de katılmıştı. Köyümde on beş yirmi gün kadar kalacaktım. Annemi teselli edecek ve benimle gelmek isterse görev yerime onu da götürmek istiyordum. Sayılı günler çabuk geçiyordu. Bu arada aileme de yardım ediyordum.

Köyde daha fazla kalma olanağım yoktu. Yanımda öğrenci konuğumda olunca daha fazla kalamayacaktım. Annem benimle gelmek istemedi. Babamın ölümü annemi çok sarsmıştı. "Sen git ben sonra gelirim" dedi. Kısaca köyümden ayrılıp görevimin başına döndüm.

Öğretmenlikte İkinci Yıl

Öğretmenliğimin ilk yılında bulunduğum köye ve çevreye alışmakla geçmişti. Bazı yenilikler yapmış köyün okuluna farklı bir soluk getirmiştim. Bu arada ise ailemden uzak kalışım beni çok etkilemiş ve sürekli kendimi suçlamıştım. Ama babamın ölümünden sonra kendi kendime karar almıştım. Artık kendi ayaklarımın üstüne basma vakti gelmişti.

Yaz tatili bitmiş ve yeni öğrenim yılı başlamıştı. Bu arada yeni öğretmenler atanmışlardı. Onlarla tanıştım. Benim yanıma ise Ankara Sanat Okulu mezunu bir öğretmen atanmıştı. Politika gereği lise ve üniversite mezunları bir çırpıda öğretmen yapılıveriyor ve bu şekilde eğitim ve öğretime çözüm getiriliyordu. Yaz ta-

tili Hendek-Sivritepe'de geçmişti. Köyden arkadaşlarım olmuştu. Yaşları benden büyüktü ama çok iyi anlaşıyorduk.

Sağlık memuru Abaza Hilmi, Cincal Hikmet, Nazif, Osmanağa'nın oğlu Mehmet en çok konuştuğum kişilerdi. Kurtköy'den ve diğer köylerden de tanıdıklarım olmuştu. Öğretmen arkadaşlarım ile aram iyiydi. Tatil bitiminde gelen öğretmenlerden dikkatimi çeken Mükremin Tekin idi. Mükremin Cumhuriyet Gazetesi okurdu. Ben Tercüman alırdım. Bir gün söyleşirken "Sen Tercüman okuyacak adam değilsin" dedi bana Mükremin Öğretmen. O günden sonra bir daha Tercüman almadım. Mükremin Öğretmen benden yaşlıca idi. Düşünce dünyası yerine oturmuştu. Bana bildiklerimi tartarak konuşmasını öğretmişti. Eylül ayının içine girmiştik. Okul hazırlıkları hızlanmıştı. Günlük planlar, okul tadilatı, hazırlıkları derken zaman tükenmiş, geçmişti. Ağustos ayını o dayanılmaz nemli sıcakları geride kalmıştı.

Balıkesir Necati Eğitimi Kazanmış

Yüksek okulu bitirmek bende büyük bir tutku olmuştu. Fakat öğretmen okulundan sonra girdiğim ilk denemede başarısız olmuştum. Dördüncü ve beşinci sınıfları okuturken aynı zamanda da Eğitim Enstitüsü'ne hazırlanıyordum. Öğretmen okuluna kitaplarımın tamamını götürmüştüm. Özellikle kültür derslerine çok iyi hazırlanıyordum. Babamın ölümüne rağmen Eğitim Enstitüsü sınavlarına katılmıştım. Ve sonuç gelmişti. Türkçe bölümünü kazanmıştım.

Doğru Hendek Askerlik Şubesi'ne gittim. Ancak askerliğim gelmişti. Asker olmuştum. Sınav kazanma belgemi Ankara'da bir Albay'a gösterme imkânım olmuştu. O da beni hayal kırıklığına uğrattı. "Bu iş bitmiş sen askersin artık. Askerden sonra girersin"

dedi. Gerisin geri Sivritepe yolunu tuttum. Okula gidemeyeceğime en çok Ayşe Kadın sevinmişti. Çünkü beni bir an evvel damat olarak görmek dileğiydi. Bunu da beni kırmadan sevgi dolu bir şekilde gösteriyordu.

Abaza Kızı Mı Göçmen Kızı Mı

Eğitim Enstitüsü hayalim suya düşünce yeniden görevime geri dönmüştüm. Hızlı bir şekilde göreve devam ettim. Bir de yanıma Hüseyin isimli bir öğretmen verilmişti. Ona birinci yılda olduğu gibi ikinci, üçüncü sınıfları vermiştim. Kendim dört ve beşinci sınıfları almıştım. Geceleri gençlerin eğlence yerlerine gidiyor eğleniyorduk. Ben Abaza kızı G.'ye ilgi duymaya başlamıştım. Ne var ki Recep Ağa'nın eşi boş durmuyordu. Eltisi Evlide ve korucunun eşi aracılığı ile beni etkilemeye çalışıyordu. Bir gün korucu Süleyman'nın eşi ile karşılaştım. Kadın benden kaçan bir kadın değildi. Bana yakınlık duyuyor, uzaktan bana gülümseyerek bana doğru geliyordu. Kadın güzel bir kadındı. Etkiliyordu beni. Bir gün beni kenara çekip "Bir şey söyleyeceğim" dedi. "Evlenmeyi düşünüyorsan eğer sana bir kız buldum" dedi. Ben de safça sordum ve cevap verdi hemen. "Bizim Kamile" dedi. Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi. Şaşırmıştım. "Dur bakalım" dedim "Daha zamanı var!" Fakat korucunun eşi tam bir çöpçatandı. Bu kadın Ayşe Kadın ile de yakındı. Bir gün beni koruluğun arkasına çağırmıştı. Şuradan buradan konuşurken, "Ne o Muhittin, Elfide ile işi pişirmişsiniz" demesin mi? Ben de yok öyle bir şey deyip geçiştirdim. Ve oradan ayrıldım. Meğer köyde dedikodu almış yürümüş davula koyup dövmedikleri kalmış, zurnaya koyup çalmadıkları kalmıştı. Benim de kafam iyicene karışmıştı. Akşam kahvede Kamile'yi isteyenlerden biriyle de tartışmıştım. Hüseyin olmasaydı başım derde girecekti.

İşin bir başka yönü ise Abaza kızı G. idi. Ona da hem ilgim vardı hem de yarım yamalak bir sözüm olmuştu. Bir gece yine eğlence arasında G. ile karşılaştım. Ve konuya girdim. Evlenmek istediğimi söyledim ama o pek yakın durmuyor kırk dereden su götürüyordu. O gece kararımı verdim. Olursa göçmen kızı ile bu iş olurAbaza kızı ile olmaz dedim.

Okulun Çevre Duvarı

Okulun çevre duvarı yoktu. Okulun çevresi ağaçlarla çevriliydi. Sakarya'nın bu nemli havasına çıtalar dayanamazdı. Benden önce bir öğretmen arkadaşımız olan Selahattin Öğretmen yaptırmıştı. Çıtalar henüz üçüncü yılında çürümeye başlamıştı. Aralarında ise kırılanlar olmuştu. Ben öğretim yılının henüz başında okulun bahçesini ağaçlandırmıştım. Okulun ön cephesine ise Türkiye Cumhuriyeti diye yazdırmıştım. Kısacası okul bu çıtalar ve çitlerle korunamazdı. Ben fırsat kolluyordum. Fakat köylüye de yüklenmek olmazdı.

Günlerden bir sonbahar akşamı Kurtköy'üne gidiyorduk. Silivri'den Kurtköy yolu benim için kendimi en özgür hissettiğim bir yoldu. Kurtköy'e varınca Kemalettin Ağabey'in kahvesinin hıncahınç dolu olduğunu görünce bizde içeri girdik.

Hendek ulaştırma tabur komutanı gelmişti. Bu adını unuttuğum bir albaydı. Hemen yanına vardım. "Hoş geldiniz" deyip kendimi tanıttım. Eskisi gibi yine bana hocam diye hitap etmişi. Albay yüksek perdeden çalıyordu. Öğretmenleri sevdiğini de söylüyordu. Halka isteklerini soruyordu. Ben fırsatı yakalamıştım. Hemen sözün arasına girmiştim. "Biz tabura gelirsek içeri alır mısınız?" dedim. Albay, "Hocam siz geldiniz de almadık mı?" diye sordu. Bende sustum. "Peki" dedim.

Bir gün tabur komutanını ziyaretė gittim. Askerler içeri haber saldılar. İçeriden "Gelsin" diye bir haber gelince askerler bana içeri kadar refakat ettiler. Tabur komutanı vekili bir binbaşı karşıladı beni. Hemen konuya girdim ve Albayla geçen konuşmamızı anlattım. Ve okulun çevre duvar sorunundan bahsettim. Binbaşı o iş kolay hallederiz deyince çok sevindim. Arkasından çaylarımızı içtik ve daha fazla rahatsız etmemek için hemen kalktım bende.

Çok geçmeden askeriyeden yardım gelmişti. Kasım ayıydı. Biriketleri getiren komutan ben o sıra köyde olmadığımdan biriketlerin indirilmesi gecikince çok sinirlenmişti. O sırada köy ihtiyar heyetinden Zago Ahmet oradaydı ve azar yemişti komutandan. Bu olaydan sonra yeni yapılaşmalar beni daha çok ön plana çıkartmıştı ve herkes yaman çocuk diyordu.

Kurtköy'e merkez olduğu için devlet görevlileri sıkça uğrarlardı. Halkın isteklerini sorarlardı fakat halk, köylü bir baskı altındaydılar. Yüzyılların getirdiği bir baskıydı. Cumhuriyet gelince biraz rahatlasa da yine de baskı devam etmekteydi. Örgütsel köy halkı kendi sözcülerini yaratamamışlardı. Köy ve halkın sorunlarını anlatmanın onlara zarar vereceğini düşünüyorlardı. Bu nedenle sürekli sessiz kalınıyordu. Bu durumu hemen sezinlemiştim. Bu sebepten hemen kendimi sözcü olarak görüp düzeni değiştirmek istedim. Doğru bildiğim yoldan hiç dönmüyordum. İnandığım düşüncelerden hiç dönmüyordum. Ama çok dengeli bir şekilde bu işleri yönetiyordum. Konuşacağımı ölçüp biçip söylüyordum.

Annemin Gelişi ve Nişanlılık

Eylül ayı bitmiş Ekim ayının da ortalarına gelmiştik. Cumhuriyet Bayramı hazırlıkları vardı. Okul ve bayram hazırlıkları yüzün-

den başını kaşıyacak vakit bulamaz olmuştum. Tam o sırada Ankara yoluyla annem gelmişti. Yaşlı Gülsüme kadın hasta ve yorgundu. Anadolu Hitit Uygarlığından kalma kadın başının üzerinde yüz çizgileri vardı. Yaşamamışlık, yaşayamamışlık okunuyordu yüz çizgilerinde.

Evlenme kararı vermiştim. Çünkü önümde askerlik vardı. Yüksek okula gitmek yine hayal olmuştu. Annem benim köy yakın çevresinden biriyle evlenmemi istemiyordu. Hele Recep Aga'nın evinde Kamile'yi görünce kararını vermişti. Bu arada bir hastalığı da vardı annemin. Sakarya'dan bir Ermeni doktora götürdüm. "Bu kadına üç reçete uygulayacağız" dedi yalnız bir hafta Sakarya Merkezde kalması gerekiyordu. Öğretmen okulundan sınıf arkadaşım Hüseyin Kaynak Sakarya merkezdeydi. Eşi ise ebe idi. Hüseyin benim kardeşliğim idi. Önce eşine gittim. Biraz konuşup sorunumuzu anlattım.

Ben kararımı vermiştim Kamile'yi alacaktım. Ancak Ayşe Kadın'ın eşini ve kızını ikna etmesi gerekiyordu. O dünden razı idi. Kızını bir öğretmene verecek ve kendi çektiği çileyi çekmeyecekti kızı. Annem ve ben Recep Ağa'nın evinde kalıyorduk. Annem ise Kamile'nin kulağına fısıldıyor ve erkeği adam eden kadındır yavrum diyordu.

Aradan bir hafta geçince biz ev kiraladık. Recep Ağa'ya yük olmak istemiyorduk. Biz evimize taşınmıştık. Divan, kilim gibi gerekli eşyaları almıştık. Artık bir yuvamız olacaktı. Bir gün Recep Ağa'nın evine uğradım kalabalıktı. Kamile'yi görücüye gelmişlerdi. Kamile odasına çekilmişti. Bende onun odasına girdim ve istiyorsan veya istemiyorsan karar senin dedim ve çıktım oradan. Hemen evden çıkıp gittim. Sonradan duyduğuma göre Kamile kendisine görücüye gelenlerin yanına çıkmamış.

Bir gün Ayşe Kadın bize uğradı ve biraz sohbet ettik. Sonra kalktı kapıya doğru yöneldi. Bana şöyle fısıldadı: "Elini çabuk tut, çabuk görücüye gelin dedi. Ben istiyorum bu iş olacak dedi. Hemen ağabeyime haber verdim ve Kamile ile evlendim. Ama ben başkasına âşıktım. Kamile ile sadece mantık evliliği yapmıştım. Kısacası nişan takar takmaz düğün hazırlıkları başlamıştı. Alacaklarımızı aldık. Eksikleri de sonradan tamamlayacaktık.

Düğün ve Evlilik

Okul, ev, düğün işleri beni çok yormuştu. Yılbaşına doğru annemi Ankara'ya gönderdim. Annem ve ağabeyim şubat'ta gelecekler ve Kamile'yi Ankara'ya götüreceklerdi. Şubat'ta geldiler. Kız tarafından da bize dayılardan biri ve eşi katıldılar. Ankara'ya yola çıktık ama aynı gece dedikodusu bize ulaşmıştı Kamile'yi kaçıracaklar diye. Kalabalık bir uğurlama gurubu bizi otobüse kadar getirdi. Artık yeni bir yaşam başlamıştı. Ankara'da gelinlik kiralandı, giysiler alındı ve bütün hazırlıklar tamamlanmıştı. Nikâhımızı çok önceden Sivritepe'de kıymıştık. Nikâh defterinde memur olarak ben muhtar olduğum için kendi nikâhımda bile kendi imzam vardı.

Şubat'ın ikinci haftası bir Cuma gecesi evliliğe ilk adımı atacaktım. Ağabeyimin gecekondusu dolup taşmıştı. Ve yatsı namazına kadar insanlar ayrılmadılar ve en sonunda beni Kamile'nin yatak odasına itiverdiler. Artık Kamile ile ölünceye değin yaşam arkadaşıydık.

Birkaç gün Ankara'da kaldık. Oradan Kastamonu-Taşköprü-Hanönü ve sonra Yenice köyüne vardık. Köyümüze vardık. Kamile'yi köyüme gösterecektim. Köyde kalan Ahmet ve Cemil ağabeylerimin işi zordu. 1962'nin şubatının ikinci haftası görev yeri-

me geri dönmüştüm. Kamile ise çok sıkılmıştı ve kendi çevresinden uzak insanlar ona yabancı gelmiş ve yadırgamıştı. Arabaya binince Kamile çok mutlu olmuştu. Köyüne inince ise dünyalar onundu artık.

İkinci Dönem

Öğretmenliğimin ikinci yılına evli bir adam olarak girmiştim. Artık tüm Sivritepe'nin eniştesi olmuştum. Eşim on yedi yaşındaydı. Okuma yazma bile bilmiyordu. Ama ben hepsini kabul etmiş olarak bu işe girmiştim. Önemli olan benim için yaşam mücadelemde bana yardım etmesiydi. Bana her konuda destek olması bana yeter ve artardı bile.

Recep Ağa'nın damadı öğretmen Muhittin olmuştum. Beni çoğu kişilerle tanıştırıyorlardı ve bende bundan gizli bir zevk duyuyordum. Nisan ayı gelmişti ve köy öğretmenlerine 1962 anayasasını tanıtma görevi verilmişti. Anayasayı okuyor ve kendimce diğer öğretmenler gibi yorumlamaya çalışıyordum. Bu konuda bana yardımcı olan bir öğretmen arkadaşım Mükremin Tekin idi. Ve sonra diğer öğretmenlerle karşılıklı konuşuyorduk.

1961 Anayasasının Tanıtımı

Sivritepe, Çalıca, Karatoprak köylerinde anayasayı ben tanıtacaktım. Cuma namazı çıkışlarında 1961 anayasasının getirdiği yenilikleri halka anlatıyordum. Yalnız köydeki insanlara bu tip şeyleri anlatmak zor oluyordu ama görev bilmiştim kendime. Üstelik ben 1960 devriminden yanaydım ve büyük bir keyifle anlatır olmuştum. Bu anayasa toplumsal bir düzen kuracaktı ve toplumun huzuru yerine gelecekti.

İlk Cuma namazında çıktım başladım anlatmaya. Anayasa kitapçığını çıkardım ve yeniliklerini maddeler halinde okumaya başladım. Köylünün yeni kavramlara alışması zordu. Toprak reformu, kooperatifçilik gibi yeni kavramlar vardı. Diğer görev yapacağım köylere de bu şekilde anlattım. Sivritepe'de beni övücü sözlerle yükseltiyorlardı. Bu sözler Recep Savaş'ın kulağına da gitti. Köylerde anayasa tanıtımı yaptığım yıllar benim siyasete ilk adımımdı.

Evlilikte Sosyal Yaşam

Efendim, yuva kurdum. Ancak çok genç ve toydum. Gerçi sürekli gazete ve kitap okuyarak kendimi geliştiriyordum. Bilgi birikimi yapmaya çalışıyordum. Okulda öğrencilerime doyurucu söylevler veriyordum. Evli olan öğretmen arkadaşlarımla sürekli ev ziyaretlerine gidiyordum. Ekonomi, siyasi ve sosyal konularda konuşur, söyleşirdik. Kurtköy kahvesi herkesin toplaştığı bir mekândı. Buralarda sürekli tartışır, konuşur, söyleşirdik. Burada her konuda konuşulurdu ve bende fikri jimnastiğimi bu kahvede yapardım.

Ancak gençtim. Eğlenmek ve gençliğimi yaşamakta hakkımdı. O nedenle de düğünlerden, eğlenceden de geri kalmıyordum. İmecelere giderdik. Burada türkü söylerdik. Usumda kalan bir türküyü hiç unutmuyorum. "Memleketin Bacaları" türküsü idi. O yıllardan da bir mani dörtlüğü aklımdadır.

"Mısır soyarım mısır
Bu mısır bitmeyecek
Yap yarim askerliğini
Bu sevda bitmeyecek"

Günler, geceler akıp gidiyordu. Kamile ile bir sorunumuz yoktu. Ancak aile ile kalmak sorundu. Ve ayrı eve çıkmak gerekti. Bunun için düğün borçlarımızın bitmesi gerekiyordu. 1962'nin sonbaharına doğru borçlarımız bitmişti. Okullar tatil olacaktı. Okul tatilinde okulumuzun çevre duvarını yaptıracaktım. Yaz tatili de gelmişti ve Sakarya'da çiftlik işleri zaman zaman yoğundu. Harman işleri makine ile yapılıyordu ve ekin "çizi" denilen sıralara ekiliyor araları pullukla kazılıp çapa ile tekleniyordu. Burada çiftçilik bizim oralara göre daha kolaydı. Tarlaya giden kızlar ve kadınlar düğünlere gider gibi giyinip türlü şarkı ve maniler söyleyerek eğleniyorlardı. Zaman zaman benim de bu neşeli ortamlarla birlikte kaydolduğum oluyordu ve bana "Hoca sazı da getir tarlaya!" diye takılıyorlardı. Bense köyümü ve annemi özlememe rağmen bu yaz köye gitmeyi düşünmüyordum.

Seçimler Tatili ve Siyasi Gelişmeler

Sivritepe'de 1962–63 öğretim yılına doğru giriyorduk ve yaz tatili gelmişti. 1960 Devrimi yerine oturmuş, on dörtlüler ayıklanmış Atatürk demokrasisinden yana olan subaylar gelmişti yönetime.

1961 Anayasası kabul edilmiş iki meclisli bir yapı ve partiler oluşturulmuş, Menderes ve arkadaşlarını idamı ile Celal Gürsel Paşa Reisicumhur olmuş, çok partili düzene geçilmişti. CHP solda, eski DSİ genel müdürü Süleyman Demirel ise AP'nin başını çekiyordu. Daha başka partiler de vardı ancak bu partilerin Türkiye'nin kaderinde rol oynayacağı belliydi. Benim aldığım eğitim öğretim ve Mükremin'in etkisi ile sol cenaha daha yakın görüyordum kendimi. DP'nin yerini AP almıştı ama benim AP'ye yakınlık duyma imkânım yoktu çünkü devrimi yaparak halka büyük toplumsal hak ve özgürlük getiren kişiler de tam anlamıyla Halk

Partisi yanlıydı. Benim için Hak bir Halk partisi iki idi. Çünkü onu Mustafa Kemal Atatürk kurmuş ve onun devamcısı İsmet Paşa ile var oluyordu.

CHP yeni anayasanın getirdiği özgürlükçü hava ile hareketlenen topluma paralel söylemlerde, AP ise DP'nin devamı olduğu için daha liberal söylemlerle politika yapıyordu. Ben ve benim gibi düşünenler yine Halk Partisi'nin izinde idiler. Zaten bu özgürlük kavramları ve yasaları ile ilk defa aşırı sağ-sol denilen grup ve siyasi partiler de etkinlik gösteriyorlardı. Ben bunları yine Mükremin Tekir'den öğreniyordum.

Yaz tatilini Sivritepe'de ailemin yanında geçirdim. İmece, düğün söyleşiler, kahve sohbetleri, civar ahaliden gelenler, arkadaşlar ile köy ve ülke sorunları konuşulup, tartışılıyor ve bunun çözümleri için fikirler bildiriliyordu. Bence en iyi çözüm siyaset yapmaktı ve bu çözümleri yaratabilecek siyasi kadro da CHP'de vardı. Ahali de artık bana alışmıştı gittiğim yerlerde etrafımda toplaşmalar oluyordu, önce halimi hatırımı soruyorlar sonra sorunlarını anlatıp benimle paylaşıyorlardı.

DP on yıllık döneminde denk bir bütçe ile ekonomiyi almış halkı çarıktan kurtarıp kara lastik vermiş ama o da halkın dizlerinin bağını çözmüş köylüyü daha da fakirleştirmişti. Görünen o ki AP de onların yolundan gidiyordu. O zaman tek çözüm her zamanki gibi CHP gözüküyordu.

Sonbahar yaklaşmış, okulların açılışına az kalmıştı. Bende çocukların kaydını yapıyor, okulu temizliyor, plan yazıyordum. Ayrıca okulun duvarını da yaptırmam lazımdı. Seçimler yaklaşıyordu, Zogo Ahmet muhtar adayıydı. Arkadaşlarım onun muhtar olmasını istemiyorlardı ama muhtarlığı sorun olmazdı çünkü ben ihtiyar heyetinin asil üyesi ve ondan bilgice daha üstündüm.

Seçimlerden başarı ile çıkan Zogo Ahmet beni komünistlikle suçladı ilk iş olarak. Oysa ben daha komünizmi bilmeden onla suçlanıyordum.

Okullar açılmış, günler ayları kovalamış ve seçimlerden CHP ilk parti DP ikinci parti olarak çıkmış, İsmet İnönü başbakan, Demirel içinde başbakan yardımcılığı doğmuştu. Demirel İsmet Paşa'ya çıraklık edip ustalığa yükselecekmiş meğer...

Yaşı büyük olan öğrencilerim okulu bitirmiş 12 yaş çizgisine gelmişti. Okul ve öğretmenlikten yana hiçbir sorunum yoktu. Öğrencilerim beni seviyor, ben de onları seviyordum. Köylülere de boş vakitlerimde elimden geldiğince yardımcı oluyor, öğretmenlik yapıyordum.

Kur'an Öğrenme İşi

Sivritepe Camiinde Ahmet Hoca adlı imamımız vardı. Köyde kimse ile uğraşmaz, kendi halinde cami evinde otururdu. Bazen onunla söyleşir, hasbıhal ederdik. Bir gün ben "Bana Kur'an öğretir misin?" deyince "Neden olmasın?" dedi. Hemen bir elif be kitabı aldım. Arada Ahmet Hoca'ya gidip yardım alıyordum. Hoca bana "Öğretmenlik, muhtarlık bir de hoca olda bu iş bitsin" diyordu.

Ben ne aşırı dindar ne de dinsizdim. Sadece evrendeki büyük yaradılışı düşünüyor, bununla kendi içimdeki öze iniyordum. Ayrıca Cuma günleri namazlar halkın toplandığı yerlerdi. Benim oralarda bulunmam hem öğretmenlik hem de muhtarlık görevim için gerekliydi.

Bir ayı geçmeden Kuran'ı sökmüştüm ve okumaya başladım. İkinci ay da hatim yaptım. Hoca bana bir hatim duası okudu ve

bana imamlık yapacak kadar da bilgi verdi. Ruhu şad olsun, iyi bir adamdı.

Yeni Evim

Üçüncü ders yılında eşim hamile kalmış, bu da beni yeni bir ev aramaya itmişti. Osman Ağa'ların üst katı boştu ve çok geniş bir evleri vardı. Kayınpeder ve kayınvalidemden izin alarak oraya yerleştik.

Öğretmenliğimin üçüncü yılında daha da deneyim kazanmış, üstümdeki acemiliği kolayca atıp iyi bir deneyim kazanmıştım. Mesleğe yeni başlayanlar beni görmeye geliyor benim okul ve köyde yarattığım sistemi örnek alıyorlardı. Bende bir Servet Atıcı kadar olmuştum. Ve Hendek'te tanıştığım bir köy enstitüsü mezunu olan Enver Hoca da benim kişisel gelişimime yardımcı olmuş, kütüphanesini bana açmıştı. Bende ondan esinlenerek okulda bir küçük kütüphane yaratmıştım. Bana gelen misafirleri ve evli olanları sürekli olarak kayınpederimde ağırlamak uygun düşmüyordu.

Benim yanımdaki ikinci öğretmen olan Ankaralı Celal Öğretmen sürekli olarak bana gelirken sıkılıyor ve kendi evime çıkmam gerektiğini söylüyordu. Bende kısa süre sonra başka havadar bir evi temizleyip oraya çıktım.

Artık daha özgürdük ve arkadaşlarımıza daha rahat gidip gelebiliyorduk. Bir anlamda Kamile ile sıcak bir yuva kurmuş, kendimize ait bir evimiz olmuştu. Adı her yerde dillerde dolaşan Muhittin Hoca kayınpederinin evinde sıkışıp kalamazdı. Olması gerekeni yaptım.

Hendek'te Mesleki Toplantı

Her ders yılı başında her ilçede öğretmenler ve müfettişler, Milli Eğitim Müdürü ile mesleki konularda toplantı yapardı. Toplantıdaki müdürümüz Hakkı Rodop'tu. O sıradan bir insan değil, bu konuda kendini geliştirmiş, mesleki kitapları olan bir eğitimciydi. Ve eğitimin amacı, olması gereken şekli, izlenecek yollar, toplumsal önemi ve yapılması gerekenler konuşuluyordu. Toplantı biraz uzamış, homurtular başlamıştı.

Bu sırada toplantıyı kapatmak amacıyla olacak sözü Milli Eğitim Müdürü Hakkı Rodop aldı. Can kulağı ile bu önemli insanı ve bir de kitabı olan değerli büyüğümüzü dinliyordum. Ama içerde garip bir uğultu vardı. Diğer öğretmenler aralarında konuşmaktan bir uğultu vardı salonda ve dinlemek zorlaşmıştı. Ben de çok sinirlendim ve bir ara dayanamadım söz istedim. "Çok afedersiniz sayın hocam ama içerdeki uğultudan sizi dinlemekte zorluk çekmekteyim" dedim. Artık dayanamamış ve çok sinirlenmiştim. Sonra salonda bir sessizlik oldu. Bütün öğretmenler bana bakıyordu. Sanki "Bu da kim?" falan diyorlardı. Ve Hakkı Rodop ise beni destekler bir konuşma yaptı ve "Genç arkadaşım doğru söylüyor arkadaşlar biraz sessiz olalım lütfen" deyince herkes sustu ve dinlemeye devam ettiler. Öğretmenler çok bilinçsiz davranıyorlar ve bu önemli insanın konuşmalarını dinlemiyorlardı.

Toplantı bittiğinde ise Enver Bey başta olmak üzere diğer öğretmen arkadaşlarımın çoğu beni kutluyorlardı. Bu olaydan sonra Hendek öğretmenleri arasında da anılmaya başlanmıştım.

İstanbul'a İlk Gidiş

Eşimin teyzesi, kayınvalidemin kız kardeşi Lütfiye'yi İstanbul'a Kadıköy yakasında Küçükbakkalköy'e kocaya vermişlerdi.

Kayınvalidem kız kardeşine gitmek istiyor bana sürekli yalvarıyordu. O güne değin kayınvalidem çarşı pazara çıkarken kara çarşaf giyerdi. Yine çarşafını giydi ve Sakarya'ya gittik. Oradan da çarşıya gidip kayınvalideme bir pardesü aldım ve bunu giydirdim. "Bak yoksa götürmem seni" dedim. O da kabul etti. Hiç unutmuyorum "Hah, bak şimdi kadına döndün" demiştim. Biraz mırın kırından sonra kabul etmişti. Kadın şaşkına dönmüş bir şekilde yürüyordu. Senelerdir kara çarşaftan ilk defa çıkmıştı ne de olsa. Hemen tren istasyonunun yolunu tuttuk.

Ben Cumhuriyet öğretmeniydim ve kayınvalidem benimle İstanbul'a böyle çarşafla gidemezdi. Her istasyonda içime çeke çeke Anadolu havasını yol almıştık. Hereke'den geçerken coğrafyadan öğrendiğim bir yeri çok iyi biliyordum ve trenden inip neredeyse bu Hereke'de yaşamak geldi içimden. Oradan Gebze-Tuzla-Pendik Kartal-Cevizli-Maltepe-Küçükyalı derken Bostancı'ya vardık. Biz iki yabancı Bakkalköy minibüslerine bindik hemen. Teyzemin evini elimle koymuş gibi buldum.

Eve geldiğimizde İstanbul'un farkını anlamak garip duyguydu. İnsanlar çok rahattı ve herkes modern giyimli ve çağdaştılar ama bir eksik vardı. Sadece İstanbul ve büyük şehirlerin böyle olması çarpık bir düzendi. Peki, neden Kastamonu karanlıktı? Anadolu neden elektriksiz ve medeniyetten uzaktı? İşte o zaman aklıma koymuştum bu çelişkileri.

Şey Yiyen Kepçesini Yanında Taşır

Öğretmenlik yıllarımı geride bırakmaya başlamıştım. Sürekli kendimi geliştiriyordum. Her sabah Cumhuriyet Gazetesi okuyordum. Her ay maaşımı alınca kendime kitaplar alıyor ve okuyordum. Düşünce dünyam ve bilgi dağarcığım çok gelişmişti. Herke-

sin takdirini topluyordum. Artık kendi kabuğuma sığmaz olmuştum. Sürekli aktif faaliyetlerle ilgileniyordum. Anayasa, Halk Partisi, Atatürk üçgeninde dönüp duruyordum. Yüzeysel de olsa sosyalizm, komünizm, solculuk gibi kavramları öğrenmiştim. Herkesin karşısında bilgi dağarcığım yüksekti ve başa baş konuşabiliyorum.

Mesleğimde dördüncü yılındaydım. İlköğretim müfettişi Mehmet İşler adında bir öğretmen vardı. Bir gün benim okuluma geldi. Kurtköyü'ne geldiğinde okulu tatil edip birkaç köy öğretmeni toplandık. Sürekli tartışıyor konuları irdeliyorduk. Ama benden başka bir öğretmen konulara pek muhalif değildi. Müfettiş Mehmet İşler o gece bende kalacaktı çünkü köyde okulları denetleyecekti. Akşam yemeğe kaldı bize gittik eşim yemek hazırladı. Sabah oldu kahvaltı ettik. Kahvaltıdan sonra evden çıktık. Müfettiş biraz aksi bir adamdı sabah ayakkabısını giyerken çekecek istedi benden. Bende olmadığından veremedim. O da "İnsan bir çekecek bulundurmaz mı?" dedi. Adamdan hoşlanmamıştım. Kendini çok üstün görüyordu. Benim okulu denetledi sınıflarım 1. 4. ve 5. sınıflardı ve öğrencilerim başarılı bir denetleme geçirmelerine rağmen benim sınıfıma başarısız notu vermişti. Ben de çılgına dönmüştüm.

Hakkı Rodop'la Görüşme ve İkinci Tenefüs

Zayıf not almam konusunu Mükremin öğretmene konu ettim. O da benim bu konuyu Milli Eğitim'e şikâyet etmemi söylemişti. Hemen soluğu Adapazarı'nda aldım. Elimde hazırlamış olduğum dilekçeyi sundum. Mehmet İşler'i şikâyetime gerekli işlem yapmazsa mesleği bırakmak ile tehdit ediyordum. Türkiye'nin önemli eğitimcilerinden olan Hakkı Rodop dosyamı şöyle bir süzdü.

"Bu dosyayı yok sayıyorum genç meslektaşım" dedi. "Ve doğru işinin başına geç seni bizzat ben teftiş edeceğim. Bu başarısızlık doğru değilse Mehmet İşler'i tükürdüğünü yalatırım." Daha sonra kendisi bizzat geldi ve beni denetledi. Okul kapısını açtım kendisine. Hoşbeşten sonra zil çaldı. Derse girecektim. "Buyurum Hocam" dedim ve ben önde o arkada dersin yolunu tuttuk. Öğrencilerimi denetledi ve başarılı olduklarını anladı. Sonra hemen size daha önce gelen kişinin raporunu değiştireceğini bana beyan etti. Bana da "Bir daha duygusal davranma" dedi. Bir gün yine karşılaştık Mehmet İşler ile. Hiç bozuntuya vermedim. Benim başarısızlığımı isteyen biriydi o benim yüksek dünya görüşümü gördüğü için engellemek istemişti. Bir daha da onu hiç görmedim. Bir daha ki yıl teftişe gelmemişti.

Aldığım Yeni Karar

1964 yazında kısa dönem askerlik yapacaktım. Okulların kapanmasına yakın bir dönemdi ve benim için askerlik kesinleşmişti. Bu yılda diğer seneler gibi Kurtköy İlköğretim Okulu gece düzenliyordu ve bende gecenin hazırlıkları için onlara yardım ediyordum. Gece uzun hazırlıklardan sonra çok güzel geçmiş ve okul müdürü bana bizzat teşekkür etmişti.

O yaz tatilinde kendimi okumaya vermiş yüksekokula gitmeyi kafama koymuştum. Ayrıca klasik sanat eserlerini (roman, öykü, şiir) de okuyordum. Ayrıca Mükremin de bana düşünsel kitaplar veriyordu. Ayrıca bilgim ve kültür düzeyim genişledikçe kendimi toplumsal olaylarda konuşma konusunda daha da gelişmiş hissediyordum. Sınavlara girip ortaöğretimde öğretmen olacaktım. Artık bu kalıba sığamıyordum. Bana yeni bir kalıp gerekliydi.

İlk Çocuğum

1964 yılı haziran sonlarında eşimin ilk çocuğumuzu doğurmasına az kalmıştı. Bu yaz başka bir yere gitme olanağımız yoktu ve ikimizi de yoğun bir heyecan duygusu sarmıştı. Eşim ile evlenmemiz duygusal bir bağdan dolayı değildi. Ben onu çalışkan ve özverili olduğu için o da beni öğretmen olduğum için, diğer kadınların ve annesinin tavsiyesi ile seçmişti. Annem ve halamın takas edilerek evlendirilmesi gibi bizde tesadüfen evlenmiş gibiydik. Ama eşimi seviyordum çünkü bu dünyadaki zorluklara karşı bana yardımcı olabilecek, zorluklara yılmadan göğüs gerebilecek tek kişi oydu. Annem gibi bir kadın arıyordum hep onu, Kamile'yi bulmuştum. O yüzden çok mutluydum tüm iticiliğine rağmen, onu seviyordum. Artık birbirimizin olmuştuk ben de o da çok sevinçliydik çünkü bizi birbirimize bağlayacak bir canlı dünyaya gelecekti.

Eşim yirmisine bende yirmi üç yaşına girerken anne baba olmuştuk. Bu ne kadar çağdaş yaşam için erken de olsa olan olmuştu artık...

Osman Ağa'nın evi şenlenmişti. Asiye Yenge "Darısı başımıza" diyordu çünkü onunda gelini hamile idi. "Kız olursa oğluna veririm" diyordu. Neşeli, şen şakrak, düzenli, sıcak ve sevecen bir kadındı. Üzüm asmalarını altında çeşit çeşit çiçeklerle bezediği bahçesinde çok güzel günlerimiz geçmişti. En özgür günlerimizi burada geçmişti.

64 yazı benim için çok güzel çok renkli ve unutulmaz anılarla doluydu. Yaşama dört elle sarılmak için iki sebebim, eşim ve oğlum vardı artık. Deli dolu yaşamak günleri geride kalmıştı artık...

Kırılan Saz

Öğretmen okulunda saz ekibine girecek kadar saz çalmayı öğrenmiş, okul bitince de ilk atandığım yer de sazımı götürmüştüm. Oradaki sosyal yapı da bizimkine benzerlik gösterince yöre halkı ve gençlerle kısa sürede kaynaşmış, vur patlasın çal oynasın bütün ada alşağını (Adapazarı Ovası) gezmiş, eğlencelere beraber katılıp hem çalıp hem söylemiştik.

Yalnız gençlerle değil, yaşlıların içki sofralarında bulunup onlarla çaldığım da olmuştu. Yine böyle gençlerle katıldığım bir düğünde arkadaşımın birsi içkiyi fazla kaçırıp da "Çal hoca!" deyişi, emrivaki söylevi hoşuma gitmemişti. Zaten artık baba da olmuş, kendimi okumaya ve öğrenmeye adamıştım. Eğlence işleri beni açmıyordu. Ben zaten kararımı vermiştim. Yüksek öğretim sınavları ile ortaöğretim bölümde görev almak istiyordum böylesine boş yerlerde zaman öldürmek bana göre değildi. Zaten beni seven diğer arkadaşlarım bana çoğu kez bu konuda eleştiriler getirmişler, beni de toplumsal mücadelenin içinde olmamı istemişlerdi ki bende onlar gibi düşünüyordum.

O arkadaşın tavrı beni kendime getirmişti ki o sayede ne kadar yanlış bir yerde olduğumu anladım ve kızarak sazı bıraktım. Araya girenler tansiyonu düşürmeye çalışsalar da bir arkadaşa "Kalkalım" dedim ve sazımı dışarı çıkınca kırdım.

Artık boş işlerden ve zaman kaybı eğlencelerden kurtulmuş, kendimi okuma ve eğitime vermiştim. Boş vakitlerimde Kurtköy civarındaki arkadaşlar ve diğer üniversite mezunu asker öğretmenlerle söyleşmeye gidiyordum. Hepsi de Mükremin gibi kitap kurduydular ve onlarla söyleşmek çok hoşuma gidiyordu. Artık toplumsal mücadelenin önemli bir ferdi idim.

Kendi Köyümde Biriketçilik

Babam ölünce köyde kalan iki ağabeyimin işleri iyice bozulmuştu. Toprak aynı topraktı ama onları idare etmiyor geçindirmiyordu. İyi ki ben okumuşum diye düşündüm kendimce yoksa ne yapardım köyde?

Ağabeylerime yardımcı olmak istiyordum. Ama onlara balık yemeği değil, balık tutmayı öğretmeliydim. Gökırmak ve Akçay birleştiği yerde çayın ağzında ırmağın kenarında kum çoktu. Eğer bir briket makinesi ve çimento alırsam oradaki kum ile harman yerinde briket kesip satarlar diye düşünüyordum. Çünkü o dönem briket tuğla moda olmuştu ve piyasada tutulmuştu eğer bu işe girerlerse bizim köyde olmadığı için tutulur, ekonomik çözüm olur diye düşünüyordum.

Adapazarı'ndan bir makine alıp hazırladım. Kayınbiraderim Nazmi ile birlikte Yenice'ye indik bir ağabeyim bizi karşıladı ve makineyi da arazimizin içine bıraktık.

Ertesi gün bir ağabeyim kum çekti, bir diğeri ile tahtadan kalıp yaptık, ikinci gün harman, üçüncü gün çimento getirdik. Beşinci altıncı gün derken ağabeylerim bayağı bir briket dökmüştük. Daha önce tuğla işinde çalıştıkları için bir acemilik çekmediler.

Biz iş yaparken ilgi duyanlar da bize bakmaya geliyorlardı bunlardan birisi de Hasan Amca (Çöpbacak) idi. Bize bakarak eski bir kiremit tuğla harmanı sahiplerinden olması sebebiyle " Sen çok yamansın ama Karaoğlan bu adamlardan bir şey olmaz" dedi.

Ben köyden ayrılınca briket kesmeyi bitirip, bırakmışlardı. Ağabeyimin birsi şeytan yaratılışlıydı. Diğerini kandırmış, o da kızıp işi bırakmıştı. Zaten olan da bana olmuş, bilezik param makine, çimento gidiş geliş masraflarında kaybolup gitmişti. Böylece onları kurtarma girişimim yalan olmuş, başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Askerlik

1963–64 öğretim yılı bitmiş, 1964–65 öğretim yılındaki planlar, öğrenci yazımı, kitap defter alımı, okulun kitap, defter gibi gereksinimlerini Hendek'ten almıştım. Bu öğretim yılı da başarılı bir şekilde geçecekti.

Öğretmen okulundaki eski bre arkadaşım olan Salim Vural Bursa Eğitiminde Türkçe bölümünde okuyordu. Ondan notlarını istedim çalışarak yüksekokul sınavlarına girebilmek için çünkü askerlik ve evlilik önümde hep engel teşkil etmişti. Ona bir mektupla bu dileğimi aktarmıştım. O ise bana "O iş kolay değil o kadar" diyordu. Bu davranışı Mehmet İşler'in tutumuna benziyordu ona çok kızmış, Eğitim Enstitüsüne girmek için canla başla çalışmaya karar vermiştim.

Önümde koca bir ders yılı vardı ve bende bu zamanı eskisi gibi harcamıyor, vaktimin çoğunu okuma ve kendimi geliştirmeye adıyordum. Branşımı Türkçe olarak kararlaştırmıştım çünkü sosyal bilimler ilgimi çekiyordu. Sayısal ve fen bilimleri bana göre değildi.

Bir yıl çok çabuk geçti. Eşimin ikinci çocuğumuza hamile kalışı beni daha da çok şaşırtmıştı. Kurduğum hayalin önünde bir engeldi bu olay. Muhtar Zogo'ya okul duvarını tamamlattım. 1965 yazında askere alınacağım kesinleşmişti. Nitekim okul tatil olmuş Balıkesir İkinci Er Eğitim Tugayı'na gitmiştik. Hızlı bir eğitim dönemi başlamıştı bir ayda yemin ettik ve usta asker olarak eğitimlere katıldık.

Askerde iken baldızım Hüsniye'den mektup geldi bir kızım olmuş, adını Şükriye koymuşlar.

Edremit kasaba olarak çok güzeldi ve körfezde idi. Ayrıca tarih bir kasaba olup, cennetten bir köşe gibiydi. Akçay, Altınoluk,

Küçükkuyu, Burhaniye'den ise Ören, Ayvalık cennetin kuytu köşeleriydi ve insanın başını döndürüyorlardı.

Ali Ağabey dediğim bir sağlık görevlisi ile tanışmıştım. Eşi Tenzile çok iyi bir insandı ve çamaşırlarımı yıkıyordu. Haftada bir gün onlarla kalıyor, sinemaya, gezmeye çıkıyor, kızlarını parka götürüyordum. Askerliğim böylesine güzel anılarla geçiverdi göz açıp kapayıncaya dek...

Son Pazar arkadaşlarla Ayvalık'a gitmiştik. Çok güldük eğlendik, dut gibi olan ben uzun bir nutuk çektim. Sonunda kalkıp garaja geldik, yazıhaneciye "Ayvalık'a yol nerden gider?" diye sorunca herkes birden gülmekten kırıldı. Akşam otobüse binmiş "Ve elini Sakarya" demiştim. Ayrılırken ağlayanlardan geçilmiyordu. Kırk beş gün insanları o denli bizi yakınlaştırmıştı birbirimize. Ege'nin inci gerdanlığı Edremit Körfezinden denize bırakılmış nilüfer çiçekleri gibi gözüken adlara şöyle bir baktım. İkinci Dünya Savaşı'nda al dedikleri adaları İsmet Paşa alamamış, paşalığını yapamamıştı. "Sizi şekersiz bıraktım, ama babasız bırakmadım" safsatalarıyla geçirmişti. Böylesine derin ve nice düşüncelerle sabah vakti Adapazarı Ovası'na inmiştim. Güneşin aydınlattığı çiy sise dönmüş, ovanın üzerine çökmüştü. Bir sonbahar daha usulca kapıdaydı...

1965-66 Ders Yılı

Askerden dönmemle okulun açılma vakti yakınlaşmıştı. Bendeyse bir rahatlama üstümde ustalaşmanın verdiği bir rahatlama ile bir yandan okul işleri bir yandan toplumsal olaylar, okumalar, sohbetler derken zamanın nasıl geçtiğinin farkında bile değildim.

Birde bu yıl yatılı öğretmen okuluna bir öğrenciyi sınava koyacaktım. Onunla birlikte aklımda beş öğrenci daha vardı orta-

okulu okumalarını istediğim ve babalarını da ikna etmiştim. Nedense bu yöredeki çocuklar ilkokuldan sonra okumak istemiyorlardı. Bana gelinceye değin ilkokuldan sonra okuyan yoktu. Bu benim için bir başarı ve ilk olacaktı eğer başarabilirsem...

1965 yılı yerini 1966'ya bırakmış yarıyıl tatili yaklaşmıştı. Artık İstanbul'a tayinimi isteyecektim. Ayrıca Sivritepe'de yapabileceğim bir şey yoktu ve Enstitü mezunu bir Türkçe öğretmeni olmak hayalim sürüyordu. Şubat tatilinde köye gitmeyi düşünüyordum.

Sakarya Ovası sulak bir arazi olup, etrafında kavak ağaçları yükseliyordu ve bu kavaklar on senede kesilip, satılacak duruma geldiğini öğrenmiştim. Kastamonu'da bu kavaktan yoktu. Bir gün İzmit Kavak Üretme Çiftliğine gittim. Oradan gerekli bilgiyi aldım. Şubat tatilinde on beşer cm uzunluğunda çelik yaptırıp kumun içinde üzüm sandıklarıyla köye götürecektim. Çelikleme yaparak köyde fidan dikecektim.

Tatil olunca köye döndüm ve annemin soğan ektiği iki yüz elli metrekarelik alanını toprağını temizledim oraya çelikleme yaptığım fidanları ektim ve sıkı sıkı tembihledim; bunlar kereste olunca satacağız diye. Onlar da "Ölme eşeğim ölme, çayırda ot bitecek bizim eşekte yayılacak" dediler. Ben bu çabamın da boşa gideceğini anlamıştım.

İstanbul'a tayinimi bekliyor akıp giden günler boyunca sürekli olarak çalışıyor ve okul hayalleri kuruyordum. Ama bu onun hiç hoşuna gitmiyordu. Ben gidersem o iki çocukla ne yapacaktı?

Yüksek okul sevdası yüreğime işlemişti bir kere. Ayrıca 1961 Anayasası ile geciken çok partili sistem kısa zamanda hız kazanmış, toplum bir ivme kazanmıştı ve bende bu toplumsal mücadele sürecinin bir parçası olabilmek için yüksek okul bitirmeme gerektiğinin farkındaydım.

Sene sonu ile bahar da gelmiş bütün ova ve Sivritepe yeşile bürünmüştü. Bense bol bol okuyor, sınava hazırlanıyordum, Haziranda sınava girdim.

İstanbul'a Atanma

İstanbul'a atanmam yaz mevsimine denk gelmişti. Okulum çevrenin ihtiyacına göre belirlenecekti. Cevizli kooperatif evlerinden ucuz, güzel bir ev tuttum. Hemen Adapazarı'ndan eşyalarımı toparladığım gibi doğruca Cevizli'deki evime yerleştim. Bakkalköy'de oturan eşimin teyzesinin kocası vasıtası ile Cevizli Tren İstasyon büfesini işleten eşimin diğer yakınları ile tanıştım.

Göztepe'de öz dayım yerine koyduğum dayımın en büyük oğlu Hüseyin Dayı'ma gittim. Çok geçemeden Pendik Kadıköy hattı boyunca bütün duraklarda inip İstanbul'un Anadolu yakasını gezmiş Üsküdar'a değin uzanmış, öğrenmiştim.

Sokağımızda imam bir bakkal vardı onun yanı da ise boş bir dükkân vardı. Mahallede manav olmadığı için oraya manav açmayı düşündüm. Kayınbiraderim Kastamonu'dan bizim tanıdıklardan birsi ile evlenmişti ama geçinemiyordu. Eğer isterse onu da buraya getirip çalıştırmak istiyordum. Sonunda dükkânı açtım, kayınbirader İstanbul'a geldi ama gitmesi de bir oldu. Olan yine bana, beş yüz liraya olmuştu.

Yaz tatilinde ikinci ticari girişimim de eşimin Cevizlide büfe işleten genç yakınlarıyla olmuştu. İzmit'ten kavun karpuz getirip istasyonda satmaya çalışmıştık. Ancak o da pek kârlı bir iş değildi.

Bizim AP Maltepe Belediye Encümeni üyesi bir komşum vardı bakkalda karşılaşmış konuşmuştuk. Ara sıra onunla sohbet ederdik. Bir gün bana "Muhittin sana bir arsa alayım" dedi. Mal-

tepe Belediyesi arsaları parsellemiş, taksitle satıyorlarmış. Bende "Olur, alıver" dedim. Bana bir gün sonra evraklarla geldi "Senin iş yarın tamam" dedi.

Okulların açılmasına da az kalmış, bende sabah dokuzdan akşam dört civarına kadar Kartal İlköğretim Okulu'na gidiyor oradaki görevlilere yardımcı oluyor ve onlarla dostluğumu ilerletiyordum. Okulların açılması ile beni birkaç kez Pendik Abdurrahman Gazi İlköğretim Okulu'na daha sonra da Pendik tren istasyonun üstündeki bir ilkokula atadılar.

Ben okula rahat gidip gelmek için gecekondu bozması bir ev tuttum. Okula gidip gelmeye başlamıştım. Okulda yirmiden fazla öğretmen vardı. Bunlardan Müdür Bey ve emekliliği gelmiş birkaç yaşlı erkek öğretmenden başka kalan kısmı çoğunlukla bayandı. Ve ben genç bir erkek olarak onların arasında sıkıntıyordum ama kısa sürede aramızda bir sıcaklık ve kaynaşma oldu.

Güzel giyinip, güzel konuşuyordum ve genç bekâr bayan öğretmenler gözlerini benden alamıyorlardı ama ben yine de iki çocuklu evli bir öğretmen olarak sorumluluklarımın bilincindeydim.

Tam her şey güzel giderken ve ben bir düzen kurmuşken müdür bey bana Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü'nü kazandığımı söyledi. Tam yeni bir düzen kurmuşken böylesine bir haberle şoke oldum ve Kasımın bitmesine birkaç gün kaldığı için Kasım maaşını istedim.

Hemen toparlandım ve çocuklarımla eşimi kayınpederime teslim edip, eşyalarımı evin en üst katına yerleştirdim. Sonra Balıkesir'e hareket edip okula kaydımı yaptırdım, artık bir öğrenciydim. Bir kaç gün izin istedim ve ağabeyimin benden istediği arazileri iki bin liraya sattım. Bin lirasını aldım. Bin beş yüz liram vardı okula geri döndüm. Okula gündüzlü başvurmuştum, gündüz okuyacaktım.

Necati Eğitim

Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü adını Atatürk'ün eğitim bakanı Mustafa Necati'den alıyordu. Onun adına yakışır bir şekilde eğitim veren bir yuvaydı burası. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nden sonra burası gerçekten iyi ve kaliteli sıcak bir eğitim yuvasıydı ve ben burada iki yıl okuyacak Türkçe öğretmeni olacaktım.

Okulda dersler hayli ilerlemişti ve bende benim için gerekli ihtiyaçları ve malzemeleri sağlayarak ev tuttum. Gündüz okulda eğitim görüp, akşam olunca ders çalışıyorduk. Kısa sürede benden önce görülen dersleri temize çekip arkadaşlarıma yetiştim.

Balıkesir Sakarya ve Kastamonu'dan zengin ve gelişmiş tarihi dokusu ve güzellikleri olan bir kentti. Çok pahalı değildi ama bende çok varsıl değildim. En ucuz lokantalarda yemek yiyor, meyhanelerde bile ucuz şarapları varsıl arkadaşlar ısmarlıyordu. Arkadaşlarımın çoğu 19–20 yaşlarında idiler benim gibi ve evli olanlara "dede" diyorlardı.

Okulda derslerim çok iyiydi. Bir tek eski edebiyattan hoşlanmıyordum. Onu da sevmiyordum. Ahmet Miskioğlu yeni edebiyata, Ali Tanyeri eski edebiyata hanım mı hanım bir bayan öğretmen de dilbilgisi dersine giriyordu. Güzel sanatlar, Resim-Yazı ve Devrim Tarihi derslerimiz de vardı.

Sınıfta en tartışmalı konularda ben önde geliyor, yüksek notlarla derslerimi geçiyordum. Ama bir tek eski edebiyatta takılıp kalmıştım. Ve bunun için bana tartışmalardaki üstünlüğümden dolayı yakın duran bir arkadaşım Necati'den yardım istiyordum. Ayrıca dersleri dokuz ortalaması içindeydi ve kompozisyon dersinde o birinci ben ikinci idim. O nedenle tatlı bir rekabet vardı aramızda.

Birinci dönemki öğrenci derneği seçimlerini bizim özgürlük grubu kazanmıştı, diğer grup ise sağcıydı ama sağ-sol ittifakı vardı yine de.

İkinci Dönem

Öyle ya da böyle bir şekilde 1966–67 öğretim yılı bitmiş bense on beş kuruşluk pilav yirmi beş kuruşluk kuru fasulyeden bir süreliğine Şubat tatili için kurtulmuştum. Kayınpederim yanına gitmiş orda çocukları ve eşimi Ankara'ya bırakmıştım. İkinci yarıyla bir zayıfla girmiştim ama onu kurtarırsam yatılı hakkı kazanacaktım. Bu arada daha önümüzde bir tam yıl olmasına rağmen paramın yarısı bitmek üzereydi. İkinci yarıyıl hızlı başlamıştı ve baharla beraber derslerde ivme kazanmıştı. Boş vakitlerimde ise Balıkesir'i geziyor arkadaşlarımla okula hem yakın hem de ucuz olan Horozun Meyhanesi'nde buluşuyor, konuşuyorduk. Okulun önünden bir meydana çıkılıp kuzey istikametinde köşeyi dönüp kahveyi geçince dar bir sokak boyunca gidilirse Horozun Meyhanesi'ne varılıyordu. Bu mekân bizim grubun kafa çekme, tartışma mekânıydı.

Nisan ayının bir serin akşamında yine kafaları çekmiş otururken benim yönüm sokağa dönük olduğu için eski edebiyatçı Ali Bey ile göz göze geldik; arkadaşlar çakırkeyif oldukları için güldüler o da ters ters bakıp gitti.

Mayıs ayının bahar döneminde Ankara, İstanbul ve üniversiteler kaynıyor ve bu hareketlilik çevre illere de yansıyordu. Bizim okulda da boykot yanlıları vardı ama buna henüz bizim grup yanaşmıyordu.

Bir gün derste eski edebiyatçıya "Hocam sizce Osmanlıca bir dil midir?" diye sordum. Çünkü kendisi ondan bahsederken ken-

disinden geçiyor ama arkadaşlarda karşıt fikirler sunuyorlardı. Derste hoca ile tartışmaya girmiş, Osmanlıcanın bir Türkçe, Arapça, Farsça karışımı olduğunu söylemiş, hoca ile münakaşa etmiştim o da dersten çıkıp gitmişti.

Şimdi ise onun dersine ağırlık vermiştim, sınavlarına hazırlanıyordum ama söz almıyordum. Bir keresinde punduna getirip ondan özür diledim. Bir şey demedi zaten yarımı feleli yengeç gibi yürüyen bir herifti yan yan uzaklaştı benden.

Bizim okulda eski öğretmen okulumdan kimyacı Baha Bey vardı onunla konuştum ve o da "Ben konuşurum" dedi ve bir gün yanıma gelerek "Konuştum" dedi.

Sınavlar Haziranda başlamıştı. Hepsine çok çalışmış, özen göstermiştim. Nihayet eski edebiyat dahil hepsinden paçayı kurtarmıştım.

Yaz Tatili ve Ankara

Ali Bey altı buçuktan yedi vermiş geçirmişti. Bende okul tatil olur olmaz toparlanıp, Ankara'ya gittim. Eşim çocuklarım oradaydı. Kim bilir nasıl sıkılmış, bunalmışlardı.

Ağabeyim Ankara'da Mamak yolu üzerinde Samime Kadın civarındaki gecekonduda oturuyordu. Ev çok küçüktü ve tek kişilik iki divan zor sığıyordu ve üç göz odaydı bir odayı bize vermişlerdi.

Ankara'ya varır varmaz köye dönmeyi düşünmüştüm ama bana bir kere hayrı dokunmayan Muharrem doğumevinin duvar dibinde kitapçılık yapıyor, kitapları ucuz alıp on katı fiyatına satıyordu. Bana ilk defa "Yanımda kal, çalış hakkını yemem" deyince bende kabul ettim, onun yanında çalışmaya başladım. Sürekli çalışan olarak beş-altı kişiydik.

Köye gidip ne yapacaktı? Eşim çok sıkılmıştı fakat en az iki ay gibi çalışıp yol ve cep harçlığımızı çıkaracaktık.

Kısacası bir şekilde çalışmaya devam ediyorduk. Kitap satışlarımız çoğalınca Muharrem tezgâhı çeşitlendirmişti.

İşler iyi gidince lokanta sürekli bize çalışır olmuştu. Ama bir gün Muharrem'e şöyle dedim. "Bak oğlum bu iş böyle gitmez, biz yemeklerimiz evden getirelim. Masraf yapmamış oluruz." Muharrem, "Boş ver Ağabey" demez mi. Birden moralimi bozmaz mı? Bilmezdi ki benim bir yıl boyunca kuru fasulye-az pilav yediğimi... Ertesi gün işe gitmedim. Sonra yine gittim ama diğerleriyle bir daha yemeğe çıkmadım. Artık evden yemeklik getiriyordum. Bu tepkim Muharrem'i yola getirmişti... Sonra ki günlerde Muharrem'le daha çok kazandık. Beş ay içinde Demirlibahçe'de bir ev alabilecek parayı toplamıştık.

Eşimi ve çocuklarımı alıp Kastamonu yolu ile Sakarya'ya geçmeyi düşündüm. Eşimi ve çocuklarımı kayınpederime bırakmıştım. Sakarya'da bir deprem olmuş ve oraya gidememiştik. O sıralar Muharremin davranış şekilleri beni ayrılma noktasına kadar getirmişti. Onunla aynı yaştaydık. Çocukluğumuz beraber geçmiş ve çok güzel anılarımız vardı. Ama ne yazıktır ki işin içine ticari anlayışlar girince eşim ve ben ondan ayrılma noktasına gelmiştik.

Ankara'dan ayrıldım. Köyüme indim... Gökırmak vadisine doğru yol aldık. Okulun açılışı yaklaşmıştı. Köydekilerin durumu pek iç açıcı değildi. Sürekli içimde büyük bir özlem vardı anneme karşı. Köye gidip aileme, Anneme beş lira vermiştim. O da okuyorum diye almamıştı. 1967 yazı bitmiş güz çoktan düşmüştü. Adapazarı ovasında güz... Ovaya sabahın çiğ ıslaklığında girmiştik. Kimseler yoktu ve bir araba durdu ve iki çocuğumuza acıyıp da bizi içeri almıştı. Böylece koskoca bir yaz bitmişti.

Necati Eğitiminde İkinci Yıl

Okula ikinci yıl yatılı başlanmıştı. Ekonomik durumlar iyi olmadığı için bu çok iyi olmuştu. Dört nüfuslu bir aile olarak aynı zamanda okumam zor olacaktı. Öğretmenlik yıllarından iki bin beş yüz lira biriktirmiştim. Ama yine de bu okumaya yetmeyecekti çünkü aileme de bakmak zorundaydım. Yine de yakınlarım destek oldular ve sen oku biz sana destek oluruz dediler.

Okulda dersler bütün yoğunluğu ile devam ediyordu. Eski ve yeni edebiyattan tezler hazırlıyordum. Ders tutma sistemi diye bir şey vardı. Notları hızlıca tuttuğumuz için temize geçmek gerekiyordu. Bir yandan çalışıyor bir yandan da notları temize geçiyordum.

Birinci dönem bitmişti. Artık eşimin yanına gitme vakti gelmişti. Çünkü yarıyıl tatili gelmişti. Adapazarı'na inmiştim. Oğlum ve kızımı çok özlemiştim. Bir izinli gelişimde oğlum Şükrü'ye bisiklet getirecektim. Kızıma da bir şeyler alacaktım. Şükrü benden sürekli bisiklet istiyordu. Bir daha ki gelişimde Adapazarı'nda Şükrü'ye bisiklet aldım. Bisikletçiyle bir pazarlıktan sonra almıştım ve hiç param kalmamıştı. Hepsi oğlum Şükrü'nün mutluluğu içindi. Eve ise geri dönüşte yürüyerek dönmüştüm.

Kapıyı açıp içeri girmiştim. Dünyalar Şükrü'nün olmuştu. Eşimde çok sevinmişti. Tatilin bir kısmını Sivritepe'de geçirip Ankara'nın yolunu tutmuştuk. Eşim ve çocuklarım yine ağabeyimler de kalacaklardı. Oysa ben götürmek istemiyor, eşimde gitmek istemiyordu. Sonuç olarak istemeyerekte olsa biz Ankara'nın yolunu tutmuştuk.

Necati Eğitiminde Son Dönem

Necati eğitimin ikinci sınıfının son dönemine girmiştik. 1968 yılı Türkiye'nin en hareketli yıllarından biriydi. Öğrenci olayları birbirini izliyordu. Okulda dernek Liberal kesimin elindeydi. Mart ve Nisan aylarında okul henüz sakindi. Ama derneğin bir sol gereksinimi olmalıydı. Derslerin hızlı yürümesi gerekiyordu aksi halde branş öğretmenleri yetişemeyecekti. Neredeyse tezler teslim edilmek üzereydi. Eski edebiyatta nazım sanatı, Reşat Nuri Gültekin'nin "Çalıkuşu" Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Yaban" romanının karşılaştırmalı incelemesi yapacaktım. Bir başka konferans konusu olan Mustafa Necati'nin Türk Milli Eğitim'deki yeri ve önemine hazırlanıyordum.

Bursa ve İstanbul gezisi vardı. Tarihi yerler gezilecekti. Fakat okulda boykot söylentileri çıkmıştı. Okulda ön plana çıkmak isteyen birkaç öğrenci vardı. Bunlarda sol söylem, sosyalist söylemlerle öğrenciler arasında etkili oluyorlardı. Boykotçular Akademi olma isteği ile ön plana çıkıyorlardı. Öğrencilerin bir kısmı Öğretmen kökenli, bir kısmı ise Öğretmen Okulu çıkışlıydılar. "Akademi olacakta ne olacak?" diye ön plana çıkıyorlardı. Benim isteğim ise bir an evvel mezun olup çıkmaktı. Daha doğrusu mesleğime kavuşmak istiyordum. Okulun çoğunluk nüfusu, alt gelirli, memur, işçi ve köylüydü. Akademi isteğiyle boykot eylemini öğrenciler olumlu karşılamayınca bir başarı sağlanamamıştı. Bende bu işe çok sevinmiştim. Sınavlar yapılmış geziler gerçekleşmişti.

Bursa ve İstanbul Gezileri

Gezi önderleri dilbilgisi, sanat tarihi, eski ve yeni edebiyat öğretmenleriydiler. Bursa'da çok kalamadık. Muradiye, Yeşil Cami,

Yeşil Türbe derken erkenden İstanbul'a hareket ettik. Öğlen olmadan İstanbul'a inmiştik. Kumanyalarımızı da yanımıza almış Gülhane Parkında yemeklerimiz yemiştik. Arkasından Ayasofya, Topkapı Sarayı müzelerini gezmiş Sultanahmet Camii'ne gitmiştik. Sultanahmet Camii beni çok büyülemişti. Sonra Süleymaniye karşısında büyük bir saygıyla eğilmiştim içimden. Sirkeciye inmiş ve oradan Galata Köprüsüne doğru geçmiştik. Sanat Tarihi öğretmeni bir yandan sürekli bilgiler veriyordu.

Karaköy yoluyla Dolmabahçe Sarayı'na indik. Dolmabahçe Sarayı'nı yabancı mimarlar yapmıştı. Dış ve iç süslemelerinde Barok sanatının etkileri olduğunu söylüyordu Sanat Tarihi öğretmenimiz. Sarayın içi muhteşemdi. Bu sarayın yapımında on yedi ton altın kullanıldığını söylüyordu. Osmanlı'nın Tanzimat döneminde ilk kez aldığı paralarla yapılmıştı. Bu paralar İngiliz ve Fransız paralarıydılar. Banyo mermerleri İtalya'dan getirtilmişti. Dolmabahçe Sarayı'nın benim için büyük bir önemi vardı. Büyük önder kendini ölüme burada bırakmıştı. Bu sarayın bize kalan tek hatırası sanırım Osmanlı İmparatorluğu'nun acı bir şekilde çökertilmesiydi.

Değerlendirme

Dilbilgisi öğretmenimiz Leman Hanım bir heykel gibi sarayın merdivenlerinde dikilmiş, bizi de karşısına almış konuşmaya başlamıştı. Saray hakkında değerlendirmelerimizi almak istedi. Sırayla herkesin görüşlerini almıştı ve bana gelmişti. Parmağıyla beni işaret ediyor ve Muhittin senin görüşün nedir diyordu. Bende zaten en son söz almak istiyordum. Hocam dedim bu Saray'ın bende çağrıştırdığı tek şey koca bir imparatorluğun ne kadar aciz ve saltanat düşkünü olduğudur. Öğretmenim ve diğer öğretmen-

lerle birlikte öğrenciler sözlerimi dikkatle dinliyorlardı. Ve herhangi bir tepki göstermemişlerdi. Yalnız Leman Hoca al benden de o kadar demiş ve benim görüşlerime katılmıştı. O gün doğru mu yanlış mı değerlendirmiştim bilmiyorum ama şu ana kadar bu görüşümde hiçbir kayma olmadı.

Eğitim Enstütüsü'nün bitişi bir geziyle son bulmuştu. Ama benim için çok kolay olmadı. Bir hayli zorlanmıştım. İki yıllık aldığım maaştan vazgeçmek kolay olmamıştı.

Ver Elini Trabzon

Kuralar çekilmişti. Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'nın önü ana baba günüydü. Benim şansım yine fena değildi. Artık Trabzon- Tonya Ortaokulu Türkçe öğretmeni olmuştum. Aylardan Temmuz'du. Eşimi ve çocuklarımı aldığım gibi Kastamonu'ya geçmiştim. Annemi çok özler olmuştum. Bir yılı aşkın görememiştim. Köyde fazla kalma şansım yoktu. Bir hafta on gün kalıp karımın yanına dönmüştüm. Köye benim yerime başka bir öğretmen atanmıştı. Niyazi diye biriydi. Onu çok sevmiştim. İyi bir insan iyi bir eğitimciydi. Arkadaş olmuştuk. Kurtköyüne gidip geliyorduk. Bizim Sivritepe'den Kurtköyü'nden arkadaş çevrem bana çok saygı gösteriyorlardı.

Ağustos ayı yarılamış gidiyordu. Görev yerim olan Trabzon-Tonya'ya gidip yerleşecektim. Eşyalarımı götürecektim. O nedenle araştırma içine girdim. Nasıl gideceğim hakkında kısa bir araştırma yapmıştım. Ahmet diye bir arkadaş Trabzon göçmeni kendisi eşi ve yakınlarını görmeye gidecekmiş. Kendi minibüsüyle gidecekmiş ve bana da teklif etti bagajı açarız senin eşyalarını yerleştiririz dedi bana ve o anda bütün dünyalar benim olmuştu.

Sayılı günler çabucak tükenip gitmişti. Ağustos ayında bütün hazırlıkları yapmış artık yolculuğa hazırdım. Eylül'de orada olmam gerekiyordu. Evdekiler çok üzüntülü ve ağlamaklıydılar. Yapacak bir şeyim yoktu. Çünkü yolcu yolunda gerekti. Yola çıktık. İlk uğrak Samsun'da bir mola verdik. Samsun ili ülkemiz için gerçekten çok değerli bir ildi. Türk ulusu için bir kader noktasıydı. Bu ile uğradığımda gerçekten çok duygulanmıştım. Karadeniz'e doğru yol aldıkça Mustafa Kemal Atatürk'ü düşünüyor ve duygulanıyordum. Çünkü Mustafa Kemal Anadolu'ya Samsun'dan çıkmış ve büyük kurtuluşu sağlamış bir komutandı. Bu Karadeniz bölgesini adeta yaşamım bir film şeridi gibi geçip giderek seyrediyordum.

Geride Kalanlar

Sakarya-Hendek-Sivritepe Köyü ve çevresi benim için ikinci doğum yerim olmuştu. Ben geri bir sosyal çevrenin çocuğuydum. Feodal bir düzende, kul ve köleliği kabul etmeyen sürekli baş kaldıran bir ailenin çocuğuydum. Ancak geri bırakılmış bir çocukluğun ezikliği vardı içimde. Bu ezikliği Sakarya'dayken atmıştım. Sosyal yapıyı orada görmüş ve bu yapıdan etkilenmiştim. Ve Türkiye'nin tüm şehirlerinin de, köylerinin de çağdaşlaşması için elimden geleni ardıma koymayacaktım. Genlerimde olan kabuğu kırma arzusu ve içimde hiç tükenmeyen bir Mustafa Kemal söylemi ile birlikte yola çıkmıştım bir kere... Bu aşamaya gelene kadar özellikle Kafkasya göçmenlerinden çok etkilenmiş ve bilgiler almıştım.

Artık Sivritepe-Hendek-Sakarya gerilerde kalmıştı. Geride bıraktıklarımı kadınlar, erkekler, köylüler, hemen herkesin yaşamı orada kalmıştı. Benim yaşamını ise yepyeni bir umuda çıkan bir

yolcu gemisiydi. Bu yeni yaşam bana neler getirip götürecek yaşayıp görecektim.

Minibüste samimi ortamın sıcaklığı vardı. Benim ve Ahmet'in hanımı söyleşi içindelerdi. Çocuklar kah uyuyor kah uyanıyorlar ve sürekli daha gelmedik mi diye bize soruyorlardı. Ben ise pencereden dışarı bakıp uzak denizleri düşünüp uzak ışıklara bakıyordum. Uzak dünyaları hayal eder olmuştum. Trabzon neresi Tonya neresiydi. Ben hangi koşullarda çalışıp ekmeğimi kazanacaktım. Büyük umutlarla yolcuydum. Artık Tonya Ortaokuluna bir eğitimci olarak atanmış bir öğretmendim.

Yol boyunca sanki ülkemden uzaklaşıyor gibi bir hava kaplamıştı içimi... Akşama doğru Tonya'ya ulaştık. Ahmet eşine doğru şöyle diyordu. Hadi hoca deli sende mi delisin hanım diye espri yapmıştı. Eşinin biraz bu espriye morali bozulmuş gibi oldu. Saat yedi gibi Tonya'ya varmıştık. Karadeniz'in sıcakkanlı insanları bizi karşılamış ve büyük bir keyif ve aynı zamanda hüzün duygusu kaplamıştı içimi... Hemen görevli arkadaşlar bize ev tutmuşlar ve eşimi, çocuklarımı bu tutulan eve yerleştirmiştim. Ben ise semtin kahvesinde yeni ortama alışmaya çalışıyordum. Muhabbet ediyor söyleşiyordum. Hüsamettin Bey bizi o gece konuk etti. Ertesi gün ise evin işleri ile ilgilendik. Evi dayayıp döşememiz gerekiyordu. Aslında biraz zor durumdaydık. Oturacak bir sandalyemiz bile yoktu. Ama her şey zamanla olacaktı. İlk maaşımı alır almaz hemen eve bir şeyler aldım dayadım döşedim. Ancak ev eve benzemişti.

Tonya'da İlk Günler

Hüsamettin Ağabeyin eşi benim hanıma kol kanat germişti. Eşim ortama onun sayesinde hemen uyum sağlamıştı. Evimizin

yakınında iki kardeş otururdu. Bekarlardı. Biri manifatura ticareti diğeri ise özel idare memurluğu yapıyordu. Toplumda saygınlıkları olan insanlardı. İki arkadaş da demokrat ve çağdaş insanlardı. Bu yüzden kendimi bu iki kişiye çok yakın hissediyordum. Yeni mezun öğretmen atamaları hemen hemen bitmiş gibiydi. Okul müdürümüz Yüksel Eyüboğlu idi. Saçlarını erken dökmüş işini bu işe adamış demokrat bir öğretmendi kendisi. Okulun öğretmen kadrosu tamamlanmıştı. Okul müdüründen sonra en yaşlı en tecrübeli öğretmendim. Bu sebepten hemen müdürün danışmanı yapmışlardı beni. Öğrenciler çok bilgisiz ve zayıftılar. Okul müdürü bana bu konu hakkında malumat vermişti. "Ben de elimden geldiğimce çalışacağız" demiştim. Artık zamanımın büyük bir bölümü okulda geçiyordu. Akşamüzeri ise bazı öğretmen arkadaşlarım ve diğer birtakım çevrelerle Vakfı Kebir yollarında İskenderli ve Erikli yollarında gezintiye çıkardık. Tonya'yı tanımaya çalışıyordum. Okul müdürü ise bana bu konuda yardımcı olan kişilerdendi. Ne sorarsam sorayım cevap verirdi.

Benden önce bir Türkçe öğretmeni varmış aşırı solcuymuş. Bende sol dünya görüşüne sahip bir insandım. Bütün zamanlar sol yayınları izliyordum. Tonya'ya gazete ve dergiler gelirdi. Bu gazete ve dergilerden alır okurdum. Bir cumartesi akşamı lokantada bir rakı sofrası kurulmuştu ve beni de çağırmışlardı. Masanın çevresine dolan insanları görünce bende yanaştım ve çok mutlu olmuştum. Bir başka anlamda bu masa benim deneme ve sınav masamdı.

Herkes kadehlerini Tonya'ya hoş geldiniz diye kaldırıverdiler. Ben de o sırada beni daha iyi görebilecekleri bir yere gelmiştim. Birkaç kadehten sonra okulun müdürü bir konuşma yapmak için ayağa kalktı. Kısa bir açılış konuşması yaparak yeni öğretmenlere "Hoş geldiniz Tonya'ya" dedi. "Sizinle tamamlanan okul kad-

romuz artık daha iyi bir eğitim verecek ve sizinde destekleriniz sayesinde daha güzel yarınlara okulumuzu taşıyacağız" diye duygulu bir konuşma yaptı. Kadehler tekrar havaya kalktı ve eğlence devam etti. Masada yalnız öğretmenler değil Tonya'nın ileri gelenleri ve önemli kişilerde vardı. Torna amirlerinden esnafına kadar herkes oradaydı. Ancak bu masa yalnızca yemek içmek için kullanılamazdı. Başka projeler konuşulması gerekiyordu. İçimden söz almak ve bunları sunmak geldi ama çok heyecanlanmıştım. En sonunda söz aldım. Tonya'ya yeni geldim. Tonya'yı yeni tanımaya başlamıştım. Ancak ben Türkiye Cumhuriyeti'nin gönderdiği bir öğretmenim. Hem Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitim sistemini daha yukarılara taşımaya geldim hem de daha çağdaş bir eğitim vermeye geldim. Elimizden geldiğince de öğrencilerime yol gösterici olacağım diye ekledim. Bizim etimizde emeğimizde ulusumuzun emeği vardır. Ve bize her ay maaş ödeniyor. Görevimizi ölümümüz pahasına yapmaya geldik dedim ve yerime oturdum. Bütün masalar konuşmama alkışlarla karşılık vermişti. Kadehler Muhittin Göksoy'un şerefine kalkmıştı bu kez.

Ok yaydan çıkmış hedefi on ikiden vurmuştu. Daha ilk akşamdan Muhittin Hoca olmuştum Tonya'da.

Tonya ve İlk Tespit

Vakfıkebir yukarı Tonya deyeler Tonya
Sevdim de alamadım ey gidi koca dünya
Oy gidi koca dünya sen böyle mi kalırsın
Gidi gâvurun kızı benden sevdalumusun

Tonya Erik Belinden çıkan Sis dağını ikiye bölüp akan Fol deresinin hafif eğilimli batı yamacında zoraki oluşmuş bir Pazaryeri.

Devlet kuruluşları oluşunca kasaba görünümü kazanmış. Fol deresinin doğusu daha dik yamaçlı. Fol deresi, Tonya'nın birkaç km yukarısından Vakfikebir'e değin bir kanyon gibidir.

Tonya'lılar uzun yıllar boyunca Fol deresi kurşun tohumu türküsünü dillerden hiç düşürmemiştir. Fol deresinin iki yamacı da evlerle doludur.

Tipik Karadeniz evleri... Karadeniz'e özgü evler... Tonya vadisine doğru kuş bakışı olarak bakarsanız kocaman bir vadiye yayılmış evleri görürüsünüz. Bu köyün meydanı da Tonya'dır. Vadiye bakıldığında evler birbirlerinden çok uzakta tespit edilir. Adeta evlerde oturan insanlar birbirleriyle küsmüşte ayrı ayrı uzaklaşmışlar sanırsınız. Karadeniz boydan boya kocaman bir bölge köyü niteliği taşır. Tonya ve köylerinde rum kökenli sonradan Müslüman olmuş Türk vatandaşları yaşamaktadırlar. Ve bu bölgede yaşayan insan gurupları Atatürk Devrimine inanmış çağdaş insanlardır. Tonya tabii ki de ataerkil düzen içinde bir yerdir. Tonya'nın daha demokratikleşmesi Türkiye için çok olumludur.

Tonya'yı Tanımak

Kişinin görev için gittiği bölgeyi ilk evvela güzel bir şekilde tanıması gerekir. İçerisine girdiğin toplumda sağlıklı bir ilerleme sağlaman için, o toplumu ekonomik ve sosyal yönden tanımak gerekir. Çünkü kendine bir hedef koyman için önce bu toplumu bilmen gerekir. Bunun da iyi bir çevre incelemesi yapmaktan geçeceğine inanmaktayım. O yöreyi ve toplumda yaşayan insanı tanımasan toplumsal alanda bir ilerleme kaydedemezsin.

İlk işim çevre incelemesi yapmak olmuştu. Okulda çalışan öğretmen arkadaşlar benim için ilk elden bir kaynak oluşturuyorlar-

dı. Okulun kâtibi, hademeleri, öğretmenleri hep bir yerdeydiler. Kahvede oturan insanlar, esnaf, halk benim için temel kaynaktılar.

Çevre tanıma çalışmasına hız vermiştim. Okul açılana kadar Tonya'yı yüzeysel şekliyle de olsa tanımam gerekiyordu. Tirebolulu Hüsamettin Ağabey yıllardır burada görev yapmaktaydı. Tonya'nın eniğini (köpek) enciğini (köpek yavrusu), misali her şeyi biliyor, tanıyordu. Ailece bir araya geldiğimiz zamanlarda bana bu konularda sürekli ders veriyordu. Benim hızlı olduğumu öğrenmişti ve her şeyi ayrıntılı bir şekilde anlatıyordu.

Tonya'da ekilir toprak azdı. Olanı ise mısır, fasulye, karalâhana yetiştiriyordu. Dağlık kısımda ise armut ve armutçuklardan başka meyve yoktu. Tonya'da hayvancılıktan başka da bir gelir kaynağı yoktu. Bu iş ise yaz aylarında yaylaya çıkılarak yapılıyordu. Hayvanlardan elde edilen ürünler satılıyorlardı. Bu da bölgede ekonomik sıkıntıyı doğurmaktaydı. Bölgede halk sürekli stres içinde ekonomik zorluklardan dolayı birbirleriyle kavga ediyorlardı. Kan davaları ise ayrı bir dramdı Tonya için...

Tonya'da ne bir dernek, ne bir kooperatif, ne de bir sendika vardı. Tonya aslı itibariyle gelişmeye açık ama bir öndere ihtiyaç duyan bir bölgeydi. Bu öncü kimse ileride Tonyalı olacaktı.

Tonya'da köyleriyle birlikte atmışın üzerinde öğretmen vardı. Öğretmenlerin ne bir sendikaları ne de bir dernekleri vardı. Oysa Türkiye'nin etkin memur sendikası Türkiye Öğretmenler Sendikasıydı. TÖS. her yere örgütlü idi. Bana kalırsa öncelikle öğretmenlerin örgütlenmesi gerekiyordu. Mesela Tonya'ya sütçülük kooperatifi kurulabilirdi. Halk ekonomik özgürlüğünü eline alabilseydi Tonya çok gelişir, refah düzeyine ulaşırdı. Bu tespitlerimden sonra artık kendimi Tonyalı hissetmiştim.

Tonyalıyım Tonyalı alırım
Biri gider ahıra biri yıkar kapları

Tonyalı erkekleri ise bütün gün kara kara düşünceli bir şekilde kahvelerde sigara içerlerdi.

Tonya'yı çağdaş bir sınıfa yükseltmek gerekiyordu. Çünkü Tonya çağdaşlığa gebe idi. Tonya'nın bu işe hazırlanması gerekiyordu. Ben buna karar vermiş Tonya'nın öncüsü olacaktım. Ve öncelikle öğretmenleri örgütleyecektim. Arada Tonyalı öncüleri çıkaracaktım. Yakın dostlarımdan bir kişi de kaymakam olursa onunla sürekli irtibata geçecektim. Muhittin Göksoy olarak gerekli birikimim ve tecrübelerim vardı. Bu işi başarabileceğime inanıyordum. Artık bu birikimleri Tonya'da toplumun önderliğine kadar çıkaracaktım.

Okulun Açılışı

Eylül sınavlarını yapmıştık. Öğrencilerimden geçmesi gerekenler geçmiş, elenmesi gerekenler elenmişlerdi. Bu arada Türkçeden kalan bir öğrenci için bana belediye başkanından bir aracı gönderilmişti. Aracıya Tonya çocukları birbirinden ayrılmaz hepsi bir aradadır demiştim. Böylece belediye başkanı benim çetin ceviz olduğumu anlamıştı.

Eylül sınavlarının yanında okul açılışı da yaklaşmıştı. Okul işlerinden arta kalan vakitlerde biz kulübe gidiyorduk. Kulüp de sürekli kâğıt oynanırdı. Ben hiç kâğıt oyunlarını sevmedim, sevemedim. Bekli de hiç zamanım olmamıştı. Herkes kâğıt oynarken ben gazete okurdum.

Okul en sonunda açılmıştı. Sınıfımız elli altmış kişiydi. Ve esas öncü Tonya kadrosunu bu çocukların içinden çıkaracaktık. Bu çocukları sevecek, sevdirecektim. Onlarda beni sevecek, saygı duyacaklardı. Özellikle beni halka bu çocuklar sevdirecek,

saydıracaklardı. Tonya artık benim üçüncü doğum yerim olacaktı. Burada yeniden doğacaktım.

Öğrencilere Yaklaşım

Öğrencilerin yaş ortalaması yüksekti. Öğretmenler ise sert bir tavır içindeydiler. Pek demokratik değillerdi. Ama ben demokrasiden yana bir öğretmendim. Yaş ortalaması yüksek bir öğrenciye sert tavır ters tepebilirdi. Bu yüzden demokrat olmak zorundaydım. Benim bu sıcak, sevecen yaklaşımımı çabuk kavradılar. Bu iş artık saygıyla birlikte sevgiye dönüşmüştü.

Öğrencilerimin en zor dersi Türkçe olmuştu. Çünkü Doğu Karadeniz şivesi hâkimdi bölgeye. Bu sebepten konuşmak bir yana yazmak bile bir çile idi. O yüzden öğrencilerle iyi bir diyalog kurmak onlarla konuşmak zorundaydım. İkinci ve üçüncü sınıflarında Türkçe dersleri bana verilmişti. Böylece okulu daha iyi bir seviyeye çıkaracaktım.

Derslerde ise olağanüstü bir çaba ve başarı vardı. Tahta ve öğrenciler arasında adeta tek kişilik bir tiyatro oyunu sergiliyordum. Öğretmenlikte bir anlamda bence bir tiyatro oyunuydu. İlkokulda da bu yöntemi uygulamış ve başarılı olmuştum.

Sınıfta bazı önemli sözleri tahtaya yazardım. Ve onlar üzerinde öğrencilerle tartışma yapardım. Bu sözler çoğunlukla Atatürk'ün sözleriydiler. Derslerin ilk beş dakikasını genelde öğrencilerimin kişisel gelişimi için ayırırdım. Bu konular ise genelde Osmanlı'nın yıkılma nedenleri ve Cumhuriyetin önemi idi. Okulda çok geçmeden en başarılı ve en sevilen öğretmen oldum. Artık herkes bana saygı, sevgi ve hürmet duyarlar, sokaktaki insanlar bana selam vermeden geçmezlerdi.

Tonya'da Sorunlar

Tonya sorunlar yumağıydı. Bu sorunları çözmek gerekti. Hemen işlere koyulmuş sorunları bir bir tespit etmiştim. İnsanlar işsiz ve yoksuldular. Tonya halkı erkekleri Zonguldak madenlerinde zor şartlarda ekmek parası kazanıyorlardı. Çoğu ise ömrünü kahvelerde heba etmişlerdi. Tonya halkı ağıtlarını genelde madenlerde ölen, namus cinayeti ile ölen ve boş gezenin boş kalfası insanları için ağıtlar yakıyordu bence. Yetim kalanlar, kocasız kalanlar aç kalanlar ne ararsan vardı. Hangisine yanarsın bilmem. Tonyalı kadın ise zor şartlar altında çalışmak için kendilerini harap ederlerdi. Bir tereyağı, peynir ve süt için... Ağır sepetleri sırtlarından akşama kadar inmezdi. Kadının çilesi bitmezdi Tonya'da ölünceye dek. Hep ağıt... Hep ağıt... Hep ağıt... Kısacası Tonya anlatmakla, yazmakla bitmeyen bir acı tren yolu gibi uzayan sorunlar yumağıydı.

Türkiye Öğretmenler Sendikası Tonya Şubesinin Açılışı

Tonya'da öğretmenliğimin ikinci dönemi başlamıştı. 1967 takvim yılı başlamıştı. O yıl Cumhuriyet Bayramı konuşması bana verilmişti. Cumhuriyetin anlam ve önemi hakkında konuşacaktım. Genel itibariyle Atatürk, demokrasi, çağdaşlık üzerine örmüştüm konuşmamı. Atatürk ilke ve devrimlerine konuşmam esnasında sürekli atıflar yapıyordum. Toprak reformunun yapılması ve kooperatifçiliğin gelişmesi hakkında da bilgiler veriyordum. Konuşmam tam bağımsız demokratik Türkiye Cumhuriyeti hedefi ile son bulmuştu.

Konuşmamı herkes büyük bir şekilde destekler gibi alkışlıyor. Öğretmen arkadaşlarım beni tebrik ediyorlardı. Beni Tonya'nın öğretmen önderi olarak kabul etmişlerdi artık.

Öğretmenler Sendikası

Okulda ikinci dönem başlamıştı. Şubat ayında öğretmenlerle tek tek görüşüp sendika hakkında görüşlerini almıştım. Ve bana hepsi söz vermişlerdi. Fakat tarihin her alanında başarılı insanların önünü kesen kişi ve kişiler olacaktı. Bunlara da göğüs germek zorundaydım. Tonya'da Öğretmenler Sendikasının açılışı büyük bir coşku ile kutlandı. Katılımcılar arasında bakanlarda vardı. Bu sendika solcu olarak gözüküyordu.

Bugün daha iyi anlıyorum ki gerçekten Atatürkçü devrimciler o zamanlarda aşırılıkla suçlanıyorlardı. Atatürk devrimi gerçekten çok önemli ve sürdürülmesi gereken bir devrimdi. Bende buna inanıyordum ve Atatürk'ün yolundan gidiyordum.

Şubenin açılacağını Trabzon ilçe ve beldelerine duyurmuştuk. Bir Pazar günü açılış yapılacaktı. Bu arada bazı öğretmen arkadaşlarımı dedikodulardan dolayı istifa dilekçesi vermiş sayımız yirmiye düşmüştü. Ama o kadar da önemi yoktu. Çünkü ileride bu sayı kırk, ellileri bulacaktı.

Açılışın olacağı gün tüm Karadeniz gelmişti neredeyse. Çok ilgi vardı ve herkes akın akın geliyorlardı. Kulüp bize dar gelmişti. Açılış konuşmasını kurucu başkan olarak yapmış ve sözü Gültekin Gazioğlu'na vermiştim. Gültekin Gazioğlu "burada bir Fakir Baykurt konuşması dinledik adeta" dedi. "Genç öğretmen, devrimci Kemalist Muhittin Göksoy'u kutlarım." Gerekli çalışmalardan sonra şube levhasını kulübün batı yönüne alkışlarla asmıştık.

İkinci Dönem ve Ders Yılının Bitişi

İkinci dönem ilkbaharla birlikte zaman uzamış ve günlerden daha çok yararlanabiliyorduk. Gündüz okulda yoğun çalışıyor, gece

ise öğrencilerin kaldığı yerleri denetliyordum. Bana yöneltilen tüm soruları ise büyük bir sabırla cevaplıyordum. Ben kız çocuklarının okumalarını teşvik ediyordum Aksi halde Tonya'da kız çocuklarını okuması çok zor bir ihtimaldi. Kızların okumaması demek çağdaş uygarlığın dışına çıkmak demekti benim için. Ben özellikle öğretmenleri de zorluyordum, kız öğrencilerle yakından ilgilenin diye...Bir yandan sendikacılığım, bir yandan öğretmenliğim ve toplumsal konulara eğilmem beni Tonya'da önder yapmıştı. Öğrencilerimde ise sürekli düşünme, merak duyma duygularını geliştiriyordum. Tüm enerjimi bunun için harcıyordum. Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesine taşımak için elimden ne gelirse yapıyordu. Sürekli çalışıyor, araştırıyor ve öğrendiklerimi ve araştırdıklarımı öğrencilerim ve öğretmen arkadaşlarımla paylaşıyordum. Çünkü amacım Tonya halkını çağdaş bir düzeye getirmekti. Öğrencilerime sürekli kitap okumalarını aşılıyordum. Yaban, Çalıkuşu, Vurun Kahpeye, Sinekli Bakkal gibi cumhuriyet dönemi için önemi olan kitapları öneriyordum. Böylece okulun son günlerine doğru geliyorduk. Gençlik ve Spor Bayramı büyük bir coşku ile kutlanıyordu. Artık Tonya'da milli bayramlara karşı büyük bir duyarlılık oluşmuştu. Öyle ya da böyle bir öğretim yılını daha geride bırakmıştık. Adapazarı'na geçmiştim. Köydekilerin durumu pek iyi sayılmazdı. Annemle uzunca özlem giderdim. Tatilin geri kalanını da Adapazarı'nda geçirdim ve yine görev yerim Tonya'ya döndüm. Eylül sınavları yaklaşmıştı.

İlk Soruşturma

İlk suçlamayı Sivritepe köyü muhtarı Zago Ahmet "bizim köyün öğretmeni komünist" diye yapmıştı. Ancak burası bir köydü ve Zago Ahmet'in şikâyet etme şansı yoktu. Böyle bir şey yapacak olursa

kendisi yalnız kalırdı. Kimse itibar etmezdi. Zaten ben bir ilçedeki ortaokulda Türkçe Öğretmeni olarak görev yapmakta idim. Bulunduğum bölgedeki kamuoyu ve devletin en ileri karakolları ile ben ve benim gibi düşünen, duyan ve hissedenler; Atatürkçü ve devrim yanlıları hep gözaltında ve denetim içindeydi.

1968 yılı Cumhuriyet Bayramı konuşması yine bana verilmişti ve ben yine elimden geldiğinin en iyisi ile bu bayramının coşkusu Cumhuriyet bilinci ve farkındalığını insanlara aşılayarak gitmek istiyordum. Böylece halkı bilinçlendirerek kimin ne niyet taşıdığı ve nasıl bir yolla halkı kandırarak emeğini ve haklarını ellerinden aldığını göstermek istiyordum.

İlk olarak tarihi olaylardan bahis yolu ile açtığım konuşmamı Cumhuriyet devrimleri ve onların getirdiği bağımsız ve özgür havanın önemi ile devam ettim ardından da son olarak önemli bir sorun teşkil eden "Etnik sorun"u sıkıştırdım.

Konuşma bitiminde söylediklerim halk, öğrenci ve velilerince çok beğenilip coşku ile alkışlandı ve bende bence amacıma yeterince ulaşmıştım. Bir Cumhuriyet Bayramı'na da ancak bu denli kısa ve yoğun bir şekilde duygular ve kaygılar dile getirilebilirdi.

Konuşmanın ardından gelen sürekli tebrikler ve yoğun alaka sonucu bir öğretmen arkadaşımın "Gitti Necati, geldi Muhittin değişen sadece isimler" deyişi beni daha da mutlu etmişti.

Ertesi gün arkadaşlarla kulüpte otururken Savcının beni adliyeden bir memur yolu ile çağırması üzerine adliyeye gittim. Savcı Bey Cumartesi akşamı müdavimlerindendi. Aramız da iyiydi ve ailecek görüşmeye bile başlamıştık. Bende direk savcının odasına geçtim, beni saygı ile karşıladı "Hocam bir şey söyleyeceğim yanlış anlamazsanız" dedi. Ben dilinin altında bir bakla olduğunu anlamıştım. "Cumhuriyet Bayramı konuşmanızda Cumhuriyetin sorunları arasında etnik bir sorun var demişsiniz, bununla il-

gili bir şikâyet var" dedi. "Bu konuda bir kovuşturma yapmak zorundayım" dedi. Bende "Görevinizi yapın" deyince daktilo ile ifademi aldı ve bende okuyup imzaladım. Arkamdan "Üzülmeyin çok da önemli bir şey değil" diyince bende "Sizde sıkılıp, üzülmeyin görevinizi yapıtınız" diyerek ayrıldım.

Artık birinci raunt başlamıştı ve ben devlet kontrolünde olacaktım. Atatürk'ten sonra devlet Cumhuriyet devrimlerini durdurmuş ve geriye doğru çark etmişti. Ama benim yolum ve kaderim çizilmişti ve hiçbir şey beni yolumdan alıkoymazdı ve ben ne olursa olsun Atatürk'ün bize hediye ettiği bu devrim ve özgürlükleri sonuna değin sürdürecektim. O günkü konuşmamın temel kaynağı 1967 senesinde Ankara yürüyüşünde Trabzon'dan gelen birkaç sendika ile tanışıp görüşmüş, onların attığı sloganlar arasında "Halklara özgürlük!" lafını bir türlü anlayamamış, sonraki yüzeysel araştırmalarımdan sonra ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki sorunların çözülmesi gerekliydi fakat bu parçalanma yolu ile olacak iş değildi. O nedenle Cumhuriyetimizin etnik sorunları var demiş, bunların çözümü de yine insan ve biz kaynaklı olduğuna dikkat çekmiştim.

Takipsizlik kararı ile başlayan süreçte artık bende bir Atatürk devrimcisi olarak bütün miras devrimlerin koruyucusu, takipçisi olarak bu yolda devam ederek, bu değerleri koruyup yaşatacaktım.

1968-69 Ders Yılı Türkiye'de Genel Durum

Türkiye'de sıcak günler yaşanıyor halk kooperatifleşmeye ve sendikalılaşmaya gidiyor ve toplumda geniş çaplı bir atılım gelişim ve uyanış hareketi başlıyordu. Yönetim ise halkın bu denli hızlı devinim ve değişim içinde oluşuna karşı yapacak bir şey bu-

lamıyor, sürekli olarak gerici ve yobaz oluyor, işin sonunu ya bilmiyor ya da bilse de ses çıkarmıyordu.

Yönetim sokak yürüyüşleri için "Sokak yürümekle aşınmaz" diyor öğrenci hareketlerine ise anarşik hareketler gözü ile bakıyor ve sendikal hareketleri ise birer "Komünist işi" olarak görüyordu. Bu hareketleri bir türlü engelleyemediği gibi bunları daha da zorba ve baskıcı yöntemlerle bastırmaya çalışıyordu 1961 Anayasası'nın topluma bol geldiğini, bu şekilde ülkenin yönetilemeyeceğini söylüyor ve toplum ile yönetim arasındaki uçurum gittikçe açılıyor ve zemin kaymaları yaşanıyordu.

Üniversite gençliği büyük ölçüde sol eğilimli ve sendikal hak ve yapılardan yana idi, fakat bir kısım da Ülkücü Gençlik Milliyetçi Hareket Partisi tarafından kullanılıyor, yine öte yandan Erbakan tarafından bir dinci gençlik yaratılıyor idi. Tüm bunların içinde en çok iç ve dış güçler bileşkeler halinde sol eğilimli gençlere saldırıyordu.

Bizim sendikamız TÖS ise anti-emperyalist düşünce ve yayılmacılıklara karşı yerini almıştı ve bu zihniyet ve kişilere karşı Atatürk devrimleri ışığında ilerliyorduk. Her ne kadar bazı sol eğilimli gruplar "Halklara özgürlük" anlayışını savunsa da ben bu fikrin ötesinde Türkiye'min yekvücut halinde "Şark ufkunda yeni bir güneş olarak parıldaması" fikrinde idim.

Kooperatiflerin Kuruluşu

Tonya'da bir sütçülük kooperatifi kurulmalıydı ve bu kooperatif de bir süt ürünleri fabrikası kurmalıydı. Bu fabrikayı yine halk oluşturacaktı başka çıkış yoktu. Tonya'da daha önce damızlık boğa ahırı kurulmuş inek ve dana yetiştiriciliği ile Karadeniz tarafından gelen ırk belli ölçüde ıslah edilmişti. Her ailede bir kaç

inek bulunması ve süt ürünlerinin de fena olmayışı bu savımı doğruluyordu.

Kooperatifçilik konusu ve bu konuda bazı tartışmalar vardı. Ve bu yolla Avrupa'ya işçi gönderileceği söylentisi dolaşıyor ve bende halk ve esnaf içinde dolaşıp bu olayı örgütlemeye çalışıyordum. Halkı da üye olmaya çağırıyordum. Onları bu yolla ikna edip birlik olmaya çalışıyor okulda ise çocuklara kooperatiflerin önemini anlatıyordum. Bütün her yerde artık kooperatifçilik ve bu olgunun kazandıracakları tartışılır konuşulur olmuştu. Ben siyasi parti başkanları, yörenin ileri gelen insanları ile konuşup onları ikna etmeye çalışıyordum ve yerli memurlar öğretmenlerde benden yana direniyorlar ve bu olayı ısrarla destekliyorlardı.

Kaymakam Fahir Işıksız

Her ne kadar soyadı ışıksız olsa da yeni kaymakamımız beldeye yeni bir ışık gibi doğmuştu. Kullandığı dil, genç oluşu ile pırıl pırıl aydın bir gençti.

Aradan çok geçmeden bende kaymakam bey ile münasebetimi ilerlettim ve birebir konuşmaya, ailecek görüşmeye, özel sohbetler etmeye başladım. Bu sohbetlerden birisinde kendisine kooperatifçilik konusunu ve bu konuda yapılması gerekenleri, yörenin potansiyelini anlattım. Kendisi bu konuya çok sıcak ve olumlu baktı ve "Muhittin Hoca eğer böyle bir şey olursa ben sonuna dek varım" dedi. Bende kendime ve herkese karşı içimden daha çok çalışmaya söz verdim. Bizim gibi gayretli ve inançlı öğretmenler, yerel memurlar ile bu iş çok kolay olurdu. Hele bir de arkamızda Fahir Işıksız gibi bir insan olduktan sonra fabrika kurulması bile içten değildi.

Çok geçmeden özel ve toplu görüşmeler sonucu bir kurul oluşturuldu ve seçimler yapıldı; bu kurula seçilenler arasında bende vardım. Ovada para toplandı ve kısa sürede bir bilinçlendirme ve örgütlenme başladı.

Geçici yönetim kurulu ve denetim kurulları oluşturuldu. Böylece kooperatif kurulmuş oldu. Geçici yönetim kurulu tüzüğü hazırlarken üye yazılımını hızlandıracak ve denetim kuruluna giderek asıl yönetimi oluşturacaktı. Nitekim genel kurula o denli ilgi oldu ki oturum için sinema salonu seçildi.

Aradan kısa bir zaman geçmesine rağmen iş sadece fabrika kurulumuna kalmıştı. Altı ay içinde altmış işçi Almanya'ya gönderildi. Her işçiden biner lira vereceklerine dair taahhüt alındı ve ayrıca devletten hibe kredi çalışması başladı. Ama buna rağmen fabrika arsası seksen bin lira tutuyordu.

Paranın Bulunuşu

1968 senesinin sonlarına doğru bir gün "Kaymakam Bey seni istiyor" dediler gittim. Kapıyı çaldım, yine her zamanki gibi aydın ve sevecen bir tavırla beni ayakta karşıladı, yer gösterdi. Kendisinin görüşmek istediği konu ise süt fabrikasını seksen bin lira tutan yeri ile ilgiliydi. Bana "Hocam bu parayı nasıl temin edebiliriz?" diye sorunca bende kendisinden bir yazı çıkartıp bütün öğretmenler, imamlar ve muhtarları ilçe merkezine toplamasını, gerisini benim halledebileceğimi söyledim.

Denilen üzere bütün Tonya ileri gelenleri, imamlar, öğretmenler, muhtarlar oradaydı. Toplantıyı açan kaymakam beyin konuşması idi. Kısaca soruna değinip, yerini belediye başkanı Cemil Fazlı Hacısalihoğlu'na bıraktı. O da sorunu yine kısa bir özetle geçip sözü bana bıraktı.

Ben kısaca kendimden ve geldiğim yerden bahsettim. Sonrasında Tonya'da oluşumun asıl sebebi olarak burada eğitim vermek bu güzel beldeye katkı sağlamak olduğunu söyledim. Ve süt ürünlerinin değerlendirilmesi ve işlenmesi için bir süt fabrikasının gerekliliğini anlattım. Kendimden muhasebeciden aldığım beş yüz lirayı sallayarak masanın üzerine bıraktım. Onlardan en az beş yüz lira taahhüt etmeden salondan çıkmamalarını rica ettim. Konuşmam yoğun alkışlarla ilgi görmüştü ve insanlar senet imzalama kuyruğuna girmişti. Toplantı sonundaki taahhüt ise elli bin lirayı geçmişti. Benimse vaktim olmadığı için derse yetişmek için izin istedim.

1969 Öğretmen Boykotu Öncesi Türkiye ve Tonya'daki Durum

1969 senesi Eylül engel sınavları ve kayıtlar ardından okullar açılmak üzereydi. Bense cesaretli işlerimle bütün Tonya'da halkın memur ve öğretmenlerin saygısını kazanmıştım. Herkes bana karşı büyük bir sevgi ve ilgi besliyordu. Biz çalışanlar, öğretmenler, memurlar ve halk kenetlenmiş bir haldeyken Türkiye genelinde bir cadı kazanı var. Toplumsal olay ve etkileşimlerin arkasında kalan siyaset ve politikalar sonucu oluşan gençlik hareketleri ile ortalık karışmış bir durumda ve büyük şehirlerde tam bir kaos havası hakim...

Bizim cumartesi sohbetlerinde bile bu devam eden durum, hükümetler, siyasetleri ve sistem sorgulamalarına gidiliyor. Bütün toplantı ve söylencelerde kaygılar ve durumun kötü gidişatı ile fikirler söyleniliyordu. Bense artık tanınan ve Tonya Öğretmen Sendikası başkanı olduğum için herkes benimle söyleşip fikir alma arzusu içindeydi. Bu arada Ankara'dan gelen dergi ve gazeteler öğreten

boykotunun işaretlerini taşımakta ve Trabzon'da bir bölge toplantısı yapılmak istenmekteydi. Ve bu arada ülke hızla sağ ve sol kamplara ayrışmaya başlamıştı. Üniversitelerde ve sendikalarda genelde sol kesim daha güçlü ama ülkücü gençlik de sağ tarafından el altından palazlandırıp solun karşısına çıkmakta. Sol gençliğin Amerikan askerlerini denize dökmesi ise siyaseti iyice ısıtmıştı. Türkiye'de sıkıyönetim sözleri dolaşıyordu. Demirel'in aymazlığı, İnönü'nün vurdumduymazlığı ise devam ediyordu.

Öğretmen Boykotu

Doğu Karadeniz Boykot Komitesi kurulmuştu bile genel boykot kararı çıkmadan... Komitenin kurulması genel merkeze de iletilmişti. Bu komite genel bir boykot kararı içinde bir öncü, tetikleyici hareket oluşturmuştu. Eğer boykot sadece Karadeniz bölgesinde olsaydı, yönetim canımızı fena yakardı. Ve alınan bir karar ile boykot başlamış oldu. Bu boykotun amacı genel toplumsal muhalefetliliğin yanı sıra, personel yasasının da geçmesini sağlamaktı. Özlük haklarımız bu yasa ile geçecekti. Boykot üç gün sürecek ve öğretmenler derslere girmeyecekti ama idari memurlar görev başında olacaktı. TÖS şubeleri boykot öncesi öğretmenleri bilgilendirmişti. Öğretmenlerin yüzde yetmişi TÖS çatısı altında idi ve boykot sonrası kovuşturmalarda öğretmenlerin nasıl ifade verileceği konusu da aydınlatılmıştı.

Sendika Fakir Baykurt gibi saygın bir kişilik tarafından Türkiye'nin dört bir tarafına yayılmış ve çok güçlü bir şekilde örgütlenmişti.

19 Aralık 1969'da öğretmen boykotu tüm Türkiye'de başlatıldı. Öğretmenlerin yüzde yetmişi boykota katıldı. Boykottan sonra idari soruşturma açıldı öğretmenlere. Soruşturma sorusu is şuy-

du. Boykota neden katıldınız? Sizi boykota kim teşvik etti? Suçları açığa çıkarma amaçlı sorulardı bunlar. Birçok öğretmen arkadaşım ise bu soruya dürüst bir şekilde kendi özgür iradem ile katıldım dediler. Amacım özgür haklarımı almak için personel yasasının çıkması içindi dediler.

19 Aralık 1969 boykotunun başarılı olması Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının ne kadar güçlü, siyasetin ise ne kadar zayıf olduğunu ortaya çıkarmıştı. Ülkeyi dipten gelen bir dalga sarsıyor ama siyasiler hâlâ daha uyanmak istemiyorlardı. Sol gençlik Deniz Gezmiş önderliğinde daha da güçlenmişti. Dev-Genç sol örgütün en güçlü koluydu. Dev-Genç artık gündemi bile belirleyici bir şekle sokmuştu ülkeyi. Ancak vatandaşlar bu işin sonu nereye varacak diye merak ediyorlardı. Öyle ya Türkiye'yi gençler mi yöneteceklerdi.

Türkiye'de Siyasetin Durumu

Öğretmen boykotuyla doruk noktasına ulaşan halkın iradesine siyasiler karşı gelemiyorlardı. Sağın lider babası Süleyman Demirel iktidardaydı. Sol kesim lideri CHP ise ha vardı ha yoktu. Mecliste solun bekçilerinden olan birde İşçi Parti vardı. Ama İşçi Partisi'nin söylemlerine dayanamadılar ve meclis dışına ittiler. Daha sonra ise partiyi yıldırıp kapattırdılar. Sağda ise Türkeş ve Erbakan vardı.

1970 takvim yılına girmiştik. Türkiye'de neler olacağını kestirmek olanaksızdı. Öğrenci hareketinin dev gençleri ve önderleri Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Sinan Cemgillerdi. Bu gençlik başarabilir miydi? Yoksa arkalarında kimler vardı, neydi bu cesaret?

Sivil toplum örgütü olan DİSK, TÖS, Dev-Genç, Türkiye'de solun sürükleyicisi lider örgütlerdi. Ancak bu örgütleri CHP çekip çeviremedi. İşçi Partisi'nin meclis dışında bırakılması ise bardağı taşıran son nokta oldu. Belki de sistemin içindeki gizli güçler bu işlerin kendi istedikleri gibi yürümelerini istiyorlardı.

Sol örgütlerde devrim marşları söyleniyorlardı. Kimisi Yugoslav, kimisi Çin devriminden etkileniyorlardı. Türkiye devrimi nasıl yapılacaktı.

Temel Atma

1970 yılının ortası yaklaşmıştı. Mayıs veya Haziran'dı. Sütçülük kooperatifi hayli yol almış, Almanya'ya işçi gönderileri başlamış ve Tonya bayağı gelişmişti. Tarım ilke müdürlüğü veteriner hekimliği ile Tonya'nın bütün köylerini dolaşmıştım. Bütün köylere kooperatifçiliğin önemini ısrarla anlatıyor ve vurguluyordum.

Sıra fabrika temellerini atmaya gelmişti. Tonya'da süt fabrikası temelini atma heyecanı başlamıştı. Herkes bu heyecanı yaşamaya başlamıştı. Temel atma törenini toplumsal bir harekete çevirmemiz gerekiyordu. Eğer dürüst, heyecanlı ve atak bir şekil olunursa sağlıklı bir örgütlenmeyi başarabilirdik. Toplumlara her örgütlenmenin yeni değeler getireceğini göstermeliydik.

Bu nedenle temel atma töreni öncesi TÖS ve Tonya Kooperatifçilik adına bir bildiri yayınladık. Bildiride "Ey halklarımız senin örgütlü gücün neler yaratmaz ki" "Yeter ki sana ihanet tuzakları kurulmasın" "Sen Anadolu ihtilalini, kurtuluş savaşını, cumhuriyeti yapmış bir halksın" "Emperyalizme karşı verdiğin bu savaşı ekonomik bağlamda kazanmak zorundasın." "Bu yüzden kooperatifçilik bize demokrasiyi getirecektir" diye yazılmıştı. Bildirileri ise Ali Koç Şeker ve Cemal Kalyoncu yapacaktı. Ben yöne-

tici olduğum için bildiri dağıtamazdım. Ama protokole bildiriyi benim dağıtınam konusunda ısrarlar oldu. Bu konu hakkında önce bir konuşma yapmam gerekiyordu.

Tonya'da töreni benim yönetmem tartışma konusu olmuştu. Sağ kesim din öğretmeninin yönetmesini istiyor sol kesim yani belediye başkanı benim yönetmemi istiyordu. En sonunda Süt Fabrikası temel atma töreni benim yönetimimle başlamıştı. Tören programını hazırlık çalışmalarına başladım. Yanıma bilinç düzeyi yüksek öğretmen arkadaşlarından almıştım.

Tören programını toplumsal içerikli hazırlamıştım. Törende konuşmalarını yaparken eski özdeyişler, şairlerden anımsatmalar yapıyordum. Böylece daha keskin bir konuşmam olacaktı. Törende önemli vurgulamalar yapacaktım. Başlı başına bir bildiri şeklinde geçmeliydi.

Tören günü geldi çattı. Tören arifesinde tüm Tonya heyecanla bekleyiş içindeydi. Tonya son geceyi sevinç uykusuzluğu içinde geçirmişti. Sabahlara kadar kemençe ile horon oynandı. Memurlar ve tüm öğretmenler gece üçe kadar sokaklardaydılar. Herkes heyecanla bekleyiş içindeydi.

Temeli atılacak olan bu fabrika doğu Karadeniz'de temeli atılan ilk özel sektör fabrikası olacaktı. Tüm Tonya görevini yerine getirmişti. Sevinçten adeta uçuyorduk. Artık başlama saatine dakikalar vardı. Biz, tüm davetliler ve tüm Tonya halkı tören alanına dolmuşlardı. Bir bayram havası yaşanıyordu.

Tören ve Sonucu

Tören saat 13.00 de başlayacaktı. Ancak halk ve protokol henüz 12.00 sularında yerini almıştı. Başta Trabzon valisi olmak

üzere milletvekillerinden katılanlar vardı. Ben yalnızca protokolde olanlara bildiri dağıtıp görev yerime geri döndüm.

Tören gerçekten görkemli olmuştu. Bildiriyi eline verirken bana ters ters bakan vali kendisini konuşmaya davet etmemle birlikte heyecandan kürsüye koşarak gelmişti. Ben töreni gerektiği gibi yapıyordum ve kendimden emindim. Program duygu, düşünce, coşku şekliyle devam etti. Halkın coşkusu protokoldekileri de heyecanlandırmıştı. Tüm Türkiye'de olduğu gibi Tonya'da halk siyasetin önüne geçmişti.

Hem öğretmenler bildirisinde hem tören programında kooperatifçiliği ön plana çıkarmış, kooperatifçiliğin halka demokrasiyi getireceği ve ekonomik alanda rahatlama getireceğine inanılmıştı. Tören saat 17.00'a doğru son bulmuştu. Biz mutluyduk, umutluyduk. Herkes bu vesileyle umutlanmıştı. Tonya'da üçüncü ders yılım bitmişti. Tonya'da görevim tamamlanmıştı. Benim doğup büyüdüğüm Taşköprü, Gökağaç, Yenice daha çok aymazlığın, uykunun içindeydi. Ekonomik ve sosyal yönden Tonya'da uyguladığım programı kendi memleketimde uygulamak hissi uyanmıştı içimde. Bu düşünce ilk defa Tonya halkını böyle coşkulu gördüğümde gelmişti. Törenden birkaç gün sonra kaymakam Fahir Işıksız'a gittim. Tören hakkında düşünce ve görüşlerini almak için. Makamına kapıyı tıklatıp girdim. Beni ayakta karşıladı ve çok mutlu oldu. Bugünde gelmeseydin haber salacaktım dedi.

Muhittin Hoca seni yürekten kutlarım dedi. Törendeki idarecilığinden ötürü tebrik ederim dedi. Tonya halkı için görevimi yaptım dedim doğru yaptıysam ne mutlu bana şeklinde konuştum.

Kaymakam, Muhittin Hoca sana bir şey diyeceğim dedi ama aramızda kalsın. Ben hemen tahmin etmiştim. Törende bildiriyi dağıtırken senin hakkında kavuşturma açılacaktı vazgeçtik. Ken-

dine dikkat et olaylar tüm Türkiye'de çok hızlı gelişiyorlar. Bu da bana gösterdiği saygı ifadesiydi.

Kaymakamın yanından müsaade istedim ve ayrıldım. Böyle bir dostum var iyi ki diye düşünmüştüm. Kaymakamın mutluluğu gözlerinden belliydi. O gün çarşıya çıktım. Ve bütün halk mutluydu. Tonya'ya bu fabrika bereket yağdıracaktı. Bu düşünce ve duygular içinde yürüdüm. Benimde Tonya'da işim bitmişti veya ben öyle düşünüyordum. Artık yeterli birikime ve bilgiye sahiptim. Kendi yöremim bana gereksinimi vardı. Bu yüzden artık kendi memleketime çalışmalıydım. İlk gençlik yıllarımda Sakarya-Hendek-Sivritepe köyüne hizmet vermiştim. Orası benim için acemi birliği olmuştu adeta. İkinci doğum yerim olara görmüştüm. Sivritepe-Tonya ve çevresini üçüncü doğum yerim olarak almıştım. Artık usta bir vatan askeriydim. Tonya'dan terhisimi alıp kendi yöreme dönmeliydim. Bu düşünce ile nakil dilekçemi doldurup vermiştim.

Ortadoğu Amme İdaresine Yönelme

Kaymakam Fahir Işıksız Haziran ayı içinde Ankara'ya gitmişti izinli olarak. Dönüşünde beni çağırmış yanına. Hemen gittim. Bakın size ne getirdim dedi. Merakla baktım. Form getirdi ve doldurmamı istedi. Enstitüye giriş formu idi. Oraya girmemi kaymakam istemişti. Sınavlara girecek ve enstitüyü bitireceksin dedi. Çok şaşırmıştım. Beni biraz karmaşık bir ruh hali almıştı. Bunu anlaması zordu çünkü daha önce eşim ve çocuklarım için bu enstitüyü okumaktan vazgeçmiştim. Ama önüme böyle bir fırsat düşmüştü. Maaşın kesilmeyecek merak etme dedi. Bir yıl izinli olarak gözükecek ve maaşım kesilmeyecekti. Kaymakamın önerisi dostaneydi. Formu Fahri Işıksız doldurdu.

Kaymakamlıktan çok farklı duygularla çıktım. Yolun sonu beni nereye götürecekti. Bunu tahmin etmek zordu. Hemen formu postaya verdim. Yeni bir dünya beni bekliyordu.

1969 Cumhuriyet Bayramı ve Bir Öngörüm

Kooperatifçilik bana iki önemli anımı unutturdu. Birincisi 1969 Cumhuriyet Bayramı konuşmam ve öngörüm. 1969 Cumhuriyet Bayramı konuşması da bana verilmişti. Her konuşma metnini düzeltip temize geçip prova ediyordum. Yine özenle konuşma için hazırlanmıştım.

Konuşmamın başında kurtuluş savaşının öneminden ve Mustafa Kemal'den söz etmiştim. Atatürk'ten sonra tamamlanamayan toprak reformu hakkında bilgiler vermiştim. Genel itibariyle içinde bulunduğumuz toplumsal sorunlara da değinmiştim. Öyle veya böyle Osmanlı'nın son üç yüzyılı duraklama ve gerileme dönemi olarak geçtiğinden imparatorluğun çöküş sebeplerini sıralamıştım. Aynı kafa ve zihniyeti Cumhuriyet kültürüne de geçirirsek Cumhuriyetimizin de yıkılma tehlikesinden bahsetmiştim. Ve konuşmamı tamamlamıştım.

1968–69 Cumhuriyet Bayramı konuşmamda etnik sorun ve onun yıkıcı sonuçlarından da ayrıntılı bahsetmiştim. PKK olayı patlak vermiş ve otuz bin kişinin canına kıyılmış, birçoğu da sakat kalmıştı vatandaşlarımız. Öngörüm tutmuştu. Ve memleketimize yüz milyar dolara mal olmuştu bu terör belası. 2000'lere girerken Avrupa Birliği'ne girme planları Türkiye'nin parçalanma sürecini belli etmişti. Karşımıza her defasında Kıbrıs sorununu çıkartarak... Ege, Ekümeniklik ve emperyalizmin başvurmadığı başka hiçbir şey kalmamıştı.

Ben bu öngörülerimi Cumhuriyet Bayramı konuşmamda yapmıştım. Bu konuşmayı yaptığımda ise henüz yirmi yedi yirmi sekizimde genç bir öğretmendim. Araştırmacı bir bilim adamı olmaya gerek yoktu bu öngörüyü yapmak için.

Üç Kızla Karşılaşma Üç Görüş

1969 Aralık boykotu yapılmıştı. Ocak ayı heyecan içinde geçmiş Şubat tatilinde köyüme gelmiştim. Eşimi ve çocuklarımı Tonya'da bırakmıştım. Adına yaşamak denirse köyde iki ağabeyim yaşıyordu. Annem Ahmet Ağabeyimin yanında kalıyordu. Artık istesem de Tonya kadar uzak bir diyara gidemezdim. Çünkü ailemi çok özlemiştim. Özellikle annemi çok özlemiştim. Bu arada Hanönü denilen adı Gökçeağaç Bucağı olan küçük bir çarşı merkezi bulunan bir yere gidiyordum. Hanönü'nde ortaokul, Bucak Müdürlüğü, Tarım Kredi Kooperatifi, Bölge Şefliği gibi kuruluşlar bulunurdu. Kısaca burada belli bir memur kesimi vardı. Orada benden çok yaşlı ağabey diye hitap ettiğim tecrübeli kişiler vardı. Cihat Hoca, Mehmet Hoca, Mehmet Şerif gibi... Bucak merkezine hem bu insanlarla tanışmak hem de söyleşmek için gidiyordum. Boykotun üzerinden çok geçmemiş, ülkede sıcak gelişmeler vardı. Bu nedenle ağabeylerimizin görüşlerini almak için giderdim en çok oraya. Hele Cihat Hoca çok esprili anlatırdı. Çok entelektüel ve bilgi sahibi sol görüşlü bir insandı.

Bir gün on beş şubat tatilinde köye dönerken. Otobüse binip koltuğa oturdum. Oturduğum koltuğun yanı boştu. Benden sonra üç genç kız bindi otobüse. Ben hemen yerimden kalkıp onlara yer gösterdim. Üçü sıkışık bir biçimde oturdular. Ben yanı başlarında ayakta dikildim. Bizim köyün köprüsü çok uzak değildi. Kızların üçünü de tanıyordum. Ancak yıllarca köyümden uzak kalmıştım.

Mesleğime olan sevgimden bazı şeyleri terk etmek zorunda kalmıştım. Bunlardan biri ise köyümdü.

Yine bir konuşmamda "Amacımız çağdaş uygarlık seviyesine çıkmaktır. Çıkamayanları da bahçenin içine çekmektir" diyordum. Köprübaşına gelivermiştik bu güzel çağdaş giyimli kızları süzerken. Arabadan inince bana yer gösterdiğim için teşekkür ettiler. İkisi bizim köydendi. Köprüye doğru yürürken tanıştık. Üçü de ilkokul öğretmeniydi. Tahta köprüden geçerken sallantı başladı. Neler olduğunu anlayamadım. Bizi köprü çekmeyecek galiba diye düşündüm. Aşağı baktım kızlardan ikisi, "Şu su kurumadı gitti" dedi. Çok şaşırmıştım. Köprüyü sağ salim geçtik. Ama o iki kıza kafam takılmıştı diğer kız ise karşı geldi. "Bu köyün suyu niye kurusun olur mu öyle şey?" dedi. Ben ise üçüncü kızda diğerleri gibi düşündüğünü duysaydım kendimi hazırlamıştım. Diyecektim ki "böyle düşündüğünüzü bilseydim eğer otobüste size yer vermezdim" Bende kızı destekleyici görüşte bulununca diğer iki kız çenelerini kapadılar.

Yenice'ye gelince kızlardan ayrıldım. Kaldığım kısa süre içinde A. ile kaynaştık. Kısa boylu, hafif esmer güzeli, gür saçlıydı. Ela gözleri insanın içini ısıtıyordu. O üç kızdan sadece biri olan A. ile görüşlerim uyum sağladı. Şubat tatili bitmese demiştim içimden. Çünkü A. ile çok ısınınıştık birbirimize. Şubat tatili biter bitmez Tonya'ya döndüm.

Mektuplaşmalar ve Aile

Benim ilkokul öğretmeni olup Sakarya-Hendek-Sivritepe köyüne atandığım yıllarda henüz ortaokul öğrencisiyken aynı okulda olduğum A. idi. Büyümüş ve kız öğretmen okulunu bitirmiş yıllar sonra tekrar karılaşmıştık. İşte 1969 Aralık boykotundan

sonra köyüme geldiğim sırada tekrardan karşılaşmıştık. Şubat tatilinde ise A. ile dostluğumuz doruk noktasına ulaşmıştı.

Köyümüz feodal kalıntılar hala egemenliğini sürdürdüğü bir köydü. A.nın babası da bu kalıntılardandı. Köyde var olan tarla, bağ, bahçe bu egemen güçlerin elindeydiler. Köylü ise buralarda genelde ortakçı olarak çalışıyordu. Ortaklık yapmayan tek aile ise benim ailemdi. Dedem ve büyük annemin hayvancılığı ve babamın toprak sahibi olma hırsı, annemin çalışkanlığı ile birleşince hayli toprak sahibi olmuşlardı.

Köyde yarıcılığa karşı çıkan yoktu benden başka. Allah'ın emri gibi benimsenmişti yarıcılık. Köyde bu adaletsizlileri dillendirdiğim için sürekli kötü oluyordum. Solcu, komünist gibi sıfatlar yüklemişlerdi bana. Ben okulumda ve hayatımın her alanında tam demokrat bir insan olarak yetişmiştim. Ortaklık bir yaşam biçimiydi ama çok acımasız bir şekilde uygulanıyordu. Kimsenin sesi çıkmıyor dayanamayanlar da büyük şehirlere göç ediyorlardı. Uyuyanları ise uyandırmak olanağı yok gibiydi. Buna karşı ben kararlıydım. Ulaştığım kaliteli, çağdaş görüşleri köyüme de ulaştıracaktım. Köyü kültürel, ekonomik, siyasi anlamda geliştirmeyi düşünmüştüm.

Okulda öğretmenlerden etkilenmiş ama kesinlikle kendi düşünce ve görüşlerimden asla vazgeçmemiştim. Bu yapıyı kendi köyüme de lanse ettirecektim. Artık köy çevresinde beni daha güçlü görmeye başlamışlardı. A.nın ailesi ise tutucu olduğundan şaşırıyordum böyle bir öğretmen olan bir kızın ailesinin tutucu olması bir kız için handikaptı. Tonya'ya döner dönmez ise A.ya onu uyaran ve bazı konular hakkında bilgi veren bir mektup yazdım. Yanıtını ise hiç gecikmeden aldım. A. bunalım içinde çaresizdi. Yardıma ihtiyacı vardı. Hemen ikinci bir mektup gönderdim. Mektubumda ise ayrıntılı ona moral verici bilgiler yazmıştım.

Genç bir öğretmen kız olduğunu ve bu ülkenin ona ihtiyacı olduğunu söylüyor ve bu toplumunda bu tip sığ konuları aşacağını söylüyordum. Ve en kısa zamanda umarın feraha çıkarsın diye de ekledim.

Çok geçmeden haber aldım. A.nın evini polisler basmış ve babasını götürmüşlerdi. Bu arada evi arayan polisler bazı eşyalarla birlikte benim A.ya gönderdiğim mektupları da almışlardı.

İlkokullar bizden önce tatile giriyorlardı. Köye dönmeden önce ise birkaç mektup daha almıştım. Yanıt mektuplar gönderdim. Okullar tatil olunca önce kendi köyüme gelmiştim. Gelmemin nedeni A. idi. Eşimi ve çocuklarımı Sakarya'ya gönderdim.

Senin Canın İki Mi?

Tayin dilekçemi vermemde bir gece evime giderken başıma gelen bir olay etkili olmuştu. 1970–71 ders yılına doğru gidiyorduk. Tonya'dan ayılmam gerektiğini düşünüyordum. Kooperatifçilik kurulmuş, fabrikanın emeli atılmış ve TÖS. ise bayağı gelişmiş durumdaydı. Tonya yüzde yetmişlere dayanan bir devrimci, solcu etki alanına girmişti. Ancak her yerde olduğu gibi Tonya'da da gerici güçler vardı. Onlarda kendilerini göstermek için kıpırtı halindeydiler. Tonya'da beni hedef gösteren çevreler vardı. Bu yüzden geleceğim için Tonya'da kalmam iyi olmayacaktı. Ben böyle düşünüp dururken bir gece önümü bir vatandaş kesti. Ben sarhoştum. O benden de sarhoştu. Bana yoktan "Hoca senin canın iki mi?" deyince "Ben de senin ki ikiyse benim ki de ikidir" dedim. Adamı çok iyi tanımıyordum ama Lermi oğullarından Derviş idi. Elindeki on dörtlü tabacı vardı, ben cesaretimi toparlayıp "Bu merete yapıştım mı, çekip adamı vururlar, ben çekersem seni vururum" dedim. O da çekip yürüdü ben de eve geldim, sabaha

karşı sızmışım. Sabah Lermi oğullarından Kulüpçü Mehmet'le bu olayı konuştum o da okul müdürü ile belediye başkanı ile konuşmuş. Sonra Mehmet bana "Üzülme Hocam, kimse sana dokunamaz" dese de içim eskisi gibi rahat olmadı, eski neşem kalmadı. Artık Tonya'dan tayinimi isteyecek, başka yere gidecektim.

1970-71 Ders Yılı Öncesi Yaz Tatili

Okullar yaz tatiline girmişti, ben de tayinimi vermiş, bavulumu hazırlamıştım. Kaymakam Fahir'den aldığım kitaplar ve giyecekler ile önce eşimin köyüne gidecektik. Sonra kendi köyümün bulunduğu muhite gitmeyi düşünüyordum çünkü tayinim kabul edilirse kendi yöremde göreve başlayacaktım. Ama çevrem bana çok yabancıydı, benim eğitim sistemim, öğretmenliğim konusunda bilgileri maalesef hiç yoktu. Bende bu yüzden oranın ileri gelenleri, tanınanları ve esnafları ile konuşup bir tanışma ve aşinalık için orada kendimi tanıtacaktım. Özellikle de uzaktan telgraf ile yazıştığım Boyabat Başsavcısı ile tanışmayı çok istiyordum.

Sakarya-Hendek-Sivritepe derken çar çabuk köyüme döndüm çünkü annemi çok özlemiştim. A. da köyde annesi ile yaşıyordu. Evinin basılması olayını atmıştı üzerinden daha güçlü ve kararlı görüntüsü ile aydın bir kadın izlenimi bırakıyordu bende...

Benim köye dönmeme o da çok sevinmişti. Annesi zaten beni tanır, severdi. O nedenle onlara sık sık gider olmuştum. Bu arada babamdan kalma evin bir odasını düzenlemeye karar verip, Boyabat'tan bir kilim, bir divan, perdelik aldım. A.'nın ablası perdeleri dikip, pencerelere taktılar. Böylece ev düzenlemiş, annem de çok sevinmişti.

Daha evvel belirttiğim planımı uygulamaya koymak için Gökçeağaç'ta rahmetli Cihat Ağabey ile konuştum, Tonya'daki süt

ürünleri kooperatifi ve fabrikanın açılışını ilgi ile dinledi. Ama burada da bir ormanürünleri kooperatifi ve orman ürünleri fabrikası kurmak istiyordum. Ayrıca burada daha önce Mehmet Özcan gibi daha önce kooperatif kurmuş deneyimli öğretmenler de vardı.

Bir gün Cihat Hoca'nın önderliğinde Taşköprü'ye giderek oradaki öğretmenler ile tanışıp felekten bir gece çalmayı düşündük. Oraya A.'yı da götürecektim. Taşköprü'ye Cihat Hoca'nın önderliğinde öğretmenler sendikasının küçük lokalinde uzunca bir süre söyleştik, ardından Cihat Hocanın amcaoğlunun evinde çilingir sofrası kuruldu. Orada da uzunca söyleştik, demlendik. Sonra aynı taksi ile köye döndük. A.'nın evi önünde indik beni sessizce elimden tutarak eve çekti. Beraber usulca söyleştik, başını omzuma yaslamıştı. Bana usulca şarkılar söyledi, tanyerinin ağaran ışığında ışıl ışıl parlayan güzel yüzünü gördüm, çok güzeldi. Bende izin isteyip, ayrıldım.

Cihat Hoca'nın aktif oluşu, mücadeleci yapısı, sürekli yılmadan halkı bilgilendirici ve eğitici konuşmalar, paneller yapması, bilgisi, görgüsü, köy enstitüsü mezunun oluşu ile beni de aydınlatıyor, önderlik ediyor bana farklı bakış açıları getiriyordu. Onun varlığı ileride benim için dezavantaja dönüşmediği sürece mutluluk kaynağı ve avantajdı.

Cihat Hoca benim geleceğimi bilmiş olacak ki uzunca bir masa kurmuş, çaylar gelmiş hem öğretmen hem de çevre eşraftan gelenlerle sohbet başladı. Ben söze karışmıyor bilmediğim konularda fikir sunmuyordum. Ortam gittikçe kalabalıklaştı ve herkes "bunlar da yeni solcular herhalde" diyordu. Köye dönmeden Cihat Hoca ile Boyabat Savcısına gitmeyi düşündük.

1969 Boyabat Öğretmen boykotunda TÖS şubesini basıp oraya taş yağmuruna tutan on altı gericiyi tutuklatıp olaya anında müdahale eden bu savcıya ben "Türkiye'de savcılar da varmış" di-

yerek bir telgraf çekmiştim. Cihat Ağabey telefon etmiş kendisine bir gün bizi Boyabat şehir kulübünde beklediğini söylemiş. Oraya gittik bizi görünce oyununun bıraktı. Biraz oturduk, akşam oluyordu ve bize lokanta da yer ayırtmıştı. Soğuk mezeler ve rakı eşliğinde uzunca bir süre güzel, devrimci, cumhuriyetçi bir sohbet ettik. Sonra bana dönerek "Bu devrimci, demokrat, cumhuriyet savaşçısı öğretmeni arkadaşımı yalnız bırakma, sahip çık" dedi. Boyabat bize Sinop'un ilçesi olması münasebeti ile daha yakındı ve Gökçeağaç bucağına Taşköprü'den daha yakındı. Doğal olarak ekonomik gereksinimlerimizi Boyabat'tan karşılıyorduk. Gökçeağaç Hanönü merkez köyü idi şimdi ise Hanönü merkez ilçesi oldu. Köyde olduğum bu süreçte yakın çevre ile Kastamonu, Hanönü, Taşköprü, Boyabat derken epey bir yakından tanıma ve tanışma münasebetim olmuştu yakın çevreyi ve insanları. Ben bu süreçte yine çevreyi dolaşıyor ve A. ile beraber köyü dolaşıyor, uzun uzun söyleşiyordum.

Aşıklar Kayası

Köyde dahafazla kalamazdım. Gezme tozma uzun ılık yaz gecelerinde duygu ve düşüncelerini paylaşan A. ile geçirdiğim sonsuza uzanan saatler de muhteşemdi... Öğlene değin kitap okuyor, sonrasında ise A. ile beraber köyün içinde dolaşıyor ve her anı her zerreyi, taşı toprağı hissederek muhteşem manzaralar boyunca hep onunla beraber yaşıyordum. Kıran kaşı, okul kaşı, Çinkaya ve çiğdemliğe değin eşsiz manzara ve doğayı içimize çekiyor derinden yaşıyorduk.

A. beni sırılsıklam seviyordu ve bende ona o denli aşıktım. Ama bu sevgiye ve derin aşka saygıdan öte duyabileceğim hiçbir şey yoktu...

Ben iki çocuğu ve eşi olan bir adamdım ve bu ilişki de köylük yerde ters bir hal almış, dedikodular almış, yürümüştü. İlk çocuğum Şükrü okula başlamış diğer çocuğum Şükriye ise seneye okula başlayacaktı. Her ne kadar onun saf, masumane niyeti ve sevecenliğine rağmen bu ilişki ne usuma ne de yargılarıma uyuyordu. Eşimde tadamadığım duyguları onda hissetmiştim ama bu iş olamazdı hele köyün bir zaman güzellerinden olan F. Abla bizi cami kenarında görüp de "Sizi kıskanıyorum" demesi işi ayyuka çıkartacaktı, bu yüzden bir an evvel köyden gitmeliydim.

Bir gün setin geniş siperi üzerindeki Çinkaya'ya çıktık ve orada onunla oturduk. "O ağacın altını" şarkısını mırıldanıyor ve sonsuz akışkan doğa ve onun renksel düşünü izliyorduk. Günbatımına yakın bir zamana dek birbirimize sevgi dolu gözlerle dokunulmaz, doyulmaz gözlere bir yanıt vermeme gerekiyordu. Güzel ellerini, simsiyah, kıvırcık saçlarını, sevgi dolu gözlerine baktım usulca...

Kararlı bir kalkışla onun elinden tutum. Artık gitmek zorundaydım. Ben "Hemen yarın gidiyorum" dedim yüzü çok değişti. "Bir gün daha kalsan" dedi bende "Gitmem gerek diyerek kestirip attım." Beni Köprübaşından uğurladı. Arabaya binmeden son kez bakışıp ayrıldık. Bizi S. Amca orada görmüş, köyde bahsetmiş. L. Abla durur mu? O da Çinkaya'nın adını "Aşıklar Kayası" koymuş. Belki de L. Abla yaşayamadığı aşkın kayasının adını koymuştu bizim Çin kayamıza...

Ayrılış

Yenice'den ayrılmakta doğru yapmıştım. Genç bir kıza umut vermekte istememiştim. Ayrıca eşim ve çocuklarıma ihanet etmek istememiştim. Kendimi tamamen düşünce ve fikir hayatına ada-

mıştım. Önümde bitirmem gereken bir enstitü vardı. Ve kendi ideallerime bakmalıydım. Daha yolun başındaydım. A. ile yaşayacağım ilişki benim kariyerimi ve dü
di. Kurduğum hayalleri yıkardı. Kendimi topluma adamıştım. Bu yüzden duygu dünyasını yaşamak bana lükstü. Ben toplumun Muhittin Hocası olmak istiyordum.

Sivritepe'de eşimin evinin arkasında bir asma vardı. Buraya bir masa kurmuştum. Ve sabahın erken saatlerinde kitaplarımı yayar ve çalışırdım. Akşam karanlığına değin kitap okurdum.

Yaz tatili bitmek üzereydi. 1971 ders yılı yaklaşmıştı. Eşimle beraber Trabzon-Tonya'ya dönüş hazırlığı yapıyorduk. Bu arada TODAİE sınavlarına Ağustosta girip gelmiştim. Yazılı sınav bence başarılı geçmişti. Sınav sonunda çoluk çocuk Trabzon-Tonya'ya döndük. Tayinim çıkmamıştı ve bu yılda Tonya'da bulunacaktım. TODAİE sınav sonuçları açıklanmıştı. Yazılı sınavı kazanmıştım. Çok az bir puanla sözlü sınavı kaybetmiştim. Kaymakam önümüzdeki yıl kazanırsın diye geri dönmemi istemedi. Ve bende ölmek var dönmek yok dedim. Kaymakam da kazanmamı çok istiyordu. Yüksek İdarecilik Enstitü'yü kazanacaktım.

1970-71 Ders Yılı ve Türkiye'de Gelişmeler

Dersler başlamıştı. Tonya'da her şey yolundaydı. Ama hayat çok sıradanlaşmıştı. Dersler dışındaki her şey bana sıradan geliyordu. Kendimi adeta kapatmış ve biraz sıkıntılıydım. İçime kanmıştım. TÖS. şube başkanlığını Ali Koç ve ekibi almıştı. Sendikaya Türkiye'deki gelişmeleri takip etmek için geliyordum. Kendimi okumaya vermiştim. Artık kendimi tamamen okumalar vermiştim. Kimselerle görüşmüyor, kahveye daha az gidiyordum. Kütüphanemde oluşmaya başlamıştı. Kendimi kitaplara kapatmıştım.

Türkiye cadı kazanı gibi kaynıyordu. Gençlik hareketleri almış başını gidiyordu. Hükümet ve siyasi partiler almış başını gidiyordu. Ve bu olaylara seyirci kalıyorlardı. Siyasette Ecevit rüzgârı CHP'de başlamıştı. Ancak bu da pek yeterli değildi. Gençlik "ya bağımsızlık ya ölüm" diyorlardı. Bu arada da Deniz Gezmiş tutuklanmıştı. Gençlik hareketi doruk noktasına ulaşmıştı. Süleyman Demirel "yollar yürünmekle aşınmaz" diyerek siyaset yaptığını sanıyordu. Ben ise siyaseti ve siyasetçileri kıyısından köşesinden eleştiriyordum. Atatürk çizgisinden ayrılan siyasetçilerin bu çizgiden ayrıldıklarının tespitini yapıyor ve ağır bir şekilde eleştiriyordum. "Bağımsızlık benim karakterimdir" sözünden yola çıkarak yaşasın tam bağımsız Türkiye kelimesini öğrencilerime de derslerde sürekli yineliyordum. Türkiye'nin yeniden Atatürkçü bir politikanın yolunu tutması gerekiyordu. Genç kesimde bunu istiyordu. Oysa bizi yönetenler Amerika boyunduruğu altına sokmuşlardı. Ancak gençlerin bu katkıları yetmiyordu. Daha fazlasını yapmaya ihtiyaç vardı. Sokaklarda "Devrim! Devrim!" nidalarıyla bağırmaya başlayan gençler artık daha ileri gitmişlerdi.

1970 takvim yılı bitmiş 1971 takvim yılına girilmişti. Şubat ayında TÖS ikinci devrim yılı başlamıştı. Sendikada daha çok bu konu tartışılıyordu. Bir gün Trabzon il kurulu yönetim örgütü geldi. Tonya'da Tonya yönetim kurulu ile görüşmek için. Görüşmeye beni de çağırdılar. Toplantının gündemi ikinci eğitim şurası idi. Kamu hakkında bizi bilgilendirdiler. İleride Trabzon'da toplanacak Trabzon TÖS İl İlçe Örgütü, Trabzon temsilcisi seçecekti.

Ocak ayında Trabzon'da toplanıldı. Toplantıda benim Trabzon Temsilcisi olarak Ankara Siyasal Bilgilerde yapılacak ikinci devrimci şurasına katılmam kararı alındı. Yapılacak bir şey yoktu. Karara uymak zorundaydım. Gültekin Gazioğlu, benim için "Muhittin gözümüzü ak eder" diyordu.

Ankara Yolculuğu

TÖS İkinci Devrimci Eğitim Şurası Şubat ayının ikinci haftası Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi toplantı salonunda yapılacaktı. Trabzon temsilcisi olarak seçilmiştim. Fakir Baykurt'un Trabzon'a kapalı salon toplantısı için geldiği yemekte özlü bir konuşma yapmıştım. Fakir Baykurt konuşmam bitince yanıma oturması etkili olmuştu. Ayrıca Gülten Gazioğlu'da beni destekliyordu.

Ankara'ya gideceğim günün akşamı kar yağmaya başlamıştı. Tonya, Karadeniz bölgesinin rakımı yüksek bir yerdi. Sabah kalktığımda bütün doğanın beyaza büründüğünü gördüm. Şaşırıp kalmıştım. Yol kapalıydı. Bahar gelmeden açılamaz görüntüsü veriyordu. Eşime belli etmeden yolun açılmasını bekledim. O gün yola çıkmak doğru olmaz diye düşündüm. Ertesi gün gidecektim Ankara'ya. Nitekim eşimin muhalefetine rağmen bizim kız öğretmen arkadaşlardan birine tembih ettim eşimle ilgilenin diye.

Ankara'ya Tonya'dan yola çıktım. Deniz kenarında ilkbahar havası esiyordu. O gece Ankara'ya ulaştım. Sabah dokuzda siyasala gittim. Katılımcılar gelmeye başlamışlardı. Ülkenin demokratik legal kuruluşları salonda yerlerini aldılar. Toplantı Fakir Baykurt'un salona alkışlarla gelmesiyle başlamıştı. Önce divan kurulu oluşturuldu. Kurul açılış konuşması için Fakir Baykurt'u davet etti. Fakir Baykurt bir saati aşkın şekilde memleket meselelerini konuşmaya başladı. Fakir, vurucu sözünü söyledi. "Türkiye faşizmin nal seslerini duyumsamaya başlamıştır. Bundan sonra daha dikkatli olmamız gerekiyor" dedi. Bu son söz herkesi etkiledi. Bende endişelenmeye başlamıştım.

Toplantı akşamın geç saatlerine kadar devam etti. Anadolu'dan gelen konuklar siyasalda konuk edilecekti. Bende konuk edilecekler arasındaydım. Akşamdan kalabalık bizi bekliyordu. Çok ürk-

müştüm. Buradaki kalabalık bize zarar vereceklerdi anlaşılan. Ama yanımızda kimse yoktu. Hükümetin umurunda değildi. Türkiye'nin başkentinde olan bu olaylar ülke yönetimindekilerin ne kadar aciz kaldıklarının belirtisiydi. Fakir Baykurt'un meşhur sözü aklımdan uçmuyordu. Türkiye gerçekten kötüye gidiyordu. Toplantının ikinci günü gelmişti. Toplantı başlamıştı. Herkese söz hakkı verilecekti. İsmimi yazdırırken yanıma Trabzon İl yöneticilerinden Kadri Çoban geldi. Buraya gözlemci olarak gönderilmişti.

Öğlene doğru konuşma sırası bana geldi. Benim yanımda Dev- Genç başkanı bir öğrenci vardı. Konuşmaları çok itici gelmişti bana çünkü artık silahlanmamız gerektiğini savunuyordu. Bende çok kızdım ve "Dağa mı çıkalım o zaman?" dedim.

Toplantı konuşma sırası bana gelmişti. Mikrofonu heyecanla elime almıştım. Tüm Türkiye buradaydı. Devrimci Demokrat sol örgütleri de buradaydı. Türkiye'nin seçkin öğretim üyeleri, eğitimciler buradaydı. Herkese karşı konuşma yapacaktım. Üç dakikada ne söylenebilirdi ki. Sığdırmak zorundaydım. Ülkenin zor bir dönemeçten geçtiğini ve devrimci sol görüşün tekrar ayaklanmasını, öğretmen evlerinin yine eskisi gibi olmasını istedim. Ve kimse devrimci kadronun elinden kurtulamaz İsmet Paşa bile olsa dedim. Ve hızla kürsüden indim. Yerime geçtiğimde Müfettiş Osman Sarıkaya kutlarım seni genç arkadaşım dedi.

Toplantı saat üç sularında bitmişti. Ben hemen salondan ayrıldım. Görevimi yapmıştım. İçim rahattı ama kafam karışıktı. Türkiye nereye gidiyordu. Bir yerlere sürükleniyordu. Özellikle sol kanat büyük bir tehlike içindeydi. Bu gerçeği ben Ankara'daki bu toplantıda öğrenmiştim. Bir yanda silaha sarılmak isteyen genç bir örgüt lideri, bir yanda devrimciler ve bir yanda bütün bunlara seyirci kalan hükümet.

Trabzon-Tonya yolu görünmüştü. Ayrılık vakti geldi çattı. A. dan ayrılmak zor oldu. O gün bütün gün söylemiştik. Ve arabamın saati geldi. Arkamda el sallayarak hüzünlü bir şekilde arkada kalmıştı.

Ertesi gün Tonya'daydım. Bir hikâye daha yaşamıştım. Tonya'da geniş bir soluk aldım. Ankara'nın soğuk, kasvetli havasından kurtulmuştum. Ama tek kurtuluş ise Ankara idi. Başkent önemliydi.

Son Mektup

1971'in Mart ayına girmiştik. Türkiye büyük bir dalgalanmanın eşiğine gelmişti. Toplum bir beklenti içindeydi. Bence çözüm değil kaos geliyordu. Türkiye işçi sınıfının devrimine hazır değildi. Atatürk'ün devrimlerinden uzaklaşmış durumdaydık. Mevcut partiler dışındaki partilere marjinal gözüyle bakılınca alternatifi yok zannedenler yanılgı içindeydiler. Ben ise devrimden yanaydım. Ama devrim benim için sadece Atatürk devrimiydi. Onun başlattığı yolu devam ettirmekti. Sol görüşler üzerine düşen görevleri hakkıyla yapmalıydılar. Topumun büyük bir bölümü CHP'den uzaklaşmışlardı. Bu da ülkede kaosa yol açmıştı. Atatürk'ün yolu yarıda kalmıştı. Sağ kesim sürekli sol tarafın önünü kesiyordu. Kısacası sol büyük bir çıkmazdaydı. Kendimi o sıralar daha çok okumaya vermiştim. Bu çıkmaz yoldan çıkmanın tek morfini okumaktı.

Günler akıp giderken. 12 Mart Muhtırası geliverdi. Sıkıyönetim kararı alındı. Meclisteki mevcut partiler korunacak ama hükümete asker el koyacaktı. Generaller yönetecekti Türkiye'yi. Ülke yeni bir girdabın içine düştü. Günlerden bir gün bana mektup geldi. Bu A.nın mektubuydu. Mektubu açtım usulca okudum. Mek-

tupta şöyle söylüyordu. "Ben evleniyorum". Garip duygusallık içine girmiştim. Aynı mektuba bir cevap yazdım. "Mutluluklar senin olsun" yazdım ve imzaladım. Saygı ve sevgilerimle diye ekledim.

Ben öncelikle ülkeme âşıktım. Ülkemi seviyordum. Dünyayı seviyordum. Dünya insanlarını sevgi ve saygı ile düşünüyordum. Ve güneş sisteminin içinde bulunduğu bu küçük dünya benim için bir aşktı. Beni büyüleyen bir evrendi burası.

Sevmek yetmiyordu. O sevilecek sevilmeye layık bir insandı. Onu sevmiştim. Ancak onu sevmiş olmak, benim yaşamıma katmak gerekiyordu. Bu da çok zordu. Yapamadım. Ve ona mutluluklar diledim. Üstelik eşim ve iki çocuğum vardı. Bunu yapamazdım. Sadece geçmişte yaşayamadıklarımı A.da yaşamıştım. A ile ilişkimi kopardıktan sonra daha bir rahatlama oldu bende. Bu ilişkiyi sürdürmek bireyciliğin bataklığına düşmek olurdu.

Mektubu zarfa koydum ve postaladım. Sonra doğru sendikanın yolunu tutmuştum. Benim içeri girdiğimi gören yönetimden arkadaşlarla odaya çekildik. Onlara 12 Mart ile ilgili bir değerlendirme yapmıştım. Ve Fakir Baykurt'un "faşizmin nal sesleri" sözünü hatırlattım. "Bu hareket özellikle sol gençlik ve devrimcileri sindirme hareketidir" diye son sözümü söyleyip onlara bıraktım. Böylece yine çalışmalarıma geri dönmüştüm.

12 Mart'lı Günler ve 1970-71 Öğretim Yılı Sonu

Türk toplumu çok hızlı bir yaşam süreci içine girmişti. Bu sürecin adı 12 Mart süreciydi. Olaylar daha çok büyümeye başlamışlardı. 12 Mart sıkıyönetim generalleri kendi içinde bölünme içindeydiler. Uzaktan kumanda bir Nihat Erim hükümeti kurulmuştu. Sıkıyönetim dışarıdaki tepkilere rağmen kukla hükümetini devam ettiriyorlardı.

Ben Tonya'da özellikle 1970–71 ders yılının ikinci dönemi Devrimci Eğitim Şurasından sonra kendimi tamamen okumaya vermiştim. Türkiye'de tüm demokrat, devrimci kuruluşlar kapatılmışlardı. Kovuşturmalar başlamıştı. Trabzon ve çevresi devrimcileri Trabzon-Boztepe'de toplanmışlardı. Beni kaymakam Fahir Işıksız korumuştu. Toplananlar arasında yoktum ben. Sürekli okuyordum. Bulduğum dergi, gazete, kitap ne varsa okuyordum. Kendimi okumaya ve öğrencilerime vermiştim. 12 Mart'ın dalgalanması, baskısı Tonya'da bile hissediliyordu. Kendimi biraz geri çekmiştim. Kendi kurduğum devrimci, demokrat arkadaşlarımdan başka kimseyle görüşmüyordum. Ara sıra kaymakam Fahir Bey'e uğruyordum.

Ancak öğrencilerimden kendimi hiç esirgemiyordum. Tüm bilincimi paylaşıyordum onlarla. Türk dili derslerinde ise Türkçenin önemini vurguluyordum. Atatürk'ün sözlerini öğrencilerle paylaşıyordum.

Bu ders yılı sonrasında ayrılacaktım Tonya'dan. Karadeniz dağları arasına sıkışmış bu yayla insanları Atatürk devrimlerine ve yeniliklere açık, çağdaş olsun istiyordum. Haziran ortasında Tonya'dan ayrılmak istiyordum. Tonya'da Kastamonu'ya atamam yapılacaktı. Büyük olasılıkla kendi ilçem Taşköprü'ye atanacaktım.

Nitekim öyle de oldu. Kastomonu Kız Meslek Lise'sine Edebiyat öğretmeni olarak atanmıştım. Tonya'dan erken ayrılma sebebim 12 Mart baskılarından kurtulmaktı. Haziran ayı yarısında Tonya'dan ayrılmıştık. Eşim eşyalarımı topladı. Önce Kastamonu –Taşköprü-Gökçeağaç ve Yenice köyüne uğradık. Kafama koymuştum TODAİE'yi bitirecektim.

Tonya'da Kan Davası

Tonya'dan ayrılmadan önce kan davası sorunuma değinmem gerekiyordu. Bu sorun Tonya'da en önemli sorundu. Benim Tonya'ya atandığım 1969-1970'li yıllarda çok yoğun kan davaları yaşanıyordu. Tonya'da kan davası kanayan bir yaraydı. Tonya'ya atandığım sene ilk gözlemlediğim olay bu kan davasıydı. Ayrıca çok üzülüyordum böyle saçma bir şey için. Bu sorunu konuşmak bile yasaktı Tonya'da. Bu sorun çözülmediği sürece Tonya halkının ekonomik, sosyal hiçbir sorununun çözülebileceğine inanmıyordum. Ben şahsen kan davası sorununa pek uzak sayılmazdım. Kendi ilçem Kastamonu-Taşköprü'de kan davası yaşanırdı. Ama daha sessiz ve derinden yaşanırdı. Tonya'da ise her şey açık açık doğruymuş gibi yaşanıyordu.

Halkın bu kan davası hakkında bilinçlendirilmesi gerekiyordu. Bu işte en büyük göre yine öğretmenler olmalıydı. Tonya'da kan davası üzerine bir propaganda başlattık. Yaşlı kesim davasından dönmüyordu. Ama gençler bu konuda biraz daha farklı düşünüyorlardı. Çağdaş bir toplum kan davası gibi saçma, ilkel, feodal kültürün ürünlerinden kurtulmalıydı. Bu saçmalıklara çağdaş bir toplum saplanıp kalamazdı.

Tonya'da "kan davasına son" diye mitingler, propagandalar düzenleniyordu. Ben Tonya'da olduğum sürece bu kan davasının üzerine sürekli gidiyordum. Toplumu bilinçlendiriyor, öğrencilerimi bilgilendiriyordum. Bu konunun saçma taraflarını kırıcı olmadan anlatıyordum. Tonya'nın bazı bilinçli insanlarını yanıma alıp bu işle ilgili çalışmalar yapıyordum. Tonya'da olduğum dönemler günce tutardım. O sıralar bu kan davalarının sayılarını tutmaya başladım. Her ölen kişinin arkasından yazıyordum. Sonra ipin uçu kaçtı o kadar çoklardı ki yazamaz olmuştum artık. Meş-

hur bir Karadeniz fıkrası vardır. Hepimizin bildiği bir fıkra. "furdi furdi furildi" Bu fıkra aslında Tonya'da yaşanan bu dramı çok iyi bir dille anlatır.

Benim Tonya'dan ayrıldığım son günlerde Tonya halkı kan davasına son diye mitingler düzenlemişlerdi. Bu beni çok gururlandırmıştı. Çünkü Tonya halkına yaptığımız katkılar azımsanamaz ölçüde idi. Kooperatifçilik, kan davası gibi toplumsal konular, öğretim görevi olsun birçok alanda katkı sağlamıştık. Bunun için gururluydum.

Tonya'dan Ayrılış

Tonya'da dört ders yılı öğretmenliğim son bulmuştu. Bu yaz tatili kendi istediğim yer olan kendi ilim Kastamonu'ya atanmam yapılacaktı. Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne ikinci kez sınava girecektim. Okul tatil olur olmaz Tonya'dan ayrıldım. Tonya'ya tekrar gelip eşyalarımı da alarak eşim ve çocuklarımı alıp önce Kastamonu–Taşköprü–Gökçeağaç-Yenice köyüne annemi ve kardeşlerimi görecektim. Oradan da eşimin köyü olan Sakarya-Hendek-Sivritepe'ye gidecektim. Burada yine evin arkasına masa ve sandalyemi atıp bütün zamanlarımı kitap okuyarak geçirecektim. Ders çalışıp tekrar Ankara'ya sınavlar için gidecektim.

Günler, yıllarım hızla geçip gitmişti. Kitap okuma, ders çalışma derken yaz tatili gelmişti. Görev yerim olan Kastamonu-Taşköprü Kız Meslek Lisesi'ne atanmıştım. Eşim ve çocuklarımı kendi köyüne bırakıp Tonya'dan eşyalarımı alıp yine görev yerime dönmüştüm. Bu arada arkadaşlarım benim için bir yer kiralamışlardı. Tonya'dan ayrılmadan önce benim için bir gece düzenlemişlerdi. O akşam Tonya ileri gelenleri bu geceye benim için katılmışlardı. Gecede başta Kaymakam olmak üzere ileri gelenler be-

nim hakkımda övgü dolu sözler söylüyorlardı. Çok gururlanmıştım. Sözü bana bıraktılar. Bende Türkiye Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği bir öğretmen olarak geldiğimi ve görevimi elimden geldiğimce yapmaya çalıştım ama ben giderim başka Muhittin'ler gelir görevini yapar dedim. Bunun için gözüm hiç arkada değil diye bağladım. Herkes çok duygulanmışlardı. Alkışlarla uğurlanmıştım o gece hiç unutmadığım anlardan biriydi. Ertesi gün eşyalarımı hazırladım ama herkesin yardımı sayesinde elimi bile sürmemiştim. Ayrılık vakti gelmiş hüzün dolu bir topluluk beni bekliyordu kapının önünde. Arabaya bindik ve herkes el sallıyordu. Duygulanmıştım. Ağlamamak için kendimi zor tutuyordum. Herkes sevgi gösterisinde bulunuyorlardı. Tam hareket edeceğimiz sırada Belediye Başkanı Cemil Fazlı Hacısalihoğlu bana son bir veda için yanıma geldi. Toplanmış kalabalık heyecanla bekliyordu. Ve başkan "Çok şükür senden kurtulduk" diye latife etti. Ve sonra konuyu bağladı "Umarım Muhittin Hoca'nın ektiği tohumlar yeşerecekler ve büyük bir eser bırakacak" dedi. O an kendimi ağlamamak için zor tutmuştum. Ağladığımı görsün istememiştim. Hemen arabaya atladım ve şoföre gazla dedim. Şoför arabanın kornasına basıp selamladı kalabalığı. Böylece Tonya maceram hüzünlü ama çok güzel bir şekilde geride kalmıştı bitmişti.

Taşköprü'ye Yerleşme ve Taşköprü'den Ayrılış

Taşköprü o yıllarda kendi ilçemdi. Bende tayin dilekçemi Taşköprü-Gökçeağaç diye özellikle belirtmiştim. Atamam Kastamonu- Taşköprü-Kız Meslek Lisesi olarak gözüküyordu. Yeni hedefler beni bekliyordu. Eşyalarımı tuttuğumuz eve yerleştirmiştik. Taşköprü, Kastamonu'nun en büyük ilçelerinden biriydi. Kastamonu'nun en geniş ovası olan Gökırmak Ovası üzerinde kurul-

muştu. Taşköprü'ye atanmam benim için hem şanstı hem de şanssızlıktı. Tutucu bir yapısı vardı. Hatta gerici insanlar egemenlik kurmuşlardı buraya. Bu yapı yıkılmalıydı. Bu yapılanmayla savaşmak gerekiyordu. Bu açıdan hem şans hem de büyük bir talihsizlikti. Ama başarmak zorundaydım. Bakalım sonu nereye varacaktı.

Eşimle evimizi düzenledikten sonra çocukları okula yazdırdık. Çocukların ikisini Abdurrahman Gazi İlkokulu'na yazdırdım. İlköğretim müdürü de oradaydı. Vehbi Bey'di adı. Her halinden yaşamayı seven bir insandı ama özel hayatına pek dikkat etmezmiş. Ama en azından ilk zamanlar bana çok yardımı dokunmuştu.

Taşköprü'de öğretmenler derneği yani TOBDER kurulmuştu TÖS'ün yerine. Bende dernekli olacaktım. Şimdilik derneğe gidip öğretmen arkadaşlarla söyleşmek, tanışmak benim için yeterli idi çünkü Eylül ayı gelmesine rağmen benim kararnamem gelmemişti henüz. Her gün Kız Meslek Lisesi'ne uğruyordum çünkü sınavlar da başlamak üzereydi.

Sonuçta işin aslını öğrenmek için Milli Eğitim Bakanlığı'nda evrak memuru olarak çalışan ağabeyime telgraf çekip durumumu sordum. Sonuç geldiğinde ise çok kötü altüst oldum. Çünkü atamam yapılmamış, gerisin geriye Tonya'ya dönmem gerekiyordu. Yapılacak fazla bir şey yoktu, TODAİE sınavını kazanmam gerekiyordu. Çünkü Ankara Taşköprü'ye yakındı. Hemen Vehbi Bey'e gittim. Kaymakam Fahir Bey'in aracılığıyla TODAİE'de çalışan asistan Birkan Hanım ile telefonda konuştuk. "Müjde, hemen gel, gözün aydın" deyince, benim için yeni bir umut kaynağı olmuştu bu olay.

"Ben Halk partili doğdum, öyle de ölürüm" diyen rahmetli Zeynel Ağabeyle eşimin bir bileziğini bozdurup, Ankara'ya yola çıktık. Benim gibi birkaç sicili bozuk öğretmenin daha kaydı ya-

pılmıyordu. En sonunda Ziraat Mühendisi olan bir bayan arkadaşımız Milli Eğitim Bakanı Orgeneral Hasan Sağlam'ın kardeşi bir generale giderek bize izin çıkarttı bakanlıktan. Okula kaydolduğumuza dair resmi bilgi elimize ulaştığı zaman yüreğim biraz ferahladı.

Hemen Akdere Dereboyu'ndan bir gecekondu kiralayıp, Taşköprü'ye döndüm. Şükrü ikinci sınıfta, Şükriye birinci sınıfta idi. Bir kamyon tutup Ankara'ya gitmemiz gerekiyordu. Merhabamız olan, tanıştığımız Şoför Fahri'ye durumu izah ettim. O da bana "Endişelenme, hallederiz" dedi. Gurbettekilere kış hazırlığı için bir şeyler yollayan aileler vardı. Tutulacak kamyonda onların yükleri ön tarafa benimkiler ise arka tarafa yüklenecekti. Fahri bana otobüsten üç kişilik bilet kesecek, eşyalar ve kışlık odunumla beraber iki yüz liraya inecektim. Bu kimsenin yapmayacağı bir iyilikti ve onun bu iyiliğini asla unutmayacağım. Yaşıyorsa sağlıklı uzun ömürler diliyorum. Fahri beni Akdere Dereboyu'ndaki gecekondu önünde bıraktı ve "Hocam büyük adam olursan, Garip Fahri'yi de unutma!" dedi. Artık Türkiye'nin yönetim merkezinden Türkiye'ye bakacak, o havayı soluyacak ve TODAİE' de okuyarak hem yüksek idarecileri tanıyacak hem de onlardan birisi olacaktım.

Ankara'da İlk Günler ve Aylar

Evimi yerleştirmiştim, oturduğumuz ev bir Kastamonulu hemşerimize aitti. Bir kızı bir oğlu vardı ve kendisi de devlet dairesinde çalışıyordu. Nedense ilk günden eşini gözüm tutmadı ondan uzak durmaya karar verdim. Eşim üçüncü çocuğumuza hamile idi. Çocukları eve yakın bir okula kaydettirdim. Gündüzleri okula gidiyor, akşama doğru ise eve dönüyordum. Cumartesi günleri

Dışkapı'ya iniyordum. Dışkapı bizim Gökçeağaç Taşköprü çevresinin insanlarının uğrak yeriydi. Bazen Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalışan Mehmet Ağabey'imin bazen de Ticaret Lisesi'nde hizmetli olarak çalışan Cemil Ağabeyimin yanına uğruyordum. Taşköprü'lü bir müdür yardımcısı ile tanıştırdı. Laf arasında coğrafya dersinin boş geçtiğini söyledi. Dersi alırsan ek ders ücreti alırsın dedi. Bende hemen kabul ettim. Okulda otuzar kişilik sınıflara birçok profesör öğretmenler giriyorlardı.

Okulda öğrenci temsilcisi oluşturmuştuk gizlice. Bende temsilciler arasındaydım. Gerektiğinde bildiri hazırlayacak ve okulda basın açıklamaları yapacaktık. Okulda birkaç kişi dışında sağ görüşlü öğrenci yoktu. Onlarda çok azınlıktaydılar.

Operada Tonya'lı soyadı Bektaş olan birinin işlettiği bir otel vardı. Orada benim Tonya'lıları görmek Tonya'dan haber almak için uğradığım yerlerden biriydi. Otel işletmecisi gereken ilgiyi gösteriyordu. Boş zamanlarımdan bu otele uğruyordum. Lobide gazete dergi okuyor, ders çalışıyordum.

Gençlik parkı ailemle veya arkadaşlarımla birlikte uğradığım yerlerden biriydi. Zaten Ankara'nın hemen hemen tek eğlence merkeziydi. Özellikle dar gelirlilerin.

Günler Akıp Giderken

Ticaret Lisesi Coğrafya Öğretmeni Muhittin Göksoy... Opera Ticaret Lisesi çok büyük bir liseydi. Okul binası görkemli bir yapıydı. Yanı başında Ticaret Turizm Meslek Yüksek okuluyla birleşikti. Lisede öğretmen sayısı elliye yaklaşıyordu. İlk dersime bir pazartesi günü üçüncü sınıflara girmiştim. Coğrafra dersine girmiştim. Branşım değildi ama bu dersi vermem gerekiyordu. Hem ek ders ücreti alacaktım. Öğretmenlik mesleğimi de devam ettire-

cektim. Hem de Muhittin Göksoy Hocanın demokrat, devrimci kimliğini bu öğrencilere de aktaracaktım. Okulda durmam ise benim için yeni insanlarla tanışınama sebep olacaktı. Yeni insanlarla tanışmaktan keyif alıyordum. Okulun ilerici insanlarıyla tanışacaktım.

İlk derse başladım. Konumuz Irak dediğim anda öğrencilerde bir gülümseme oldu. Sonra anladım ki daha tanışmamıştım bile öğrencilerle. Teker teker tanıştım. Sonra kendimi tanıttım onlara. Böylece ilk dersimi tamamlamıştım.

Benim ilk dersten dersimiz Irak deyip hemen derse başlamam, Irak'ın bölgesel anlamda önemini, yüzey şekillerini, dağlarını anlatınam çocukların hoşuna gitmişti. Türkiye için önemini anlatmaya başlayınca iyice ilgi uyanmıştı. Öğrencilerin ilgisi daha da artmıştı. Toplumları, insanları tanımanın öneminden bahsediyordum. Dersleri anlatma şeklim öğrencilerin çok ilgisini çekmiş aynı zamanda keyif almaya başlamışlardı. Okulda kısa zamanda en iyi coğrafya öğretmeni olup çıkmıştım. Ama Türkiye'nin 1970 yıllarındaki durumu çok karışık olduğundan coğrafya olsun, Irak olsun öğrenciler ilgilenmiyorlardı. Huzursuzdular.

Öğrencilerime dünya görüşümü dersi bölmeden konuların içine yorum getirerek anlatıyordum. Bir gün yine bayan öğretmen arkadaşlarımdan biri Allah aşkına Muhittin Bey siz bu öğrenciler ne anlatıyorsunuz da sizi bu kadar çok seviyorlar demişti. Ben otuz yıl uğraştım yapamadım dedi ama siz dün bir bugün iki herkesi büyülediniz dedi. Bende hemen cevap verdim. Öğrencilerle iyi bir diyalog kurmak gerektiğini ve dersleri eğlenceli bir hale getirmek gerektiğini söyledim.

Aradan birkaç ay geçince yirminin üzerinde öğretmeni TOBDER' üye yapmayı başardım. Okulun as öğretmeni olup çıkmıştım. Bu okulda çok güzel anılarımı ve güzel arkadaşlıklarımı oldu.

Hiçbirini unutamıyorum. Bazı zamanlar uzun uzun düşünür onları anarım. Ama şimdi onlar çok uzaktalar. Kimbilir bazıları vefat etti, yaşayanlara Allah uzun ömür versin.

Taşköprü'den Kovulmamın Sebebi Çıktı Ortaya

Benim Taşköprü'ye atandığım duyulunca Taşköprü'nün feodal kültürü etkisi altındaki tefeci bezirgân takımı bir araya geliyor durum değerlendirmesi yapıyordu. Yılmaz Bayar Lise Müdürü İsmail Dönmez, bizim köyden Encümen azası Necati Esetekin'i temsilci seçip Ankara'ya gönderiyorlar. Ankara'da Sabri Keskin vardı. AP Milletvekili olan bir zatı muhterem. Durumu Sabri Keskin'e hemen anlatıyorlar. Biz Muhittin Göksoy'u öğretmen olarak görmek istemiyoruz Taşköprü'de diye şikâyet ediyorlar. Sabri Keskin'de bunların önüne düşüp gidiyor. Şube müdürü de ne yapsın işinden olmasın diye karamameyi iptal ediyor.

Bir başka gün karamamesi geciken benimle birlikte Kız Meslek Lisesine atanan Kel Hasan lakaplı bir öğretmen tayin işleri şube müdürü çıkıyor. Benim karamamem Taşköprü Kız Meslek Lisesine gelmedi diyor. Şube müdürüne ise biz komünist diye bir öğretmeni iptal ettik bu sen misin diyorlar. Kel Hasan vallahi o ben değilim diyor. Böylece benim karamamemin iptal edildiğini benden önce öğreniyor. Taşköprü'ye dönünce diğer öğretmen arkadaşlara hepsini anlatıyor.

İşte benim Taşköprü'den gerisin geriye karamamenin iptal edilip kovulma öyküm kısaca budur. Taşköprü'den ayrılışım TODAİE' ye gittiğim için çok zor gelmedi. Ancak bir gün geri döneceğime ahdetmiştim.

Taşköprü bir Trabzon Tonya değildi. Feodal kültürün yaşandığı ekonomik yönden güçlü bir ilçe idi. Tonya Taşköprü'ye göre

çok küçük ve hizmete muhtaç bir yerdi. Bir gün Taşköprü'ye gidip selam durduracağım aklıma geliyordu sürekli. Ve kendime söz vermiştim. Taşköprü'nün bu kısırdöngüden kurtaracağıma ve bunun için çalışacağıma kendi kendime and içmiştim.

A.nın Ankaraya Gelişi

Ankara'ya Gençlik Parkına sonbahar tüm güzelliği ile düşmüştü. Ankara çok düzenli bir kent olmakla birlikte aynı zamanda da çok dağınık ve gecekondu mahalleleriyle sorunları da çoktu. O planlı kuruluşun içinde de ağaçlandırılma da düşünülmüştü. Ankara'nın dışında kurulan plansız gecekondu mahalleleri ise Anadolu'dan gelen köy kökenli daha çok hizmetler kesiminde çalışan birinci kuşaktan köylü olan insanlar gecekondularının önüne taşımışlar köydeki bahçelerini. Ankara koca bozkırın ortasında koca bir vaha olmuş. O vahada sonbaharda renk cümbüşü sonbahara özgüydü.

Akşamüstleri özellikle Pazar günleri bildiğimiz tanıdığımız insanlara gidiyoruz gezi olsun diye. Bizim tanıdıklarımız genelde kırsal kökenli olduğu için gecekondulara giriyoruz gezmeye. Bunlardan biri ağabeyimin evi biri meslektaşımın. Bir Pazar şöyle dolaşayım diye öğretmen arkadaşlarıma gittim Mamak tarafındaydı. Kapıdan girdiğimde ne göreyim. A. köşede oturuyor. Ben girince ayağa kalktı herkesle tokalaştık. Oturup başladık söyleşmeye. Öyle anlar olur ki zaman yetmez akıp gitmez. Öyle anlar olur ki zaman geçmez yerinde durur zaman.

Ben izin istedim A. da kalktı çıktı evden. Bende biraz geleyim mi dedi bana gelme diyemedim. İndik birlikte yola bindik dolmuşa ver elini Ulus. Ulusa indik dolaştık şöyle bir Ulus Pasajına girdik eski Ulus pazarını dolaştık. Ankara bu güzel sonbahar akşa-

mında cıvıl cıvıldı. Hele devlet dairelerinin 17.00 suları adım atılmaz olmuştu sokaklarda. Oradan gençlik Parkına gidelim dedi A. Kalabalıkların arasına karışıp yürüdük ve 2 bilet aldık. Onlar mutlu olsunlar diye onlar cenneti yaşasınlar diye.

Gençlik parkında dolaştık bir süre dondurma yedik çay kahvelerinde bakışarak. O kadar güzeldi ki gözleri sonbaharın güzelliği görkemiyle yüzüne yansımıştı. Genç kızlıktan genç kadınlığa geçmişti yüzü. Vakit geç olmuştu ben kalkmak zorundaydım son çaylarımızı yudumlayıp kalktık. Usulca eline uzandım elini verdi el ele Ulus' a çıktık. Onu Mamak dolmuşuna bindirip kendim karışık duygular içinde yürüdüm.

Bir cumartesi akşamı Dış kapıya uğradım. Eniştesi oradaydı A.nın. Oturup çay içtik bir kahvede. Bana A.'dan yakındı. Evli bir kadın bırakılıp Ankara'lara gelinir mi? diye bana soruyordu. Benim vereceğim bir yanıt yoktu. Benden yardım istiyor bunu ikna et geri gitsin diyordu hatta söz arasında serzenişte bulunuyordu. Birazda beni suçlamak için bunu yapıyordu. Ben hemen konuyu değiştirdim bir daha bu konuyu açmayalım dedim: aramızda olan dostluğumuz adına...

Ankara'yı Yaşamak

Ankara büyük insan Atatürkümüzün bize hediye ettiği büyük bir kentti. Kızılay'ı Çankaya'sı Dikmen'i Bahçelievleri Gençlik Garkı orman çiftliği eski Ankara dediğimiz Ulus'u Saman pazarı dış kapısı ve bet deresine inince Ankara kalesiyle çok güzel bir şehirdi. Ankara Kurtuluş Savaşından sonra Anadolu insanına umut ışığı olunca Anadolu insanı akın akın bu şehre göç etmişti. Atamız bunu bildiği için kent planını özellikle yaptırmıştı. Ankara Türkiye'nin gözbebeği bozkırında parlayan bir güneş olsun diye.

Ancak atamız ölünce ondan sonra gelen aymaz yöneticiler onun bıraktığı mirası yemek yaşamak rekabetine düşüp Ankara'yı onun bıraktığı yerde bırakmamışlardı. İşte o zaman Ankara'yı gecekondular kuşatmıştı.

Ama Ankara gecekondularıyla da çok güzel bir kenttir. İnsanlar ise kendi gecekondularını küçük küçük kendi dünyaları gibi cennet bahçesine çevirmeye çalışmışlardır. Her gecekondu çevresi ağaçlandırılır bakımları yapılırdı. Ankarada 2 yaşam var. Biri çağdaş ailelerin kent yaşamı diğeri gecekonduda süren sürdürülen kendine özgü kentle kırsalın harmanlandığı bir yaşam biçimidir. Ben Ankara'da ikisinide yaşadım. Kendimde gecekonduda oturdum bir süre. Akdere tarafındaydı gecekondu. Öğretmenlik yaptığım yer ise kent merkezindeydi.

A. Ankara'ya izinli gelmişti. İzni 15 gündü. O yakınlarının yanında kalıyordu. Boş zamanlarında özellikle akşamüstleri buluşuyorduk. Onunla gençlik parkını Atatürk çiftliğini gezmek büyük bir keyifti bizim için. Bazen sinemaya gidiyorduk birlikte. Ona ne cevap vereceğimi ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Nihayet konuyu açtım. Geri dönmelisin dedim gençlik parkının kuytu tenha köşesindeydik. Yürümeye başladık ve yanımda ağlamaya başladık. Boynuma sarıldı. Benim eşim 3. çocuğuma hamile yapacak bir şey yok dedim. Ben hastayım dedi hastaysan çaresi var dedim. Koskoca Ankara tıp fakültesi var istersen gidebiliriz dedim. Uzun uzun konuştuk. Kalkıp gitme anı gelmişti. Başka bir gün tıp fakültesine muayene için kayıt yaptırdı. Prof. Türkan Akyol benim telgrafta tanıştığım bir hocaydı. Onu kendisine götürdüm durumu açıkça anlattım ve beni can kulağıyla dinledi. Guatr var dedi. Bu hastalık gerginlik yapar insana geçimsiz kılar dedi. Bir takım ilaçlar yazdı ve çıktık. O sürede de buluştuğumuz anlar olmuştu. Halasının evi vardı zaman zaman oraya gidiyorduk. Planla yapılmış evlerdi.

Kendi kendime artık bu işi uzatma görev yerine dön dedim. Seni sıkıyor muyum dedi. Beni hiç sıkmadın tanıştığım günden beri seni hep sevdim dedim ve ancak sevmek ve sevilmek yetmiyor diye de ekledim.

Tez Hazırlığı ve Bilal'in Olayı

Deniz Gezmişlerin İdamına Karşı Çıkış Bildiri

Türkiye genelini kapsayan Ankara'da yazılı sözlü sınavda TODAİE'ye 60 kişi girmiştik. Bunlar arasında öğretmen mühendis hâkim olanlar çoğunluktaydı. Fakat başka meslekten olanlarda vardı. Örneğin diyanetten Mustafa diye bir arkadaş vardı. Okulda 30 ardan 60 kişiydik. Öğrencilerle hocalarla kurduğum olumlu ilişkilerden dolayı Türkiye'nin sorunlarıyla ilgili tartışmaları söz alıp öne çıkmam ve çözüm önerileri üretmem beni göz önünde bulundurmuştu. Öğrenci arkadaşlarım 28–35 yaş grubundandı. Hepsinin bir mesleği ve makamı vardı. Mesleğinde en az görevi olan 8-10 yıllık kıdeme sahipti belki de o nedenle ön plana çıkmak istemiyorlardı. Çoğunluk evli çoluk çocuk sahibiydi. Bir kez daha ön plana çıkmıştım. Hocalarda beni öğrencilerin sözcüsü olarak görüyolardı. Derslerde Türkiye'nin her alanda sorunlarını masaya yatırıyor irdeliyor ve tartışıyordum. Hocalarımız Türkiye'nin önde gelen önemli öğreticilerindendi. Özellikle güncel konu olan Deniz Gezmişlerin idam meselesi canımı çok sıkıyordu. Yargılanıp idam edilmesine tepki göstermiştim. Bu öğrenciler içinde de yönetim kadrosu içinde de böyleydi fakat kimsenin yapacak bir şeyi yoktu. Herkes çaresizdi.

Ben Deniz Gezmişlerin idamına şiddetle karşı çıktım ve bu görüşümü her fırsatta dile getiriyordum. Adeta 1961'de idam edilen Mendereslerin öcü alınacaktı.1961 anayasası kuşa döndürüle-

cekti. Demirel'in o dönemde bu anayasa bol geliyor demesi bu anayasa ile Türkiye yönetilemez görüşü Denizlerin ölmesine sebebiyet verecekti. Denizler idam edilecek Türkiye kurtulacaktı. Bunları yaşayıp görecektik. Oysa onlar vatan sevgisiyle ilerici devrimci gençlik önderleriydiler. Onlar anarşist değillerdi. Nazım Hikmetin bir şiirinde "sen yanmazsan ben yanmazsam biz yanmazsak nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa" diye bir pasaj vardı. Gezmişlerin halini yansıtan dizeler bunlardı. En sonunda Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'ın idamlarının kararı gelmişti. Bizim öfkeye dönüşen tepkimizi topluma yansıtmamız gerekiyordu. Onların idamına karşı olan her bildiriyi okulda dağıtmamız gerekiyordu ve öyle de yapıyorduk. Ben daha çok TÖB-DER genel merkezine gelen bildirilerden alıp okula getiriyordum. Okulda arkadaşlarımla paylaşıyordum. Enstitümüz adına da bildiri dağıtıp el altından dağıtma kararı geldi. Oturup birkaç kişi bildiriyi kaleme aldık. Öğrenciler olarak biz idamlarına karşıydık. Herkes bizim de takdir ettiğimiz bu bildirgeyi olumlu karşılamıştı. Akla gelebilecek her yere dağıtmıştık. Ticaret Lisesinde bir bayan arkadaşım ikide bir bu konuyu gündeme getirerek beni göklere çıkarıyordu. Beni seviyorsan bu konuyu öğretmenler karşısında açma diye uyardım kendisini.

Türkiye'de Kamu ve İktisadı Kuruluşları konulu bir tezimiz vardı. Rizeli Cemil ile onu hazırlıyorduk. Bu konu için özellikle Planlama Dairesine sıkça işimiz düşüyordu. Derken tezi de hazırlamış olduk. En sonunda işin içinden yüzümüzün akıyla çıktık. Cemil'le ortak görüşümüz bu tezde saklıydı.

A.yı Geri Gönderme

A.nın Ankara'da oluşu onun çevresini rahatsız ettiği gibi benim çevremi de rahatsız ediyordu. A. benimle ara ara buluşmak söyleş-

mek gezmek istiyordu.O yirmi sekiz yaşlarında yaptığı bir evlilikten sıkılmış bunalmış durumdaydı.Bende yaşlı değildim genç sayılırdım. Bende çok isterdim onunla gezmeyi ama benim de kendime göre kırmızı çizgilerim vardı. Onu aşmak olanaksızdı. Aşarsam kimliğim kişiliğim giderdi ben, ben olmaktan çıkardım. Öğretmen olmak kolay değildi tabi ki.Öğretmenlerin kendine özgü bir dünyası vardı.O nedenle kendi bireysel yaşamımızdan özveride bulunmamız gerekiyordu. Üstelik A. karşıma o denli zamansız çıkmıştı ki toplumsam açıdan da bana ihtiyaç duyulan bir dönemdi. Ayrılık vakti gelmişti. Bir gün yine Ankara merkezde buluştuk. Uzunca sohbet ve son konuşmamız olacaktı. Elini elime almış yalvarırcasına bakıyordu yüzüme. Sonunda peki dedim gülümse dedim artık ve kalkıp yürüdük. Daha fazla ümit vermek istemiyordum onu kendimden uzakta tutmuştum. Ona bir adım daha yaklaşırsam kendimce yaptığım sırça köşk paramparça olup yıkılıp gidebilecekmiş gibi geldi bana. Bu duygu ve düşünceler içinde evimin yolunu tuttum. Dolmuşta cam kenarına oturup ateş çıkan alnımı cama koyup bozkır Ankara'sının cıvıl cıvıl akşamını seyre koyulmuştum. Elektrik lambalarının titrek ışıkları oynaşıyor uzakta daha da silikleşip kaybolüyordu. Belleğimde küçük anılar aklımda geçen zaman içinde ki kalanlar Ankara da gitmişti.

Tonyalılar Ankara'da

Önceden de değindiğim gibi birkaç günde bir Trabzonluların çoğunlukla da Tonyalılar Beşiktaş soyadında ki sanırım adı Hamza olacak bir Tonyalının işletmeciliğini yaptığı Operada gençlik parkının karşısında ki Otel Bektaş benim uğrak yerim olmuştu. Tonya ortaokulu Türkçe öğretmeniydim. Tonyalıların gönlünde taht kuranın karşılığını görüyordum. Benimle gerektiği gibi ilgileniyorlardı. Otel müdürü emekli bir subaydı. Sanıyorum kıdem-

li binbaşıydı. Konuşkan bir insandı. Neredeyse dost olmuştuk. Dünya görüşümüzde paralellik vardı. Daha sonra değineceğim ilginç bir anısını aktaracağım. Uzatmayalım ders bitince doğru operaya inmiştim. Otele çıkayım dedim. Lobide beni sevmeyen seviyor görünen benimde kendisini sevmediğim Tonya müftüsü oturuyordu. Beni görünce vay hocam dedi. Ayağa kalktı. Saygı ifadesi olarak tokalaştık kucaklaşıp özlem giderdik. Niçin geldiğini sordum. Yalnız ben değil bütün Trabzon-Tonya buraya geldi. Heyet olarak gelmişler. Trabzon'un diğer illerinde Tonya'nın sorunlarını anlatmak için gelmişler. Ankara'da liman lokantasında akşam yemeği yenilecek sorunlar aktarılacak Trabzon milletvekillerine ve davetli birkaç bakanına... Tanıdığım birkaç isimde gelmişti. Müftü gitme sen kal bu akşam birlikte oluruz dedi. Ben eve gidip geleyim dedim. Eve haber vermek gerekliydi. Eve çıkıp kitaplarımı bıraktım eşime konuyu anlattım. Otele döndüm akşam iniyordu bozkırda. Güneş kocaman kıpkızıldı. Gençlik parkı doğrultusunda otele girdim hızla merdivenleri tırmandım 2. kattaki lobi Tonyalılarla dolmuştu. Başta belediye başkanı Cemil Fazlı Hacısalihoğlu Tonya'nın efsane Ali ağasının kaçıncı kuşaktan torunu Ali ağa. Trabzon'a gönderilen Osmanlı paşasını gemiyle geri gönderen adam. Daha nice sevdiğim önde gelenler.

Ben lobiye girince tümü ayağa kalktı. "Uy, hoca da burada" diyerek hepsiyle bayramlaşır gibi tokalaştık. Yetmedi kucaklaştık lobide halkçı olup oturduk söyleştik. Başıma gelenleri anlattım. Şimdi Ankara'da okuduğumu okul bitince kabul ederseniz Tonya'ya geri döneceğim esprisini ekledim. Belediye başkanı "Baş üstüne hay hay" dedi. Diğerleri başımızın üstünde yerin var diye eklediler. Bu sözler bana moral olmuştu. Belediye başkanı bu akşam birlikteyiz diye ekledi. Bir süre söyleştikten sonra arabalarla liman lokantasına gittik. Ankara'da balık yalnız orada yapılıyor-

muş. Sanırım Trabzonlu birisiydi işletmecisi. Yemekte balık vardı menü olarak, çok geçmeden uzun L biçiminde bir masalar zinciri dolmuştu. Trabzonluların yanında benim gibi davetli konuklarda olunca kalabalık bir grup oluşturmuştuk. Ben Tonyalıların arasındaydım soğuk mezelerle donatılmıştı masa. İçki alanlar ufak ufak başlamıştı. Söyleşi açılısını Trabzon Adalet Partisi il başkanı kambur Ahmet lakaplı biri yapmıştı, ardından sırayla il ve ilçeler temsilcilerine söz verilip konuşturuluyordu. Her temsilci kendi ilçesinin sorunlarını anlatıyordu, en sonunda milletvekillerine söz verilecekti. Sıra Tonya' ya gelmişti. Cemil Fazlı'ya belediye başkanı olarak söz verilmişti. Cemil Fazlı küçük bir kâğıda not ettiği isteklerini okudu. Arkasından sözü Tonya'nın sorunlarını anlatmak üzere bana bırakıverince ben önce bir şaşkınlık bir ürküntü yaşadım ama yapılacak bir şey yoktu. Zaman kazanmak için ağır ağır ayağa kalktım 1–2 öksürdüm sonuçta saygı ifadesi olan cümleyi söyledim. Kendimi tanıttıktan sonra ben artık ölünceye kadar Tonyalıyım "Tonya'nın çocuğuyum" dedim. Bu arada Tonya'da yapılan çalışmalara değindim. Tonyalı olarak Tonyalıların çabalarına değindim. Kooperatifçilikten eğitimdeki sorunlara kadar en ince ayrıntısına kadar konuları irdeleyerek anlattım. Tonya halkı destek verilirse sorunları aşacak yapıda, çağdaşlığa yatkın bir halk kesimidir deyince büyük bir alkış koptu. Benim konuşmamdan sonra bir süre sessizlik olmuştu. Ardından kıdemli Trabzon milletvekili (CHP) söz alarak genç öğretmen arkadaşıma teşekkür ederim dedi. Bu teşekkür beni çok mutlu etmişti. Öyle ya Trabzon siyasi kadrosu oradaydı. Öncelikle Tonyalılar benim çarpıcı konuşmamdan mutlu olmuşlardı. Yemek gecenin geç saatine değin sürdü. Konukların bir kısmı Ulus'ta Çiçek Palace otelinde kalacaklardı. Bende onlarla gittim.

1971-72 Ders Yılının İkinci Dönemi

İkinci dönem yarıyıl tatilinden sonra başlayacaktı. Bu arada ilk ve orta öğretim Şubat başında tatile girdiği için A. Ankara'ya gelmişti. Önerime uyarak kendisi Şubat tatili bitiminde hastalığını öne sürerek hastaneye sevkini yaptırmıştık. Milli Eğitim'den Tıp Fakültesi'ne gidip gelmeye başlayacaktık. Sonuçta guatrdan ameliyat olacağı için hastaneye yatırıldı. Gerekli araştırmalar sonucu ameliyatına karar verilmişti. Bu arada annesi de Ankara'ya gelmişti. Kendisi çok sevip saydığım bir kadındı zaman zaman kendisini ziyaret ediyordum. O üzgündü. A'nın eşiyle sorunu onu üzüyordu. Ben kendisini teselli ediyordum. Yaşamda her şey olur zamanla düzelir gibilerinden. Ameliyattan 1 gece önce akşam ziyaretine gittim. A'yı teselli etmek için geç vakte değin oturduk söyleştik. Yaşamın gerçekliğini kabul etmesi gerektiğini veya yeni çözüm aramalarına girmesi gerektiğini kendisine söyledim. Böyle bir uğraş içine girerse içinde bulunduğu çözümsüzlükten kurtulabilirdi. Ortalıkta el ayak çekilmişti. Geç olmuştu. Ben gideyim dedim. "Gitmek zorundasın" dedi öyle deyince yürekten baktım gözlerine gözlerindeki yakıcı ışıkta parlayan gözyaşları yanaklarında inci taneleri gibi yuvarlanıyordu. Yanı başına uzanır gibi oturdum. Bir koluma başını aldım bir elimle gözyaşlarını sildim. "Üzülme yaşam bu" dedim. Alnına bir öpücük kondurup kalktım. Arkama bakmadan çıkacaktım sözde ellerimden tuttu gözlerimin içine bakıyordu.

Sonuçta ameliyat işi de gerçekleşmişti. Bu arada yeğenimin de sorunu vardı. Yengem benim sütannemdi. Benimle yaşıttı. En büyük oğlu ağabeyimle birlikte çocuklarını okutmam için gelmişlerdi Ankara'ya. Ağabeyim tanıdıklar aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığı'na girmiş orada posta görevlisi olmuştu. Daireler arası ba-

kanlığın evraklarını taşıyordu. Yengem Ticaret Turizm Yüksek Öğretmen Okulu'na çamaşırcı olarak girmiş çalışıyordu. Ancak yıllar onu yıpratmış bu arada şeker hastası da olmuştu. Türkan Akyol hocaya bir ara bu konuyu açtım. "Yengemin malulen emekli olmasını istiyorum" dedim. "Gelsin araştırmasını yapalım durumu emekli olmasını gerektiriyorsa yaparız" dedi. Ardından "3 çocuğu tüm yükünü bir Anadolu kadınının omuzlarına yüklerseniz o omuzla o yükü taşımaz" diye de ekledi.

Günlerce yengemi taşıdım tıp fakültesine o da yattı bir süre sonuçta malulen emekli olabilir raporunu aldık fakülteden. Yengem bu uğraşıma layık mıydı değil miydi o ayrı tartışma konusu. Bu anılar zincirinin konusu değil; ben bir damla emdiğin sütün hakkını yerine getirmiş oldum. Karşılığını vermeye çalıştım o kadar. Bir başka Ağabeyim Cemil de Ticaret Lisesi'nde çalışıyordu. Ben Opera Ticaret'te ders veriyordum. Benim orada ders vermem onun konumunu değiştirmişti. Kızı Ayşe de orada çalışıyordu. Ayşe'yi çok seviyorlardı okulda ama ağabeyim olumsuz bir iz bırakmıştı nedense. Ben orada ders vermeye başlayınca bu durumu sezinledim. Ağabeyime uygun bir dille anlattım. Sakın yanlış yapma burası ekmek kapısı senin için diye tenkit ediyordum zaman zaman. Onun gibi daha niceleri vardı okulda.

Yeni Bir Doğumun Eşiğinde Devrimin Doğuşu

Eşim Kamile daha önce değindiğim gibi üçüncü çocuğumuza hamile idi. Doğum çok yakındı. Ben bu nedenle dışarıda çok kalmıyordum. Okulda işim biter bitmez eve dönüyordum. Akşamları dışarı hiç çıkmıyordum. O nedenle de bol bol kitap okuyordum. İlkbahar uç vermişti. Gecekondu bahçelerinde Mart ayı yaklaşmıştı. Doğumun eşiğine gelmişti. 1 Mart akşamı eşim doğum evine

kaldırdık. O gece geç vakit eve döndüm. Sabah erkenden doğum evinin önünde aldım soluğu. ortalık alacakaranlıktı. Doğum evinin kapısından telaşlı girdim. Doğum evinin tüm ışıkları yanıyordu. Henüz hastane kapısından içeri girince danışmaya eşimin adını söyledim. Karşılığında müjde gecikmedi. Oğlumun olduğunu öğrendim. Devrim olacak diye düşünmüştüm adını. Erkek olursa da kız olursa da. Eşimi ve çocuğumu görmek istedim. Yoğun bakımda dediler. Bu beni endişelendirdi. Nedenini öğrenmeye çalışınca bunun bir önlem olduğunu söylediler. Ben hastaneden çıktım doğru Mehmet ağabeyimlere gittim. Durumu anlattım. Görüşmenin saat 14'te olacağını söyledim. Eşim doğum evinde 3–4 gün kaldı. Sonra eve getirdik. Gerek hastanede gerek evde çevremizden insanlar ziyarete kusur etmediler. Beni bir başka ruh hali kaplamıştı. Evden ayılamıyordum. Toplumsal ortam gerilmişti. Deniz Gezmişler'in idam edilmek istenişi bunun baş nedeniydi. Bireysel olarak üçüncü çocuğumda dünyaya gelince sorumluluğum artmıştı. Kendimi çakılmış gibi hissediyordum. Bu durumun ev sahibinin de dikkatini çekmiş olacak ki "Hoca ne o birden ev kuşu oldun hayrola?" dedi. Devrime devrimciliğe o denli gönül vermiştim ki Denizlerin idamla yargılanması boğuyordu beni. O nedenle bir tepki olarak karşı devrimcilere olan öfkem artmaya başlamıştı. Kurtuluş savaşı devriminin çok daha güzel olduğuna karar vermiştim. He doğum evine hem de evime hediyesiyle gelmişti. Doğum evinde eşimi ve çocuğumu görüp çıkınca heyecan içinde olamaz böyle bir şey harika bir çocuk diye sevincini belirtmişti. Birkaç gün geçince eve de gelmiş bir süre kalıp çıkmıştı. Sonradan öğrendim A. eğitim enstitüsü sınavlarına dışardan girdiğini bir kez Ankara Ulus'ta karşılaştık o kursa gidiyordu bende bakanlık otobüsünü bekliyordum. Görüşmemiz çok kısa oldu. Kendisine başarılar diledim. Güzelliğinin doruğunda bir yüz ifadesi vardı. Bir daha da uzun yıllar görmedim. Gördüğümde biri oğlan biri kız 2 çocuğu

olmuştu. Devrim doğmuştu ama biz hâlâ devrimi bekliyorduk umutsuzca. Yeniden devrim Türkiye için çok uzaklardaydı. Benim için en önemli devrim yapılıp bitmişti o da Atatürk devrimiydi. Üstelik CHP'nin genel sekreteri olmayı başaran Ecevit rüzgârı buna eklenince gençlik hareketinin tırmanacağı rüyası bir gerçeğe dönmüştü. Sanki Ecevit rüzgârı gençlik hareketinin önünü kesmek için çıkarılmıştı. Bu duygu ve düşüncelerle yürüyüp gidiyordu. Bu duygu ve düşünceler içerisinde yürümeye başlamıştım.

Gezi Notları
TODIE'nin Bitişi

Açılış Mayıs ayında bitmişti. Haziran ayı içerisinde okulda bir gezi düzenlenmişti. gezi Ankara'dan başlayacak Eskişehir, Bursa, İzmit'ten Ankara'ya dönülecekti. Bende bu gezi için bir arkadaşımın aracığıyla tanıştığım Ahmet Usta adında bir terziye kumaştan elbise diktirmiştim. Gezi günü gelip çatmıştı. Bizi geziye götüren gezi giderlerini ödeyen okuldu. Bizi birkaç öğretim elemanı ve Turan Güneş Hoca ve sanıyorum Metin Kurak'tı eşlik etti. Eskişehir'e indik fabrikanın önünde 1960 devriminin devrim arabasını görmüştük. Eskişehir'den Bursa'ya indik. O gece Bursa'da kaldık. O akşamı Bursa'nın seçkin bir gazinosunda yemek yiyerek ve eğlenerek geçirmiştik. Türkiye'nin en gözde dansözlerinden Nana çıkmıştı sahneye. Aşk tanrıçasının yontusuna benziyordu. Ama bu tanrının yarattığı bir kadın yontusuydu. Dansözün ilk figürlerinden sonra sahneye girip elini öpüp oradan ayrılmıştım. Herkes beni alkışlamaya başlamıştı. Ertesi sabah erken kalkıldı. İlk kez teleferiğe orada bindim. Uludağ'ın gazinosunda çay içtim. Uludağ'dan inince bir demir döküm fabrikası gezip bilgi aldık. Vehbi Koç'un TOFAŞ'ını gezdik. Otomobil üretimini izledik, gözlemle-

dik. Oradan akşamüstü İzmit'e indik. Orada bir halat fabrikasını gezdik. İzmit tren istasyonu Atatürk Köşkü derken akşam güneşini körfezde geride bırakıp Ankara yoluna koyulduk.

Yaz Tatili ve Tonya'ya Geri Dönüş

TODAİE bitmişti. Artık ne bitecek okul kalmıştı ne de yapılacak ya da yapılmasını düşündüğümüz bir devrim. Karşı devrimci egemen güçler Atatürk düşmanları cumhuriyet düşmanları ülkenin ve insanımızın geri kalmasını isteyen gerici ve işbirlikçi kesim koalisyonu işbirliği Atatürk dönemi aydınlanmasının aydınlanma kadrosunun yetiştirdiği 68 kuşağı tırmanmıştı ama o da sindirilmişti. Yetişen kadronun önderleri Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan darağacına gönderilmişti.

Artık 3 çocuk 1 kadının sorumluluğu omuzlarımdaydı. Bu depremi kazasız belasız atlatabilirdik. İyi diyordum kendi kendime. Yapmam gereken hemen Ankara'yı terk etmekti. Önce eşimin köyüne gidip bir dinlenecektim. Zihin olarak yorgundum.

Bizim Kastamonu Taşköprü Gökağaç kesimi daha tutucu ancak ben bir süre kalıp dönecektim Ankara'ya. Orada eşyalarım vardı onların toplanıp Tonya'ya gerisin geri gitmesi gerekiyordu. Benim atanmamı geri Tonya'ya çevirenler gericide olsa bana iyilik yapmışlardı. Sakarya Kastamonu derken Ağustos sıcağında döndük. Ankara hem Sakarya hem de Kastamonu'nun bizim Gökırmak havzasından daha serindi. Hasan Dost Ankara idi. Diğer arkadaşlar okul bitince çil yavrusu gibi dağılmıştı. Artık onları görmek fermana muhtaçtı.

Fakir Baykurt'u Ziyaret

Fakir Baykurt Ankara Cezaevi'nde yatıyordu. O pırıl pırıl bizim aydınımızı atmışlardı içeri. "Hasan'a "Fakir Baykurt'u ziyarete gelir misin benimle?" dedim. Hasan bu önerimi hemen kabul etti. Bir gün kararlaştırdık. O gün Pazar günüydü. Fakir Baykurt'a armağan olarak yüzümüzü götürüyorduk. Uzunca bir süre cezaevini aradıktan sonra bulduk. Fakir Baykurt ile görüşmek istediğimizi söyleyince çok olumlu bakınadılar bize. Uzunca beklemeden sonra görüşmeyi kabul ettiler. Mazgal deliğinden parmaklıklar arasında loş ışıkta yüzü zor seçiliyordu. "Hoş geldin Muhittin" dedi. "Nasıl geldin, nereden geldin?" diye sorular sordu. Ben de TODAİE öyküsünü anlattım. "İyi yapmışsın" dedi. Bu arada Hasan'da görüşecekti. Hasan da görüştü. "Seni istiyor diyerek hani Trabzon'da birlikte bir türkü söylemiştik onu bana tekrar eder misin?" dedi bana. "Oyy gidi yalan dünya oyy gidi yalan dünya sen böylemi kalırsın" ...

Ben ise bu türküyü hatırladıktan sonra gözyaşlarımı tutamadım. Görüşme saatimiz sona ermişti. Hasan ile hızlı adımlarla uzaklaştık. Kızılay'a çıktık bir pastaneye girdik. Bir köşeye oturduk gizlenir gibi. O soğuk bir şey söyledi yarım saat mi bir saat mi geçti bilmiyorum Hasan "Kalkalım" dedi. Konuşacak hali kalmamıştı sanki veya dilimiz tutulmuştu adeta.

Ankara'dan Ayrılış ve Tonya

Artık Ankara'dan ayrılmam gerekiyordu. Ankara'da kalma olanağı yoktu. Kastamonu Taşköprü'de şimdilik hayal olmuştu. Bakanlıkça iptal edilen karamamemi bir yıl boyunca uğraşmama rağmen yeniden düzeltememiştim. Genel Müdür Hocam Ahmet Nail Türeli sanırım işin benim boyumu aşacağını söylüyordu. An-

kara'dan Tonya'ya geri dönmüştüm. Biz Tonya'ya inmeden evimizde tutulmuştu. Eski bir ev idi fakat adam olacak bir ev idi aynı zamanda. Artık yeniden Tonyalı olmuştum. İnşallah sonu hayırlı olur diye düşünmekten kendimi alamıyordum.

Tüm Türkiye'de 12 Mart baskısı vardı ve bu Tonya da da hissediliyordu herkes sus pus olmuştu bendaha çok okuldan eve derneğe gidip geliyordum kahvelere eskisi gibi uğrayamıyordum, uğrasam bile çay içip kalkıyordum, Cumartesi gecelerine de az katılıyordum. Çok belli etmeden kendimi geri plana çekmiştim. TÖBDER' de Tonyalı öğretmen arkadaşlarım egemendi. Onlar ne yapıp yapmamaları gerektiğini bilecek deneyime sahiptiler. Ben işlerine karışmadan dernek idare odasında basını izliyordum, kitap okuyordum. Okul açılmış dersler başlamıştı. Cumhuriyet Bayramı hazırlıkları devam ediyordu. Okulda müdür değişmişti. Tonyalılar beni çok iyi biliyorlardı. Ölümden öte ölüm olmadığını bildiğimi hak belledığim yoldan dönmeyeceğimi çok iyi bilirlerdi. Öğretmenlerden okul yönetiminden öğrencilerden saygıdan başka bir şey görmedim. Üstelik Tonya halkı beni görünce çok sevinmişti. Öğrencilerden bunun haberini alıyordum. Kendimi yine öğrencilere adadım. Tüm birikimimi onların öğrenimine adadım.

1971-72 Birinci Yarıyıl

Kastamonu-Taşköprü ilçesine kabul edilmemiştim. Türkçe öğretmeni olarak ülkesinin Antikomünist gerici ve tutucu olması beni kız meslek lisesi edebiyat öğretmenliğine Taşköprü'ye kabul etmemişti. Bir heyet oluşturularak atanma kararnamem iptal edilmişti. 12 Mart muhtırası ile devlet tam olarak oligarşi güçlerinin eline geçmişti. Anayasayı kuşa çevirmişlerdi.1961 anayasası ile devlet idare edilmez diyen Demirel muradına ermişti.

CHP de Ecevit'in genel sekreterliğine karşın 12 Marta karşı çıkılamamış, toplum 80 yaşını geçmiş İnönü'den keramet bekliyor, Ecevit'in kapısına sol kesim bağlanıyordu. Tabiiki CHP kapısıydı bu kapı. Başka bir kapı yoktu. İşçi partisi kapatılmış Türkiye gülistan olmuştu. Türkiye'nin böyle bir ortamında ben Tonya'da güven içersindeydim. Ancak Tonya Taşköprü Başkanlığı'nda yürüyüş ve toplantılara katılmam dolayısıyla birçok dosya kabarmıştı. Ben bu düşünceler içerisinde gelecek ile ilgili hesaplar yaparken Cumhuriyet Bayramı gelip çatmıştı. Konuşma görevi bana verilmişti. Ben konuşamam diyemezdim. 1971'in Cumhuriyet Bayramı konuşmam duygusallıktan arınmış cumhuriyeti gerçek anlamda yorumlayan daha bilimsel daha kanıtsal bir konuşmaydı. Korkunun ecele faydası yoktu. Cumhuriyet'in sorunları gittikçe büyüyordu. Ufukta görünen çözüm yoktu. Çözümsüzlük sürüyordu. Bunun acısını çekecektik.

Bakanlık Emri ve Tonya'dan Ayrılış

Bakanlık emrine alındığımı ikinci kez en yakın dostlarımdan öğretmen Cemal Kalyoncu'dan öğrenmiştim. Tonya için, ülkesi için canını dişine takıp çalışan dost ve arkadaşlarımdan biriydi. En çokta boş zamanlarımda Cemal ile söyleşirdik. Tonya'da verdiğim ilericilik çağdaşlaşma demokrasinin gelişmesi savaşımda Cemal ve diğer dostlarım beni hiç yalnız bırakmamışlardı. Cemal bir gün "Ağabey seninle şöyle bir yürüyelim" dedi. Tonya'da gezilecek üç yol vardı. Birisi Fol deresi biri Yayla yolu diğeri de büyük mahalle İskenderli Yokuşu idi. Fol Deresi'nden aşağı doğru yürüdük. 12 Mart muhtırasının ülkemiz yaşamından götürdüklerine değindik. Kendimizce değerlendirme yaptık buradan sonra yapılması gerekenler üzerine. İlericilerin devrimcilerin çağdaşlaş-

madan yana olanların işi çok zordu. Tümüyle aydınlıktan yana olan aydınlanmış bilinçli insanların Türkiye'yi kurtarabilecek kadrolarının işi daha da zordu. Biz sistemi sorguladık ona karşı çıktık değinmesini Atatürkçülüğe dönülmesini cumhuriyetçiliğin savunulmasını çağdaşlaşmadan yana olduğumuzu ifade etmiştik. O sıralarda da beni açığa almışlardı. "Bundan sonra yapılacak işlere bakalım" dedim. "Söyle ne yapılması gerekiyorsa yapalım" dedim. Hemen uzun uzun yapılacak işleri sıraya dizmek için Cemal ile söyleştik.

Ankara'da İş Arama

Bir ara boş zamanımda Erdoğan'ın yanına uğramıştım. Olayı o da biliyordu. "Ankara'ya sende benimle gelir misin?" dedim. Benim aklıma pek yatmamıştı ama şaşkınlık belası olacak beraber Ankara'ya gittik. Doğru Balgat'ın fabrikasına indik. Fabrikada 30 kişi çalışıyordu. Hiç birinin sigortası yoktu. Ben muhasebe müdürünün yanında çalışacaktım. Dört gün sonrada kovulacaktım. Oradan çalışanlar yok pahasına bir ücrette çalışıyorlardı.

Arabayı orada bırakıp Erdoğan ile Ulus' a geldik. Onun müdürünü tanıdığı otele gittik. Otel müdürü iyi karşıladı. Orada oturup çay içtik. Kendimce bir gözlem yaptım. Burası bana göre değil diye karar verdim. Benim kimliğim ve kişiliğime uygun işler değildi. Bu işlerin adamı değildim ben. Ben yolumun yolcusu bir öğretmendim. Öyle de kalmalıydım. Öğretmenlikten tamamen atılsam bile toplumun öncüsü onun öğretmeni olabilirdim ancak. Çayları içince kalktık. Erdoğan'a bu el bize yaramaz gidelim dedim. Doğru Balgat'a gittik. Araba yüklenmişti. Ver elini Tonya. Tonya'da daha fazla durmanın anlamı yoktu.

Tonya'dan Bir Kez Daha Ayrılış Ankara'da İki Gün

Ankara'da iki gün iki gece kalmıştık. Erdoğan'ın da işleri varmış. Ben de bu fırsattan istifade edip Murat Kahyaoğlu ile görüştüm. Kısaca başıma gelen olayı anlattım. "Akşam gel de enine boyuna konuşur hem de özlem gideririz" dedi. İkinci görüşmek istediğim kişi opera müdürü olan binbaşıydı. Binbaşıyla Ankara'da okurken kısa kısa söyleştiğimiz olmuştu Binbaşı ülke sorunlarıyla ilgili ağzına dek dolu bir sır küpü gibiydi. Onu da bir görmek geldi içimden. Bir öğle vakti gittim yanına beni hoş karşıladı. Otel tenha idi. Bektaş yok idi. Binbaşı vardı. Odasına geçtik çaylar kahveler derken uzun uzun oturduk. Gerçekten dolu idi binbaşı... Ben onu sorguladım. Benim üzerimde durduğum konu köy enstitüleri idi. Ben onu sorguluyordum. Onun üzerinde durduğu konu 2.Dünya Savaş'ı bitince önceden yapılan planın neden rafa kaldırıldığı idi. Marshall planı gereği Almanlardan alınabilecek fabrikalardan neden vazgeçtiği idi. Kendisi o yıllarda Kırıkkale'de bulunmuş. Almanya'dan gelecek silah fabrikası için yapılan altyapının Marshall planı çerçevesinde söküldüğüne tanık olmuştu. Bu gözler bunu gördü diyor ve gözleri doluyordu. Bize gerek okulda gerekse öğretmenlikte köy enstitülerinin Demokrat Parti tarafından kapatıldığı anlatılır. Meslekte bizden kıdemli ağabeylerimizde bize böyle aktarırdı olayı. Bizde yalnız ve yalnız Menderes'i hatta CHP'ye plan topladığımızı sanırdık böylece meğerse Türkiye'nin Atatürkçü ışığından ayrılış CHP'nin Marshall Planı kabul edişiyle başlamış. Köy Enstitüleri de bu çerçevede budanmıştı. Şemsettin Günaltay hükümette budama görevlisiydi. Milli Eğitim Bakanı Şemsettin Sirer tarafından Türkiye'nin temellerine kazmayı ilk vuranlar arasındaydı. Tarihçiler bu gerçekleri bir gün elbet yazacaklardır.

Tonya'dan Ayrılış

Mart ayının ortalarına gelmiştik. Evin eşyasını eşimle birlikte topladık. Cevdet Bektaş özel idare memuru ağabeyimin evimin bir odasına taşıdık. Bir gece Tonya'da Nizamettin ağabey Ziraat Bankası Tonya şubesi mahallesinde konuk kaldık. Ertesi gün tüm dostlarımla tüm Tonya ve öğrencilerimle vedalaştım. Yine döneceğim Tonya'ya dedim. Tonya'dan ayrıldım akşam olurken indik biletler önceden ayrılmıştı. Dostlarımla 2 taksiye doluşmuştuk. Vakfıkebirden geç vakit yolcu etmişlerdi. Ben gündüz gözüyle inmek istiyordum. Ağabeyim Ahmet'e telgrafla durumu bildirmiştim. O da beni bekleyerek birlikte köye gidecektik. Sonuç itibariyle bu vaziyette Samsun'a varacaktık. Otobüsün kalkma saati gelmişti. Dostlarım öğretmen arkadaşlarım sıraya dizilmiş otobüsün kalkmasını bekliyorlardı. Nihayet otobüs hareket etmişti. Geride sallanan eller kollar kalmıştı. Otobüs şoförü "Ağabey bizi selamlıyorlar" dedi bana ama bu bizi selamlamaları değil beni selamlamalarıydı. Otobüs ağır aksak yol alıyordu Karadeniz kıyı çizgisinde. Eşim ağlıyordu sessizce. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. O gözyaşları içine oturmuştu ama yapılacak tek şey direnmek ve dayanmak idi. Sabahın 8 sularında indik Samsun'a. Eşyalarımızı yerleştirdik. Saat 10 sularında Boyabat'a hareket ettik. Hele ki otobüs çok kalabalık değildi. 2 kişilik biletle 4 koltuğa yerleşmiştik. Samsun Havza Vezir Köprü derken Boyabat yoluna girmiştik. Akşam saatinde zorla indik Boyabat'a.

Eşyalarımızı yazıhaneye bıraktık. Ablamın kocası Mustafa'nın at arabası vardı. Gelip alırdı onları. Eşimle yürüdük Yeni Mahalle'ye. Eve vardığımızda kıyamet kopmuştu. Ablam sesli ağlıyordu. Ağabeyim sessiz ağlıyordu. Annem bir köşede Hitit heykeli bir kadın gibi oturuyordu. Eşimde başladı ağlamaya.

Yeni Evimiz Doğduğum Köy Yenice

Köye çıkar çıkmaz annemi Ahmet ağabeyim değirmene götürdü. Annemin derme çatma eşyaları kalmıştı bizde. Biri divan biri sedir... Yatak demeye bin şahit isteyen birkaç yatak ve duvarlarının sıvası dışarıdan dökülmüş içeriden dökülmeye yüz tutmuş bir eski bakımsız ev. Eşimle hemen kolları sıvadık bir güzel süpürdük. O akşam diğer işlerimizi ertesi güne bıraktık. Bütün temizlik işlerimiz bitince ev adama benzemişti. Bulduğumuz kadarıyla çul çaputla döşemiştik. Olabildiğince çeki düzen vermiştik evimize. Artık burası yuvamızdı. Temizlik bitince değirmene gittik eşimle. Ağabeyimle konuşmamız gerekiyordu. Onda öküz yoktu traktör yoktu olan bir manda bir inek bir de eşek vardı. Tarla bahçe ekebildiğin kadardı. Babamdan 5 kardeşe kalan 100 dönüme ekilebilir arazi vardı. Ancak bu kadar araziyi ekebilecek araç gereç yoktu. En azından insan gücümüzü birleştirmemiz gerekiyordu. Bu benim ve eşim için zor olacaktı. Ancak başka bir çıkar yol da yok idi. Ağabeyimin çocukları ayakaltından kalkmıştı. Benim en küçük devrimden kendini taşıyamayan çocuğumuz yoktu. Hepsi de bize tarla da katkıda bulunabilecek çocuklardı. Ağabeyime durumunu sordum. Bir dükkân açıyorum dedi. O da çaresizlikten kurtulamıyordu. Sen ne dersen o olsun dedi. Ancak yengem cadaloz birisi idi. Ben ondan çekiniyordum. Gerçi ağabeyime olan güvenim tam idi. Ama yengemin çenesi İngiliz makinesi gibi idi. Benim başımı ağrıtan cinstendi. Zehir olsa içecektik. Başa geleni göz çekerdi. Birlik olup çalışırsak ürettiğimizi 2 ye bölecektik. Böyle karar aldık. Bu karardan sonra kolları sıvadık.

Traktör işi de hallolmuştu. Artık iş çalışmaya bağlıydı. Bağ bahçe kıyı köşe temizliğine koyulduk. Her sabah değirmene çıkıyor onu yanıma alıp tarlada çalışmaya gidiyorduk. Temizlenecek

tarla kıyıları bizi bekliyordu. Köyüm Yenice tarihi bir köydü. Gök ırmak Vadisi'nin en güzel evlerindendi. Yalnız köyüm çağdaş nimetlerin hiçbirinden faydalanamıyordu. Tek şansı devlet yoluna yakın olmasıydı. Sevindiğim bir şey vardı. Gökırmak'ın üzerine 5 köyün geleceği bir köprü inşaatının başlaması yakındı.

Köyüm Köyüm Dertli Köyüm

Köylerle ilgili birkaç roman okumuşluğum vardı. Özellikle Köy Enstitüsü çıkışlı olan öğretmenlerin romanlarıydı bunlar. Fakir Baykurt bunların başta gelenleriydi. Bizim köyde romanlık köylerden biriydi. Ama bizim köyün romanı yazılmamıştı henüz. Bizim köyle ilgili bir roman yazabilmek ne denli isterdim. Sanıyorum Yenice'yi kuranlar benim ailem ve bizimle gelen birkaç aile olsa gerek. Köyün yerleşim düzeninden bu anlaşılıyor.

Köyün girişi ve kuzey alt bölümü bizimkilerin olmasından köyün kurulmasında bizim ailenin ön ayak oluşunu görüyorum. Sanıyorum mensup olduğum ailenin köy kurma gibi bir öncülük görevi de var. Belki de genlerimden gelen başkaldırı bu köye has bir özellik olsa gerek.

Hoca Ahmetoğulları bizim köye gelince kendilerine ait ortakçı demirci çoban aileler getirip köyün merkezinin dışında ki mahalleleri oluşturmuşlardır. Kısaca Yenice Miri toprak sistemini acımasızca yaşamıştır. Bizim köy Gökırmak Vadi'sinde yükselmiş doğa harikası küçük bir plato üzerinde kurulmuş vadiye egemen havadar günün her saatinde değişik yönlerden esen meltemlerin esintisinde bir köydü. Köye zorunlu olarak dönmüştüm. Kendimce başka çıkış yolu bulamamıştım. İyi ki de gelmişim. Anılar zinciri başka türlü doğmayacaktı. Ben dertli köyümün en asi çocuğuydum. Terzi Hasan gibi, ancak bir farkla. Onlar kaba güçle baş-

kaldırıp sonunda yenilmişlerdi. Ben okumuştum. Uyanmıştım. Bilincimle zekâ düzeyimle dertli köyümü ayağa kaldırmayı başarmıştım. Köye geri dönüşümden sonra artık toplumun öğretmeni olmaya karar vermiştim. Köyde sol dünya görüşünün temsilcisi olarak görülüyordum. Benimle ilgili birçok söylenti vardı köyde. Benim çoluk çocuk köye dönmem köyde bomba etkisi yapmıştı. Köye konuşma malzemesi çıkmıştı. Öğretmenlikten atılmam solculuğum komünistliğim hatta anarşistliğim konuşulan konulardan başlıcalarıydı köyümde. Beni eşimi çocuklarımı götürdükleri an garip bir bakışla süzüyorlardı. Bu bakış ve süzüş öncelikle benim dikkatimi çekiyordu. Köyde ki dedikodu yaşamının içinde değildim konu ben olsam bile. Çünkü kumarı açık oynamak gerekiyordu. En azından köyde kendi ağırlığını duyurmalıydım. Bu da köyde yapılan haksızlıklara karşı çıkınakla gerçekleşebilirdi. Köyde hâlâ yarıcılık sistemi geçerliydi. Ben Türkiye'nin haksız ve adaletsiz işleyen sistemine karşı çıkmış bunun için yürümüşlerden boykotlardan kooperatifçilikten gelmiş biriydim. Çalışmalardan arta kalan boş zamanlarda belde köyün içinde veya komşulara gittikçe köyün sorunlarını konu ediniyor yüzyıllardır süren bu haksız düzenin yerine Atatürk'ün amaçladığı çağdaş bir düzen kurulmalıdır diyordum.

Bizim Köyün Zübüğü İle İlk Kapışma

Köyde bahar görünmüştü ağaçların kovuklarında. Mart fare kulağı kadar da olsa yaprak göstermişti dallarda. Nisan kapıdan girmişti. Nisanla birlikte köyde bahar iyice belirmişti. Artık pirinç kanallarının temizlenmesi gerekiyordu. Önce ara kanallar temizlenecek sonra ana kanallar çıkarılacaktı. Bunun için köy muhtarı okulda toplantı düzenlemişti. Bu ara Gökırmak'ın üzeri de onarılacak, bent işi de konuşulacaktı.

Ben ilk kez bir köy toplantısına katılıyordum. Kapıdan içeri girince sanki bütün gözler bana bakıyor gibi geldi. İnsanlar "Bu da nereden çıktı, bunun işi ne burada?" der gibi bakıyordu. Ön sıralardan birine geçip hemen oturdum. Köy muhtarı küçük zübüğü sağ tarafıma alıp oturtmuştu. Köy muhtarı toplantıyı açtı. Konu belliydi. Konu pirinç ana ve ara kanallarının çıkarılması ve bent onarılması idi. Konu hakkında muhtar açıklama yaptı. Yanı başımda küçük zübük mağrur bir eda ile egemen olduğunu bana gösterircesine sigarasını çekip üflüyordu. Toplantıda birkaç vatandaş söz almış, işin zorluğunu söylemişti. Uzun bir süre sonra en sonunda dayanamayıp söz istedim. Muhtar gülerek "Buyur" dedi. Muhtar küçük zübüğün adamıydı. Ayağa kalkıp "Komşular" diye söze başladım ve kanallarm temizlenmesinin zorluğundan, özelikle Kızılırmak'ın en büyük kolu olan Gökırmak'ın üzerindeki ilkel bendin de onarımının zorluğuna değindim. Artık başka bir yöntemin zamanının geldiğini ve yeni olanaklardan yararlanmamız gerektiğini vurguluyordum. Nasıl deyince Karasu denilen büyük bir su motoru alalım motorla suyu ana kanala çıkaralım dedim. Böylece bent onarma gibi tehlikeli ve zor bir işten kurtulacağız ve ana kanal da kısalmış olacak, hem de iş gücünden kaybımız olmayacaktı ve yerime oturdum. Köylülerin arasında İsmail Doğan adında bir komşum "hoca haklı söylüyor" diyerek beni onayladı. Küçük zübük benim konuşmamın onaylandığını görünce söz istedi. Beni hedef seçtiğini belli etmemek için İsmail'e cevap verdi. "Bu işler senin bildiğin gibi değil, hem o kadar kolay değil, senin bu işlere aklın ermez" deyince tepem attı. Ben hemen ayağa kalktım ,"Öyle ya köyde her şeye senin aklın erer" dedim. Toplantı bitiminden sonra eve koyuldum.

Ana Kanalda Kırılan Kürek Sapları

Pirinç tarlalarının ara kanallarını temizlemiştik. Sıra ana kanalların temizlenmesine gelmişti. Ana kanalı temizlemek öyle kolay değildi. Ana kanal hem geniş hem de derindi. İnsanlar ana kanala girince kanal onları yutardı. Ana kanalda çalışan insanlar uzaktan görünmezdi. Ana kanala çalışmaya inen insanları kömür ocağına kömür kazmak için inen insanlara benzetiyordum. Sanki tünel kazıyorduk yerin altına. Ana kanal altışar metre olmak üzere paylaştırılıyor her bölüme iki kişi indiriliyordu. İki kişi karşılıklı çalışarak kazma kürekle çamurunu ve taşı toprağını temizliyorduk. Köy muhtarı beni Kasım ile eşleştirmişti. Muhtarın beni Kasım'la eşleştirmesinin kasıtlı olduğunu düşündüğüm halde sesimi çıkarmadım. Ana kanalın en derin yerinde çalışıyorduk. İçeride çok zor şartlar altında çalışıyorduk. Çamurlu su, toprak, taş, çakıl ile mücadele ediyorduk. Recep Zübük'ün müritlerinden biriydi. İkide bir yanıma gelip "Nasıl gidiyor işler" diyerek alaylı bir şekilde soruyordu ve "sizin düzende nasıl yapılacak" diye ekliyordu. Bende "kırbaçla" diye yanıt verdim. Benim bu şekilde terslememe çok bozulmuştu. Sosyalist düzeni kuracak ve yaşatacak belli bir olgunluk, bilinç düzeyine erişmiş yüksek toplumların işi diye düşündüm. Oysa Türk toplumu henüz kapitalist toplum düzenini yaşıyordu. Toprak reformu bile yapılmamıştı. 1946'lardan sonra Atatürk'ün aydınlanma devrimlerinden çok uzaklara gidilmişti. Ben bunları düşünürken akşam olmuş paydos düdüğü çalınmıştı. O gün köye dönüş yolunda kafamda bir proje oluşmuştu. Hanönü-Bağdere köprüsünün üzerine beton bir bent yapılması gerektiğini düşündüm ve böylece insanların her bahar Gökırmak'ın azgın sularında boğulma korkusundan kurtulmalarını sağlamış olacaktık.

Bent ve Kanal Yapma Başvurusu

Gökırmak'ın üzerine Hanönü Bağdere Köprüsü'nün üst kısmı Gökırmak vadisinde 8 köyün tarım alanlarına su ulaştırmak için bent yapmaya bentten alınan suyun sağlı sollu kanallarla tarım alanlarına ulaştırmaya en elverişli nokta idi. Bu bent yapılırsa 8 adet ilkel bent ortadan kalkacak ve 1 yılda sayısı 1000' e yakın ağacın kıyımı son bulacaktı. Ana kanallar betonarme olacağı için içi daha az dolacak insanlar kolayca temizleyecek akşam evlerine hindi gibi yürüyerek yorgun argın dönmeyeceklerdi. İş gücü kazancı ayrı bir kazançtı. Bu kanallar eski kanallardan daha yüksek olacağından daha fazla arazi sulanabilir duruma gelecek köylerin tarım alanları genişleyecekti. Bu bent ve kanalların yapılanmasında üretici köylümüz için yararları dışında kamu içinde büyük yarar vardı. Özellikle orman 100 yıllardır süren kıyımı son bulacaktı. Üretim artacak insanların ilkel yaşamı sona erecekti. Bende bu devrim sayılabilecek yeniden yapılanmanın öncüsü olacaktım. Öncü olarak yapacağım bu devrim beni çok mutlu edecekti. Yapmak istediklerimin hepsini daktilo ettim ve köylü halkına dağıttım. Pek ilgi gösteren olmadı. En sonunda bölge şefi çözümü buldu. Ticaret lisesinden son sınıf öğrencisi olan bir çocuk geliyormuş. Haftada 1 kaç gün staj görmeye. Bir cumartesi günü bütün dilekçeleri çocuğa yazdırdım. Yazma işlemi bitmiş 8 köyün muhtarına mühürletme başlamıştı. Her muhtara dilekçeyi ayrı ayrı okutmak yapılacak işin önemini ve yararını anlatmak beni daha çok yormuştu yazmaktan. Çünkü muhtarlara söz anlatmak deveye hendek atlatmaktan daha zor idi. Adamlar kendi yararına yapılacak bent ve kanal işine bir türlü inanmıyor, mühür basmaktan çekiniyorlardı dilekçelerime. En sonunda dilekçeyi Taşköprü kaymakamına bir üst yazı ile valiliğe Kastamonu'ya çıkardım. Oradan

beni devlet su işlerine havale ettiler. Ben soluğu orada aldım. Kapısını vurduğum kişi bir müdür yardımcısı mühendisti. Ben dilekçeyi uzatıp tam karşısında bulunan koltuğa kuruldum, Oturun demesini beklemeden, hemen dilekçeyi okumaya başladım. Okumayı bitirdikten sonra "Ben hayatım da ilk defa böyle bir dilekçe gördüm " dedi. "Ben de iltifat ediyorsunuz" diyerek ekledim. "Hayır, iltifat değil gerçekten kutlarım" dedi bana.

Biz kahvelerimizi içerken söyleşiye girdik. "Bana siyasi gücümüz varsa sizin Hanönü Dere köyün bir baraj projemiz var onun için uğrasanıza" dedi. Ben güldüm. Yüzüme baktı. Oysa ben siyasetin gazabına uğramış öğretmenlikten geçici olarakta olsa uzaklaştırılmış bir öğretmendim. Siyasi ağırlığı ne olabilirdi ki? Gülmenin nedenini açıklayınca o da çok şaşırdı. Dilekçe olayı Hanönü'nde sansasyon yaratmıştı. Zübük'ün müritleri benimle dalga geçiyor ve kendi aralarında beni alaya alıyorlardı. Halk içinde benim olabilecek etkimin şimdiden önünü kesmeye çalışıyorlardı. Muhittin Hoca'yı öğretmenlikten atmışlar. Müteahhitliğe başlamış Bağdere'nin oraya bent kurup sağlı sollu kanallar yaptırıyormuş. Bundan böyle ne bent tutması var ne kanal çıkarması gibisinden konuşuyorlarmış. Bu alaycı sözleri konuşmaları bana getirenlere it ölür kervan yürür bir gün halk gerçeği anlar diyordum. Ben tam anlamıyla toplumsal mücadeleye girmiştim. Hele bu bent kanal işi gerçekleşirse halkın Muhittin Hoca'sı olarak yerimi alacaktım. Aradan yıllar geçti ben Bitlis' e sürgün gittiğim yıllarda Bağdere Bent'i yapıldı yıkıldı bir daha yapıldı kanallara başlandı. Bitlis'ten köyüme döndüğüm yaz tatilinde kanalların yapımı devam ediyordu. Müteahhitle görüştüm konuştum benim dilekçe sana kısmet olmuş dedim. Yapılan iş benim için gurur vesilesiydi. İçinden çıktığım köyüm ve köylüm yüzyılların çilesinden kurtulacaktı yalnız kendi köyüm değil başka köylerde kurtulmuştu.

Sırtıma Azık Sarma

Bizim köyde bahar iyice görünmüş okullar henüz tatil olmadığı için sığırları büyükler otlatmaya götürüyordu meraya. Sığır otlatmaya gidenler kadın ise önlük içine ekmek katık koyar sırtına sarar erkek ise azığını bir torbaya koyar omzuna alırdı. Günlerden bir gün benim ilkokul öğretmenim emekli öğretmen Ahmet Korkmaz'ın eşi Lütfiye abla sırtıma azık sarıp önüne birkaç hayvanı almış otlatmaya götürüyormuş. Onu gören Zübük'ün müritlerinden A. Lütfiye Abla'ya, "Nereye Lütfiye Abla?" diyerek bildiği halde sormuş kasıtlı. Lütfiye Abla da tersliyor kendisini. "Görmüyor musun nereye gittiğimi?" diyor. Çünkü o da adamdan hoşlanmıyor azığı "Muhittin Hoca'nın sırtına sarı versen de hayvanları o gütse ya" diyince Lütfiye Abla "Hadi doğru git yoluna benimde canımı sıkma" diyor. Bu olayı Lütfiye Abla bana benim görev yerime dönmemden sonra anlattı. Ben 2 yıl sonra Gökçeağaç ortaokulu Türkçe öğretmenliği ve okul müdürlüğüne atanmıştım. Lütfiye ablaya konuşan müridin 2 çocuğu ortaokulda öğrencim idi. A. fır dönüyordu çevremde. Bu Lütfiye Abla'nın dikkatini çekiyor. Köy angarya günü Pazar günü olacaktı. Mürit A. "Hocam sen gitme ben senin yerine giderim" deyince ben de "Olur" dedim elimdeki azık torbasını eline verdim. Bunu gören Lütfiye Abla "Nereye A.?" diye soruyor ve içinden "Dün ne diyordu bugün ne yapıyor?" diye düşüncelere dalıp gidiyor.

1973 Seçimine Doğru

12 Mart rüzgârının hızı kesilmişti. Artık Ecevit rüzgârı esiyordu. Bu seçim Türkiye için benim durumumda olanlar için çok önem taşıyordu. Siyasi liderlerin hepsinden enerjik hepsinden demokrat

olan Ecevit iktidar olursa Türk solu bir soluk alacaktı. Ben daha Necati Eğitim Enstitüsü'nde okurken Balıkesir'e gelen Ecevit ile görüşmüştüm. Hatta birlikte fotoğraf çekilmiştik. Kendisi bana dönerek Türkiye ve Türk halkı için ne gerekiyorsa o yapılacak demişti. Ben karşılığında bu sözünüzü hiç unutmayacağım demiştim. Ecevit CHP'ye önce gazeteci yazar sıfatlarıyla girmiş milletvekili seçilmiş 1960'tan sonra kurulan koalisyon hükümetinde çalışma bakanlığı görevini yürütmüştü ve işçi kesiminin o güne değinhayal bile edemeyeceği hakları sağlamıştı. 1961 anayasası ile bu çalışan hakları da teminat altına alınmıştı. Daha sonra CHP'de genel sekreter olan Ecevit elini güçlendirince genel başkanlığa oynamış ve geleceğin başbakanı olma yolunda adımlar atmıştı. Tarihi anıtlarımızdan 2.si sayılan İnönü'de siyasetten çekilmişti. Ecevit İnönü'nün ortanın solu kavramına yepyeni Avrupai bir içerik kazandırmış, CHP'yi kendine has Türkiye sosyal demokrat partisi konumuna getirmişti ve toprak işleyenin su kullananın diyip toprak reformunu vaat ediyordu. Amerikan karşıtı söylemleri ile antiemperyalist, antikapitalist görünümü ve sosyal adalete dayalı hukuk devleti sistemi vaat ediyordu. Bu ilke tüm budamalara rağmen anayasada yazılıydı. Ecevit'in bu söylemleri tüm sol çevreyi onun etrafında kenetlemiş ve onunla geleceğe umutla bakar olmuştu. Halkçı Ecevit Karaoğlan Ecevit sloganları dağa taşa yazılmış Ecevit rüzgârı arkasına almıştı. Benim için de Ecevit'in iktidar olması kurtuluş yoluydu. Köyde çiftçilik işlerinden arta kalan zamanda Hanönü Taşköprü'ye çıkıyordum. Her yerde Ecevit'ten söz açılıyor veya ben açıyordum. Kastamonu İl Yönetimi ile diyalog kurmuş yapılan toplantılara çağrılır olmuştum. CHP merkez ilçe başkanı Abdullah başkan 1 numaralı dostum olup çıkmıştı. Beni çok seviyordu. Ben yaptığım konuşmalarda CHP hizmet ettiği sürece Ecevit verdiği sözlerde durduğu sürece halkın Ecevit'i ve CHP'sidir diyordum. Benim bu kendime öz-

gü söylemlerim CHP'lilerin dikkatini çekiyor özellikle başkan beni her toplantıya çağırıyordu. Ecevit iktidara gelirse bende öğretmenliğe dönecektim. Yoksa artık sıradan okumuş çiftçi bir vatandaştım.

Çoban Tutma Olayı

Kör Tevfik Dela diye bir adam vardı. Kendisi efendi bir insandı. Onun ahmak mı ahmak bir oğlu vardı. Adı T... Adam kıtlığından komşu köye muhtar olmuştu. O da bizim köyün Zübük'ünün müritlerinden idi. Bir gün çayın ağzı dediğimiz yerde bulunan kuyunun gölgesinde benim bir yakınımla oturan bu salak muhtar. oğlum Şükrü yanlarından geçerken çocuğa sen kimsin diye sorar çocuk ta Muhittin Hoca'nın oğluyum der. Çocuk öyle der demez O salak babana söyle biraz koyun alacağım bana güder mi demez mi. Oğlum Şükrü adamın bu sözüne bozulur yanıt vermez. Ancak eve gelince olayı bana ağlayarak anlatınca ben kendisini teselli ettim. Ben ona sorarım, hangimiz hangimizi çoban tutup koyun güttürür hiç belli olmaz diye ekledim. Aradan zaman geçti ben adamı yakalayıp hesap soracağım diye kollayıp dururken bir gün Hanönü'nden köprübaşına indim arabadan. Karşıdan salak muhtarın babası geliyor omzumda bet denilen kürekle dayı bir dakika dedim. Adamcağız durdu ve buyur hocam dedi. Olayı anlattıktan sonra dayıcığım sen bayağı bir adamsın ama oğlun salak mı salak selam söyle ona. "Beni çoban tutup koyun güttüreceğim derken kendisi bir dilim ekmeğe muhtaç kalmasın" dedim. Adamcağız "Hocam ben oğlum adam olacak diye çok uğraştım ama o eşek oldu diyerek çaresizliğini dile getirdi benden özür diledi sen onun kusuruna bakma" diyince bende gevşedim. Öfkem geçti. Dayı sana bağışlıyorum diyerek yürüdüm Yenice'nin tahta köprüsüne doğru. Geçerken köprü sallandı. Zalim doktor ciğerim elle-

di türküsünü söyleyerek devam ettim. Hasan Kulağın bekçe vermişsin sonra senide kandırır. Arkaltı denilen pirinç tarlalarımızda bere denilen kanalları temizliyorum. Bel ve kürekle. 2 adette öğrencim var benden ders alan. 2 çocuk ortaokul son sınıfta Türkçe dersinden engele takılmışlar. Babaları Türkçe öğretmen olduğumu öğrenmişler. Çocuklara ders vermem için ricaya geldiler. Bende birisine tavuk yemi buğday diğerine de ekmeklik un getirirseniz olur dedim. Bu isteğim yarı şaka yarı gerçekti. Gerçekten o günlerde tavuk yemine ve ekmeklik una muhtaçtım. Maaş almıyordum, parasızdım, meteliğe kurşun atıyorum. Çocukları ödevlendirmiştim. Onlar ödevlerini yapıyor ben çeltiklerin kanallarını temizliyordum. Yaptığım yorucu bir işti. Yorulunca çocukların ödevlerini denetliyor, gerekli olanları gerekli açıklamalar için yanıma çağırıyordum. Konu Türkiye'm uyanıyor şiirinin açıklaması idi. 2 çocuğu 2 yanıma oturtup şiirin açıklamasını kendilerine anlattım. Tam coşkulu biçimde anlatım içindeyken yanımıza sarı alan Isbo mahallesinden Hasan Sipahi geldi ve selam verip oturdu. Hocam ben de dinleyebilir miyim diye izin istedi. Ben de elbette diyerek cevapladım. Meğer Hasan bizi uzaktan dinlemiş benim coşkulu açıklamalarımdan etkilenip de gelmiş yanımıza. Etkilenmemekte elde değil. Mustafa Kemal'in aydınlanma döneminin toprakta teknolojinin uygulanmasıyla uyanışı dile getiren şiirin benim gibi birinin açıklamasında eriştiği duygusallıkla dolu elbette Hasan gibi duyarlı bir çiftçinin ilgisini çekecekti. Ben de biraz daha coşkulanarak Hasan ve 2 çocuğa açıklamalara devam ettim. Hemen şöyle ekledim. Cumhuriyet ile birlikte uyanan Türk toplumu Türkiye toprağıdır diye noktayı koyacağım sırada yoldan geçen birinin sesini duydum. Bu bizim Köyden Kasım denen yaşlı bir adamdı. Bu benim ana kanal da bir gün boyunca birlikte çalıştığım o yorulmasın diye yükünün ağırlığını kendi üstüme aldı-

ğım yaşlıca bir adamdı. Uzaktan yoldan geçerken bizi dinlemiş bize sesleniyordu. "Hasan Hasan kulağını bekçe vermişsin sonra seni de gandurur" diye bağırıyordu. Benim de biraz moralim bozulmuştu. "Hasan ise boşver be hocam o kim sen kim" diyerek beni teselli ediyordu. Anadolu ermişliğinin dinginliği içinde ben öğretmenliğe dönüp Hanönü okulunda görev alınca barıştık Kasım'la.

Bir Daha Bana Acıma

1973 seçimleri yaklaşıyordu. Siyaset kızışmıştı. Köyde ben de kendi çapımda kendime özgü yöntemle el altından siyaset yapıyor bana yakın duran köylü vatandaşlarla boş kaldığımız anlarda söyleşiyorduk. Ben CHP'ye oy vermelerini istiyordum. Gözüme kestirdiklerimden biride Sait Amca idi. Sait bana yakın duruyor, ne zaman karşılaşsak bana selamını eksik etmiyordu. Yine günlerden bir gün karşılaştık kıyı yolda. Karşılıklı dikildik söyleşiyoruz söz döndü dolaştı bana geldi. Bende kendisine "Sait Amca benim için üzülme ben bir yol bulur bularım öğretmenliğe dönerim" dedim. Oysa üzülmesi gereken kendiydi. Köyün en yoksullarındandı ve çalışma gücü sıfıra yakındır. Yiyecek içecek sigara bulamadığı oluyordu. Etliye sütlüye karışmayan kendi halinde bir adamdı. Yine rastlantı bu ya kuşluk vakti kıyı yolda yaz başlangıcı bahar sonları çay vadisinin o kendine özgü manzarasını seyrederek çekiyorum inadına o havayı. Bu yollara bakarak beni sevenlerle birlikte yürüdüğüm anları hatırlıyorum. Kim bilir kaç kez beni sevmeyenler bana bu yolda arkalarını dönmüşlerdi. Köyün ölen insanlarını bu yolda son yolculuklarına uğurlamıştık. Ben böyle duygu ve düşünceler içerisindeyken köye doğru yürüyüp gelen yine Sait Amca göründü köy yolundan. Kafama koymuştum ondan CHP'ye oy is-

tiyordum. Karşı karşıya gelince ben durakladım. O da durdu ve hemen kendiliğinden bana seçimle ilgili konu açtı. Radyodan takip ediyormuş. Bana hemen sana göre seçimlerde en çok oyu kim alır diye sordu. Ben Sait Amca bu seçimde CHP dedim. Sait Amca yıllardır AP'ye oy verenlerdendi. AP'den önce DP'ye oy vermişti. İsmet Paşa'nın CHP'si çarıktan kurtulamamış açlık çekmişti. İkinci Dünya Savaşı sonlanınca CHP'nin doğurduğu Demokrat Parti halkın can yeleği olmuş 1946 seçimlerinde iktidara gelememiş ama 1950 seçimlerinde iktidar olmuş halkı açlıktan kurutmuştu. O nedenle köyün büyük çoğunluğu Demokrat Partili olmuş 1960 devriminden sonra da AP'ye oy vermeyi sürdürmüştü. Sait Amca'da bunlardan biriydi. Söze nereden başlayacağımı bilemiyordum en sonunda kendimi toplayıp asıl konuya girdim. Sait Amca'ya beni sevip sevmediğini sordum önce. Elbette diyerek yanıtladı. Öyleyse benim de senden bir isteğim var deyince Sait Amca'nın rengi değişti ama ben devam ettim. Sait amca dedim CHP iktidara gelirse ben öğretmenliğe devam edeceğim sen bu seferlik benim hatırım için CHP'ye oy verir misin dedim. Sait amcanın yüzü kızardı bozardı renkten renge girdi. Sanki dili tutuldu konuşamaz oldu. Bir süre dikildi başımın önünde başını eğip düşündü. En sonunda kendi düşüncesini söyledi ve kesinlikle CHP'ye oy veremeyeceğini ekledi. Ben doğrusu böyle bir karşılık beklemiyordum kendisinden ani bir sıcaklık sardı vücudumu. Öfkem kabardı ansızın. Yıllarca Sait Amca ile konuşmadım ama daha sonraları barıştık.

Sen Yaşamında Kaç Adam Öldürdün

Ah bu kıyı yol... Yaşamımın en önemli yollarından biri... Yaşamda kesinlikle insan için çok önemli anlar mekânlar olaylar vardır. Simgesel anlamda unutulmaz iz bırakırlar. O yer, o insan,

o an insanın yaşamına özel anlam katar. İşte kıyı yolda benim yaşamımda özel yeri olan bir mekân. Yine Arkaltı çay ağzı pirinç tarlalarına inmiş dönüyorum. Bizim köyün mezarlığının ortasından geçen yoldan kıyı yola tırmanıyorum. Yukarıdan önüne kattığı koyunlarla Yaşar göründü. O yengemin üvey kardeşiydi. Babası babamla en iyi arkadaşlık kuranlardan biriydi. O nedenle üvey kızını ağabeyime vermiş bizimle akrabalık bağı kurmuştu. Selamlaştık karşılıklı.Yine küreğin tepeceklisi bel omzumda indirdim omzumdan. Onun elinde çoban sopası karşılıklı söyleştik dereden. Söyleşi benim durumumla ilgili gelişti. Seçimler konu oldu. Bir ara Yaşar Ağabey duygusal bir davranışla "Vallahi Muhittin Hoca çok sabırlı adamsın. Senin yerinde başkası olsa çoktan başkası başını belaya sokardı" gibilerinden birkaç cümle kurdu. Ben sakin sakin onu dinledim. Sonunda sen seçimlerde bizimle ol yeter. Oylarını CHP'ye ver dedim. Bak Yaşar Ağabey sen iyi insansın ama yanlış düşünüyorsun. Bu söylediğini bana bir başkası söylese ona başka türlü davranırdım. Bak burası mezarlık. Burada senin öldürdüğün mezarı var mı deyince Yaşar özür diledi. "Hoca kusura bakma" dedi. Mezarlığa dağılan koyunların peşine gitti. Yaşarın kastettiği kişi benim küçük zübük adını taktığım köyün baş tutucusu iç güvey damadı N. idi. Siyasi anlamda hiç mi hiç sevmediğim bir kişiydi. N. yalnız bizim köyün değil Hanönü Taşköprü'nün siyasi baş tutuculuğunu yapıyordu. Hatta Kastamonu'dan siyasete soyunanlar onu her türlü kullanıyordu. Egemenlerin yurdun her yerinde yarattıkları küçüklü büyüklü zübüklerden biriydi. Yaşar Ağabey bana söylediği "Senin yerinde başkası olsaydı çoktan başını belaya sokardı" sözü farkında olmadan beni kışkırtıyordu. Belki de ona olan kızgınlığımdan dolayı böyle konuşuyordu. Belki o da ona olan öfkesini kusmaya çalışıyordu. Ben kendisine uygun bir biçimde "Sakin ol, zaman gelecek o kö-

yün eğlencesi olacak. Zaman bizi haklı çıkaracak. Bugün onun uyutmaya çalıştığı bu insanlar uyanacak bunun gibileri unutulup gidecek toplum yine bizim gibi iğneyle kuyu kazar gibi sabırla toplumun öncüsü olarak çalışanlar anımsanacak" dedim. N.nin bana zararı dokunmuştu. Bakanlık emrine alınmamda etkiliydi. Birincisi A.nın evini arattırıp benim A. ya yazdığım mektubun yakalanmasına o neden olmuştu. İkincisi Taşköprü Kız Meslek Lisesi'nden eski görev yerim olan Trabzon Tonya 'ya gönderilmeme neden olan Taşköprü'den Ankara'ya giden heyetin içinde o da varmış. İşte bu nedenlerle ben onu sevmiyordum. İçimde ona sevgisizlik duyuyordum. Adam öldürmek benim işim olmadığı gibi o öldürmeye de değmezdi.

Bu duygu ve düşünceler içerisinde ben de yürüyüp geldim. Kıyı yoldan köye o meşhur Yenice'ye. Dedelerimin kurduğu sonradan köye gelen devleti arkasına alan Tımarlı Sipahi'lerden Hacı Ahmet Oğulları'nın yüzyıllardır egemenliğinde kalan acımasız Yenice'ye doğru. Hâlâ daha cumhuriyete rağmen acımasızlığın yaşandığı ağa bozuntularının egemen olduğu Yenice'ye doğru... İşte ortaokul olarak bütün köyü kollaman üç beş ağa bozuntularından birinin daima her an N. yi beynimde taşıyarak. Kendimce kendi çıkar grubumun sözcülüğünü yapıyordum. Onun görevi özgürlük yapmak benim görevim ise halkı uyandırıp onların egemenliğine son vermekti. Onu öldürmek başka bir biçimde diriltmekti. Devrimlerin görevi adam öldürmek değildi. Onların görevi sabırla çalışmak ve direnmekti. Türkiye'de devrimi Atatürk'ün öncülüğünde yapmıştı. Bize ise bu devrimi sürdürmek düşüyordu. Bu sebeple onlara bilinç taşıyarak terslemiştim Yaşar Ağabey'i.

Lütfü Öğretmenin Gelişi

Yaza girmiştik. Okullar çoktan tatil olmuştu. Bizim köyde Boyabatlı Mehmet adında bir öğretmen vardı. Benim 2 çocuğum vardı okulda. Mehmet bana nedense uzak duruyordu. Ben bunu N... den korkusuna yoruyordum. Belki de beni solcu diye sevmiyorlardı. Mehmet biraz da sorunlu idi. Ailevi sorunları olan bir insandı. Ben kendisine öğretmen olduğum için saygı gösteriyordum. Ancak aramızda açıklamasını yapamayacağımız bir soğukluk vardı kendisiyle.

Zamanımın büyük bir bölümü tarlada çalışmakla geçiyordu. Yalnızca Çarşamba günleri Hanönü'ne pazara gidiyorum. Günler böyle geçerken bir gün köyün fısıltı gazetesinden bir haber getirdi eşim Kamile. Lütfi diye biri atanmış öğretmen olarak dedi. Ben Lütfi'yi tanıyordum. O benim okul arkadaşımdı. Benden 2 yaş küçüktü. Okulda ona ağabeylik yapıyordum. Hatta kucaklayıp çektirdiğim fotoğraftaki soluk yüzünü unutmuş değilim. Ben haberi alınca sevindim. Eşime iyi dedim. Hem eşi de sana arkadaş olur diye de ekledim. Lütfi beni zaten sever diye ekledim. Onun gelişiyle köy de güç kazanacağım geçti usumdan. Sevincim daha da arttı. Fısıltı gazetesi köyün tek sözlü basınıydı. Bu sefer gerçeği yazmıştı. Lütfi öğretmen bir kamyon eşya ile çıkagelmişti. Artık o da yanımda yer alacak köyde ağırlığımızı oluşturacaktık. Lütfi öğretmen pamukluk takma adında Abdullah Amca'nın oğlu idi. O da benim gibi erkek çocukların en küçüğüydü. Her nasılsa benim gibi öğretmen okulları sınavlarına girip kazanmış kurtulmuştu köyden. Şimdi çoluk çocuk sahibi yetişkin bir öğretmendi. Kendi köyüne de öğretmen olarak atanmıştı. Abdullah Amca babamın en yakın arkadaşı olmuş kendisi köyde güç kazanmak için ağabeyime üvey kızını vermiş babamla dostluğunu pekiştirmişti. Hatta

babamdan aldığı destekle köye muhtar bile olmuş. Lütfi babasına benziyordu. Biraz deli doluydu ama olsun diyordum. Bana destek olsun yeter ki. Ben bu düşüncelerle onun eşyalarını indirmesine yardım ettim. Onunda 3 çocuğu vardı. Çocuklarıma çocukları da arkadaş olurdu. Eşyalarını indirdik. O da yerleşti evine. Artık köyde gerçek hakiki bir dostum olacaktı. Köyde Lütfi öğretmenin gelişiyle hava değişmişti. Köyün zübüğüne karşı bire iki olmuştuk ama köylü çoğunlukla onun tarafındaydı. Ama bizde köyde toparlanacak ağırlığımızı koyacaktık. Artık onun varlığı benim tesellim olmuştu.

Lütfi öğretmen babasının evinin üst katına yerleşmişti. Aradan sanıyorum üç beş gün belki de bir hafta geçmişti. Eşime "Lütfi öğretmene hoş geldine gidelim" dedim. Bir akşam çocukları da alıp gittik. Altı çocuk evin içine doluşunca Lütfi Öğretmenin evi düğün evine dönmüştü. Çocuklar sözden sazdan anlamıyordu. Lütfi Öğretmenin bu evde kalacağı yargısına inanmıştım. Dediğim oldu. Sonunda komşu olmuştuk. Birbirimize gidip geliyor ve daha fazla görüşme fırsatımız oluyordu.

En azından eşim eskisi kadar bunalmıyordu. Günler Yenice'de akıp gidiyordu.

Her bulunduğum çilingir sofrasında siyaset mutlaka konuşulurdu. Siyaset yapmadığını çilingir sofrası yoktu. Bu siyaset daha çok CHP yanlısı bir siyasetti. Ecevit seçimi kazanıp siyasete gelirse Türkiye kurtulacaktı bana ve benim gibi düşünenlere göre.

Derinden Gelen Ses

Babamın iki katlı derme çatma eski evinde oturuyorduk. Evimiz köyün girişinde kıyı yolun başlangıç noktasındaydı. Bu nokta aynı zamanda kıyı yolunun da bitiş noktasıydı. Yenice'ye ku-

zeyden girerken bizim evden aşağıda Osman Ağa'nın evi bulunuyordu. Lütfi Öğretmen babasının evinde çok kalamamış Osman Ağaların boş duran evine taşınmıştı. Evimizde derme çatma eşyalar vardı. Tek kişilik bir divan, sedirler, öylesine yatak yorgan, yeterli olmayan kap kacak ve üç beş sandalye vardı. Bu eşyalarla yetinmek zorundaydık. Eşyalarımız Trabzon-Tonya'da kalmıştı ve getirme olanağımız yoktu. Eşimle tek kişilik divanda yatmaya çalışıyorduk. Eşim öğretmenlikten uzaklaştırılmam nedeniyle mutsuzdu. Üstelik bu çevrenin çocuğu değildi. Olumsuz koşullarda onu mutsuz kılmıştı. Üstelik çevreye uyum sağlayamadığı her halinden belliydi. En ufak bir şeyden alınıyor, kırılıyordu. Bu durumu bildiğim için üzerine fazla varmamaya çalışıyordum. Özellikle yatakta o yatıyor, ben divanın demirinin üzerinde ha düştüm ha düşeceğim noktasında yarı uyku yarı uyanık halde yatıyordum. Uykusuz geçen gecelerim bir hayli fazlaydı. Yine yarı uyur yarı uyanık halde olduğum bir gecenin şafak sökme vaktinde derinden gelen bir ses duydum. Hayal mi yoksa gerçek mi diye kulak kabarttım. Bu bir insan sesiydi. Ancak kuyunun dibinden gelir gibiydi. Usulca yataktan sıyrıldım. Evet bir ses vardı. Bu insan sesiydi. Salonda bir ileri bir geri gidip geldim. İki kapılı olan alt katın kapısından geliyordu ses. Merdivenlerden alt kata indim."Kim o? " diye seslendim. Benim ben dedi birisi. Bu bir kadın sesiydi. Aşağıda yarı alaca yarı karanlıkta kapıyı bulup açtım. Karşımda Yenice'nin Tepeköy Mahallesi'nden Lütfi öğretmenin kayınvalidesi Emine abla belirdi. Kucağında 2 tas vardı. Birini bana uzattı."Oğlum çocuklarla yersiniz" dedi ve Lütfi Öğretmen'in evine doğru yol aldı. Bir anda alacakaranlıkta süzülüp gitmişt. Toprağı bol olsun Emine ablanın nur içinde yatsın. Bir tas kavurma getirmişti. O kavurmayı her yemekte görüşümde gözlerim doluyordu. Çocuklarıma ve eşime pek belli etmemeye çalışıyordum.

Köyde zübükten çekinmeyen 3 kadın vardı. Biri anam, biri Lütfi Öğretmen'in annesi diğeri ise Lütfiye ablaydı. Üçüde rahmetli oldu. Tanrı rahmetini esirgemesin üçünden.

Battaniye ve Yorgan

Eşyalarımızın tümü Tonya'da kalmıştı. Evde yeterli eşyamız yoktu. Lüfti Öğretmenin annesi bir akşam bize gelmişti. Elinde bir yorgan vardı. Oysa köyün bir bölümüne bizimle görüşme yasağı konulmuştu köyün zübüğü tarafından. Lütfi Öğretmen'in annesi bu yasağı ilk çiğneyenlerdendi. O hem Abdullah Amca'nın eşiydi hem de Lütfi Öğretmen'in anesiydi. Fatma ablada gizli de olsa bu yasağı çiğnemişti. Bir akşam karanlığında o da koltuğunun altında bir battaniyeyle çıka gelmşti. Fatma abla çok olgun ve paylaşmayı seven bir kadındı. Eşimi ve beni seviyordu. Üstelik bir damadı ve bir kızı da öğretmendi. Belki de sevgisi o nedenle idi. Sizler kanatlanacak melek insanlarsınız derdi öğretmenler için. Bir gün bende geleceğim yanınıza sonsuzluğun vadisinde uyumaya. Siz beni bekleyin, olmaz mı? Gelince size sarılacağım boynunuzdan, kucaklayacağım, o insan yüzünüzden öpeceğim doyasısa. Sıcaklığını duyacağım insanlığınızın".

Sen Kadın Olsan

Eşim Kamile aslen Sakarya Hendek ilçesinin Sivritepe köyü doğumlu. Recep ve Ayşe'den olma bir göçmen kızıydı.1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonucunda Trakya'dan Anadolu'ya göç eden bir ailenin kız çocuğuydu. Ben çalışkan bir babanın çalışkan kızı olduğu için onu eş olarak kabul etmiştim. Oysa onun aklından bile geçmemiştir bir öğretmen eşi olup Kastamonu gibi ona çok uzak

olan bir diyara gelip gideceği. Kendime eş olarak bir ilkokul öğretmeni bayan o zamanlar zor olmasına karşın alabilirdim. Neden böyle bir arayışa girmedim bilmiyorum. Onu seçmemde ki tek sebep babasının çalışkan, özverili ve onurlu olmasıydı. O Sivritepe ve çevresinin en baba yiğit kızıydı. Gerçekten yanılmamış idim. Eşim özverili çalışkan bir kadın çıkmıştı. Onunla evlendikten sonra TODAİE'yi bitirmiştim. Eşim hâlâ okuma yazma bilmez. Ben defalarca kursa göndermeyi istemiş olsam da kendisi kabul etmemişti. Sonraları bu aramızda espri konusu olmuştur. Ben de biriyle onu tanıştırırken eşim bir yüksekokul ve yüksek idarecilik enstitüsünü bitirmiştir diye espri yaparım. Ama her şeye rağmen siyasi yaşamım ve öğretmenlik hayatım boyunca beni hiçbir zaman yalnız bırakmamıştır.

Köyde eşim ve ben diken üstünde duruyorduk. Toplumsal baskıya direniyorduk. Ancak dokunsan parlayacak kuru ot gibiydik. Gergin yaşıyorduk. İşte böyle bir ortamda yaşayan eşime ben bile zorunlu olmadıkça bir söz söyleyemiyordum. O günlerden bir gün yaz ayının bir sıcak günü olsa gerek köyün çeşmesine su almasına gider su kapları elinde. O su doldururken Nazım Amca'nın eşi Şerife Kadın da gelirdi. Eşimin Şerife Kadın'a şişkinliği vardır. Bir rivayete göre Şerife Kadın eşim için "O kadın olsa komünist adamın yanında durmaz" demiş. Kadın da bunu gelip eşime söylemiş. O nedenle eşim Şerife Kadına karşı doludur. Çeşmede eşime karşı söz atar. Ne işler yapıyorsunuz gibilerinden laf atar fakat eşim hiç yanıt vermez. Uzun lafın kısası eşim benim siyasi yaşamım dolayısıyla komşularıyla ilişkilerinin pek olumlu olduğu söylenemez.

Hadi benim için ne söylenirse söylensin ama eşimden ne istiyorlardı? Bunu bir türlü anlayamıyordum. Ama insancıklar bilinçsiz insancıklar insancık...

Bunların Hali Ne Olacak

İnsanoğlu kendi haline bakmadan bunların hali ne olacak der. Köye geldiğimizden bu yana köylünün konuşma konusu olmuştuk. Çeşitli dedikodular geliyordu kulağımıza. Erkekler bana kadınlar ise eşime iletiyorlardı bu dedikoduları. Kadının biri diğer bir kadına eşim ve benden ötürü ne olacak bunların hali, maaşlarını da kesmişler. Ne yiyip ne içecekler şeklinde ileri geri konuşuyordu. Eşim de onuruna düşkün bir kadın olduğu için bu konuşulanları gururuna yediremedi. Köy yeri bu ya ille bir gün bir yerde insanlar birebir karşılaşır. Eşimde bu dedikoduyu yapan kadını izler. Kadının bizim evin önünden geçerken bizim evi gözlemesi eşimi son derece rahatsız eder. Kadına olan öfkesi biraz daha artar.

Köyün dedikodularına pek aldırış etmesem de eşimin bu dedikodulardan dolayı zarar görmesini istemiyordum. Olanların hep benim farklı yaşantımdan kaynaklandığının da bilincindeydim. Fakat yapacak bir şeyim de yoktu. Çünkü bu yola baş koymuştuk bir kere. Eşimle beraber sonuna kadar birbirimizden desteğimizi esirgemeyecek ve kimselere aldırmadan kendi bildiğimizi okumaya devam edecektik.

Köylü koşullanmıştı bir kere Doğru Yol Partisi siyasetine 1957'den beri. Bu köyden başka bir siyasi partiye oy verilmesi vatana ihanete denk idi onlar için. Hele ki benim köyüme görevimden uzaklaştırılıp geri dönmem, köydekilerle CHP'lilerle iş birliği yapmam onları adeta çıldırtmıştı. O nedenle her gün bizim dedikodumuz ağızdan ağza dolaşıydu. Yapacak bir şey yoktu. Adamların kadınların ağzı çuval değildi ki büzesin. Sonuçta yaşamak zorundaydık bu insanlarla birlikte.

Osman Sarıkaya

1972'nin yaz mevsimi iyice yaklaşmıştı. Pirinçlerin ise susuz bırakılmaması gerekiyordu. O nedenle sık sık Çayağzında'ki pirinç tarlalarına inip pirinç göllerinin sularını denetliyordum. Çeltik göllerinde suyun belli bir düzeyde olması gerekti. Pirinç tarlalarının suyunu denetlemekten geliyorum ikindi sonrası. Yorgunluktan mecalim kalmamıştı. Kıyı yolun bitiminde ki ilk ev Osman Ağa'nın eviydi. Kastamonu evlerinin tipik bir örneği. Osman Ağa ölüp çocukları da gurbetin yolunu tutunca ev boş kalmış. Babasının yanında rahat edemeyen Lütfi Öğretmen yerleşti bu eve, iyi de etti. Kıyı yol bu evden görünüyordu.

Kapıdan içeri girdiğimde Lütfi öğretmenin yanına oturduğu iri kıyım bir adamla karşılaştım. Selam verip tokalaştım. Hoşgeldiniz deyip sedire iliştim. Adam beni tanıdın mı diye sordu.. İkinci devrim şûrasını anımsa diyince bende jeton düştü. Bu Adana'lı müfettiş Osman Sarıkaya idi. Adana Eğitim şurası temsilcisi idi. Şûrada benim konuşmam bitince beni ilk tebrik eden kişi idi. Şöyle söyledi bana. Sen orada konuşurken bu devrimci delikanlıyı egemen güçler boş bırakmazlar diye düşünmüştüm. Umarım isteklerini yerine getirmişsindir sevgili Muhittin dedi. Bende çok gururlanmıştım.

Akşam olmuştu. Heralde bu akşam yemeğim köye geleli ilk mutlu ve huzurlu bir akşam yemeğimdi diye düşündüm içimden.

Osman Sarıkaya ile Kastamonu'da kaldığı sürece görüştük. Osman Sarıkaya'lar memleketimizden eksik olmasın.

Köyün Zübüğüne İlk Tepkim

Köyün zübüğü köyümüzde öğretmenlik yapmış bir zatın çocuğu idi. Ortaokuldan sonrasını okumamış, yaşı ilerleyince bizim köyde feodal kalıntılardan birinin kızı ile evlendirilmişti. Böylece köyümüze yerleşmiş toprak sahibi olmuş, köyün de başına bela kesilmişti. 1950'den 2000'e değin köyün bir tek ileri adım atmasının önüne geçmiş, gelişmenin, çağdaşlaşmanın, örgütlenmenin önünde en büyük engel olmuştu. Bu yetmezmiş gibi köylüyle kedinin fareyle oynadığı gibi oynamış, köylüyü kendi tutsağı kılmıştı. Benim yetişip köyde onun karşısına çıkmam sonucu bir kıpırdanma olmuşsa da bakanlık emrine alınıp köyüme döndüğümde ilk didişeceğim insan o olacaktı. Üstelik daha ben köye gelmeden kötülüğü dokunmuştu bile. Taşköprü Kız Meslek Lisesi'nden beni tanıtan Trabzon Tonya'ya gönderen heyetin içinde ve önünde o vardı. Ben bunu biliyordum. Üstelik Yenice'ye Gökağaç'a Taşköprü'ye hatta Kastamonu'ya kötülüğü olan Aziz Nesin ustanın deyimiyle tam bir zübüklük yapmıştı. Ona küçük zübük dememin nedeni Aziz Nesin ustaya olan saygımdandı.

Lütfi Öğretmen ve yanında öğretmenlik yapan Mehmet Öğretmen köyün muhtarı Recep bir de köyün zübüğü Hanönü'nde lokantada içki içiyorlar. Biz de başka bir lokantada içki içiyoruz. Bunlar bizim de içki aldığımızı öğreniyorlar ve kalkıp yanımıza geliyorlar. Davet etmediğimiz halde bizim masaya yöneliyorlar, bizde zorunlu olarak buyur ediyoruz.

Köye girer girmez muhtar tabancasını çekerek bir şarjör mermi boşaltıyor havaya. Bu davranışından dolayı sinir sistemim bozuldu. Zübüğün de belinde tabanca vardı. Usulca çekip aldım

Oğlum Şükrü'ye "Git evden plakları pikapı al gel" dedim. Çocuk gitti getirdi. Romantik sosyal içerikli plakları teker teker çal-

maya başladı. Biz rakıya devam ediyoruz. Gece hayli ilerlemiş. Saat 1–2 sularında neşemiz dorukta. Tam o sırada şeytan dürtüyor. Lütfi öğretmenin bir davranışı beni tahrik ediyor. Kafamda oluşan tepkiyi ortaya koymama neden oluyor. Zübük'ün tabancasına 3 mermi koydu. Zübük tabancasını alıp göbeğinin üzerine yerleştirdi. Benim beklediğim an gelmişti. Eğlencemiz devam ederken Lütfi Öğretmen'e "Ben bu Zübük'ü mahallenin karısı gibi oynatacağım" dedim. O da "Nasıl olacak bu iş?" dedi. Biraz daha bekledim. Önce silahını almam gerekiyordu. Tam karşısındaydım. Ani bir davranışla silahını çekip aldım ve mermiyi ağzına sürdüm. Geri çekilip sedire oturdu. Kalk ayağa dedim. Önce tereddüt etti ama benim ısrarım karşısında direnemedi. Ayağa kalktı. "Şimdi Mahir'in karısı gibi oynayacaksın"dedim. "Ben bilmem oynamayı" dedi. Lütfi Öğretmen 'e kalk göster dedim. Lütfi öğretmen hem türküyü söyledi hem de oynadı. Lütfi Öğretmen coşmuştu. Zübük'ün oynaması onu daha çok neşelendirmişti. Biraz oynayınca Lütfi Öğretmen yeter artık oturunca Zübük'te oturdu sofranın başına. Benim de iradem çekmişti elimden aklımı. Aklım tav gelip zav gidiyordu. Ani bir hareketle tabancayı tavana doğrulttum. Yukarıda hoca var diye bağırdı muhtar. Elimi aşağı çevirdiğim anda ben tabancayı ateşledim 3 mermide sofranın altına gitmişti. Zübük kılpayı kurtuldu. Odada lamba sönmüş. Herkes buz kesmişti. Lüfti Öğretmen ile odadan çıktık. Şükrü'nün elindeki pikaptan toplumsal içerikli plaklardan müziğin sesi yayılıyordu gecenin karanlığına. Gecenin sessizliğini bu müzik sesi bozuyordu. İnsanlar derin uykudaydı. Duyan varsa da dışarı çıkmakta tereddüt ediyordu. Öyle ya köyün delileri en okumuşlarıydı. Onlar da başlarını derde mi sokacaktı? Amacıma ulaşmıştım. Zübük o olaydan sonra kuzu olmuştu. Bir daha ona pek yakın durmadım. Zaten durmam da doğru olmazdı.

Köyün İki Damadı

Köyün iki damadından birincisi köyün Zübük'ü idi. Babası köyümüzde öğretmenlik yapmıştı. Kızı bizim köy ölçeğinde azımsanmayacak bir toprak sahibiydi. Bu toprakla Zübük'ün babasından kalan emekli maaşı birleşince adam köyde varsıl olmuştu. Bu varsıllığa politik gücünü de eklemiş köyün egemeni konumuna gelmişti.

İkinci damadı köyün ağalarından en fazla toprak sahibi olan kızının üstüne iç güveysi gelmiş köyde birçoğumuzun ilkokul öğretmeni olan Ahmet Hoca idi. Ahmet Hoca komşu köyden olup çalışkan ama doyumsuz bir kişiliğe sahipti. İki damat pekiyi geçinemezdi. Aralarında gizli bir sürtüşme vardı. Bu nedenle köyde bir ikilik oluşmuş, Zübük Ahmet Hoca'ya bu rekabette ağır basmıştı. Zübük'ün kızı yetişmiş öğretmen olmuş, Ahmet Hoca'nın oğlu mühendis çıkmıştı. Bu ikisi evlenirse köyde güç birliği doğacaktı. Böylece sürtüşme ve rekabette ortadan kalkacaktı. O nedenle çocuklarını nişanlamışlardı.

Ancak köye döndüğüm 1973 yılında araları kanlı bıçaklı olmuştu. Bu birleşmeden çok güzel bir birliktelik doğacaktı ama evde ki hesap çarşıya uymamışt. Bende bu sürtüşmeden kârlı çıkmıştım. Yapım gereği Zübük'ten güçsüz olan ilkokul öğretmenimin yanında yer almıştım. Bu sürtüşmeden benim siyasi görüşüme yandaş oluşacak Zübük'e bununla karşı koyacaktık. Köy gerçekten ikiye bölünmüştü. Ben hakem rolünü üstlenmiştim. Bu konuda Lütfi Öğretmen benim yardımcımdı. Bir akşam her ikisini barıştırmak için İsmail Amca'nın evinde toplandık. Konu nişanın bozulmasıyla alınanların geri verilmesiydi. Geç saate kadar konuşuldu ve karşılıklı iadeye karar verildi. Ben toplantıda ağırlığını kültürümü kullanarak koymuştum. Onların anlayabileceği bir dille ko-

nuşuyordum. Bu anlaşmazlıkla Ahmet Hoca'nın yanında yer almakla birlikte tartışmada yansız davranmış hoca olarak köyüme öncülüğümü kabul ettirmiştim.

Bir başka akşam Zübük adamlarıyla Ahmet Hoca'nın evine hesap görmeye gelmiş. Ortada bir traktör bir de su motoru var. Adamlar yalnız dünür olmamışlar, şirket de kurmuşlar. Nişan bozuldu ortaklık da bitecek. Ancak ortaklığın bitmesi para hesabına dayanıyor. Bunu da arabulucular çözecek. Onlar Ahmet Hoca'nın evine gelince bana da Lütfi Öğretmen haber getirdi. Biz kapıdan girince Ahmet Hoca'nın solgun sararmış yüzü aydınlandı. Adamlar Ahmet Hoca'yı kıskaca almışlar zaten peltek olan dili iyice tutulmuş. Selam sabahtan sonra lafa girdim. Gündüzden nişan çantası yedi emine teslim edilen imamdan alınmış Ahmet Hoca'nın evine atılmaya çalışılmış iki aile birbirine girmişti. Akşamda baskın yapar gibi adamın evine girilmiş Ahmet Hoca'nın aleyhine nişanın atılmasına karar verilmişti. Biz kapıdan girince durum değişti. Bu tartışmanın son bulması gerektiğini söyledim. Köyde ikilik yaratmaya kimsenin hakkı olmadığını söyledim. Eğer ikilik çıkacaksa Ahmet Hoca'nın yanında yer alacağımı özellikle belirttim. Konuyu muhtarın evinde karara bağlamaya karar verip bunları kapıdan yolcu ettik. Ahmet Hoca ve eşi Lütfiye Abla mutluydu. Ertesi gün muhtarın evinde toplandık. Hesapları kitapları yapıp iki aileyi birbirinden ayırdık. Nişanda son bulan ortaklıktan köy de kurtuldu. Ya ikisi dünür olsaydı? Nice on yıllar ortaklık yapacaktı bu damadı.

Özverinin Böylesi

Köyde yaz gelmişti. Okullar tatil olmuştu. Yaz başlangıcı çiftçiliğin köyde en yoğun geçeceği zamandı. Eşimle birlikte sürekli

bağ bahçe tarladayız. Kızım Şükriye evde kalıp en küçük çocuğum Devrim ve pazardan aldığım civcivlere bakıyor. Şükrü ise bize yardım ediyordu. Köyde Fatma adlı bir ebe kızımız var. Ağabeyi öğretmen Süleyman okullar tatil olunca yanına gelmiş. Bir avuç köyde nasıl olsa görüşürüz dedim. Sonunda bir gün eşimle işe giderken bizim evin avlu kapısında yabancı bir genç dikiliyor meğer o da benim öğretmen olduğumu ve atıldığımı duymuş beni görmek için erkenden gelmiş. Hoşgeldiniz dedim. Biribirimize kendimizi tanıttık. Ayaküstü sohbet ettikten sonra hocam üzülmeyin onlar sizi ödüllendirmişler dedi. Yapabileceğimiz bir iş varsa öyle çekinde ben bir buçuk ay buralardayım dedi. Öğretmen Süleyman boş birine benzemiyordu. Kız çocuk evde oğlanla yalnız kalıyor. Ona göz kulak olsan yeter dedim.

Bu tanışmayla hem bir komşu hem de bir dost kazanmıştık. Dostluğumuz kısa sürede pekişti. Öğretmen Süleyman gündüzleri vaktini bizim evin bahçesinde geçiriyor, çocuklara bakıyordu. Et yumurta gereksinimlerini sağlamak için civciv almıştım. Kızım Şükriye ev işlerinde zorluk çekiyordu. Süleyman öğretmen Hızır gibi yetişmişti. Evimizin direği olmuştu. Ancak adı Solcu Süleyman'a çıkmıştı. Onun bu özverisi onun ve kardeşinin rahatını kaçırabilirdi. Çoğunluğu sağcı olan bir köyde benim yanımda yer alması benim için sevindirici olsa da onun için cesaret işiydi. Bir gün Süleyman benim için Fatma'nın köyde ki huzurunu bozmayalım dedim. O da Ağabey sen deli misin böyle günlerde dostluğumuzu göstermeyip ne zaman göstereceğiz dedi. Fatma için Yenice olmasa başka bir köy olur. Fatma sana feda olsun deyince gözlerim doldu. Süleyman farkına vardı mı bilmiyorum duraksamadan tarlaya gitmek için yürüdüm. Süleyman bana güç aşısı gibi gelmişti. Yaz boyunca zorlu işlerde benimle tarlaya bağa bahçeye koştu. Şimdi Sinop'ta emekli öğretmen Süleyman. Fatma'da

emekli olmuştur. Sağol Süleyman Öğretmen senin gibiler teselli edebilir devrimcileri. Devrimcileri özverileriyle beslenir çoğalır.

Aşıklar Kayası

Köyde böyle bir kaya yoktu.Köyüm daha önce bahsettiğim gibi üçgen bir plato üzerine kurulmuştu. Üçgenin kuzey tabanında Gökırmak Vadi'si. Güney ve güneybatı çizgisinde Eskiçay vadisi vardı. Doğu kıyısı ise Yeniçay vadisi olan Akçay'a bakıyordu. Köyümüz üçgenin sivri ucunda kurulmuş plato sanki insan elinde düzenlenmiş. Köyün alt kısmı yani güneyi kıran denilen tarlaların bulunduğu 100 dönüme yakın arazi içeriyor. Kıranın Kuzey Batı kısmına Çınkaya denir.Güney setine Kırankaşı demişler. Benim çocukluk ve gençlik yıllarımda köyün gençleri erkekli kızlı Kırankaşına gidip otururlar Gökırmak vadisini seyredip dinlenirlerdi. Çınkaya ise biraz etekt köyden saklı bir yerdi. Sevgililer gizlice burada buluşurlardı. Ben de gençlik yıllarımda buraları çok dolaşmış hayran kalmıştım. Zaten ben köyüme aşıktım. Köyün batıya bakan kıyısından batı ufkunu seyretmeye hiç doymadım doyamadım.Çınkaya vadisi gerçekten seyrin doyum olmayan bir noktaydı. Oradan kalkıp batı yönünden köye dönerken batı ufkunda deniz dalgaları gibi görünen dağ silsilelerini Gökırmak Vadisi'ni seyretmek en büyük tutkumdu. A. ile birlikte olduğumuz zamanlarda en çok burada oturup söyleşmiştik. Köyde sıkıldığım şöyle bir hava almak için sık sık geldiğim zamanlarda hep o eski anılarımı yaşıyordum kendimce. Yine sıkıldığım günlerden biriydi Çınkaya'dan Kırankaşı yolu ile dönüyordum. Lütfiye ablaya rastladım ve nereden geldiğimi sordu. Âşıklar kayasından dedim. Meğer biz A. ile âşıklar kayasında gezerken bizi izleyenler olmuş. Lütfiye Abla Çınkaya'nın adını değiştirmiş âşıklar kayası koymuş

sonradan. Yer adları yaşamla ilişkilendiriliyor ona göre ad konuluyordu. Çınkaya'da bizim ilişkimizden dolayı âşıklar kayası olu vermişti.

Elli Liram

Sanıyorum 1973 yılının Ağustos ayıydı. Aniden annem hastalandı. Kadıncağız kendimi bildim bileli hep hasta. Ancak bu sefer hastalığı biraz daha ciddi. Ankara'da bulunan Mehmet Ağabeyime telgrafla durumu bildirdik. Ağabeyim bir haftasonu çıkıp geldi. Cumartesi hazırlığı yaptık. Pazar için bilet aldık. Pazar sabahı annemi kağnı arabasına bohçasıyla bindirdik.Annem artık epey yaşlıydı. Arada bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Bu kağnı onun aynı zamanda gelin arabasıydı. Belki de gelin olduğu yılları düşünüyordu. Ahmet ağabeyimi köye gönderdim.

Mehmet ağabeyim paraya düşkün bir adamdı. Parasızlığını bahane ederek evinde sık sık kavga çıkarırdı. Ankara otobüsünü beklerken yine paradan söz açmıştı. Annemi bana yüklediniz hangi parayla tedavi ettireceğim der gibi gelmişti. Cebimde bir tek elli liram vardı. Onu da bozdurmaya kıyamıyordum. Ahmet ağabeyim yoksullaşmış bir de borçlanmıştı. Benim başımda üç çocuk 5 nüfus vardı. Abimle birlikte 10 kişiydik. Tek güvencemiz bu elli liraydı. İçimde bir gelgit başlamıştı. Ağabeyime bu elli lirayı versem bir türlü vermesem bir türlü idi. Annem zeki bir kadındı. Bizi izliyordu. Bana "Verme" der gibiydi. Ben elimi cebime atmış parayı elime almıştım. Parayı ağabeyime verip vermeme arasında gidip geliyordum. En sonunda ağabeyime bende elli lira var başka da param yok istersen vereyim dedim. Ağabeyim benden bu sözü bekliyormuş gibi ver demez mi? Çıkarıp verdim elli lirayı. Arabada çok gecikmeden geldi durdu önümüzde. Annem otobüsün penceresinden canı çekilmiş kolunu sallıyordu. Sinirimden otobüsün

arkasından bakmadım. Adımlarımı sinirle hızlı atıyordum ki koskoca tahta köprü sallanıyordu. Ben kuruşsuz kalmıştum. Pirinç tarlalarının ortasından geçen dar kağnı yolunda ayaklarım bir ileri bir geri gidiyordum. Duygulanmıştım. Gözyaşlarıma hakim olamıyordum. Elli lirayamı ağlıyordum ağabeyimin doyumsuzluğuna mı? Heleki yolda kimsecikler yoktu. Etraf sessizdi. Mezarlığa kadar ağladım doyasıya. Annem en sevdiğim varlıktı. Bana tek güvenen insandı. Ondan ayrılmak çok koymuştu bana. Evime taş taşımış gibi yorgun döndüm.

1973 Seçimleri

Sonbahar geldi gelecek. Seçimler yaklaşıyor. 12 Mart rüzgârı geçti darağacında üç fidanın canını aldı gitti. 1960 devriminin armağanı 1961 anayasası budandı. Devrimci Atatürkçü Cumhuriyet gençliğine gözdağı verildi. Ancak toplumda yeni bir umut doğmuştu. CHP'ye genel başkan olan Ecevit topluma umut vermişti. Toplumun sol cenahı Ecevit'in peşine düşmüştü. Ecevit gelecek dertler bitecekti. Ecevit'in sol söylemleri azımsanacak cinsten değildi. Toprak işleyenin su kullananın diyordu. Amerika'ya karşı söylemleri kimsenin cesaret edemeyeceği cinstendi. 1960 devriminin önünü kesenleri Ecevit ikinci plana itmişti. Ecevit tek başına iktidara gelecek milli demokratik devrimi gerçekleştirecek Amerika'nın Türkiye'ye uzanan kollarını kıracaktı. Toplum ve devrimci kesim böyle algılıyordu Ecevit rüzgârını. Bizim köy hâlâ uyuyordu kış uykusunda. Bu köyü uyandırmak zordu. Ben köye geleli Lütfi Öğretmeninde desteğiyle birde köyün zübüğünü sevmeyenlerin el altından işlememizle CHP 'ye 21 oy alacaktık. Öyle ya önceden 5–6 oy idi. Bu oyları köyün zübüğünün etkisinden söke söke alıyorduk. Ecevit liderliğe gelirse ben öğretmenli-

ğe geri dönecektim. Muhittin Hoca'nın köyünde CHP'ye çok oy çıkması gerekiyordu. Lütfi Öğretmen ile oy vereceklere sıkı sıkı tembih ediyorduk. Ama nereye oy vereceğini belli etmeyen çok kişi vardı.

CHP'nin 2. Dünya Savaşı'ndan kalma olumsuz bir imajı vardı halk üzerinde. Bu nedenle halk CHP'ye soğuk bakıyordu. 2. Dünya Savaşı'nın başlamasından bitimine değin halk büyük kıtlık yaşamıştı. Ben ve benim yaşımdakiler o kıtlık yıllarının çocuklarıydık. O yıllarda halk darı unundan baklava incir ağacından oklava yapmaya kalkmıştı. Kısacası 1950'de CHP iktidardan düşürülünce halk nispi bir rahata kavuşmuş Demokrat Parti iktidarına kurtarıcı olarak bakmıştır. Yüzyıllardır köle gibi kullanılan halk ortakçılıktan kurtulamamıştı. Günler geçip gidiyor seçimler yaklaşıyor hava iyiden iyiye ısınıyordu. Siyasi tansiyon yüksekti. Bu seferde CHP iktidar olamaz ise bir daha iktidar yüzü göremezdi. Toplumun çoğunluğu böyle düşünüyordu. Bende bu kanıda olanlardan idim. CHP iktidara gelirse demokrasi gelecek halkın yüzü gülecek cumhuriyet gerçek cumhuriyet olacaktı. Sol kesim ben ve benim gibi devrimciler 12 Mart'ın ağır baskısı altından kalkacaktık. Ben özellikle öğretmenliğe dönme şansı yakalayacaktım.

Seçim Günü

1973 seçimleri gelip çatmıştı.12 Mart geriliminden toplum kurtulacak toplumda biriken enerji boşaltılacaktı.12 Mart'ı yaşamış bir toplumda başka türlü düzlüğe çıkma olanağı yok gibiydi. Tüm Türkiye ayaktaydı. Tüm sorunlar seçime endekslenmişti. Seçim sabahı erkenden değirmene gittim. Değirmendere Mahallesinin girişindeydi. Oradan CHP'ye 5 oy vardı. Onlarla görüşecek bu arada anemide eşekle getirecektim oy vermeye. Yengem Cennet

ile annemi merkez mahalle Yenice'ye getirdik. Doğru sandığın bulunduğu ilkokula gittik. Yengem eşeği çekip değirmene götürdü. Ben annemi evimizde bırakıp sandığın bulunduğu yere gittim. Zübüğün adamları ellerinde sahte oy pusulalarıyla seçim sandığa giden yolları tutmuşlar. Oy pusulalarında vatandaşların nereye basacaklarını gösteriyorlardı. Bu at bu koyun sakın şaşırma diyorlardı. Hiçbir şey söylemeden okula vardım. Orada gördüğüm daha da beterdi. Rahmetli Zarife Kadın oy vermek için okula gelmiş ama merdivenlerden çıkamıyordu. Onun koluna girdim merdivenleri çıkardım. Kadınla ilgilenecek yerde kullanılan oyları zarftan çıkarıp kim nereye oy basmış diye kontrol ediyorlardı. Bende onları sert bir dille uyardım. Burada seçim mi yapıyoruz yoksa oyun mu oynuyoruz diye sordum. Seçimi hemen durdurun durumu jandarmaya bildirmeye gidiyorum dedim. Hızla okulun merdivenlerinden indim. Sandık başkanı durumun ciddiyetini anlayıp peşimden geldi. Benim ceketten başka kaybedecek bir şeyim kalmadı ama sen çok şey kaybedersin deyince daha çok yalvar yakar olduk. Bende haydi işinizin başına görevinizi doğru yapın demokrasicilik oyununu kurallarıyla oynayalım dedim. Daha sonra evime döndüm sinir küpü olmuştum. Kendime ağaç sedirin üzerinde ki şilteye bıraktım orada sızıp kalmışım. Eşim kalk kalk bak millet avlu karşısına toplanmış seni aşağılık insan bu yaptığının hesabını soracağız diyorlar demez mi. Dedemin balkan savaşından getirdiği silahı belime soktum. Ağzında sağlam 2 mermi vardı. Köy erkeklerinin büyük çoğunluğu Zübük başta olmak üzere avlu kapısında toplanmışlar aşağı inmekle inmemek arasında ki ikilemden çabuk kurtuldum. Annem ve eşim dur gitme deseler de aşağı indim. Ne istiyorsunuz niye toplandınız diye sordum. İçlerinden en yaşlı Nazım amca nereden geldiysen oraya git köyün içini karıştırma başımızı da belaya sokma demez mi. Zübük'ü ku-

cakladığım gibi yere çaldığım anda oğlu Feruh yetişti arkamdan. Yahu ağabey bunlar şaşırmış sende mi şaşırdın. Sen aklı başında adamsın deyince babasını bıraktım. Üzerime daha fazla gelirlerse bana zarar verecek birisine çakarım kurşunu diye düşünürken Abdullah Ağabey diye birisi yanıma yaklaştı. Bu gördüğün komşuların seninle alay ediyorlar. Senin eşin ata basacakken koyuna basmış. Seçim meydanında bunu söyleyip söyleyip gülüyorlardı. Ben bunun yanlış ve yasadışı olduğunu söyleyince de buraya toplanmışlar. Ben kalabalığı çözmüştüm. Olayı kazasız belasız atlatacaktım. Ancak henüz kalabalık dağılmamıştı. Lütfi Öğretmen ve Rahmi ağabeyde olay yerine gelmişti. Zübük'e yaranmak isteyen biri bana yöneldi. Sen ne demek istiyorsun der gibilerinden bir şeyler geveleyince onu da sen anlamazsın boşuna efelenme beni günaha sokma diyerek tehdit ettim. O sırada anam elinde değneyi benim üzerime gelen adama doğru yürüdü bana bak alayınız gelse kaç yazar dedi. Anam gürleyince birkaç kişi daha gruptan ayrıldı. Feruh'ta babasını çekip götürünce kalabalık olaysız dağıldı. O sırada usuma Menemen olayı "Kubilay'ın Öldürülüşü" geldi.

Vurun Kahpeye filminde taşlanan vatansever kadının linç edilmek istenişini hep düşünmüşümdür. Ya adamlar kendinde cesaret görüp beni dövmeye kalksalar ne yapardım diye.

Başbakan Ecevit'i Ziyaret

1973 seçimleri geride kalmıştı. Ecevit ortanın solu programı ile %40 oy almıştı. Bu oy oranı 1946'dan bu yana CHP'nin aldığı en yüksek oy oranıydı. Ancak bu oy oranına rağmen Ecevit 214 milletvekilinde kalmıştı. Önüne koalisyon kurma sorunu çıkmıştı. Seçim sonucunda hükümet kurma görevi Ecevit'e verilmiş o da

Milli Selamet Partisi ile koalisyon hükümeti kurmuştu. Şimdi hiç istemediği halde çıkarlarla koalisyona gidiyor gerici kadroyu koalisyona taşıyordu. Ancak yapılacak pek bir şey yoktu. Toplum bunalımdaydı. Özellikle ilerici sol kesimin beklentisi bir an önce hükümetin kurulmasıydı. 12 Mart özellikle solu tırpanlamış işkenceden geçirmiş binlerce ilerici devrimci aydın işlerinden eşinden aşından olmuştu. Şimdi Ecevit zoru başarmak zorundaydı. Hükümet resmi gazetede ilan edilir edilmez tüm Türkiye'den heyetler Ankara'ya gidiyordu. Kastamonu'dan da bir heyet oluşturulmuştu. Bu heyetin içinde ben de vardım. Mehmet başkan beni heyete almakla kalmamış Ankara'daki sözcülüğü de bana yüklemişti. Cumartesi günü rüzgârlı sokaktaki genel merkezde buluşulacaktı. O gün birkaç heyetle birlikte Kastamonu heyeti de Ecevit ile görüşecekti. O gün bir taksi ile Mehmet başkan bir diş doktoru, bir avukat bir de ben yola çıktık taksiyle. Kuru Göl'e saat 10 civarında vardık. Mola verip yemek yedik. Yemekten sonra devam ettik.

Gerede Kızılcahamam derken Ankara'ya yaklaştığımız bir sırada hatalı sollama yüzünden ufak bir kaza atlattık. Taksiyi bıraktık bir fabrika önünde indik. Fabrika bekçisiyle ufak bir münakaşa yaşadık. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır sözünden yola çıkarak efelenmeden sesime sahip olarak konuştum. Saat 12 sularında rüzgârlı sokakta ki genel merkezin büyücek salonuna girdik. Salon ana baba günüydü. Yüzlerce insan gelmişti. Ecevit'i beklerken onun yerine sekreteri olan Orhan Eyüboğlu ile görüştük. Ecevit'in gelmeyişi bende soğuk duş etkisi yaratmıştı. Ancak verilen bir görev vardı ve bunu yerine getirmeliydim.

Kahvede konu başlıklarını saptamıştım. Kastamonu, Kurtuluş Savaşı'nda birinci derecede özveride bulunmuş Cumhuriyet'e katkısı en üst düzeyde olmuştu. Ancak cumhuriyet hükümetlerinden gereken ilgiyi görmemiş hizmet alamamıştı. Bu nedenle altyapısı ku-

rulmamış ve birçok konuda geri kalmıştı. Ecevit hükümeti Kastamonu ve Türkiye için büyük umuttu. Ben Kastamonu merkez temsilcisi olarak konuşup sözümü bitirince azımsanmayacak bir alkış aldım. Eyüboğlu cevaben Kastamonu için gereken yapılacaktır. Sayın Başbakan Kastamonu'ya manen borçludur diyerek bana teşekkür etti. Sözcülerin söyleyecekleri bitince Ankara'dan beklemeden ayrıldım. Köyde yaklaşan kışı karşılamam ona göre hazırlık yapmam gerekiyordu.

Göreve Dönme Beklentisi ve Dönüş

1973 takvim yılının bitimi 1974 yıllarının başları göreve dönme umudu ile geçiyordu. Gerçi 1973'ün eylül ayından beri yarım maaş almaya başlamıştım. Ancak elimdeki üç kuruşu çar çur etmenin anlamı yoktu. Tutumlu olmak zorundaydım. O nedenle kışı odun almadan çalı çapakla çıkartmak zorundayım. Kış daha çok odun toplamakla geçiyordu. Boş zamanlarda Lütfi Öğretmen Ahmet Ağabeyim Rahmi Ağabey gibi komşulara gidiyorduk. Mart ayının sonu gelmiş pancar paraları ödenmişti. Devletten epeyce para almıştık pancar karşılığında. Ancak Ahmet ağabeyimin koşacak öküzü yoktu. Bu arada açtığı dükkânın borcu vardı. Bunların halledilmesi gerekiyordu. Pancar parasından sonra eşim çocuklarımla Sakarya'ya gidip 1 hafta kaldıktan sonra geri dönmüştük. Gecenin bir vaktinde inmiştik meşhur Yenice Köyü başına. Önümüzde Ahmet Ağabey bekliyordu. Gece yağmur yağıyordu. Evimize gittik. Ağabeyim bizi bırakıp evine gitti. Ben soba yakmakla uğraşıyordum. Soba bir türlü yanmıyordu. Çocukları yorganın altına sokmuştum. Eşim onlar ısınsın diye yanlarına uzanmıştı. Bir süre uğraştıktan sonra zorla yanan soba ısıtmıyordu. Sobanın başında büzülüp kaldım bir süre. Sabah yakındı. An-

cak bir türlü sabah olmuyordu. Arkamı sobaya dönüp başımı sedire koydum bir ara sızmışım. Uyandığımda sabah olmuştu. Eşimde sızmıştı. Çocuklar mışıl mışıl uyuyordu. Onları seyrediyordum. Bir ara dalıp gitmiştim. Acaba bu işkenceden kurtulabilir miyim diye düşünüyordum. Yıllar yılı okumuştum. Üç çocuk bir kadınla. Onlara çileye katlanmalarını öğretir olmuştum. Yenice Köyü'ne mahkûm edilmiştim. Bu mahkûmiyet çekilir gibi değildi. İleride çıkış yolu gözükmüyordu. Benim için tek çıkış yolu hükümetin alacağı bir kararla görevime dönmekti. Ecevit çalışma bakanlığı döneminde azımsanamayacak adımlar atmıştı. Şimdi başbakandı. Elinde en üst düzeyde yetkiler vardı. Bir gün bana bir zarf geldi. Zarf Trabzon Tonya ortaokulundan geliyordu. Göreve dönmem isteniyordu. Bilmem kaç sayılı hükümet kararnamesi gereğince. Düşündüğüm gerçekleşmiş. Ecevit toplumsal beklentilere yanıt vermeye başlamıştı. İçimde bir sevinç yumağı oluşmuştu. İhtiyaçlarımı karşılayıp hemen köye döndüm. O akşam Yenice'de bayram havası vardı. Evim başta Lütfi Öğretmen ve diğer dostlarla düğün evine dönmüşü. O akşam vur patlasın çal oynasındı.

Ertesi gün yolculuk hazırlığı yaptık. Ben yine Tonya'nın yolunu tuttum. Artık önümde yeni bir ufuk açılmıştı. Bu yeni ufukta emin adımlarla geçmişten aldığım derslerle yürümem gerekiyordu.1973 itibari ile göreve başladım. Tonya'da göreve başlamam bir bayram sevinci yaratmıştı. Tonya bu sevinçle dalgalanmıştı. Tonya'da açılan lisede üç sınıftan edebiyat dersi verilmişti. Önümüzde okulun kapanmasına bir buçuk ay vardı. Bu bir buçuk ay öğretmenliğe susamışlığımı giderecekti. Bahar tüm görkemiyle gelmişti. Ben bahar ile birlikte almıştım postacının elinden müjdeyi.

İki Yumurta

Mayıs ayının 1'i itibariyle Tonya'da göreve başlamıştım. Maaşımda tam olarak ödenmişti. Buna inanamıyordum. Bir buçuk yıla yakın öğretmenlikten uzak kaldığım aylar bitmek bilmemişti. Yaşlı bir anam birde Ahmet ağabeyim vardı köyde. Evli olan ablam ise geçim zorluğu çekiyordu. Ahmet ağabeyim çok yoksul bir vatandaştı. Köyde beni seven komşularımın desteği olmasa çıldırmamak elde değildi. Ankara'da ki ağabeylerimkendilerini taşır durumda değillerdi. Kısacası çok zor bir süreç geçirmiştim. Bu çektiğim zorlukları hatırladıkça içimi bir hüzün kaplıyordu.

İkinci Kez Tonya

Tonya'ya ilk gelişim bir sonbahar akşamıydı. Tonya'nın sonbaharı demek sarıdan turuncuya yeşilden sarıya her tür renk cümbüşü demek idi doğada. Tonya o güzel doğanın içine gömülmüş yoksulluğun üstünden aşağı döküldüğü bir kasabaydı. Tonya'ya ikinci dönüşüm ise bir ilkbahar akşamıydı. Vakfıkebir'den bindiğim minibüsün içinde koşar gibi çıkmıştım yola. Sanki uçmuş Tonya'ya inmiştim. Sanki değişik bir Tonya bulacakmışım gibi. Oysa bıraktığım Tonya'dan bir farkı yoktu. Yine yoksul doğanın kucağında emekleyen büyümeye çalışan bir bebek gibiydi. Benim için sevilmeye büyütülmeye muhtaçtı. Bu sefer değişik olan sonbahar değil ilkbahar olmasıydı. Tonya buram buram tütüyor bahar kokuyordu. Yeşilin her tonu doğaya doğal olarak özene bezene yerleşmiş yerli yerine konmuştu koca tanrıça tarafından. İndiğim gün bir Pazar akşamıydı. Mayısın ilk haftası pazartesi sabahı görevime başladım. Okula koşar adımla gider gibi indim. Öğretmen arkadaşlarımın sevgi yüklü dostluk gösterisiyle karşılandım. Özlem giderdik öğretmenler odasında. Bayrak merasimine çıktık

birlikte. Öğrenciler cıvıl cıvıl deniz dalgası gibi bir o yana bir bu yana gidip geliyorlardı. Göreve başlamamın heyecanı sarınıştı talebeleri. Onların bu heyecanını gözleri adeta ele veriyordu. Okul müdürü Hüsnü Başkan'dı. Düdüğümü çalınca öğrenciler bayrak merasimi yerine toplanmıştı. Öğretmenlerde bayrak merasimi için yerlerini alacaktı. Okuldan hep birlikte çıktık. Beni en öne almıştı arkadaşlar. Öğrencilerim beni merasimde alkışla karışlamışlardı ve birinci sınıflarda buna şaşkınlıkla bakıyorlardı. Tüm öğrencilerimi elimle selamladım. Onlarda bana bir kez daha alkışla cevap verdiler.

Okulda lise sınıfları da açılmıştı. İki adet lise bir sınıfı vardı. Onların edebiyat dersi bana verilmişti. Bu okul müdürünün takdiri idi.

Mesleğime kavuştuğum o gün içimi bir huzur kaplamıştı. Artık ait olduğum yerdeydim. Öğretmenlik benim için biçilmiş kaftandı. Öğrencilerimle bütünleşmiştim. Kısaca öğretmenlik bir haz idi benim için. Yaşamım boyunca da bu böyle oldu. Bir daha dünyaya gelsem yine öğretmen olurum demiştim. Bence öğretmenlik önce insanı sonra tüm yaratılmışlardan ötürü evreni sevmek kucaklaşmak demektir. Ben kendimi öğrencilerime halkıma adamış bir öğretmendim. Yaşım otuzu geçmişti. Artık olgun birikim sahibi bir vatandaştım. Egemen sınıflar benim bu öğretmenlik anlayışımı sezmişler. 12 Mart'ın ilerici devrimci güçleri tırpanlamasından ben de payıma düşeni almıştım. Yani bir takvim yılını aşkın süre mesleğimden uzak kalmışım. Bir ateş çemberinden geçmiştim. Köyümde bucağımda kasabamda işte azılı komünist diye parmakla gösteriliyordum. Hedef tahtası olmuştum. Psikolojik işkenceden geçmiştim. Ama ben Muhittin Hoca olmak için adanmıştım. O nedenle dimdik ayakta kalmayı başarmıştım.

19 Mayıs Bayramı

Okulun kapanmasına bir aydan biraz fazla zaman kalmıştı. Bu süre zarfında hem ders verecektim hem de iki sınav yapıp öğrencilerin not çizelgelerini dolduracaktım. Bu arada 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı hazırlıkları vardı. Öylesine yoğundum ki günler göz açıp kapayıncaya kadar geçiyordu. Bu arada Tonya'da süt fabrikası temel atma hazırlıkları da başlamıştı. Sabahın erken saatleriden akşamın geç saatine değin çalışıyordum. Öğrencilerime konferans veriyordum adeta. Bir buçuk ders yılı giremediğim sınıfları öğrencileri öylesine özlemiştim ki deneyimli birikimli bir öğretmen olarak bir buçuk ayda bir buçuk yılın öcünü almak istiyordum. Öğrencilerimi tıka basa aydınlık düşünce yoluna yöneltmeye çalışıyordum. Öğrencilerimden bir daha ayrılmak bana çok zor gelecekti. O nedenle son olarak onlarda uyandırdığım olumlu anlamdaki etkimi doruk noktasına çıkarıp elveda demek istiyordum. Tonya'da bir Muhittin Hoca geçti iz bırakıp geçti desinler diye. Ne denli enerjim varsa tümünü harcamaya çalışıyordum.

19 Mayıs konuşma görevi bana verilmişti. Bu görevi yerine getirmek boynumun borcuydu. Var olan potansiyeli harekete geçirmenin zamanıydı Tonya'da. İlerici devrimci öğretmen kadrosuna ben öncülük etmiştim. Tonya'ya ilk indiğimde buranın bir öncüye ihtiyacı olduğunu hemen anlamıştım. Tonya bir öncü arıyordu. Ben de bu öncülüğe soyunmuştum. Öğretmenlere öğretmenlik öğretmiş örnek olmuştum. Öğrencilerin ise sevgili öğretmeni halkın sevgili Muhittin Hoca'sı mertebesine ermiştim.

19 Mayıs bayramında Tonya'ya son kez bir bayram konuşması yapacaktım. Tam bağımsızlığa giden yolda 19 Mayıs 1919 Atamızın Samsun'a çıkışı ilk adımdı. Onun bu yolda nasıl yürüdüğünü ne zorluklarla Kurtuluş Savaşı'nı verdiğini emperyalizmin vu-

rucu gücü olmaya soyunana Helenizm'in çocuklarını nasıl döktüğünü anlatacak emperyalizmin hâlâ oyunlarının sürdüğünü vurgulayacaktım. Nitekim sayılı günler gelip çattı. 19 Mayıs bayramında tören yerine tüm Tonya oradaydı. Ben kürsüdeydim. Cumhuriyet devriminin ilk adımıdır diye başladım söze. Çıt çıkarmadan dinleyen halk ve öğrenciler uzun uzun alkışladılar konuşmamı.

Birçok Tonya ileri geleni ve öğretmen arkadaşların beni kutladılar. Hele bir devrimci dostum "Muhittin Hoca açığa alınmak seni bilemiş" dedi. Bu söz beni daha çok motive etmişti. 19 Mayıs'ın arkası Hazirandı. Haziranın ikinci haftası sanıyorum süt fabrikasının açılış töreni vardı. Bu törene Ankara'dan Trabzon'a tüm Doğu Karadeniz davetliydi. Bu törenin görkemli olması gerekiyordu. Tören yöneticisi olarak büyük olasılıkla beni seçeceklerdi. Bu nedenle hazırlığa başlamıştım.

Tonya Süt Fabrikasının Açılış Töreni

Bu tören Tonya halkının örgütlü gücünün ortaya konduğu ekonomik yapıtı olan Tonya Süt Fabrikası'nın açılış töreniydi. Sütten yapılacak ürünleri üretecekti. Tonya halkının yazgısı kısmen de olsa değişecekti. Bu fabrika Samsun'dan sonra Doğu Karadeniz'de kurulan ilk özel fabrika olma şerefini taşıyacaktı. Fabrikanın açılış töreni bir başka yönden de önem kazanmıştı. Tonya %70 oranı ile CHP'ye oy vermiş. Hükümette Tonya kökenli bir de Trabzon'un kıdemli milletvekili olan Ahmet Şener de vardı. Törene katılım hangi açıdan olursa olsun çok yüksek olacaktı. Tonya'da yer yerinden oynayacaktı. Tonya halkının gurur kaynağı olacak bu fabrika kooperatifçiliğin yükselmesine de iyi bir örnek olacaktı. Bu törene tüm Tonya halkı yediden yetmişe hazırlanı-

yordu. Açılışa eski kaymakam olan Fahir Işıksız'da çağırılmıştı. Tören hazırlığı toplantısı belediyede Cemil Fazlı Hacısalihoğlu'nun başkanlığında yapılmış toplantıya bende çağırılmıştım. Öyle ya Tonya'nın kooperatifleşmesinde Muhittin Hoca'nın öncülük işlevi unutulmazdı. Toplantıda alınacak önlemler en ince ayrıntısına kadar gözden geçirildi. Öneriler sunuldu. Önemli olanlar not edildi. Tören programını hazırlama görevi de bana verildi. Törene akşamdan katılacak konuklar ağırlanacak, tören günü tüm halka duyurulacaktı. Bu tören hem bir şenlik olacak hem de Tonya'nın kendine ve konuklarına bir ziyafeti olacaktı. Tören programını özenle hazırladım. Protokol sırasına göre konuşmacılar tespit edilmişti. Tonya halkına ve yönetim kadrolarına bildiri anlamı taşıyacak toplumsal bir sunumum olacaktı. Bu programla Tonya'ya veda edecek, son noktayı koyacaktım. Tonya'nın Muhittin Hoca'sının kolay kolay toplumsal mücadeleden koparılamayacağını kanıtlayacaktım. Törenin yapılacağı gece sabaha kadar büyük şenlikler olmuştu ve ben de sabaha kadar uyuyamamıştım. Büyük bir heyecan içerisinde töreni bekliyordum.

Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte uyanmıştık. Tören öğle sonu saat ikide başlayacaktı. Tonya çarşısı insanlarla dolmuştu. Arabaları çekecek yer bulunamıyordu. Tören saati gelmişti. Fabrikanın çevresi insan kaynıyordu. Tonya halkı özellikle kadınlar giysileriyle göz dolduruyorlardı. Coşku doruk noktasına ulaşmıştı. Tören anı gelmişti. Kürsüye çıktım yazılı program elimde. Yetkilileri isim isim sayıp hoşgeldiniz dedikten sonra ardından "Bu fabrika halkın örgütlü öncüleriyle birlikte örgütlü gücünün anıtıdır" dedim. Konuşmamı bitirdikten sonra sıra valiye gelmişti. Onu kürsüye çağırmadan halkın örgütlenmesinin önündeki engeller kalkınca halkımızın neler yapabileceğinin kanıtını görüyorsunuz sayın valim dedim. Bir de özgün bir şiir bölümü okudum Nazım Hikmet'ten. Kı-

saca devlet yetkilerini aşmış, halkın gözünde biraz daha devleşmiştim. Tören bitmiş son çarpıcı cümlelerimi söylediğimde yer yerinden oynuyordu. Şenlik yeniden başladı. Ben gururla halkı seyrediyordum. Tonya'dan ayrılınca gideceğim yöremde yapmam gerekenlerin hayalini kuruyordum. Biz Tonya'da hazır bir ortam bulmuştuk. Var olan potansiyeli harekete geçirmiştik. Tonya'da çıkarcı kesim güçlü değildi. Tonya'da yapılması gerekenler yapılmıştı. Tonya maceram burada noktalanmıştı. Tonya artık kendi öncülerini yetiştirmişti.

Tonya

Tonya benim üçüncü doğum yerim olmuştu. Birinci doğum yerim köyüm olmuştu. İlk kez Gökırmak Vadisi'ni seyrederken bu güzel doğanın ortasında insanlara bakarken neden bu denli yoksul olduklarını düşünmüştüm.

Öğretmen okulunu bitirip Sakarya Sivritepe köyüne ilkokul öğretmeni olarak atanınca dünyam değişmişti. Kitap, gazete okumaya koyulmuş ileride yapabileceklerimi düşünüyordum. Bir yandan da köy yönetimi 27 Mayıs devrimi nedeniyle bana verilince köyün deneyimli birikimli insanlarıyla yüz yüze gelmiş onların öğreticisi olmuştum. Orada tam altı yıl öğretmenlik yapmış evlenmiştim. Bu altı yılı boş geçirmemiştim. Yepyeni bir kimlik, kişilik kazanmıştım. İlkokul öğretmenliğinin dar kalıplarına sığmayacağını o ortam öğretmişti bana. Bu nedenle Sivritepe-Hendek Sakarya benim ikinci doğum yerim olmuştu. Oradan Eğitim Enstitüsü Türkiye Bölümü'ne geçmiş, iki yıllık öğretim görmüştüm. Okuldan çıktığımda artık Türkiye toplumunu tanıyan yeterli çözümleri üretebilen bir hale gelmiştim. Şimdi atanacağım yerde ise tutarlı bir halk önderi olacaktım. Ancak bu görev yerimin öz-

nel ve nesnel koşullarına bağlı idi. İşte üçüncü doğum yerim olarak Tonya'yı görmem bu nedenledir. Orada somut ve soyut koşullar halk önderi olmamı sağlamıştı. DOĞU AMME İDARESİ ENSTİTÜ'sünde eğitim ve öğretim yapma olanağı bulmuştum. Kooperatifçiliği ilk kez orada yapmış öğretmenler sendikası şubesini orada kurmuş orada Muhittin Hoca olma payesine erişmiştim. Tonya beni ben yapan son çevreydi. Ben ve çocuklarım Tonya'yı ölünceye kadar hiç unutamayacağız. Belki torunlarım bile benden sonra Tonya'yı dedelerinin öğretmenlik yaptığı yeri gururla hatırlayacaklardır.

Tonya'da ki potansiyel somut koşullar bizim öncülük yapmamıza elverişliydi. Biz aydın öncü kesim civcivin yumurtadan çıkması için kabuğunu kırmasına yardımcı olmuştuk. Ben biraz öndeydim. O nedenle internetten Tonya'ya girerseniz Muhittin Göksoy adını Tonya'ya hizmeti geçenler bölümünde görürsünüz. Tonya yirmi köyü ile Fol Deresi'nin iki yamacına serilmiş, koyu yeşilin egemen olduğu baharda renk cümbüşünün egemen olduğu sonbaharda görkemli doğası ile bir cennet bahçesidir. Fol Deresi yaz kış çağlar. Erikbeli yaylası binbir hekime bedeldir. Hacısalihoğulları, başkanlar, bektaşlar, Kalyoncular, daha niceleri bende iz bırakmışlardır. Hakları olanlardır. Ben Tonya halkına minnet borçluyum. Beni onlar halk öncüsü mertebesine layık gördüler. Burdan Tonyalılara selam olsun. Yaylaya çıkma geleneğini sürdürün unutmayın. Tonyalının imece yoluyla tarla bellemesi düğünleri horonu kemençesi, giysileriyle ve gelenekleriyle hiçbirini unutmak elde değil. Tonya'nın bu toplumsal özellikleriyle kaynaşan ben tam bir Tonyalı olup çıkmıştım. Öylesine sevmiştim ki Tonya ve halkını onlarla özleşmiş gibiydim. Bu nedenle kaynaştığım Tonya'dan ayrılmak zor idi benim için. Bir daha dünyaya gelsem Tonya'lı bir kıza âşık olurdum diyebilecek kadar bağlıy-

dım Tonya'ya. Ancak ne denli seversem seveyim ayrılık kaçınılmazdı. Benim önümde uzun ince, yürümem gereken bir yol vardı.

Ayrılış

Dilekçem Ankara'ya çoktan gitmişti. Okullar tatil olmuş, köyüme dönmüştüm. Kişi karşı cinse ergenlik çağına adımını attığı an ilgi duymaya başlar. O çağda insanın başı döner. Kafasında kavak yelleri eser. Gözleri dünyayı toz pembe görür. Ben de o devreyi 12–17 yaşlarım arasında geçirdim.

Ben ilkokul öğretmenliğim dönemimde yaşama, doğaya, insana sevdalanmıştım. Benim için gerçek buydu. Bu sevdayı yaşamak için her geçen gün daha bir şevk alıyordum hayattan. Bu nedenle Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü'nü ve TODİE'yi onun için bitirmiştim. Yaşamın en önemli öğesi insandı. Artık tek sevdam insanlar idi benim için.

Tonya'da verdiğim savaşım bir sevda masalı gibiydi. Aslında masal değil bu bir öyküdür. Gerçek bir yaşamın öyküsü ve bu öykünün üzerine korkmadan yürümüştüm. Canım ve bedenim Tonya'da kalabilirdi. Ama her ne olursa olsun ruhum ve bedenim Tonya'ya helal olsun.

Trabzon'dan Tonya'ya geliyorum. Bir yaşlı adamla birlikte oturuyoruz. Adam bana nereli olduğumu sordu. Ben düşünmeden Tonyalı olduğumu söyledim. Tonyalı olmadığımı iddia edince öğretmen olduğumu söyledim. Kaç yıldır orada olduğumu sorunca altı yıldır Tonya'da olduğumu söyledim kendisine. O da bana espriyle karşılık vererek "Uşağum hâlâ sağ misun" deyince espritüel anlamda bana bir şeyler anlatmak istediğini anlamıştım. Bu bile başlı başına Tonya'da yaşamın ne kadar zor olduğunu gösteren

bir örnekti. Tonya'da zoru başarmıştım. Öğretmenliğimin en verimli çağını Tonya'ya adamıştım. Bilincimin doruk noktasına orada çıkmıştım. TÖS'ün ikinci devrim şurasına o bilinçle katılarak Trabzon delegesi olmayı başarmıştım. Tonya'dan ayrılmak ne denli zor olsa da Tonya'nın artık bana ihtiyacı kalmamıştı. Tonya'da yetişen çok önemli insanlar kalmıştı orada. Ali Koç, Cemal Kalyoncu, Hasan Kalyoncu...

Yaz tatili bitmiş, eylül sınavlarına gelmiştim Tonya'ya. Kararnamemde Tonya'da bir okula gelmişti. Sınavlardan sonra ayrılacaktım. Ancak okul müdürüne rica ettim. Eşyalarımı yükler yüklemez kararnamemi alıp hemen gitmek istedim. Okul müdürü de bana "Hazırlığını yap, olur" deyince hemen bir araba ayarladım. Sonra eşyayı yükleyip aracı belediye binasının önüne çektik. Tonya çarşısında bulunan insanlar toplanmıştı çevremizde. Öğretmenler, öğrenciler sevgi ve saygı ile beni kuçaklıyorlardı. Sıra Cemil Fazlı Hacısalihoğlu'na gelmişti. O beni yürekten severdi. Bir espiri yapmadan bırakmazdı hiç. Boynuna sarıldım. Tokalaştık. Cemil Ağa espiriyi patlattı. "Çok şükür senden kurtuluyoruz. Artık geri dönmezsin ancak ektiğin tohumlar yeşerdi. Onların kökünü kazımak olanaksız." demez mi! Tüm toplum güldü bu müzipliğe. Şoförün acı acı öttürdüğü ayrılık sireniydi. Uzun süre seyrettim halkı, Tonya'yı, doğasını aynadan. Fol dere aşağı sallandı. Kamyon ve ben sonsuzluğa sallandı ve yol almış gidiyordu. Vakfıkebir'e inip kesip düzüne dönünce şoförün iyi yolculuklar hocam deyişiyle uyandım. Hoşcakal sevgili Tonya dedim içimden. Ver elini Kastamonu, Taşköprü, Gökçeağa buçağı ortaokul öğretmenliğine... O yörenin kısır toplumsal yapısının içinde hem eğitimcilik hem de toplumsal öncülük yapacaktım.

İKİNCİ BÖLÜM

KASTAMONU'DAN BİTLİS'E BİTLİS'TEN TOKAT'A İSTANBUL'DAN EMEKLİ

Tonyalı şoför eşyalarımı geçici olarak koyabileceğim bir bodrum katın önüne çekmitşi aracı. Eşyalar arabada kalacak değildi. Birkaç işçi çağırmıştık. Onlar boşaltıyor ben ise düşünüyordum. Nahiye Bucak denilen bu küçük beldede hangi toplumsal mücadelenin öncüsü olacaktım? Bir an karamsarlığa kapıldım. Tonyalı şoför duruma bakınca "Aaaa be hocam Tonya'da altından su mu çıktıydı?" deyince moralim biraz daha bozulmuştu. Ama ben yeni yolculukta kararlıydım. Tüm olumsuzluklara karşı yoluma devam edecektim. Hem ben eğitimciydim. İlk etapta öğrencilerin sevgi ve saygısını kazanmam gerekiyordu. Halk ise benim halkımdı. Beni tanıyordu. Benim peşimden gelirse gelirdi, gelmez ise ben onlara yararlı olacak girişimlerde bulunur, onları yanıma yöreme çekmeye çalışır, kazanabilirsem kazanırdım. Bu duygu ve düşüncelerin karmaşık labirentinde dolaşırken araba boşatılmıştı. Şoförü güzel bir doyurup yolculadım. Aynadan bana bakıyor ben de ona el sallıyordum. O belki uzun süre bana acıma duygusu içinde yol alıp gidecekti. Ben bu kısa uğurlama töreninden sonra dostlarımı buldum. Bunlar benim ilkokul öğretmeni arkadaşlarımdı. Çoğu o yörenin çocuklarıydı. Başta Cihat Hoca olmak üzere yaşça benden büyüklerdi. Onlarla ev konusunu görüştük. Bir ay

içerisinde bir ev bulup yerleşmem gerekiyordu. Okulların açılması yakındı. Sonunda inşaat halinde bir evin betonarme ikinci katını tuttuk.

Birkaç gün içinde eşimle birlikte gelip birkaç yardımcı da bulup evi temizledik. Başka bir gün de hafif eşyaları taşıdık. Ağır olanları bir arabanın arkasında getirdik. Birkaç günde ev ilçenin en güzel evi olmuştu. Eşim ev döşeme ve yerleştirmede çok başarılıydı. Evin içi pırıl pırıl olmuştu. Uzun yıllar tatlısıyla acısıyla hep bu evde kalıp bu evde yaşamıştık. O eve daha sonra Muhittin Hoca'nın köşkü dendi. İşte o kara beton ev altı ay geçmeden öyle bir ev olmuştu.

Kastamonu-Taşköprü-Gökaaç Ortaokulu'nda Göreve Başlamam

Gökağaç Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak atanmıştım. Göreve başlamam gerekiyordu. Ancak okulda ne müdür ne de müdür vekili kimse yoktu. İki hademe bir memur vardı. Aralarında memur olana "Ne yapacağız göreve başlamak için" diye sordum. O da bana "Vallaha hocam ben bilmem. Okul müdürü ve vekili ilkokul müdürü Cihan Hoca. Diğer öğretmenler de askerdeler. Eylül sonu gibi dönerler" dedi. Ben olayı kavrayamadım. Doğru Cihat Hoca'nın yanına gittim. Cihat Hoca sol kesimin sözcüsüydü. Taşköprü'de etkili bir kişiliği vardı. Kastamonu sol çevrede de adı geçiyordu. Durumu ona anlattım. Hocalar yakında gelir aceleye gerek yok sen işine bak gibilerinden bana oyalama taktiği uyguladığını sezinledim. Meğer bizim Cihat Hoca askerde ki öğretmenlerin gelmesini bekleyip vekâleti onlara vermeyi düşünüyormuş. Onlarla kurduğu dostluğa gölge düşsün istemiyormuş. Üstelik bunların Gökağaç'a geçmiş üç yıllık emekleri varmış. Oysa

ben halkıma kendimi adamıştım. Yenice'de ortakçılık sistemine karşı çıktığım için başıma gelmeyen kalmamıştı. Cihat Hoca tüm bunları biliyordu. Küçük hesaplarla beni oyalamasına beni ikinci plana itmeye çalışmasına anlam veremedim. Böyle bir anlayış göstereceğini aklım almadı. Ben ikinci plana itilmeye, üzerime gölge düşürülmesine izin veremezdim. Hemen ertesi gün Kastamonu'ya gittim. Kararnamemi de yanıma almıştım. Doğrudan milli eğitim müdürü ile görüşüp durumu anlattım. Bu arada projemi de sundum. Projemi olumlu karşılayan müdür zile bastı. Biri geldi. Ona hocanın Gökağaç Ortaokulu müdür vekilliği ile göreve başlama yazısını yazın diye emir verdi. Gökağaç Türkçe öğretmeni olarak göreve başlama yazısı ile birlikte okul müdür vekilliği yazısını da kâtibe verdim. Kâtip yüzüme aval aval bakıyordu. Beni epey uğraştıracak bir adama benziyordu. Okulda göreve başlayacağıma dair yazıyı yazdırdı. Durumu Milli Eğitime bildirdim. Artık resmen ve hukuken okulun öğretmeni ve müdür vekiliydim. Cihat Hoca'dan okul mühür ve başlığını almaya gittim. Biraz tereddütten sonra çekmeceden çıkarıp usulca verdi. Kendisine resmi yazıyı gösterince yapacağı bir şey kalmamıştı.

Cihat Hoca

Osmanlı'nın yıkılış döneminde cumhuriyetin kuruluşundan sonra Yenice'ye gelip yerleşmiş, bütün Gökağaç'a egemen olmuş, Taşköprü'de bile adını duyurmuş Hacıahmetoğulları zayıflayınca Gökağaç'ın her köyünde ağacıklar türemişti.

Okuduğum okul yatılı öğretmen okulu olmasına karşın babamın o ekonomik gücü olmasa okuyabileceğimi sanmıyorum. Cihat Hoca Kamil Ağa'nın oğludur. Dangalak köyünde epey toprak sahibi olmuşlardır. Hacıahmetoğullarından toprak satın alarak.

Cihat Ağabey benden epey büyüktür. O, köy enstitüsü mezunu, ben ise öğretmen okulu mezunuyum. O öğretmen iken ben ilkokuldayım. O Kastamonu'nun değişik yerlerinde görev yaptıktan sonra Gökağaç'a atanmış. Siyasal açıdan Halk Parti'li olduğu herkesçe bilinirdi. Hatta aşırı solcu, kızıl komünist, dinsiz gibi suçlamalarda bulunan da vardı. Bu suçlamalarda kendi suçu da yok değildi. Özel söyleşilerinde kahvelerde sözünü esirgemeden konuşur, dilinin önüne bir set çekmeyi düşünmezdi. Hatta alkol aldığı zamanlar dili daha da ağırlaşırdı. Ben Cihat Ağabey'i severdim. Biz onların peşinden yetişmiş, ortak dünya görüşünü paylaşan insanlardık. O Gökağaç'ta simgemiz gibiydi.

CHP'nin aslında 1960–70 arasında bizim savunduğumuz düşüncenin partisi olmaya çalışmış İŞÇİ PARTİSİ kurulmuş, o da sistemin savunucuları tarafından kapatılmıştı. Biz bir taraftan sosyalizmi savunuyor, bir taraftan da HALK PARTİSİ'ne gönül veriyorduk. O dönemde HALK PARTİSİ'nden başka seçenek yoktu. BU benim içinde diğer arkadaşlar için de geçerliydi. Gökağaç'a benim gelmemle sol ikiye bölünmüştü. Halk Partisi'ne dayanan siyasi bakımdan bir sol söylem, bir de HALK PARTİSİ dışında alternatif sosyalist bir eylem. Cihat Ağabey ile boş zamanlarımızda birlikte söyleşirdik. Onu dinlemek bir zevkti. O tam anlamıyla bir halk adamıydı. Halk kültürünü kendinde benimsemiş bir insandı. Ben aramızda olan görüş ayrılığını yüzüne karşı dile getirmezdim. Kendisi kemik erimesi hastalığına yakalanmıştı. Bu hastalık onu bizim aramızdan erkenden alıp götürecekti. Bu yüzden hiçbir zaman kendi görüşlerimi yüzüne karşı ortaya koymazdım. Ben onu hep bir ağabey olarak gördüm. Gökağaç ortaokuluna benim Türkçe öğretmeni olarak atanmamla eski Gökçeağaç'ın yerine yeni bir Gökçeağaç doğmak zorundaydı. Cihat Hoca dönemi kapanmış, Muhittin Hoca dönemi açılmıştı.

Yeni Görevime Başlamam

Okul müdür vekili olarak göreve başladıktan sonra kâtiplerle bir toplantı yaptım. Onlara burayı neden istediğimi burayla ilgili projelerimi ayrıntılarıyla birlikte anlattım. İlgiyle dinlediler. Ancak içlerinden neler geçirdiklerini bilmiyordum. Dinliyorlar mıydı yoksa dinliyor görünüyorlar mıydı? Onu anlamak olanağı yoktu. Anadolu insanının içini yüzünden okuma olanağı pek yoktu. O kolay renk vermezdi. Dışarıdan bana gelenler aldığım duyumlar hiçte olumlu değildi.

Okul imece yoluyla yapılmış çok büyük taştan temel üzerine oturtulmuştu. Ancak bir bölümü yapılmış, çatısı çökmeye yüz tutmuştu. Diğer bölümde temel taşları düşer gibi duruyordu. Bu okul devlet tarafından yapılmadıkça adam olacağa benzemiyordu. Ancak bu zaman işiydi. Okulda temizlik işlerini öncelikle yaptırdım. Kayıt işlemlerini de başlattım. O arada askerde ki öğretmenlerde geldiler. Kaynaşmakta zorluk çekmedik. Benim damdan düşer gibi okul müdür vekilliğine gelmemi yadırgamışlardı. O da bizim Cihat Ağabey'in etkisi ile olmuştu. Aradan zaman geçtikçe bu yadırgama ortadan kalkacaktı. Yapacak pek bir şey yoktu. Ali Bey müdür yardımcısı olarak görevine dönünce okulun kadrosu tamamlanmıştı.

Okulun Açılışı

Okulun açılışını bayrak merasimi yerinde yaptık. Bayrak merasiminden sonra kısa bir açılış konuşması yaptım. Okulun durumuna değindim. Eğitimin önemini vurguladım. Öğrenmenin beşikten mezara değin sürdüğünü söyledim. Çevrenin yoksulluğu nedeniyle geri kalmışlığına değindim. Gelişmek için eğitimin tek

çıkar yol olduğunu vurguladım. Çocuklar ilgiyle dinliyorlardı. İçlerinde beni hayli tanıyan vardı. Ancak bu da nerden çıktı gibilerinden düşünüyorlardı. Ben hem konuşmuş hem de karşımda ki öğrencilerimi incelemiştim. Yoksulluk öğrencilerin kıyafetlerinden kendini belli ediyordu. Birkaç memur çocuğu hariç öğrenciden çok bostan korkuluklarına benziyorlardı. Giysilerinin içlerinde yok gibiydiler. Soluk benizlerinden, parlayan gözlerini görmesem hepsi birer tarla işçisi diye düşünürdüm. Bu manzara Türkiye Cumhuriyeti, Anadolu gerçeği. Bizi bu manzarayla karşı karşıya bırakanlar utansınlar diye geçiriyordum içimden. Ben de bu çocuklardan biriydim zamanında. Soluk benizli, sıtmalı, uyuz geçirmiş, ölümden zor kurtarılmış bir çocuktum. Şimdi ise onların karşısında yetişmiş bir eğitimci olarak çıkmıştım. Görevim onları eğitmek, onları geleceğe hazırlamaktı. Bu ağır koşulları yolları yenmenin tek yolu eğitimdi. Bilinç eğitimle kazanılırdı. Ben bu duygu ve düşüncelerle Taşköprü –Gökçeağaç Ortaokulu'nda göreve başladım. Okulun açılışını yaptım. Öğrencileri sınıflara aldım. Benim kararlılığımı meslektaşlarıma, velilere hissettirdim.

Okulun açılışından birkaç gün sonra okulda öğretmenler ve görevlilerle bir toplantı yapıp okul aile birliği kurmaya karar verdik. Okulun eksikliklerini saptadık. Okul aile birliğinin yardımıyla ve kendi çabalarımızla okulu bir eğitim yuvası haline getirmeyi başardık. Bu yuvadan daha ileri eğitim yuvalarına öğrencimizi göndermeyi tek amaç olarak belirledik. Hademesinden müdürüne değin herkes üstüne düşen görevi yerine getirecekti. Okul müdür vekili olarak ben de okulun devlet tarafından yeniden yapılma çalışmalarına başlayacaktım. Bizim insanımız göz akıllı idi. Gördüğüne inanıyordu. Görmeden hiçbir şeye inanmıyorlardı. Özellikle okulun devlet tarafından yapılması onlara bir hayalden öte değildi.

Okulda öğrencilerin boş olan derslerini ilkokul öğretmenleriyle doldurmuştuk. Okulda öğretmen sorunu yok gibiydi. Kısaca okulda yepyeni bir kadroyla yepyeni bir eğitim öğretim anlayışıyla görevimize başladık.

Cumhuriyet Bayramı

Çarşamba günleri pazar kuruluyordu. Ben bayramın Çarşambaya gelmesini istiyordum. Rastlamış olacak ki Cumhuriyet Bayramı çarşambaya geliyordu. Cumhuriyetin anlam ve önemini anlatan konuşmayı ben yapacaktım. Bu konuşma ile kendimi hem ortaya koyacaktım hem de beni karalamak isteyenlere dersini verecektim. Muhittin Hoca'nın kim olduğunu gösterecektim. Tutucu ve gerici çevrelere içimde birikmiş kini kusacaktım. Başkanlık emrinde kaldığım süre içinde adeta ebemi bellemişler, yapmadıklarını bırakmamışlardı. Hâyâ benim Gökçeağaç Ortaokulu'na atandığıma inanmayanlar vardı. Hele okulun müdürü olacağıma akılları bir türlü yatmıyordu. 1974 Cumhuriyet Bayramı bu nedenle önemliydi benim için. Muhittin Hoca'nın Atatürkçülüğünü, cumhuriyetçiliğini gösterecektim. Benim için ulusal bayramlar halka bilinç taşıma işiydi. Cumhuriyet'e rağmen Türkiye'nin Kastamonu'nun ve diğer illerimizin çok geri kaldığını görüyordum. Yaşadığımız yoksulluğun hesabını soracaktım. Halk kuzu kuzu dinleyecek, ders çıkaran çıkaracaktı. Dediğimi yaptım. Cumhuriyet Bayramı'na elimden geldiğince iyi hazırlandım ve Cumhuriyet'in anlam ve önemini içeren konuşmamı yaptım. Halk coşkuyla alkışladı. Törende bulunanlar beni kutladılar. Öğrencilerimin sevinci gözlerinden okunuyordu. Öğretmen arkadaşlarım cesaretli konuşmalarıma hayran kalmışlardı. Artık Hanönü'nde Muhittin Hoca vardı. Halkına sürekli bilinç taşıyacak, halkını ekonomik

sosyal yönden ileri adım attıracaktı. Öyle abuk sabuk solculuk yoktu. Adam gibi solculuk, halkın yararına bir sol çizgide Muhittin Hoca'ya yakışır bir devrimci anlayış sergileyecekti.

Okul Yapma Girişimi

Trabzon Tonya'ya ortaokul Türkçe öğretmeni olarak atandığımdan beri kendi çevremde adımı duyurmaya başlamıştım. Kendi çevrem, özellikle kendi köyüm gerici değilse bile tutucu hale getirilmiş, sağ siyasetin oy deposu olmuştu. O nedenle beni sürekli karalamaya çalışan küçük Zübük ve onun Gökçeağaç'ta ki çevresi adımı kızıl komüniste çıkarmıştı. Sendikacılık, kooperatifçilik gibi emeğin sömürülmesine karşı gelenlerin öncüsü olmuştum. Türkiye'de toprak reformunun yapılmasını istiyordum. "Kardeşim ne komünisti ne anarşisti bunlar sizi kandırıyorlar. Biz haksızlığa karşı çıkmak adına solcu denen toplumcu, halkçı insanlarız" diyordu. Yapılacak tek şey somut olarak ortaya konacak gereksinimleri halka kanıtlamaktı. Bu konuda açıkta kaldığım süre içerisinde Hanönü'nün alt kısmında Bağdere Köprüsü'nün üstüne bent yapılması için dokuz köyün muhtarına mühür bastırmış, bent ve su kanallarının yapılarak halkın ilkel sulama sisteminden kurtulması için başvurmuştum. O nedenle de Muhittin Hoca'yı öğretmenlikten atmışlar, müteahhitliğe başlamış diye alay etmişlerdi. Gökçeağaç'ta oyların çoğunluğu Halk Partisi'ne çıkmasına karşın tutucuların etkisi ağır basıyordu. Sol kesimin halkı örgütleyen veya örgütlemeye, eğitmeye çalışan birkaç Köy Enstitü'lü öğretmeninden başka kimsesi yoktu. CHP'nin akıllı uslu solculuğu savunan, solun ne olduğunu anlatan sivil bir önderi yoktu. Gökçeağaç'ta bir Mehmet Özcan vardı. Mehmet Özcan kooperatifçiliği savunuyordu. Onun kurduğu kooperatifte gelişen toplumu ku-

caklama olanağı yok gibiydi. Hakkında bir sürü olumsuz propaganda yapılıyordu. Köy Enstitüsü mezunu emekli Mehmet Hoca'yı destek olmaya çağırıyordum ama Tonya'da tutan kooperatifçilik mayası Gökçeağaç'ta zor tutacağa benziyordu. Nedeni ise sivil bir önder çıkmayışıydı. Sağ kesimin desteğini alma olanağı yoktu. Onların öncüsü bir tek Zübük'tü. O da halkın uyanmasını istemiyor sadece oy deposu olarak kullanıyordu. Gökçeağaç'ta özellikle dağ köylerinde Mehmet Özcan'ın yardımıyla kurulan ondan fazla orman köy kooperatifi vardı. Ama ova köylerinde örgütlenme olmadan ova köylerinin katılmadığı bir kooperatifleşme başarıya ulaşamazdı. Konya'da bir taban vardı. Onun örgütlenmesine karar vermiş sağ ve soldan sivil resmi öncülerin birlikteliği söz konusuydu. Hanönü'nde ise orada ki gibi somut bir yapılanma oluşmamıştı. Özellikle sivil kesimden önder hiç yoktu. Bir veya birkaç öğretmenin öncülüğü yetmiyordu. Olumsuz propaganda ile onların etkisi sıfırlanıyor, halk desteğinden onları yoksun bırakıyordu. O nedenle ben yoluma kendi özgü yöntemimle, kendi yapabileceğim somut eylemlerde bulunmaya karar vermiştim. Bence en önemli adımım okulu devlete yeniden yaptırmaktı. Yapılacak ilk iş okulun keşif raporunun Kastamonu Bayındırlık Müdürlüğü'nce hazırlanmasıydı. Okulda eğitim ve öğretime hızla başlayıp işlerini yoluna koyunca ilk iş Taşköprü Kaymakamlığı'ndan Kastamonu Milli Eğitim Müdürlüğü'nden geçirdiğim resmi yazıyı bayındırlık müdürlüğüne ulaştırmak oldu. Orada okulun planını yıllar önce çizen Ali Turgut'u buldum. Mühendis Ali Turgut tam bir halk çocuğuydu. Ona kendimi ve özgeçmişimi anlattım. Sonuçta bu okulu yapacağım diye direttim. O "Sen karışma ben elimden geleni yaparım, seni burada bekletmem, sende para çıkarma işini yaparsın" deyince içim rahatladı.

Mart ayı itibari ile ödenek çıkarsa okulun yapılması sağlanabilirdi. Çünkü okulu müteahhit yapacaktı ihale yöntemiyle. Bu izin

ince bir yoldu. Bir süre gelip gitme ile evrakları Ankara'ya ulaştırmayı başardım. Ancak bürokratlardan özellikle planlama dairesinden adam bulup yardım alamayınca bu işe ödenek çıkması hayaldi. Orası Ankara idi. Kim kime, dum duma. Atını alan Üsküdar'a geçebiliyordu.

Ankara'da TODAİ'de okurken sınıf arkadaşlığı yaptığım Necdet Tosun'a gittim. Görüşmek zor olmadı ancak güzel bir kahveden sonra bir şeyler yaparız deyip beni sepetledi. Fazla yapabileceğim bir şey kalmamıştı. Bu sene olmazsa gelecek sene vardı. Canınız sağolsun diyor çıkıp gidiyordum. Ama eninde sonunda olacaktı. Oldurtacaktım. Birden olmazdı. Boyacı küpü değildi.

İkinci Kez Ankara

Okula ödenekten ses çıkmamıştı. 1974–75 öğretim yılı ikinci yarısı bitmek üzereydi. Gökçeağaç Vadisi'ne erken bahar düşerdi. Bahar tüm güzelliğiyle gelmişti. Gökırmak Vadisi Taşköprü'den sonra Hanönü'ne değin bir kanyon gibidir. Bizim köyün egemen olduğu bu vadi iç Karadeniz'in en güzel vadilerinden biridir bence. Vadiye düşen bahar beni mutlu ediyordu. Bu güzelliğin içerisinde insanların mutlu olmasını istiyordum. Bu da insanları aydınlanmasıyla doğru orantılıydı. 23 Nisan derken 19 Mayıs Bayramına doğru yaklaşmıştık. Okulun bu yıl teftiş yılıymış. Neredeyse müfettişler gelir diyordu arkadaşlar. Nitekim 19 Mayıs bayramının arkasından çok geçmedi, müfettişler okula geldi. Ben ve arkadaşlarım okul denen bu yıkıntıya benzer yerde teftiş verecektik. Devlet yaptıramadığı okulun nesini teftiş ediyordu ki? Okulu gezdiler. Okulu gezen iki müfettiş birbirilerini tanımıyorlardı. Birinci gün akşam oluyordu. Müfettişlerden uzun boylu olan temiz lokanta olup olmadığını sordu. Hanönü'nde tek bir lokanta vardı. Anlaşılan lüks bir lo-

kanta arıyorlardı. Müfettişler idareciler için hazırlanan yemeklerden yemeyi reddetmişlerdi. Şöyle söyledim onlara: "Mademki siz dokunmayacak yemek istiyorsunuz bir yatılı okul yemeği hazırlattım size. Onu yer yinede görevinizi yaparsınız". Hem bana madalya falan takmanızı beklemiyorum. Biz gördüğünüz bu okul denen harpten çıkmış bir yerde görev yapmaya çalışan toplumun özverili öğretmenleriyiz. Devletin verdiği maaşın karşılığını ödemeye çalışıyoruz. Kutsal olan mesleğimizi elimizden geldiğince icra etmeye çalışıyoruz. Bizim müfettişimiz siz değil kendi vicdanımızdır diyince müfettişler birbirilerine baktılar. Sanıyorum böyle bir ders hiçbir yerde almamışlardır. En sonunda benim evime davet edip eşimin çorba kurufasülye pilav ve ayrandan oluşan yemeğini yemeye razı oldular. Akşama teftişi bitirip Kastamonu'ya döndüler. İlk kez idareci olarak iyi bir teftiş vermiştim. Sanıyorum ben ve öğretmen arkadaşlarım için olumlu rapor vereceklerdi. Bu izlenimim doğru çıktı

Okul tatil olmuş, Haziran sonu yaklaşmıştı. Öğretmenler maaşlarını alacak, yaz tatili başlayacaktı. Ben Haziran sonuna doğru Ankara'nın yolunu tutmuştum. Ağabeyim Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'nda evrak memuru idi. Ankara'ya yabancı değildim. Ankara'ya indiğimin ertesi günü Bakanlığa gittim. İlk uğradığım kişi genel müdür Ahmet Erdoğan'dı. Toplantıda olduğu için sekreterinin odasında beklemiştim. O sırada beni teftişe gelen müfettişlerden uzun boylu olanını birden karşımda buldum. "Ne bekliyorsun müdürüm" dedi. Bende "Ahmet Erdoğan ile görüşeceğim" dedim. Kendisi sınıf arkadaşım olur deyince elimden tuttuğu gibi Ahmet Erdoğan'ın odasına koydu beni. Erdoğan ayağa kalkıp karşıladı bizi. Erdoğan'ın karşısına oturduk müfettişle. Müfettiş Ahmet Erdoğan'a takıldı. "Ahmet Bey insan böyle bir sınıf arkadaşını bekletir mi " diye. Ziyaret nedenini anlattım. Kendisinin bir şey yapama-

yacağını söyledi. Beni planlama dairesi başkanına yönlendirdi. Kahveleri içtikten sonra ben izin istedim. Milli Eğitim Bakanlığı'nda şube müdürlüğü yapan Haşim Nehir Hoca'ya gittim. Sorunumu anlattım. Ahmet Erdoğan'ın kartını gösterim. Planlama dairesi başkanı ile beni görüştürmesini istedim. O hemen önüme düşüp beni kendisine götürdü. Kahveler içildikten sonra kartı verdim. Bu okul ya yapılacak, ya yapılacak dedim. Bu okul yapılmazsa o yörede görev yapmayacağımı, terk edip gideceğimi belirttim. Daire başkanı beni dikkatlice dinledi. Size yapabilecek tek şeyim var. Bakanlıkta harcanmayıp geri dönen paraları birleştirip Kastamonu Taşköprü Gökçeağaç Ortaokulu'nun yapımında kullanacağız dedi. Böyle bir yöntemde ilk kez sizin için uygulayacağım dedi. Ben sevincimden uçacaktım neredeyse. Yaz ortasında ödenek çıkar deyince hemen Gökçeağaç'a döndüm. Durumu öğretmen arkadaşlara anlattım. Görevlilere de müjdeledim ancak kimse inanmıyordu.

Okula Ödeneğin Çıkışı İkinci Bölümün Kaba İnşaatının Yapımı

1975–76 öğretim yılına giriyorduk. Okul için ödenek gelmişti. Ben sevinçliydim. Ödeneğin harcanabilmesi müteahhit bulmaya bağlıydı. Biz ihale dosyasını hazırlamıştık. Ancak müteahhit bulunamıyordu. Kaymakam Mustafa Bey'e bu ödeneğin öyküsünü en ince ayrıntısına değin anlatmıştım. Kaymakam olayın bilincindeydi. Bana "Sen merak etme, ben bir araştırma yapayım, dosya benim çekmecemde dursun"dedi. Çok geçmedi Kaymakam beni Taşköprü'ye çağırdı. Müteahhitlik yapmış Konyalı lakaplı birisini bulmuştu. Adamla tanıştık. Ona da ödeneğin nasıl zorlukla alındığını anlattım. Kaymakam Bey kendisine bu zorla alınan

ödeneğin hikâyesini anlatmış. Bende müteahhitliği bırakmama rağmen hatır için bu işi alıp yapacağım deyince sevincimden ne yapacağımı şaşırdım. İnanamıyordum. Sevinçle döndüm Gökçeağaç'a.

Çok geçmeden çimento, demir geldi okulun önünde. Kum çekildi, ustalar çalışmaya başladı. Bir haftada temel kalıbı çakılıp demir döşenmeye başlayınca içimden bu iş oldu diyordum. Komünist Muhittin Hoca'nın kim olduğunu kanıtlayacak soğuk damgamı Gökçeağaç'a vuracaktım. Öğretmen arkadaşlarım, okul görevlileri, öğrenciler sevinç içindeydi. Halk olanları merakla izliyordu. Tutucu kesim ise hayret ya parayı nasıl buldu diye şaşkınlığını dile getiriyordu. Bir kısmı da devlet göndermiş yapıyor deyip geçiyordu.

Kış gelip çatmadan okulun kaba inşaatı bitmişti. Gökçeağaç Orta Okulu'nda ikinci ders yılına girmiştim. Ancak annem hastalanmıştı. Artık iyi değildi. Pazar günleri onu görmek için köye gidip geliyordum. Bu arada ikinci keşif raporu için sık sık Kastamonu'ya gidip geliyordum

Annemin Ölümü

Annem komşu Sarıalan köyündendi. Emine'den doğma, Hüseyin'den olma, Hıracaoğulları'ndandı anne tarafı. Baba tarafına Berberoğulları deniyormuş. Kemik vereminden topal kalan babamı evlendirebilmek için Satı Halamı Arif Çavuş dayıma vermişler. Annemi de babama eş almışlardı. Kısaca değiş tokuş yapılmıştı. Büyük annemde Sarıoğlan köyünden, Karaköleoğulları'ndandı. Babam bir bacağı hiç bükülmeyen, topal, yarım bir adamdı. Onu adam edecek bir eş gerektiği için oğluna bir Sarıalan kızı seçmişti. Sarıalan kızları bizim köylerin kızlarına göre da-

ha cabbar, daha ırgattı. Bizim köyün kızları daha ağır başlıydı. Yenice'de bir Cennet Kadın vardı. Herkes ondan çekinirdi. Uzun boylu topal elinde değnek gezen bir kadın olarak kaldı hayalimde. Biz çocuklar çok korkardık ondan.

Annem çok başarılı bir kadındı Çalışkanlıkta, cazgırlıkta, yırtıcılıkta, boynuzun kulağı geçtiği gibi kaynanasını geçmiş, kısa süre içerisinde evin yönetimini ele almıştı. Büyükanneme de peş peşe doğurduğu çocukların beşiğini sallamak, tavuk, kaz, hindi yavrularına bakmak kalmıştı. Ben annemle kaynanası Cennet Kadın arasındaki uyumu hala düşünüyorum. Onlar gelin kaynana değildi. Sanki iki sevgiliydi. Büyükannemin Gülsüm değişini hiç unutmam. Kısacası annem kaynanasından hiç de geri kalmayan biriydi. Babam sakat olduğu için yükün ağırlığı annemin boynuna binmiş, babam annemden yana kayış atmıştı. Annem hem kadınlık hem de erkekliğin yarısını üstüne almıştı. Bu arada altı çocuk doğurmuş. Hastalandığı günlerde kendisini ziyarete gitmiştim. Değirmenli bahçede annemin yanında kalan ağabeyimi bahçede erik fidanı dikerken gördüm. Anne ne yapıyorsun diye sorduğumda "size ağaç dikiyorum. Ben görmem bunun büyüyüp meyve verdiğini ama siz görürsünüz" demişti. O öylesine yaşama bağlı bir kadındı. Kendine özgü eğri ve doğrularıyla bir Çarşamba günü vefat etti. Yıl 1974 idi. O güzel mi güzel Anadolu'nun ırazca kadınlarından biri daha göçmüştü. Anadolu kadını Osmanlı döneminde ikinci sınıf insan konumuna indirgenmiş, cumhuriyet onu bu konumdan kurtarmıştı. Hele Atatürk'ten sonra sinmiş, tutucu, gerici güçler uyanmıştı. Ancak feodalizm Türkiye'de yıkılmamıştı. Feodal kültürün baskısından özellikle kadınlar kurtulamamıştı. Onların uyanması demek sistemin yıkılması demekti. Sistemin yıkılması egemen güçlerin ortadan kalkmasıydı. Egemen güçler gerici, tutucu güçlerle işbirliği içerisinde Atatürk'e bile direnmişti. Atatürk ölün-

ce aydınlanma sürecinin hızı kesilmişti. Cumhuriyeti yıkıp başka bir cumhuriyet haline getirmeye çalışmışlardı. Annem cumhuriyet kadınıydı. 12 yaşında Kastamonu'ya çarıkla Kurtuluş Savaşı'na erzak götürmüş, kağnı ile yalın ayak geri dönmüştü. O nedenle bu günlere nasıl gelindiğinin bilincindeydi.

Sen nur gölünde yat anacığım ben yanına gelinceye değin.

Devrimciysen Devrimciliğini Bil

Gökçeağaç'ta ikinci ders yılına girmiştik. Annemin ölümü ikinci ince inşaat raporunun hazırlatma çalışmaları derken birinci dönem bitmiş, 1975-76 ders yılının ikinci yarıyılı başlamıştı. Okulda dersler yoğundu. Çocukların ortaokuldan sonra ne denli başarılı olurlarsa olsunlar ekonomik yönden başka bir okulda okuma şansları yoktu. Bu çocuklar yatılı okul sınavlarını kazanmalıydılar. Öğretmen arkadaşlarım bunun bilincindeydiler. Özellikle son sınıflara özel bir program uyguluyor, onları küfeye altın doldurur gibi bilgiyle doldurmaya çalışıyorduk.

Bahar geçmiş yaz gelmiş, ikinci yarıyılda bitmişti. Okul tatil olmuştu. Cihat Ağabey tekke dervişi gibiydi. Özellikle öğretmen kesiminin piriydi. Ankara'dan Muhittin Sakallı, İstanbul'dan Necip Ünal gelmişler Cihat Hoca'yı bulup onu da almışlardı. Rastlantı bu ya yolun kenarında biriyle söyleşirken bir korna sesiyle irkildim. Baktım üç kafadar bana gel diye işaret ediyorlar. Ben arabanın varınca atla dediler. Benimle birlikte kare kurulmuştu. Doğru Taşköprü'ye dediler. Taşköprü'ye çıktık hep birlikte. Taşköprü'de yapılan kebabın tadını başka yerlerde bulma olasılığı yoktu. Kuzu eti kemiğinden ayrılıp dökülür tabağınıza. Kebabı aldıktan sonra rakı içmek için diğer malzemeler alındı. En son iki büyük rakı kondu arabaya. Bardak almayı da unutmadık.

Ben de dâhil dördümüzde İsmet İnönü, Menderes döneminde yetişmiş kuşaktandık. 27 Mayıs İhtilali'ni yaşamıştık. 12 Mart Darbesi'ni ufak tefek sıyrıklarla atlatmıştık. İçlerinde en küçük bendim. Bende otuz beşimi aşmıştım. Kısacası çocuk sayılmazdık. Oturduğumuz kalktığımız yeri bilmek, doğru düşünmek, düşündüklerimizi akıl süzgecinden geçirmek, konuşurken ağzımızdan çıkan sözleri boğazımızın kırk boğumundan geçirmek zorundaydık. Kadehler inip inip kalkıyordu. İki büyük rakı tükenmişti. Üçüncüsü zuladaymış meğer. Benim engellemeye çalışmama rağmen o da açıldı. Cihat Hocamız çakır keyif olmuştu. Artık iyice hastaydı. Rakı da dokunmuştu. Ama rakısız Cihat Hoca'nın da yaşama olanağı yoktu. Alkolik olmamasına rağmen rakıyı o denli severdik ki rakı içmeyeni adam saymazdık neredeyse. Rakıya özel bir tutkunluğu vardı. Hastasın hocam içmesek derdim. "Hele yeğenim acı patlıcanı kırağı yakmaz" derdi. "Atın ölümü arpadan olsun" deyip kahkahayı patlattı. Necip Ağabey onun okul arkadaşıydı. Onun ayrılmaz bir parçası gibiydi. Ona biraz fazlaca hayrandı. "Bana dokunma yeğenim" deyince ben sustum.

Hoca birkaç kadeh daha alınca başladı devrimcilik, solculuk konferansı vermeye. O konuştu, biz dinledik. Kendisine saygıda kusurumuz olamazdı. O bizim Cihat Hoca'mızdı. Topluma malolmuştu. Esprili söyleşileriyle herkesi kendine hayran bırakırdı. Onu sevmeyenler bile kendisine saygıda kusur etmezlerdi.

Ancak güneş ikindiyi dönmüş akşama doğru yol alıyordu. Zamanı durdurmanın bir yöntemi yoktu henüz. Kalkmamız gerekiyordu. Gökçeağaç'ta kahve içecek, çakır keyif kafayla söyleşi yapacak kahkahalar atacaktık."Kalkalım" deyince Cihat Hoca "Hele yeğenim ağır ol" dedi. Ben bu lafının arkasında bir hikmet olduğunu düşündüm. Sonunda Hoca "Bak yeğenim" diye bana döndü, gözlerime baktı. Gözleri buğuluydu. Ter yüzünde boncuk

boncukta. Duygulanmıştı. O duygusallıkla "Seni seviyorum. Sen çalışkan, cesaretli bir meslektaşımsın. Hemde Yenice'den Topalağa'nın oğlusun. Seni devrimci kardeşimiz olarak bağrımıza bastık. Bundan sonra bu bayrağı sen taşıyacaksın. Devrimciysen devrimciliğini bilelim" diyerek sözlerini tamamladı. Aklınca beni uyarıyordu. O güne değin kendisine en ufak bir karşı sözde bulunmamıştım. Orada dört kafadar vardık. Yabancık yoktu. Tası gediğine koymak gerekiyordu. Ben içkiyi ölçülü almıştım. Ağır ağır "Bak hocam sen benim hocam, ağabeyimsin. Sana saygım sonsuz. Ancak benim devrimcilik anlayışım tepeden inme değil halk tabanına dayalı dipten gelme bir devrimcilik anlayışı. Halkın desteğini alamayan hiç kimse toplumda yaptıklarının yankısını bulamaz. Yaşam hakkı olmaz. İhtilalcilikle devrimcilik farklı şeylerdir. Devrim toplum gerçekçiliğine dayanan bir harekettir. Veya önceden uygulanmış bir sistemin yeniden hayata geçirilmesidir" dedim. Kendimce devrimcilik anlayışımı ortaya koymuştum."Hem boynuz kulağı geçmeli saygılı hocam" diye de ekledim."Ben sonuna kadar devrimciyim, bundan kuşkunuz olmasın" deyince sustu ve kalktık.

Köykop Kastamonu Şubesi'nin Kuruluşu

Türkiye'de genel olarak egemen sınıf halkın örgütlenmesinin önünü kesiyordu. Kendilerine göre bundan daha doğal bir şey olamazdı. İşçi, köylü, esnaf, zanaatkâr için örgütlenmenin sözcüklerinden biri "Uyandırma kerizi, uyanırsa yer bizi" diyorlardı. Örgütlenmenin anlamı uyanmak, uyandırmakla eş değerdi.

Özellikle Kastamonu örgütlenme yönünden çok çok geride kalmıştı. Dağ köylerinde bir kooperatifçilik hareketi söz konusuydu. Fakat bu göstermelik olmaktan ileri gidememişti maalesef. İçi

boşaltılmış bir kooperatifçilik anlayışından başka bir şey değildi.

Yaz tatili nedeniyle Taşköprü'ye gidiyordum. Cuma günleri orada açıkta kaldığım süre zarfında edindiğim dostlarımla görüşüyordum. Bu dostlarım CHP'liydi. Bunlardan biri eski İŞÇİ PARTİSİ İlçe Başkanı olan İzzet Gültekin idi. Kendisiyle dostluğumuz en ileri düzeyde kurulmuştu. Perşembe günleri ise Germeç'e geçiyordum. Orada Hasan Yılmaz vardı. Hasan CHP İl Encümen üyesi, gerçekten yılmaz biriydi. Onunla da söyleşiyorduk. Kendisi Görmeç'te bir kalkınma kooperatifi başkanlığı yapıyordu. Bu arada Ankara'da kurulan CHP destekli Köykop'un Kastamonu Şubesi'nin açılması konu edilmişti. Ben kuralım önerisini ortaya attım. Önerime sıcak bakıldı. CHP encümen üyesi Hasan Yılmaz'ında desteği gerekliydi. Onunla da görüşmüştüm. Önerime sıcak bakıyordu. İzzet Gültekin'in önderliğinde Köykop kurulabilirdi. Yalnız Gökçeağaç'ta kurulmuş olan orman köyü kooperatiflerinin desteği gerekiyordu. Bu desteği emekli öğretmen Mehmet Özcan sağlayabilirdi.

Mehmet Özcan Köy Enstitüsü mezunu, toplumcu bir insandı. Ayakları yere sağlam basıyordu. Gökçeağaç Kalkınma Derneği başkanlığı yapıyordu. Orman köylerine kooperatif kurma çalışmalarında aktif roller almıştı. Gökçeağaç'ta benim düşünce yapımla yapısı örtüşen, önde gelen, tüm Gökçeağaç'ın tanıdığı bir ağabeyimizdi. Teorik yönden çok yüksek bir bilince sahip değilse de eylemde emeği en çok geçen insandı. Öncelikle her örgütlenme hareketinin içinde yer almıştı. O nedenle kendisine ileri derecede saygı duyuyordum. Cihat Ağabey gibi aklı bir karış havada değildi.

Görmeç ve Taşköprü görüşmelerimi Mehmet Özcan'a aktardım. O beni can kulağı ile dinledi. Benim tanıyıp konuştuğum kişileri o da tanıyordu. Bir toplantı yapalım dedi. Daha öncede beni Kayaba-

şı Köyü'ne orman kooperatifi genel kurul toplantısına götürmüş Gökçeağaç'ta halkın örgütlenmesi adına ilk adımı atmıştım. Bu arada Gökçeağaç Kalkınma Kooperatifi üyesi de yapmıştı beni. Gökçeağaç ve Taşköprü Kastamonu Kooperatifleşme çalışmalarına Mehmet Özcan'la adım attım diyebilirim. Ancak ben öğretmen olduğum için üye olarak katılabiliyor, toplantılarda yaptığım konuşmalarla Mehmet Özcan'a destek oluyordum.

Gökçeağaç'ta örgütlenmenin, kooperatifleşmenin öncüsü Mehmet Özcan idi. Kendisi diğer köy enstitü mezunu arkadaşlarıyla kooperatifleşme çalışmalarına çok önceden başlamış, bir hayli de yol almıştı. Başarısızlığımın nedeni halkın ekonomik gücünün zayıf oluşu, geleceğini Gökçeağaç'ta görmeyişi idi. Kısaca Gökçeağaç hem arazi yapılarıyla, hemde ekonomik durumuyla nüfus erozyonuna tabiydi. Bu erozyon burada ki örgütlenmenin en büyük düşmanıydı. Ama biz yinede koşulları zorluyorduk. Sonuçta Gökçeağaç'ta bir ön toplantı yaptık. Alınan kararı İzzet Gültekin'e bildirdim. O buna sevindi. Gözleri gülüyor, sevincinden sigarasının dumanını ciğerlerine bir başka çekip, bir başka havaya üflüyordu. Taşköprü gibi tutuculuğun egemen olduğu, feodal kültürün egemen olduğu bir ilçede, İşçi Partisi ile teşkilatı kurmuş, seçimlere girmiş, Tonya'da dayak yemekten belinde ki tabanca sayesinde kurtulmuştu. İzzet Gültekin böyle bir örgütlüydü. Onda mangal gibi yürek vardı. Benim haberim onu mutlu ettiği yüzünden anlaşılıyordu. "Gel birer duble çekelim" dedi. O dönemin devrimcilerin de efkârlandıkları, sevince boğuldukları anlarda efkâr dağıtmak veya sevinçten boğulmak için bir iki kadeh atmak adetti. Birlikte gittik küçük bir meyhaneye. Hem içtik hem de Kastamonu Köykop Şubesi'nin kurulma öncalışmasının Gökçeağaç'ta yapılmasına karar verdik. Yaz tatili bitmeden bir çalışma günü yapacaktık toplantıyı. Ben alınan kararı Mehmet Öz-

can'a ilettim. O da heyecanlandı. Ne de olsa o da eski tüfeklerdendi. Sonuçta İzzet Gültekin bir kurucu ekip ile bir Çarşamba günü Gökçeağaç'a geldi. Eski ilkokulunu sınıfında yaptık toplantıyı. Toplantı çok güzel oldu. Heyecan ve isteklilik vardı toplantıya katılanlarda. Sonuçta Ankara Köykop genel merkezinden Kastamonu Köykop Şubesi'ni alma yetkisi alındı. Köykop Kastamonu Şubesi açılışı gerçekleşti. Başkanlığı İzzet Gültekin yaptı. Kastamonu'da kurulmuş birçok kooperatifte Köykop'un bünyesine katıldı. Kastamonu Köykop'un açılışı, Kastamonu'da büyük olay oldu. Kırsal kesim kendi öz örgütüne kavuşmuştu. Bu örgütlenme de küçük de olsa katkımın oluşu benim için önemli bir aşamaydı. Kastamonu Köykop'un kurucuları arasında yerimi almıştım. İzzet Gültekin'den sonra Kastamonu Köykop Başkanlığına Mehmez Özcan geldi. Köykop önemli adımlar attı. Sarımsağın pazarlanmasında ve Romanya'dan ucuz traktör getirmekte ki hizmeti yadsınamaz. Ancak kadro zayıflığı Mehmet Özcan'ın çekilmesine neden oldu. Yerine Taşköprü'nün Onapa Köyü'nden Hasan Tuncay'ı göreve getirdik. Ankara'da esen rüzgârlar Köykop'u bitirdi sonunda.

Okulun İnce İnşaatı

1975–76 öğretim yılında yapılan okulun kaba inşaatına ödenek çıkmamıştı. İnce inşaat için ikinci kez keşif raporu çıkartmam gerekiyordu. Yaz tatilinde bu raporu hazırlatıp Ankara'ya ulaştırmam gerekiyordu. Nitekim okul açılmadan Eylül ayı başlarında Ankara'ya gittim. Ankara'ya indiğimde doğru dış kapıda ki Hanönü'lü bizim köylülerin oturduğu kahveye girdim. Mehmet Ağabeyim kahvenin müdavimlerindendi. Günlerden pazardı. O akşam ağabeyimin evinde kalarak ertesi gün bakanlığa gidecek, ilgili ki-

şilerle görüşecektim. Koskoca bakanlık bizim ev gibiydi benim için. Birçok genel müdürü, şube müdürünü tanıyordum. Kapıcısından odacısına, sekreterine değin tanıdığım çoktu. Ertesi gün dolmuşa bindim ve Ulus'a gittim. Dolmuştan iner inmez yürüdüm Zafer Çarşısı'na. Rastlantı bu ya önümde A. yürüyor. Siyah kıvrak saçları, kıvrım kıvrımdı. Ürkekliğini hâlâ atamamıştı üstünden. Ayaklarını kendinden emin basmıyordu sanki yere. Yanılmayayım diye yanı başına yaklaştım. Hayal görmüyordum. Bu o idi. Onun olduğunu anlayınca hemen omzuna dokundum. Geri dönüp baktığında o da şaşırdı. Kenara çekildik. İlkokul öğretmenliğinden, ortaokul Türkçe öğretmenliğine geçmeye çalışıyordu. İkinci sınıf yaz kursuna devam ediyordu. Kendisini verdiği uğraşından ötürü kutladım. Başarılar dileyip oradan ayrıldım. İki çocuğu olmuş. Biri oğlan biri kız. Bir süre ardından bakıp seyrettim onu. Kalabalığın arasında kaybolunca kadar. Yollarımız ayrılmıştı. Ben toplumsal uğraşı içerisine girmiştim. Artık sıradan bir öğretmende değildim. Bir toplum öncüsü idim. Bireysel duyguların içinde koşmayı çok geride bırakmıştım. Artık toplumsal düşünceler ön planda idi. A. geride kalan tatlı bir anıydı. Bu karmaşık düşünceler sarmalında bakanlık otobüsüne bindim. Öylesine dalmıştım ki bir ara otobüs bakanlıklara gider mi diye sorunca insanlar şaşkın şaşkın yüzüme baktılar. Onların bakışlarıyla hayal dünyasından uyandım. Bakanlıkta indim. Milli Eğitim Bakanlığı hemen yola yakındı. Bakanlıkta görüşmem gereken benim ödeneğim program dışı çıkacağı için beklemem gerekiyordu. Okulların açılmasına az kala kayıt, temizlik, sınav gibi çalışmalara başladık. 1976–77 öğretim yılına girmiştik. Önümüzde Cumhuriyet Bayramı vardı. Halkın bayrama katılımı yoğundu. O nedenle elimizde ki olanaklar ölçüsünde bir bayram hazırlığına girştik. Halk güzel bir konuşma yapılmasını istiyordu. Ben de konuşma hazırlığına

girişti.m.76'nın Kasım ayında ödenek çıkmıştı ama harcama olanağımız yoktu. Hem ihaleyi alacak müteahhit sorunu hem de hava koşulları işleri zorlaştırıyordu. Kaymakam Mustafa Bey ile ihaleyi İbrahim Amca adında birine verip paranın geri gitmesini önledik. İnce inşaat bahara başlayacaktı. Para böylece birinde emanete alınmış oluyordu. Ancak İbrahim Amca yine de işe başladı. Önce eski çatıyı düzeltti. Don olayı başlayıncaya değin sıva yapıldı. Gerisi 1977'nin bahar ve yazına kalmıştı. İbrahim Amca'nın iş bitirme raporunu alıncaya kadar zarar ettim diye ağlamasını hiç unutmam.

Okulun Arka Bahçesi

Okulun arka bahçesi dikenli tellerle çevrilmiş, onun da kazıkları yarı kırılmış bir kısmı yerde yatıyordu. Okulun ön tarafında müteahhidin kalıp tahtaları vardı. 1977 yılının sonlarında okul tamamlanmış, badana boyası kalmıştı. Ben okulda bir toplantı düzenledim görevlilerle. Okulun arka bahçesini beton duvarla çevireceğimizi söyledim. Hademe Şükrü Efendi kalıp tahtalarını çakacağını söyledi. Öğretmenler de birer ikişer torba çimento alırız deyince işi bitmiş saydık. Traktörü olan son sınıf öğrencilerinin velileri birer traktör kum getirmeye söz verdiler. Mal pazarının iki yakasında bulunan taşları toplayıp duvar çekeceğimiz yerin kıyısına döktürdük. Cumartesi Pazar günleri çalışacak duvarı yapacaktık. Köy muhtarlığı da 10 torba çimento almaya söz vermişt. Hemen kolları sıvadık ve üç haftada okulun arka bahçesini beton duvarla çevirdik. Halktan biri geldi. Adı Horoz Amca idi. Okulun arka bahçesinin kendisine ait olduğunu söyledi. Ben "İyi ya okula bıraktın işte cennetlik de oldun" deyince elimi sıktı güldü. Arka tarafta yaklaşık yarım dönüm arazimiz vardı. Ben buraya ka-

vak ekmeyi önerdim. 78 baharında yüze yakın kavak fidanı diktik okul bahçesine. Fidanlar büyüyünce yirmi beş otuz metreküp kereste verdi. O keresteler önce kaymakamlık binasına sonra da çatıya çakıldılar.

1977-78 Öğretim Yılı Türkiye'de Sıcak Günler

Türkiye sıcak günlere gebe ve siyasi tansiyon çok yüksek. İşbirlikçi egemen güçler ve onların dış destekçileri özellikle gençlik üzerinde oyunlar oynuyorlar. Gençlik sağ sol diye çeşitli kutuplara bölünmüş. Sağ kendine milliyetçi mukaddesatçı sol ise devrimci diyor her iki cephede de birçok fonksiyon var. Aralarında uzlaşmaz çelişkiler varmış gibi sürekli birbirilerine düşmanlar. Sağ kesim istediği an sola karşı birleşiyor, televizyon radyo haberleri öğrenci haberleriyle dolu. İşin kolayını bulup anarşik olaylar diyerek geçiştiriveriyorlar. Oysa Türkiye'nin giderek uzlaşmaz bölünmelere ayrılmasını kimse görmek istemiyordu. Kentler kasabalar köyler bölünüyor, sağ solu Moskova'ya gönderiyor, sol da sağı Washington'a. 1977 seçimlerinde Ecevit'in CHP'si birinci parti ancak tek başına iktidar değil. On milletvekili eksiği var. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtını oya çevirmek için erken seçim kararı alan Ecevit umduğunu bulamadı. Türkiye yine koalisyonlara gebe kaldı. 1977–78 öğretim yılı geçip gitti. Bahar Gökeağaç Vadisi'ne tüm güzelliğiyle geliverdi. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı konuşmam bir veda niteliğindeydi. Gökçeağaç'ta işim bitmiş gibi görünse de Hanönü için elektrik getirme girişimim başlamıştı. Ona öncülük yapmamız gerekiyordu ama Gökçeağaç'ta zayıf olan toplumsal potansiyel nedeniyle kendimi harcamak istemiyordum. Bir ileri adım atma fırsatı kolluyordum.

Hanönü'ne Elektrik

O yıllarda Hanönü halkı Patpat denen bir dizel motorunun ürettiği elektrikle akşam namazından sabah namazına kadar aydınlanıyordu. Televizyon, buzdolabı çalıştırma olanağımız yoktu. En sonunda halkın elektrik ihtiyacını gidermek için benim gibi öncüler katkı payı öderse elektrik şebekesine bağlanabileceğimiz görüşü ortaya çıktı. Esnaf kesimin desteğiyle beraber bir akşam büyük bir kahvede toplantı yapma kararı çıktı. O akşam Hanönü Merkez'in tüm ileri gelenleri, öncüleri orada bulundu. Mehmet Özcan toplantıya başkanlık etti. Toplanma nedenini anlatarak toplantıyı açtı. Esnaflardan manifaturacı Deli Mustafa beni söz almam için kışkırttı. Ortaokul müdürünün sesi çıkmıyor diyince ben de söz aldım. Cumhuriyet sorunlarını çözemediğimizi bunun en belirgin örneğinin de içinde yaşadığımız yaşam biçimi olduğunu söyledim. 20.yüzyılın son çeyreğinde bir bucak merkezinin elektriğinin olmayışının ne demek olduğunu sorgulamamız gerektiğini söyledim. İnsanları fazlaca sıkıp üzerlerinde ki olumlu etkimi yitirmemek için burada bulunan vatandaşların en çok katkı vereni kadar bende katkıda bulunacağım diyip yerime oturdum. O gece herkes vereceği parayı yazdırdı. Liste ortaya çıktı ve tamamlanan katkı payıyla elektrik şebekesi ihaleye çıktı. Ben oradan ayrılmadan halk elektriğe kavuşmuştu. Biz öncüler toplumun örgütlenmesi, uyanması, aydınlanması, insanca yaşaması için uğraşırken egemen güçlerin halk arasında ki beyinleri uyuşturulmuş müritleri kara çalmaya devam ediyordu.

Kara Yollarından Yararlanarak 3 Köy Yolunun Açılması

Yenice Osmanlı'ya kadı kaymakam yetiştirmiş. Cumhuriyette ilkokula kavuşan köylerden biri. Benimle birlikte onlarca yüksekokul mezunu var. Ama devlet soşesine bir buçuk kilometre uzaklıktan kağnı yoluyla iniliyor. Benim Gökçeağaç Ortaokulu'na atandığım yıl Kastamonu-Sinop devlet yolu iyileştirmeye alınmış, Gökçeağaç Hanönü'nde şantiye kurulmuştu. Bu arada Gökırmak grup köy köprüleri projeleri çerçevesinde bizim köyden devlet yoluna inen kağnı yolunun Gökırmak'a ulaştığı noktaya betonarme köprü yapılmış ancak kağnı yolları aynen duruyordu. O yıllarda bizim köyden bir ebe kızla evlenen Niyazi adlı arkadaş eşi bizim köye atanınca kendisi şoför olduğu için bir minibüs alıp gelmişti. Böylece köye bir canlılık gelmişti. O yıllarda köy yollarına bakan, Toprak Suya yolj yaptırmak sorundu. Hele benim öğretmen olarak bu işin peşinde koşmaya ne zamanım ne de hakkım vardı. Üzerimde bir ortaokulun sorumluluğu vardı. Okulda iyi bir eğitim öğretim yapmak bizim için öncelik taşıyordu. Karayolları şantiyesine ve orada bulunan görevlilere kancayı takmıştım. Karayollarının çalışma yaptığı yerlerde bir kilometre uzunluğunda köy yollarını iyileştirme çalışmalarını yapabileceklerini öğrenmiştim. Akşamüzeri okul paydosundan sonra şantiyeye uğruyor, çilingir sofrası sohbetlerinde bu konudan bahis açıyordum. Çok geçmeden mühendislerle dostluğu ilerletmiştim. Benimle birlikte diğer öğretmen dostlarımda gelmeye başlamıştı şantiyeye. 1975 veya 76 yıllarından birinin yaz ayında bir düğünümüz vardı. Düğüne mühendisleri de davet ettim. Akşamüstü yanlarına uğradım. Ben ısrarla düğün olan köyün yolunun bizim köyden geçtiğini bizim köyün hemen yanı başında olduğunu söyleyerek onları davet ettim. Onlar da geleceklerine söz verdiler.

Benim amacım onlara devlet karayolundan beton köprüsü yapılmış Yenice Kağnı yoluna sokarak oradan Halkabük'e geçirmek, orada binyıllardır yaşayan köylünün nasıl köye girip çıktığını göstermekti. Ertesi gün köyümüze gelince kısa bir mola verdik. Onları okul kaşına götürdüm. Oradan vadinin görüntüsünü ve ufku seyrettik. Arabalara binip köyden çıktık. Kağnı yolundan sağa sola yalpalayarak güç bela Halkabük'e ulaştık. Bizi bir eve yerleştirdiler. Çok geçmeden çilingir sofrası kuruldu. Masaya bir tabanca bir kutu mermi koymuştuk. Kafalar tütsülenince konuklarımız üçer beşer atsın diye. Gece geç vakit olmuş, sabaha dönmüştü. O kafayla kağnı yolundan Yenice'ye ulaştık. Karayolu yakındı. Mühendislerden çakır keyif kafayla Yenice, Halkabük, Sarıalan köy yollarını yapacaklarına dair söz aldım. Bu söz şeref sözü olsun diye de ekledim.

Yolların Açılışı

Karayolları formeni önceden "Hocam sen mühendisleri ayarla, bir Cumartesi Pazar açarız yolları" demişti. Formen benim mühendislerle üç köyün yolunu görüştüğümü haber almıştı. Sonunda mühendislerin gönlü oldu. Üç köyün yolu bir Cumartesi Pazar açılacaktı. Nitekim sıcak bir yaz günü bir Cumartesi sabahı, dozerle birlikte ekipman Yenice Köprüsü'nden geçip Sarıalan yoluna girdi. Yenice Köyü'de Pazar günü açılacaktı. Cumartesi günü dozer Sarıalan yolunu açmış, Yenice Sarıalan yol ayrımına çekilmişti. Sarıalan köyü halkı da şaşırmıştı bu ani yol yapımına. O akşam hem tatilde olduğumuzdan, hem de yol yapılacağından dolayı eşimle köydeydik. Sabahleyin konuklara kahvaltı verilecekti. Akşamdan Lütfi Öğretmen'in evine gittik. Gece geç yattık. Sabah ezanı olmadan uyandım. İçime bir kurt düştü. Gece gelip dozeri

alırlar mı diye? Eşime belli etmeden Yenice Köyü'nün Karataş denen yerine indim. Dozer yerinde duruyordu. İçimde ki kuşku dağılmıştı.

Tan yeri ağarıyordu. Eşim uyandı, ben çoktan ayaktaydım. Erkenden Lütfi Bey'in evine indim. Lütfi Hoca benim Karataş'a inip dozere bakmama kahkahalarla gülmüş, "Yahu ağabey, filmsin vallaha" demişti. Sabah olmuştu. Güneş ufukta tepsi gibi parlıyordu. Çok geçmeden hanltı kopmuştu kıyı yolda. Ben korucuya koştum. Yol yapımından halkı haberdar etmesini istemiştim. Görevliler dozer ve ekipmanla birlikte Yenice'nin içine gelmişlerdi. Hemen eve davet ettik. Kahvaltı hazırdı. Kahvaltıdan sonra hemen işe koyuldu görevliler. Dozerciye "İşte yol nasıl bilirsen öyle yap" dedik. Hemen öğle yemeği için sarık kebabı yapılacak bir koyun istedik.

Ne o köyden Kel Hasan, Hamit Usta gibi korucu gibi birkaç yaşlı ve bir iki kör topaldan başka kimse yoktu dozerin yanında. Öğle olmadan kıyı yolu denilen kağnı yolu tarihe karışmıştı. Yol eski mezarlığın üstünden geçmeliydi fakat dozerci mezarlığı çiğnemekten korkuyordu. Ben dozercinin yanına çıktım."Burada yatanlar sağ olsa, bu yolun adam gibi bir yol olmasını istemezler mi" diye sordum. O da "isterler di tabiki" diye yanıtladı. Öyleyse yürü bas geç dedim. Sonunda Yenice Köyü de çağdaş bir yola kavuşmuştu. Saat iki sularında yemek beklerken "Yemeğe köye gelsinler" diye haber geldi. Sabahleyin dozerin yanına gelmeyen küçük Zübük ve adamları yemek sofrasını Zübük'ün evinde hazırlatmışlardı. Amaçları yol yapımını sahiplenmekti. Ben orada onların gereksiz övgüleri ve iltifatları karşısında konukların kırılmaması için sessiz kalmayı tercih etmiştim. Yemekten sonra görevlileri tekrar Karataş'a indirdik. Kalan az bir yolu tamamladıktan sonra karayolu ekipleriyle vedalaştık. Artık motorlu araçlar köyüme rahatça çı-

kabileceklerdi. Geriye Halkabük yolu kalmıştı. O da başka bir Cumartesi Pazar günü yapılacaktı.

Yer Altı Suyunu Çıkarma

Benim köyümün doğusunda Akçay vardır. Akçay Ilgaz Dağı'nın uzantısı Elek Dağı'nın Dikmen Tepesi'nden doğar. Kuzeye döner Gökırmak'a ulaşır. Bizim köy Akçay'ın suyuyla yaşam bulmuştu. Ancak Akçay'ın suyu gittikçe azalmakta özellikle yaz aylarında su sıkıntısı çekilmekteydi. Bu durum böyle sürerse ileride Yenice Köyü susuz kalacak diye bir düşünce almıştı beni. Bir gün bu konuyu muhtara açtım. O da anlayış gösterince hemen bir dilekçe yazıp muhtara mühürlettim. Dilekçeyi Taşköprü Kaymakamlığı'ndan geçirip Topraksu'ya ulaştırdım. Sanırım 1977 yılı idi. Çayın geçirgen yapısını görünce görevli olumlu rapor vermişti. Hemen bir proje oluşturulmuş, proje ihaleye çıkarılmış, müteahhite verilmişti. Müteahhit çimentosunu iş yapacağı yere yığmış ve adamın çimentosu gece bilinmeyen kişilerce dağıtılmış. Bu işin öncülüğünü ben yaptığım için çimentoların küçük Zübük'ün adamlarınca dağıtıldığı söylendi köyde. Çimentolar dağıtılınca müteahhit bir daha malzemeleri beklemiş, işi yapmış, paranın yettiği yere kadar da kanal yapmış. Böylece Yenice Köyü Gökçeağaç bölgesi de ilk kez kanala kavuşmuş oldu.

Kooperatifçilik Girişimi

Köyüm Yenice Gökçeağaç'ın en güzel köyü idi. Verimli toprakları vardı. Tarım toprakları çok değilse de az da sayılmazdı. Kooperatif kurulursa köyüm için iyi olacaktı. Ancak köyümde ko-

operatifçiliğe muhalefet çoğunluktaydı. Benim bunu bilmeme karşın yine de bir kooperatif kurulsun istiyordum. Zamanla kooperatif karşıtlığının zayıflayacağını düşünüyordum. 1976 yıllarında köydeki nüfus kooperatifçilik için yeterliydi. Kooperatif kurmak isteyen beş altı kişi vardı. Ancak bir kişi eksikti. Sonunda o kişiyi de bulduk. Bu Yenice'nin Fatma ablasıydı. Beni çok severdi. Konuyu kendisine açtığımda "Hemen beni kaydet " dedi. Sonuçta kooperatifi kurdum. Yenice'de ilkokul öğretmenin Ahmet Hoca'yı başkan yaptık. Ancak köyde fazla üye çıkmadı. Kooperatif 1980'lerde mahkeme kararıyla kapandı. Küçük Zübük'ün egemenliği sürüyordu. Bizim etkimiz çok az kişi ile sınırlı kalıyordu. Yenice Köyü gibi insanların yarısı ortakçılıkla geçinen bir köyde yarıcılar sağ siyasetçi bir Zübük'ün peşinden sürüklenip gidiyordu. Bu girişim de bir deneydi. Bu deneyin de bir sonucu olacaktı.

Gökçeağaç'tan Ayrılışa Hazırlanırken Türkiye'nin Siyasi Ortamına Bir Bakış

12 Mart faşizminin ilerici Atatürkçü devrimci ayaklanmasına attığı tırpan sonucu halkta biriken öfke siyasi tepkiye dönüşmüş, Ecevit CHP Genel Başkanı olarak bu öfke ve doğan tepkiyi ilerici söylemleriyle tahvil etmiş, sandıktan birinci parti olarak çıkmıştı.

İlerici kamuoyunun Ecevit'ten beklentileri vardı. CHP düzeni değiştirmek için iktidara taşınmak istenmişti. Ama seçim yasası mutlak çoğunluğu engellemişti. Sonuçta Milli Selamet Partisi ile ortaklık kurulmuş, Kıbrıs Çıkartması gerçekleşmişti. Ancak çuvalda MSP ile bir arada yaşama olanağı yoktu. Bunu bilen CHP Kıbrıs Çıkarması'nı oya çevirmek için MSP ile koalisyonu bozup erken seçime gitmişti ama yine tek başına iktidar olamamıştı. Si-

yasi tansiyon Türkiye'de gittikçe yükseliyordu. İlerici kesimin ve devrimcilerin siyasal hareketenmeleri emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin hoşuna gitmiyordu. O nedenle gençliği sağ sol diye ikiye bölmüşlerdi. Sağ sol el altından silahlandırılmıştı. Sık sık semt ve sokaklarında silahlı çatışmalar başlamıştı. Kastamonu'da bunlardan biriydi. Kastamonu'nun sağı sağcılardan solu solculardan oluşuyordu. Ortadan geçen bir çay ise sınırı olmuştu. İşte böyle bir siyasi ortamda ben epey bir çaba göstermiştim. İşte tam bu sırada güzel bir sonbahar gününde Gökırmak Vadisi'ne çöken sonbahar güzelliğini içime çekmeye doyamıyordum. Akşamüstü okulda telefon çaldı. Eğitim Enstitüsü Müdürü Mehmet Sazak idi arayan. Sazak'ın Gölöğretmen Okulu müdürü olduğunu biliyordum. Bir kaç kez görüşmüştük. İleri derecede bir yakınlığımız söz konusu değildi. "Buyurun Muhittin Göksoy karşınızda" diyerek açtım telefonu. Yeni bir kadro kurduğunu ve beni de dâhil etmek istediğini belirtti. Ben de "Olur" diyerek yanıtladım. Her şey birden olup bitmişti. Dönüşü olmayan yeni bir yola girmiştim. Eğitim Enstitüsüne Okutman olmuştum. Bu konuda kendime güvenim tamdı. Önümü açan da Mehmet Sazak'tı.

Olayı okul öğretmenlerine açtım. Onlar "Sen bilirsin" diyorlardı. Hemen devir teslim işlemlerime başladım. Okul müdürlüğünü Ali Bey'e bıraktım. Okulda işim bitmişti. Yeniden yaptığım tertemiz okulda yeni bir gün oluşturmadan ayrılıyordum. Bunda da bir keramet vardı elbet.

Gökçeağaç'tan Ayrılış

Gökçeağaç'ta yaklaşık beş yıl görev yapmıştım. Merkezin köy adı Hanönü idi. Adını Osmanlı döneminden kalma üçüncü sınıf bir handan almıştı. Yaşamınızın en verimli olması gereken yıllarını

verdiğiniz bir yöreden ayrılmak elbette zordu. Ama Gökçeağaç-Hanönü'nden ayrılmak Tonya'dan ayrılmak kadar zor olmadı. Burada örgütlü bir taban oluşturma olanağı yok gibiydi. Zaten benden önce Köy Enstitüsu mezunu öğretmenlerde bir hayli çaba göstermelerine rağmen adı kooperatif olan Osmanköy Kooperatiflerini kurmaktan öteye gidememişlerdi. Mehmet Sazak'ın önerisi ile önümde yeni bir yol açılmıştı. Benim Muhittin Hoca olma yolunda bu önerilen görevi kabul etmem önemli bir adımdı. Elbette buradan ayrılmak zordu.

Sonra bakanlık emri ile başlayan çiftçilik serüvenini sürdürmüştüm. Köyümde köylülerimle yaşamış bucak merkezi Hanönü'nde hem öğretmenlik hem idarecilik hem de önderlik yapmaya çalışmıştım. On sekiz yıl ayrı kaldığım çevremi yeniden yaşamıştım. Bu yöre benim yöremdi. Bu çevrenin insanıydım öncelikle. Elbette ayrılmak zordu. Ama ayrılmam gerekiyordu. Ben bedelini ödemeye çoktan karar vermiştim. Kastamonu'ya gittim. Eğitim Enstitüsü'nde bizzat Mehmet Sazak ile görüştüm. Aycılar Mahallesi'nde bir ev tuttum.

Artık resmen Kastamonu Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü eğitim görevlisiydim. Kompozisyon derslerine girecektim. Gökçeağaç'a döndüm eşya taşımak için. Eşyalar toparlandı hızla. Köyüm Yenice'de de alınacak bir şeyler vardı. Sonra köyüme de gidildi.

Hanönü'nde dostlarımla vedalaşıp ayrıldım. Hanönü benim için laboratuar olmuştu. Artık o da geride kalmıştı. Artık ver elini Kastamonu Aycılar Mahallesi'nde tuttuğum evin önü. Ben ayrılmadan önce bazı işlemler için okula uğradım. Akşam döndüğümde ev yerleştirilmişti. O gece rahat bir uyku çektim. Hiç uyanmadan yattığım ender gecelerden biriydi.

Kastamonu Eğitim Enstitüsü

Kastamonu Eğitim Enstitüsü Kastamonu öğretmen yetiştiren tek yüksek okuluydu. Bende Mehmet Sazak'ın önderliğinde oluşturulan öğretim kadrosu içinde yer almış, Kastamonu'ya yerleşmiştim. Eğitim Enstitüsünde her beş günlük iki dönemde bir sınıf geçiliyor. Yüz seksen günde öğretmen yerleştiriliyorduk. Bu da bir Türkiye gerçeğiydi. Kendimi bir emrivaki ile bir yüksek okulda öğretim görevlisi olarak bulmuştum. Okulda güvenliği jandarma polis birlikte sağlıyor, sorun okula gidip gelirken başlıyordu. Eğitim Enstitüsünde sağ-sol dengesi kurulmuştu. Mehmet Sazak dizinden vurulmuştu.

Benim göreve başlamam ile birlikte çok geçmeden okulda Mehmet Sazak'tan sonra ikinci adam olarak öne çıkmıştım. Günlerden bir gün ben okuldan çıkacağım anda bir grup öğrencinin bir öğrenciyi tekme tokat dövdüklerini görünce cesaretle üstlerine yürüdüm. Bir anlık duraklamadan istifade edip çocuğu alıp polis teslim ettim. Hastaneye götürün diye tembihledim. O günlerden sonra öğrencilerin bana saygı ve güveni artmış olacak ki, beni gören öğrenciler karşımda saygı vaziyeti alıyorlardı. Bu olay Kastamonu'da duyulmuş, özelikle polisler olayı Emniyet Müdürüne iletmişler. Emniyet Müdürü de olayı Vali Bey'e aktarmış. Halkevine benden önce bir bomba koyulmuş bir genç ölmüş birkaç da yaralanma olayı olmuştu. Bu tip olayların daha fazla çıkmasına daha fazla tahammül edemiyordum.

Halkevi ve Sol Örgütlenme

Halkevi Kastamonu'da CHP'nin iktidar olası sonucu Hasan Yılmaz önderliğinde kurulmuştu. Kastamonu'da iki fonksiyon ön

planda görünüyordu. Bunlardan biri Devrimci Yol diğeri ise Kurtuluş idi. Hasan Yılmaz'ın Devrimci Yol yanlısı olduğu söyleniyordu. Benim içinse devrimci, Atatürkçü, çağdaş olmak yeterli idi. Fakat egemen güçlerin etkisinde olan gençlere bunları anlatmak kolay olmuyordu.

Halkevine tüm sol kesim uğruyormuş. O dönemlerde Halkevine konan bomba bir gencin ölümüne sebep olduğu için Halkevinin yıkımına neden olmuş. Kastamonu'nun tutucu ve gerici kısaca sağ kesimi, Halkevini komünist yuvası olarak gördüğü için bombalamış olsa gerek. Hasan Yılmaz da komünistlerin önderi olarak görülüyordu. Oysa Hasan Yılmaz koyu bir yurtseverdi. Hasan Yılmaz'ı bakanlık emrine alındığım 1972 yılından beri tanıyordum. O devrimci yol ile sosyalizm diyordu. Ben Atatürk devrimciliğimle var olmaya çalışıyordum. Hasan ile sık sık görüşüyorduk Bu arada felsefe öğretmeni olan Şenel Terzioğlu ise en çok görüştüğüm birikimli bir dostumdu. Kısacası Eğitim Enstitüsü'nde önemli bir yer edinmiştim. Öğrencisinden öğretmenine okul müdürüne değin bana olan güvenlerine gölge düşürmek istemiyordum. Sonbahar bitmiş, 1978–79 öğretim yılının ikinci dönemi başlamıştı.

Ticaret Lisesi Müdürlüğü'ne Geçiş

Türkiye'de gelişen ayrılıkçı siyasal hareketler Kastamonu'ya da yansımış, sağ-sol olarak ikiye bölünmüştü. Yalnız kent ve sokaklarda değil, okullarda da bölünmüş, Türkiye bir iç savaşın eşiğine bilerek getirilmişti. Demirel ve Ecevit uzlaşmazlığı sürüyordu. Ticaret Lisesi Türkeşçilerin kalesi olarak görülüyor, doğru dürüst eğitim ve öğretim yapılamıyordu. Benim Eğitim Enstitüsü'nde koyduğum tavır öğrenciler içinde kabul gördüğü gibi Kasta-

monu genelinde de etkili olmuş, özellikle de Emniyet Müdürlüğü'nün benimle ilgili yaptığı istihbarat sonucu valiliğe çağrılmama neden olmuştu ve Vali Bey'in huzurunda bulmuştum kendimi. Vali Bey bastırıyordu. Kastamonu Ticaret Lisesi Müdürlüğü'nü almak kelleyi koltuğa almakla eşdeğerdi. Kısaca Kastamonu'da Ticaret Lisesi'nin hizaya sokulması eğitim ve öğretimin sağlıklı yapılabilmesi askıda kaldı. Bu nedenle bu işin de benim üzerime yıkılacağını anlamıştım. Nitekim Vali Bey kesin söz almak istiyordu benden. "Bu lisenin müdürlüğünü yaparın, ancak koşullarım var" dedim. Başıma bir şey gelirse geride kalan çocuklarını okutmalarını vasiyet etmiştim. Bir dileğimde öğretmen kadrosunu değiştirmekti. Mehmet Sazak'a danıştım bana "Gözün keserse git" dedi. Büyük bir cesaretle görevi kabul edecektim. Sonuçta Muhittin Hoca olma isteği ağır bastı ve Kastamonu Ticaret Lisesi müdürü olmayı kabul ettim. Ankara'ya gidip genel müdürle görüştüm. Yeteri kadar stajyer öğretmen istedim. Kabul edilince Kastamonu'ya geri döndüm. Nisan ayında karamamem geldi. Öncelikle iki ay vekâleten görev yaptım. Sonra Eğitim Enstitüsü derslerine devam ettim.

Ticaret Lisesi Müdürlüğü

Ticaret Lisesine atanmam çoktan gerçekleşmişti. Ancak henüz benim istediğim yeni öğretmen kadrosu gelmemişti. O nedenle okulda ki müdürlük görevime biraz gecikmeyle başladım. Bu arada Eğitim Enstitüsü'nde ki derslerime de ücretli olarak devam etmem kararlaştırıldı. 1978-1979 öğretim yılının son bir buçuk ayına giriyorduk. Nisanın son haftası resmen göreve başladım. Öğrencilerin tam karşısında yerimi aldım. İki yanımda ikişer idareci arkadaş vardı. Bunlar Kastamonu'nun yerlisi olup okulu çok iyi

tanıyan arkadaşlardı. Öğretmenler de öğrencilerin arka kısmında yerlerini almışlardı. Bayrak merasiminin komutunu verir vermez İstiklal Marşı'nı bizzat kendim yönetmeye başladım. Kendim de yüksek ses tonuyla söyledim. Amacım öğrenci üzerinde ilk anda etkili olup puan kazanmaktı. İstiklal Marşı biter bitmez öğrencilere seslendim. Ön sıralardan bir kız slogan atmaya başlayınca yüksek sesle sloganı yarıda kestim ve şöyle söyledim: "Artık milliyetçilik oyunu oynamak yerine öğrenci olma zamanı geldi." Arkadan yuh sesleri yükselmeye başladı bana karşı. Ben hemen yüksek sesle öğrencilere yirmi dört saat izin verdiğimi söyledim. Bu yirmi dört saat sizin düşünme zamanınız, büyüklerinize danışma zamanınız dedim. Aileleriniz sizlere doğru yolu gösterecektir, artık sağ sol çatışma zamanı değil eğitim ve öğretim zamanıdır diye ekledim. Öğrenciler ve öğretmenler şaşkınlık içerisinde bana bakıyorlardı. Kapıda ki polisler şaşkındı. Kapıda bir manga polis vardı. Yirmi küsür öğretmendik. Ancak tansiyon yüksekti. Bu tansiyon da ders yapma olanağı yoktu. Kendimce en doğrusunu yaptım. Okula hâkim olan sağ grup şaşkınlık içinde okulu terk ettiler. Türkeşçi olmayan azınlık bir grup ise okul bahçesinde kaldı. Onlar da daha sonra ayrı bir grup olarak dağıldılar. Hemen öğretmen kurulunu topladım ve bir toplantı aldım. Önerilerimi öğretmen arkadaşlarımla paylaştım. Başarısız olmam demek yılların tüm emeğini boşa harcamam demekti. Ertesi gün yine öğrenciler gelecekti okula ve derse gireceklerdi. Öğretmen arkadaşların birçoğu stajyer öğretmenlerdi. Eski kadronun kendine güveni yoktu. Onlar umutsuzdular. İkinci gün sabah öğrencileri yine bayrak merasimi yerinde topladım. Bu sefer yanımda yalnız müdür yardımcıları vardı. Çocuklara hoş geldiniz "İnşallah iyi düşünüp doğru bir karar vermişsinizdir" dedim. Hiç ses çıkmadı. "Buyurun sınıflara ve söylediklerimi unutmayın arkadaşlar" dedim.

Diğer Günler ve Gelişmeler

Okul içerisinde Türkeşçi olduğunu söyleyen MHP'li takım okulu mahvetmişti. Merdivenlerden çıkarken ilk kolona kocaman bir MHP amblemi kazımışlardı. Tüm kapılar hasar görmüş, salonlar sloganlarla doldurulmuştu. Günler günleri kovalıyordu.

1 Mayıs haftası olması gerekiyor. Sağ sol hareketliydi. Dikkatli olmalıydım. Öğrenciler içerisinde ki dalgalanmayı sezinleyebiliyordum. Bunun için müdür yardımcılarını toplantıya çağırdım. Öğrenciler üzerinde etkili olabilecek sağ sol öğrencilerin liderleri durumunda olanların listesini istedim. Bana yirmi kadar öğrencinin adı verildi. Bunların on yedisi sağ görüşlü, üçü ise sol görüşlüydü. Önce sağ görüşlü olanları çağırdım. Onlara iyi bir söylev çektim. Tatlı sert konuştum ama gerçekten militan olanlar tınmıyorlardı bile. Mayıs'ın ikinci haftasına da girmiştik. Kazasız belasız atlatılmıştı. Ben onlara hiç fırsat vermemeye çalışıyordum. Öğrencilere arama yaptım. Polisler kapıları tutuyorlardı. Otuz kırk paket sigara, birkaç sustalı bıçak yakaladım. Arama bittikten sonra öğrencileri derse aldım. Mayıs'ın üçüncü haftasını bulmuş, Mayıs sonuna okulu tatil ettirmeyi düşünüyordum. Bu görüşümü emniyet müdürüne açmış onun onayını da almıştım. Milli Eğitim Müdürü ile en son görüşecektim. Bu görüşmemin duyulmasını istemiyordum. Öğrenciler tenefüste eylem yapmayı planlamışlardı. Bu arada ben de kapıda ki polisleri uyardım. Eylemleri slogan biçiminde aldı. Slogan atan öğrencileri tek tek tespit edip onları idareye verdim. Kendilerini son bir kez uyardım.

Haziran Sınavları

Haziran sınavlarına bir hafta kalmıştı. Okulda engel sınavları yapılacaktı. Özellikle son sınıfta engele bırakılan öğrenciler militan durumundaydı. Bunların okulla ilişkisi kesilmediği için giriş çıkışlarda bir problemle karşılaşmaları söz konusu değildi. Bunlar diğer sınıf öğrencilerini de etkileyip militanlaştırıyorlardı. Bunun önüne geçmek gerekiyordu. Tek yolu son sınıf öğrencilerini doğrudan mezun etmek, engele kalanları engel sınavlarında başarılı kılıp onların da okulla ilişkilerini kesmek gerekiyordu. Son sınıf öğrencilerinin sınıf geçmeleri sağlanmıştı. Sınavlardan önce öğretmen kurulunu topladım. Arkadaşlara gündemin tek maddesinin engel sınavları olduğunu hatırlattım. "Bu sınavlardan yüzümüzün akıyla çıkacağız, bu okulda bir tortu oluşmuş, bu tortuyu birlikte temizleyeceğiz" diye uyarılarda bulundum."Yoksa yine eskiye döneriz. Bize ne öğrencilik ne de idarecilik yaptırırlar. Sonuçta bu okul devlet tarafından kapatılır. Biz de işimize devam edemeyiz" diye ekledim. Sonuç itibariyle sınavlar başladı. Bir öğretmen sınavlarda aldığımız karara ters hareket etti. Onun dışında tepki gösteren olmadı. İzlediğimiz politika etkisini gösterdi. Engellilerin büyük bölümü sınıf geçti. Okulda bir rahatlama oldu.

Yaz tatilinde okulu onaracak, 1979–80 öğretim yılına okulu hazırlamaya başlayacaktım. Bu konuda da güvendiğim kurumlar vardı. Orada ki dostlarım bana yardımcı olacaklardı. Orman başmüdürü İsmet Bey karayollarından yollar şefi Mehmet Yıldırım, Hanönü'lü Necip Ayverdi köprüler şefi olarak yardımcı olacaklarına söz verdiler.

Narinç Türkolar Olayı

Engel sınavında bir tek olay oldu. Onu da Narinç Türkoral yarattı. Sınavlar başladı. Salonda çıt yok, ben de okul müdürü olarak salondayım. Salonun arka sıralarının birinden bir tepki sesi yükseldi. Ben o tarafa yöneldim. Baktım ki Narinç sınava giren bir öğrenci ile tartışıyordu. Öğrenci hapishaneden gelmiş sınava girmişti. Ayağından sıraya zincirli, sözde yanında ki öğrenciden kopya çekiyormuş. Narinç Türkoral hanım öğretmen görüyor bunu ve öğrencinin yanına gidiyor. Öğrenci de yanında durmasından sıkılıyor, kasıtlı orada durduğunu düşünüyor ve tepkisini gösteriyor. Öğretmen de karşı tepki gösterince olay çıkıveriyor. Meğer öğrenci sol görüşlü militan öğrencilerdendi. Daha önce Narinç öğretmen ile tartışmaları olmuş. Bu olaya tanık olunca kay beynime çıkmıştı. Olayı bastırmam Narinç Türkoral'ı saf dışı bırakmam gerekiyordu. Komisyon başkanı ve okul müdürü olarak öğretmeni sınav salonunun dışarısına çıkardım ve bir daha da salona almadım. Narinç Hanım ağlayarak vilayete Emniyet müdürüne çıkıyor. Bir ara bir telefonMçalıyor. Telefonda ki Milli Eğitim müdürü. Milli Eğitim Müdürü bana çok sert çıkıyor. "Yahu Muhittin bey seni müdür yaptıysak başımıza bela ol diye değildi" diye bana söyleniyordu. "Çok kolaysa siz gelin yapın" diye cevapladım.

Yaz Tatili

Kastamonu'nun en sorunlu okulunu iki ayı aşkın süre içerisinde olaysız denilebilecek biçimde tatile ulaştırmış, Haziran ayı bekleme sınavlarını da bir olay dışında vukuatsız bitirmiştim. Yaz tatilinde okulu onaracak, milliyetçilik adına harabeye çevrilen okulu bir eğitim yuvasına benzetecektim. Okul tatil olur olmaz kolları sıvadım. Dört tane genç müdür yardımcısı seçmiştim ken-

dime. Onlar okul işlerini yürüttü, ben ise okul onarımı için gerekli kişi ve kurumlarla iletişim içine girdim.

Karayolları ve Orman Baş Müdürlüğü bana yardımcı olacaklardı. Çünkü karayolları köprüler şefi Necip Ayverdi Hanönü'lü hemşerimdi. Her iki mühendis arkadaşla da siyasi görüşümüz örtüşüyordu. O nedenle onlar bana boya ve işçilik yardımı yapacaklardı. Nitekim verilen sözlerde de duruldu. Vilayetten aldığım onarım yardımı da katlanınca okulun onarımı hız kazandı. Bir ayı geçkin bir sürede okulun fiziki görünümü düzeldi. Eylül bekleme ve engel sınavlarını da kazasız belasız bitirip, yeni kayıtlı öğrencileri de yeni öğretim yılına hazırladık.

Kaloriferci Hizmetli ve Diğerleri

Okulda üç hizmetli bulunuyordu. Bunlardan biri kaloriferciydi. Diğeri emekliliği gelmiş şişmanca bir adamdı. Diğeri ise zayıftan efendi bir görevliydi. Okulu denetlemeye çıktığımda yürekler sızlatan okulun durumunu görmem bir yana okul hizmetlileri de okulu parsellemişlerdi. Kaloriferci okulun kapısı çevresiyle Kastamonu'ya yakın olan köyüne ev yaptırmış, diğeri okul girişinde ki bekçi odasını yatakhane ve depo haline getirmişti. Bunları bana üçüncü hizmetli Muzaffer Efendi anlatmış bende gözlerimle görmüştüm. Her iki hizmetliye de sert uyarılarda bulundum. Bir daha ki gelişimde bulundukları yeri temiz görmek istediğimi söyledim. Yoksa gereğini yapacağımı da ekledim. Görevini kötüye kullanan kaloriferciyi de görevden aldım. Bekçi ise uyarımı olumlu karşıladı ve odasını temizledi. Kendisine bir çay demlemesini söyledim. Çay demlenince hizmetlilerle çay içtik. Bu arada toplantıda yapmış oldum onlarla. Kendilerine "Ya bu deveyi güdeceğiz, ya bu yerden gideceğiz " dedim. Yaşlı bekçinin yanıtı ilginçti: "Daha önce çok

kişi sizin gibi söyledi ama hiçbiri de bunu başaramadı." Ancak bu okulun adam edilmesi gerekiyordu. İsmini unuttuğum bekçiye "Bak ben bu işi başaracağım sende canlı şahit olacaksın" deyince bekçi de "İnşallah hocam" demekle yetindi. Yeni hizmetliler aldım. Bir tane genci çok beğendim. Yeni alınan hizmetliyi kaloriferci dairesine yerleştirdim. Eski kalorifercinin de başka bir okula tayinini yaptırdım. Hem de kendi isteğimle. Soruşturma başlatsaydım görevinden olacaktı. Çoluk çocuğuna ve eşine acıdığım için aksine vicdanım el vermedi.

Okulun Açılışı ve İlk Olay

1979-80 öğretim yılına görkemli bir bayrak merasimi töreniyle başladık. Okul pırıl pırıl olmuştu. Öğrencilere yapacağım en güzel konuşmayı yapmıştım. Konuşmam Kurtuluş Savaşı, Atatürk, Cumhuriyet, bayrak, devlet motifleriyle örülüydü. Emperyalizmin Türkiye üzerinde ki hesaplarına değinmiştim. Türkiye'de ki eylemleri eleştirmiş, ister sağ olsun ister sol hepsini karşıma almıştım. Bir gün gelecek ileride bu yaptıklarımızdan utanacağız diye de ekledim. Okulunuzu adam gibi bitirin ve kendinize ailenize, ülkenize yararlı insanlar olun diye konuşmamı tamamladım. Öğrenciler yaptığım konuşmanın etkisinde olacaklardı ki yıl boyunca iyi bir dönem geçirdik. Hatta 29 Ekim Cumhuriyet bayramına katılmış, halktan da alkış almıştık. Ancak İstanbul, Ankara, İzmir, Adana gibi büyük illerde üniversite gençliği durmuyordu. Her gün adına eylem dedikleri öğrenci olayları oluyordu. Kasım ayına ise İstanbul, Ankara, İzmir çok hareketli girmişti. Kastamonu'ya da Eğitim Enstitüsü ve Ticaret Lisesine de olay beklentisiyle girmiştik. Birçok üniversite de taş sopa bıçakla yaralanmalar oluyordu. Kavgada kaçan grubu kovalayan grup kahraman sayılı-

yordu. Bende okulumda olay çıkmaması için bütün önlemleri aldım. Yakaladığımız kesici aletlerin sahibini idareye çağırdım ve kendilerini uyardım. Kasım ayının sanıyorum ikinci haftasıydı. Eski öğretmenlerden biri odama geldi. "Hocam okulda olay çıkabilir" diye beni uyardı. Bu uyarıyı dikkate aldım. Çünkü uyarıyı yapan yıllarda öğretmenlik yapan bir meslektaşımdı. Okulda hemen arama yaptım ama herhangi bir kesici alet bulamadım. Öğrencileri teneffüse çıkardım. Öğretmenler odasına girip öğretmenleri uyardım. Okulda olay çıkarsa biz öğretmenler olarak müdahalemizi yapıp elebaşlarını tespit edecektik. Bu arada saldırı yapan öğrencileri de uyarıp polise teslim edecektim. Öğretmenlerin çoğu bir yıllık bile tecrübeye sahip değillerdi. Aradan birkaç dakika geçmişti ki bahçeden sesler yükseldi. Biz hemen bahçeye koştuk. Ben yüksek sesle öğrencileri uyarmama rağmen aldırış etmiyorlardı. Öğretmenler olarak olayı bastırdık. Öğrencileri merasim yerine çağırdım. Amacıma ulaşmıştım.

Okulu tatil ettikten sonra hemen disiplin kurulunu toplayıp olayın değerlendirmesini yaptık. Disipline verilecek öğrencileri tespit ettik. Ertesi gün gereği yapıldı. Birçok öğrenci okuldan uzaklaştırıldı. Bu olaydan sonra bir süre okul sükûnete kavuştu.

Kastamonu TÖB-DER Başkanlığına Adayım

Sanıyorum Kasım ayı ortalarıydı. Bir gün birkaç öğretmen arkadaş benimle görüşmeye gelmişti. Bunlar ilerici devrimci, demokrat kesimden öğretmenlerdi. Kastamonu TOB-DER başkanlığına aday olmam isteniyordu. Benim okul müdürü olmam buna engeldir diyerek reddettim. Kastamonu TOB-DER sağlıksız bir yapıya sahipti. Hem de önemli oranda bir muhalefet vardı. Bunlar devrimci-demokrat grup olarak kendilerini öne çıkarmışlardı.

Ancak liderleri yoktu. Anlaşılan benim kariyerimden istifade etmek istiyorlardı. Bir kaç gün sonra bir ziyaretçi geldi bana. Adı Hasan Yılmaz idi. Kendisi öğretmenlikten Bakanlık emrine alındığını, yani açığa alındığım 1972 senesinden beri tanıdığım devrimci bir arkadaşımdı. Kendisine hem arka çıkmış hem de destek vermiştim. Kastamonu devrimci hareketin önderi sayılıyordu. Bana ziyarete geliş nedenini hemen açıkladı. Ben öğretmen arkadaşlara verdiğim yanıtı yineledim. Israrla "Seçimi kazanırsak istifa edersin olur biter" deyince "Olur" yanıtını verdim. Seçimlere demokrat gruplar olarak katıldık fakat üç oyla kaybettik seçimi. Böylece TÖB-DER başkanlığını kıl payı kaybettik. Kaybetmemiz belki de benim açımdan iyi de oldu. Daha sonra ki gelişmelerden bu sonucu çıkarıyorum. Seçimi CHP-TKP ortaklığı kazanmıştı.

27 Aralık 1979 Öğretmen Boykotu

Türkiye'de toplum bir rüzgârla sürükleniyordu. Sağ sol gençlik birbirine düşürülmüştü. Her gün ölümler oluyordu. Sağ birlikte hareket edebiliyordu. Sol ise parçalanmıştı. Bu gidiş iyiye alamet değildi. Demirel ve diğer sağ liderlerinin siyasetinin yanında Ecevit'in net olmayışı Türkiye'yi siyasi kaosa sürüklüyordu. İşte böyle bir ortamda TÖB-DER genel merkezi tüm Türkiye'de boykot kararı aldık. Bu kararın yanlış bir karar olduğu ortadaydı. Ancak karar alınmıştı. 1969 Öğretmen boykotunda olduğu gibi başarılı olamayacağı ortadaydı. Böl yönet politikaları uygulayan iç ve dış güçler vardı.

Okulda müdür olarak önce idarecileri topladım ardından ise öğretmenleri. Boykotla ilgili kesin kararımı açıkladım. TÖS'ün yaptığı öğretmen boykotunun öncülerinden olduğumu o günün soyut somut koşullarının bugün bulunmadığını o nedenle bu boykotun başa-

rılı olamayacağını bildiğim için idareci olarak görevimin başında olacaktım. Boykot günü öğrenciler ne yapacaktı. Beni en çok düşündüren o idi. Öğrenci çoğunluğu güdümlü olarak boykota karşıydı. Azınlık gurubu ise güdümlü olarak boykotu destekliyordu. Benim yapacaklarımın arasında öğrenciyi almak öğretmeni derse göndermek vardı. Okula gelmeyen öğrenciyi yok saymak derse girmeyen öğretmenler hakkında tutanak tutmaktı. Ruhen boykotu desteklesem bile idareci olarak durumum ortadaydı. Öncelikle okulu korumak zorundayım. Nitekim derse girmek isteyen öğrencileri okul dışına çıkardım ve evlerine gitmelerini istedim. Derse giren öğretmenleri sınıflara girmek istemeyenleri ise serbest bıraktım. Ancak okulda olay var boykot var diye on dakikalık teneffüste vilayete telefon ediliyor. Okula apar topar Milli Mğitim Müdürü ve Emniyet Müdürü vekili geliyordu. Boykotla ilgili ifadem için beni vilayete davet ettiler. Ben de okulu terk etmeyeceğimi ancak okulu tatil ettikten sonra gelebileceğimi söyledim. Okul tatil olduktan sonra da vilayete gidip ifademi verdim. Bu arada okulda büyük bir olay olmadan günümüzü tamamladık. Vilayete giderken Taşköprü Görmeç'ten rahmetli İzzet Gültekin'in bu okulun müdürlüğü Kastamonu'da en tehlikeli makam belki başın sıkışır gerekli olur diye verdiği Fransız onlusu tabanca belimde vilayete gitmemim hiç unutamıyorum. Hele ki arayan falan olmadı. Vilayette ifademi verdikten sonra okula döndüm. Belimde ki tabancayı da çıkarıp sahibine gönderdim. İzzet Gültekin 1965'ler de Taşköprü İşçi Partisi şubesini kuran yiğit insanlardan biriydi. Daha sonra Kastamonu Köykop kuruculuğunu üstlenmiş ender halk önderlerindendi. Tabanca olayını kendisine anlattığımda kahkahalar atmasını hiç unutamam.

Oğlumun Sokak Olayına Katılışı

Oğlum Şükrü'yü Abdurrahman Paşa Lisesi'ne kaydettirmiştim ancak okulundan memnun değildi. Oğlum Ticaret Lisesi müdürü oğlu olduğu için öğrenci kesiminde ve toplumda tanınmış birinin oğlu olmaktan uzaktan da olsa izlenmekten bazen fısıltıyla da olsa kendisinden söz edilmesinden hoşlanmıyordu. Kasım ayında İnebolu Yatılı Lisesi'ni kazandı kâğıdı geldiğinde hayli sevindiğini hatırlıyorum. Hemen gerekli evrakları hazırlayıp kaydını yaptırdık. Yıl 1980 olmuştu. Aylardan Ocak'tı. Gelişen olayların tüm yükümlülüğünü omuzlarımda hissediyordum. Biz idareciler daha okuldan çıkmamıştık. Bir Cuma günüydü okul tatil olmuştu. Hizmetlilerden birisi bir öğrenci getirdi. Üstü başı yırtılmış eli yüzü sıyrıklar içerisindeydi. Çocuğun elini yüzünü yıkatıp üstünü başını temizlettim. Odama aldım. Öğrenci Ticaret Lisesi'nden olduğu için şikâyete gelmişti. Bir kaç solcu öğrenci bana saldırdı beni dövdüler aralarında oğlunuz da vardı diyince tepem attı. Benim oğlum İnebolu'da dedim. Çocuk evet hocam o da vardı diye ısrar edince ben olayı inceleyeceğimi oğlumun cezasını vereceğimi söyledim. Yalnız kendisinden benim hatırım için şikâyetçi olmamasını istedim. O da bana söz verdi. Akşam eve döndüğümde Şükrü evdeydi. Hiçbir şey belli etmedim. Yemekleri yedikten sonra Şükrü'yü konuk odasına aldım ve bir büyük adam gibi konuştum."Bak oğlum artık büyüdün lisedesin, ancak çok büyük bir yanlış yapmışsın bir daha böyle olaylara karışmanı istemiyorum" dedim. Oğlum Türkiye çıkmazlarında sürükleniyordu. Gençlik anarşi denilen bir belanın içine çekilmiş sokak çeteciliğiyle vatan kurtaracağını sanıyor, tabii ki ipler başkalarının elinde, senaryoyu oynuyorlar. Ben bir lise müdürü olmama rağmen yine bu çıkmazın içindeydim. Çünkü yapabileceğim çok fazla bir şey yoktu. Onun içi "Aklını başına topla bir daha bu tür olaylara karışma,

haklılığını ben bileyim, senin arkanda olurum ancak sokakta kim olduğunu dahi bilmediğin önüne gelen insanı dövmeye kalkarsan o zaman beni de yanında bulamazsın" dedim.

Beklemediğim Bir Konuk

Köyümde ki haksızlıklara karşı mücadeleye devam etmiş haksızlık yapanları ortaya koymuştum. Köyde ilk kez yarıcılık sistemine ben karşı çıkmıştım. Tabii ki bu da köydeki feodal kalıntıların öfkesini üzerime çekmişti. Köyden okuyup gurbete gidenler arasında adım duyuluyor merak konusu oluyordu. İşte bunlardan birisi de İlhan adında okuyup köyden çıkmış bir gençti. Askerden dönüşte köye uğrayıp akrabalarını yakınlarını görmek istemiş. Köyde hoşbeş sohbetten sonra söz dönüp dolaşıp benim üzerime gelir. İlhan nerede olduğumu sorar. Ticaret lisesi müdürü yanıtını alır. Bana olan ilgisi daha da artar. Yenice'den çıkıp Kastamonu'da lise müdürü olan solcu Muhittin Hoca'yı tanımak ister yakından. Sanırım Ocak ayı olacak kapıcım bir ziyaretçimin olduğunu söyledi. Oysa benim subay olarak askerlik dersine giren binbaşından başka tanıdığım yoktu. Gelsin dedim. Biraz sonra karşımda bir asteğmen buldum. Yüzü yabancı gelmiyordu ama askerlik elbisesi içinde tanıyamadım. Ben Yakup'un oğlu Osmanağa'nın torunu İlhan Özsoy'um dedi. "Siz okuyup çıkıp gittiniz biz de sizin arkanızdan okuyup sılayı terk edip, zamanla unutuyor insan" diye ekledi. Evim okula çok uzak sayılmazdı. Eve doğru yürüdük. Eşime İlhan'ı tanıttım. Hemen hatırladı. Akşam yemeği hazırlamaya koyuldu. Ona kısaca kendimden ve yaptığım işlerden söz ettim. "Hocam sizi kutlarını size boşuna taş atmamışlar. Meyve veren ağaç taşlanır derler" dedi. Çünkü yurtseverlerden işbirlikçiler çıkarcılar hep korkmuşlardır. Bende kendisine güzel sözlerinden duyarlılığından

ötürü teşekkür ettim. Yurtseverler insanı sevenler ne taştan ne suçlanmaktan korkarlar yeter ki dostlar ihanet etmesin diye de ekledim. Sohbet sürerken eşim bizi sofra başına çağırdı. Güzel bir ev yemeğinden sonra çay faslına geçtik. İlhan boş bir genç değildi. Söyleşiye doyum olmuyordu ama Zonguldak'a gitmek zorundaydı. Yolun açık olsun diyerek onu uğurladım. Özel bir taksiyle ayrıldım.

Onurunuza mı Dokundu?

1979 senesi Aralık ayı boykot arefesiydi. Okuldagergin bir hava vardı. "Gökçeağaç Sarıalan köyünden konuklarınız var" diye haber geldi. Gelenler dayı zadem Hakkı, Köy muhtarı Dede Kencal'ın Şükrü idi. Bize köy yolumuzda ki büyük kayaları delecek kompresör gerekli dediler. Karayollarında bulamadık. Köy hizmetlerinde de yokmuş. Bizim eski muhtar senin için o bulur diye ilave etti. Kastamonu'yu alt üst etmişler bir türlü bulamamışlar. Köye döndüğünde Eset bunları bir güzel paylamış. "Önünüze yalan dolandan başka bir şey bilmeyen adamı katarsanız olmaz tabi. Koskoca Muhittin Hoca ya gitseniz, onurunuza mı dokunur? Ona gidin o bulur" demiş.

Benim Kastamonu' da iyi ilişkide bulunduğum kurumlardan birisi de Orman Baş Müdürlüğüydü. Başmüdür İsmet Bey tamirhane müdürü Turhan Vardaroğlu Konya'da bölge şefi iken dostluk kurduğum özel bir insandı. Beni çok severdi. Tonya'da Cumartesi gecelerinin birinde çakır keyif kafa ile yaptığım konuşmalardan biri onu çok şaşırtmış ve hoşuna gitmişti. "Muhittin Hoca seni sevmek seni öldüresiye sevmek" diyip tabancasını şakağıma doğrultmuştu. Bu görüntüyü de ilçenin fotoğrafçısı çekmişti. O fotoğrafı gören çocukların Şükrü ve Şükran "Anne kötü adamlar baba

mızı vuruyorlar" diyip fotoğrafı yırtmışlar. Ben kendisine gidip köy yolunda ki büyük kayaları delmek için iyi bir kompresör gerek dedim. Emrin olur ancak yarına gönderebilirim çünkü kompresör dağın başında. Burası tehlikeli daha fazla durmadan gidin diyerek Şükrü'yü uğurladım. Kompresör gelmemiş. Bir telefon daha ettim Turhan Vardaroğlu'na. O da şen şakrak Karadeniz şivesi ile "Bu sizin Kastamonululardır hoş adamlar. Dün tembih ettim şoföre kamyona yüklemiş kompresörü. Yol üzerinde olan köyde uyuya kalmış. İşte akşama kalmış. Yarın muhakkak iner" diye söyledi. Sonunda kompresör Gökçeağaç'ın Sarıalan köyüne inmiş Vardaroğlu ile yollarımız Kastamonu'da ayrıldı bir daha görüşemedik.

Yenice'nin İçme Suyu

Yenice'nin en çok sevdiğim yanı doğasının güzelliğiydi. Elekdağ'dan gelen Akçay köye içme suyu sağlıyordu. Açıktan gelen içilmesi sağlığa zararlı bir suydu. Ben içme suyunu kaynatıp soğutup içiyordum köyde olduğum zamanlar.

Tepeköyü mahallesinde kurulmuş bir köy olan Yenice'de kiremit tuğla testi kalıntıları buranın eskiden büyük bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. Hele Akçay üzerine kurulu olan üç metre kalınlığındaki horosan duvar eskiden büyük bir köy olduğunu göstermektedir.

Yeniköy Yenice Türklerinin Selçukluların Anadolu'ya gelmesiyle kurulduğu savunulmaktadır. Kısaca yüzyıllarca burada yaşayan insanlar Akçaydan gelen suyu içme suyu olarak kullanıyorlardı. Ben okuyup az çok bilinçlenince köyün içme suyu sorununu kafama takmıştım. Sağlıklı su için hep arayış içinde olmuştum. Günlerden bir gün bir köylü arkadaşım Ambar deresi ağzında bir

su kaynıyor ama ya Ambar deresinden geliyor yâ da çaydan onu bilemem deyince ben şu suya bir bakalım dedim. Suyun bulunduğu yere gidince bu suyun Yenice'nin içme suyu olabileceğine karar verdim. En azından açıktan gelen sudan daha sağlıklıydı. Köye dönünce açıktan gelen sudan rakı şişesine doldurduk ve doğru Kastamonu'ya götürdüm. Rakı şişesi aylarca müdür odasında bekledi.

Benim Ticaret Lisesi müdürlüğüm sallantıdaydı. Süleyman Demirel hükümeti ile daha da tehlikeye girmişti koltuğum. Bir gün eski Halk Partisi Encümen üyesi Hasan Yılmaz beni ziyarete geldi. Çok sevdiğim bir arkadaşımdı. Hoş beşten sonra kendisine Yenice'de ki içme suyu sorunundan bahsettim. Kastamonu'da ki kurumlarla diyaloğu oluşu bizim bu problemimizi çözülebilir hale getiriyordu. Konuyu ayrıntısıyla anlattım. Toprak su başmüdürlüğüne vardık. Hasan'ın başmüdürle özel bir dostluğu varmış. Beni de tanıştırdı. Kahveler geldi. Ben de konuya girmeye hazırlandım. Benden önce Hasan Yılmaz Ticaret Lisesi Müdürümüzün içme suyu sorunu var diye konuya girdi ve sonra sözü bana bıraktı. Ben musluktan dolduruğu suyu rakı şişesiyle yanımda götürmüştüm. Suyun tortusu dibine çökmüştü. Şişeyi masanın üzerine koyarak kısaca sayın müdürüm yüzyıllardır biz bu suyu içiyoruz diyince bölge müdürü inanmak istemedi. Ben sizi götürelim bir örnekte siz alın diyince zile bastı. İçme sularına bakan iki mühendis kapıdan içeri girince müdürümüzün köyünde su içilen su örneği dedi. Konuyu özetleyerek gerekli talimatı verdi. Çok geçmeden keşfe gelindi. Mühendislere ambar deresi ağzından çıkan suyu gösterdim. Başkada kaynak suyu yoktu. Gösterdiğim suya göre proje yapılacaktı. Şubat tatiline girmiştik. Tatilin sonunda beni müdürlükten önce açığa aldılar sonrada Bitlis Mutki'ye sürgün gönderdiler. Bunu böyle olacağını ben biliyordum. Danıştay'a da-

va açtıysaın da hakkımda ki idari soruşturma bitip mahkemeye intikal edecek olan dava oluşuncaya değin sonbaharı bulacaktı. Su sorunu bizim köyden emekli öğretmenin oğlu Osman Korkmaz'a havale ettim. Birlikte toprak suya gittik. Orada su işine bakan mühendislerden biri Osman Korkmaz'ın arkadaşı çıkınca olumlu sonuç alacağıma inanmanın sevincini yaşadım. Bundan böyle Yenice insan gibi su içecek diye düşündüm.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARET LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNDEN ALINMAM

1980'in ikinci ayı Şubat sonu gelmişti. Ben diken üstündeydim. Süleyman Demirel azınlık hükümeti iktidara gelmişti. Daha CHP iktidardan düşmeden Kastamonu'da iki müdür öncelikle gitmeli söylemi dolaşıyordu. Bunlardan biri Eğitim Enstitüsü Müdürü Mehmet Sazak diğeri ise Ticaret Lisesi Müdürü Muhittin Göksoy'du. Bu ikisi giderse Kastamonu'nun değil Türkiye'nin milli eğitim ve anarşi sorunu çözülüyordu sanki. Gerici ve çıkarcı güçlerin mantığıydı bu.

Türkiye'de toplumsal yaşam alt üst olmuştu. Cadı kazanı kaynıyordu. Ecevit biraz daha yıpratılınca istifaya zorlanmış o da söz de ömek demokrat olarak istifa etmişti. Demirel ile sürtüşmesi toplumu daha da germişti. Demirel'inde inadı Türkiye'yi sonunun ne olacağı belli olmayan bir badireye doğru sürüklüyordu. Bu iki inatçı keçi isteselerdi Türkiye'yi bu darlıktan kurtarabilirlerdi. Ama yapmadılar. Demirel'in azınlık hükümeti de bir işe yaramıyordu. Türkiye'de birkaç yüz demokratın görevden alınması işi değildi bu toplumdaki huzursuzluk. Toplum iç ve dış güçlerce içinden çıkması güç bir bataklığa sürükleniyordu. Vatan çocuklarını birbirine düşürüp toplumu baskıya rıza gösterir duruma getirmişlerdi. Demirel'in 24 Ocak kararlarını uygulamaya koyacak,

güçlenecekti. Bu da askeri bir dikta yönetiminden başkası değildi. Adına demokrasi koyduğumuz bir ülkeyi yönetmekten aciz çok partili sivil yönetimin işi değildi 24 Ocak kararlarını uygulamak.1980'in Mart ayı başlarıydı. Aklıma gelen başıma gelmişti. Sizi Milli Eğitim Müdürü çağırıyor dediler. Ecevit Hükümetinin milli eğitim müdürü Osman gitmiş eski müdür tekrar görevine gelmişti. Bu vatandaş Bolulu idi. Sayın Hocam diye söze başladı: "Sizi ortaokul müdürlüğünden tanıyorum. Üzerinize eğitimci az bulunur. Ancak ticaret lisesi müdürü olarak birlikte çalışma olanağımız yok. Bir dilekçe verin sizi istediğiniz okula atayayım" diye ekledi. Konu anlaşılmıştı. "Aksi takdirde gereğini yapmak zorundayım" diye de ekledi. Ben olacakları bildiğim için beynimde fikir Jimnastiği yapmıştım. Sözde sayın müdür bana iyilik yapma adı altında beni kolayca görevden alma taktiği uyguluyordu. Oysa benim için en büyük yanlış Kastamonu'da kalmak oldu. Böyle bir yanlışı yapmam kendi ipimi çekmem demekti. Müdürü dinledim. Ben normal yoldan müdürlükten çekilmeyi reddettim. Okula döndüğümde idarecilerle bir toplantı yapıp durumu onlara açıkladım. Bir süre içinde köyüme gidip geliyordum. Eşim çiftçilik yapıyordu. Ben de ona yardım etmek zorundayım. Okuldan özel eşyalarımı alıp ayrıldım.

Açıktan Sürgüne Kastamonu'dan Bitlis'e

İki yıldır adam etmeye çalıştığım ticaret lisesinden bir veda konuşması ile ayrılmıştım. Bayrak tören yerinde tüm okul öğrencisi öğretmeni ve hizmetlisi ile herkes oradaydı. Konuşmam daha çok öğrencilere yönelikti. Bu benim onlara daha çok son nasihat konuşmamdı."Sevgili öğrenciler acı ve tatlı günlerimiz oldu birlikte ama benden sonra okulunuz sahip çıkın, birbirinizi sayın, ya-

rın pişman olacağınız söz ve davranışlarda bulunmayın. Sizi birbirinize düşman kılmaya çalışan dış güçler ve onların içeride ki işbirlikçileridir. Cumhuriyetimizin yıkılmasına izin vermeyin. Onun için birbirinizi sevin, düşman olmayın. Siz kardeşsiniz. Bu işin sağı solu yok. Yaşasın tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti" diye sözlerimi bitirdim. Okulun bahçesinden hızla çıktım.

Açıkta kaldığım süre ilkbahara denk düşmüştü. Çiftçiliğin en yoğun zamanıydı ilkbahar. Eşime yardım ediyordum köyümde. Çok geçmedi sürgün kararnamem geldi. Yeni görev yerim Bitlis Mutki Lisesi idi. Yapılacak tek şey gidip göreve başlamaktı. Görev yerime Ankara yolu ile gidecektim. Bu arada bir arkadaşım ihbarda bulundu."Giderken dikkat et senin için Ankara'da dolaşmak tehlikeli olur" diye.

Sanıyorum Mayıs ayının ortalarıydı. Bir akşamüstüydü. Yanıma gözlüklü kısa boylu bir genç oturmuştu. Elinde Milliyet gazetesi vardı. Araba hareket eder etmez bende aldım Cumhuriyet'i çıkardım. Sonra bir benzin istasyonunda mola verdi araba. Burası pek temiz bir yer değildi. Kendimi dışarı zor attım. Her taraf sigara dumanıydı. Dışarıda ise bozkır ayazı vardı.

Akşamın karanlığında bozkırın ayazında batan güneşin bıraktığı kızıllığa bakıyordum batı yönünde. Ben doğuya gidiyordum artık. Batı benim için çok uzaklarda olacaktı artık. Bu karmaşık duygu ve düşüncelerle atladım otobüse. Yanımda ki gözlüklü gençle hala iki yabancıydık. Gencin suskunluğu beni ayrıca etkilemişti. Sanki bir başka dünyaya gidiyorduk. Otobüsün sönük ışığında gazete okumaya çalışıyordum. Yorgun beynim daha fazla dayanamadı ve uyku bastırdı. Araba birden nerede mola verdi bilemiyorum. Neredeyiz diye soracak bir insan yoktu sanki. Otobüste bir ben yapayalnızdım. Bir ara gözüme bir tabela ilişti. Burası Bingöl idi. Araba Bingöl sapağında bulunan süt fabrikasının

yanında mola verdi. Bir süre arabada kaldık. Bu arada süt fabrikasını gezdim. O gün benim gözüme şahane bir süt fabrikası olarak gözükmüştü. Sonunda araba hareket etti. Artık Bingöl'den Ulus'a yönelmiştik. Araba dağı tırmanmış bayır aşağı dönmüştü. Virajlardan ağır ağır iniyorduk. Koyu bir sis vardı. Sis vadiye çökmüştü.

Her yolun bir sonu vardır derler. Sonunda bayırdan indik düze. Otobüs mola verdi. Güneş tepemize dikilmişti. Muş Ovası devasa bir ovaydı. Tekrar otobüse binip yola devam edecektim. Muş'u geride bıraktık. Daha sonra öğrendiğimde bu Muş ovasına yapılan şeker fabrikasıymış. Yıl 1980 koskoca Muş Ovası'nda birkaç kadın inek koyun otlatıyorlar. Muş Ovası'nın kuzeydoğu güney batı yönünde uzanıyordu. Murat suyu onun içinde menderesler çizerek durgun akıyordu. Artık Tatvan'a yönelmiştik. Saat ikindiye iniyordu. Muş'un görkemli ovasından sonra Van gölüne ulaşmak içimde ki karamsarlık duygularını dağıtıp atmıştı. Otobüs valizimle beni Tatvan'a bırakıvermişti. Yanımdaki gözlüklü gençte benimle beraber inmişti. Minibüslerin kalkma saatine daha vardı. Ben bu arada sahilde ki mini çarşıyı gezdi. Tatvan gerçekten çok güzeldi. Minibüse bindik. Yanımdaki gözlüklü genç yine yanımdaydı. Benimle aynı minibüse bindi. Tatvan'dan batıya yöneldik. Yolda Bitlis diye yazıyordu. Yol boyunca telefon direklerni görünce usuma ağabeyimin askerlik anıları arasında anlattığı kar altında kalan telefon direkleri geldi. Kış zamanı bu direkler kar altında kalırmış. Öyle diyorlardı.

Çok geçmeden Bitlis'e ulaştı minibüs. Bitlis iki dağın arasında kalmış akan bir çay vadisinde kurulmuş bir doğu kentiydi. İlk etapta Kastamonu ile benzerlik kurdum. Bitlis'le ilgili bildiğim tek şey Bitlis'te beş minare türküsüydü birde ağabeyimin askerlikle ilgili anılarıydı. Otobüste ve Tatvan'dan birlikte geldiğimiz

gençte benimle birlikte Mutki minibüs durağına gelmişti. Dayanamadım sordum: "Siz kimsiniz? Göreviniz ne?"

Genç yanıtladı "Ben Mutki'ye gidiyorum. Orada resim öğretmeniyim". Doğru bir gençten kuşkulanmıştım. Tekrar minibüs durağına döndüğümde yolcular yerini almıştı. Bende ön koltuktaki yerimi aldım. Yanımda resim öğretmeni vardı. Bitlis'ten güneybatı yönünde ayrılınıştı minibüs. Arabamızın bozulduğu yer bir dere vadisinden Muş ovası'ndan ve Van Gölü'nden sonra gördüğüm ilk düzlük alandı. Aracın tamiri uzun sürecek gibiydi. Ben arabadan indim yürüdüm yol boyunca.

Kıyı şeridi yeşillikler ve sazlıklarla doluydu. Derenin kıyısında çömelmiş takım elbiseli bir genç gördüm. Kıyıda balık avlıyordu. Selam verdim, tanıştık. Kolay gelsin diyip ayrıldım. Minibüs istikametine döndüm iki çocuk çıktı karşıma. Bunlar yeni okul çağında ki erkek çocuklardı. Çocukları görünce bunalmışlığımı unuttum. Onları sevip okşadım. Çocuklara cebimde ki bozuk paradan çıkarıp harçlık verdim. Onlar parayı alınca sevinç içinde uzaklaştılar. Köy yoluna saptılar. Bende minibüs yoluna gittim. Sonunda tekerlek yapılıp takıldı. Araba yola koyuldu. Efkar Tepesi olan Mutki Yol boyunca göründü. Resim öğretmeni bana ilk kez yakın durdu. "Hocam garnizona gidelim: dedi. "Arkadaşlar oradadır" diye ekledi. Düştüm peşine, Biz kapıdan girince birçoğu kalkıp hoşbeşte bulundu. Lisenin müdür vekili de yanımıza geldi. Çaylar geldi. Akşam olmuştu. Bu gece ilköğretim revirinde konuk olacak yarın konaklayacağımız lojmana gidecektim.

İşte Mutki

Mutki yaşamımda anılar zincirinin yeni bir halkası olacaktı. Sabah erken uyandım. Sokakta kimsecikler yoktu.Revirden çıkıp

kendimi Mutki'nin kimsesizliğine bıraktım. Tüm Mutki'yi dolaştım. Tam anlamıyla çıplak dağlar silsilesi sabahın neminden yükselen sis örtüsü altındaydı. Dağlardan kar kalkmamıştı henüz 16 Mayıs 1980'di. Okulun açılma saatine yakın doğru okula gittim. Müdür vekili Zulkarni ve müdür yardımcısı gelmişti. İki de öğretmen vardı. Benimle beraber beş kişi olmuştu. Batıda yaşadıklarıma paralel doğuda sağcı solculuk yerine Kürtçülük vardı. Tek düşman T.C. idi. Kahrolsun Türkiye Cumhuriyeti diyorlardı. Öğrencileri okula aldılk. Üst sınıftan edebiyat dersi bana verilmişti. Okulun tatiline çok az kalmıştı. 19 Mayıs bayramı arkasından2 7 mayıs derken okul tatil olacaktı. Bu arada tek bir yazılı yapacaktım onunla da karne ortalamasını verecektim. Okul müdür vekili benim sürgün geldiğimi biliyordu. Diğer öğretmenlerde biliyorlardı. Bana sorulan sorulara esprili yanıtlarla cevap veriyordum.

İkinci günün akşamı sanıyorum 17 Mayıs 1980 akşamı okul müdür vekili Zulkarni benim şerefime bir yemek tertip etmişti. Yemek garnizonda tertiplenmişti. Akşam yemeğiydi. Bana dip taraflarda masanın başında yer ayırılmıştı. Yerimi aldım. Masada Mutki'de bulunan tüm devlet memurları vardı. Başta kaymakam, savcı öğretmenlerden gelmek isteyenler derken karakol komutanı oradaydı. Rakılar konmuştu her masaya.

Şu anda Türkiye zor duruma sokulmuş ve tehlike çanları Türkiye için Türk toplumu için çalıyor. Bu işin sonu nereye varır bilemiyorum. Beni ister karamsarlıkla ister başka bir şekilde suçlayın benim naçizane görüşüm budur. Türkiye'de bir biçimde anarşi durdurulmalıdır. Bunun için tüm partiler ve sivil toplum kuruluşları iş birliğine girmelidirler. Benim için hazırladığınız bu geceye sonsuz teşekkürler ederim. Mutki için elimden geleni yapacağıma inanmanızı ister saygılarımı sunarım diyip yerime oturdum. Sessizliği bozan kaymakam ayağa kalktı. Özgün konuşmamdan dolayı bana teşekkür etti. Yerine oturdu.

19 Mayıs

Sanıyorum yemekte ki konuşmamdan hemen sonra ertesi gün 19 Mayıs konuşması bana görev olarak verilmişti. Zulkarni okul müdürü olarak durumu bana bildirmişti. O gece 19 Mayıs'ın anlam ve önemini anlatan bir konuşma hazırlığındaydım. Konuşmam 19 Mayıs'a gelişle başlıyordu. Nasıl gelmiştik 19 Mayıs'a. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkmaya nasıl karar verilmişti? Atatürk'ün Samsun'a çıktığın gün memleketin durumu neydi ve ondan sonra neler olmuş ülke nasıl kurtarılmıştı? Şimdi ise cumhuriyeti yıkmaya çalışan iç ve dış güçlerle bu gidiş nereye varacaktı? Bunun gibi bir sürü konuları konuştum.

Ben yıllardır Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin onun devrimleriyle ulaşılan çağdaş uygarlık seviyesine inanan vatansever bir öğretmendim. Kendimce ilkelerim vardı. Bu nedenle komünist damgasını yemiş bir sürü çile çekmiştim. Bu çileyi çekmek benim vatan borcumdu.

Mutki'de görevimi yapacaktım. Her yerde olduğu gibi burada da hakkıyla öğretmenlik görevimi tamamlayacaktım.

Mutki-Bitlis

Hafta sonu Mutki'den Bitlis'e gezmek alışkanlığı olmuştu bende. Öğretmen arkadaşlarla bir grup oluşturup gezerdik genelde. Genelde minibüsün camından dışarıyı gözlemliyor ve bulunduğum çevreyi tanımaya çalışıyordum. Bitlis'i ne zaman gezmeye koyulsam sürekli beş minare aradımsa da hiçbir zaman bulamadım.

Okul ise yine öğrencilerce tahrip edilmişti. Bu haliyle Kastamonu Ticaret Lisesi'nden beterdi. Tuvaletleri tıkalı olduğu için

okul erken tatile sokulmuştu. Zaten karneleri verir vermez biz de okulu tatil edecektik. Atatürk'ün ilkesinde bize miras bıraktığı ülkede devlet aygıtı çalışmıyordu. Cumhuriyetin okulları doğu ve batı da savaş alanıydı. Üniversiteler eğitim ve öğretimden uzak düşmüş aynı ülkenin çocukları düşman kamplarına bölünmüşlerdi. Bu gidişin sonu nereye varacaktı? Biri çıkıp düdük öttürecekti ama kime ne olacaktı belli değildi. Akşama doğru geldiğimiz minibüsle döndük Mutki'ye. Burası artık benim için geldiğim yaşam yolculuğumda son durak gibiydi. Mutki'ye dönmek zindana dönmekle eş değerdi sanki ancak dönmek zorundaydım. Buradan gitmek demek yenilmek demekti. Bense hâlâ ayakta kalmak, ülkem ve devletim için bir şeyler yapmak umudunu taşıyordum. Yeterli enerjim de vardı.

Yine Mutki

Artık Mutki'ye alışmak zorundaydım. Mutki ne denli sıkıcı olsa da benim görev yerimdi. Bana çokta yabancı değildi. Cumhuriyete İngiliz kışkırtmasıyla başkaldıran yörelerdendi. Mutki'yi tarih kitaplarından okumuştum. Oradan biliyordum. Ancak burayı görünce neresi isyan etmiş cumhuriyete diye düşünmüyor değildim. Ayrıca amcazadelerimden bir Binbaşı Mutki'de evlenmişti bir aşiret reisini kızıyla. Kadıncağız sevdası uğruna amcazadenin peşinden önce Taşköprü'ye gelip yerleşmiş daha sonra İstanbul'a göçüp ömrünü orada tamamlamıştı. O nedenle Mutki'ye daha önceden bir aşinalığım vardı. Ancak Mutki'yi bir kasaba olarak hayal etmiştim. Oysa Mutki iki okul bir kaymakamlık bir postahane, bir sağlık ocağı, bir Ziraat Bankası ve dört lojmandan ibaret idi. Mutki'de İskenderli Bucağı'na uzanan bir çay vardı ve Mutki'nin efkâr tepesinden postahane kaymakamlık yönüne uza-

nan tek caddesi vardı. Efkâr Tepesi adı Fakir Baykurt'un romanının adıydı. Mutki'ye batıdan gelen devlet romanları bu romandan esinlenerek koymuşlardı bu adı. Mutki'de efkârlanmamak elde değildi. Batıdan sürgün edilen devlet memurlarının bulunması nedeniyle burası bir açık hava hapisanesiydi sanki. Devlet dairelerinden akşamüstü çıkan devlet memurlarının yürüyüş yaptığı tek cadde efkâr Tepesi'nde son buluyordu. Bu tepenin ilerisi dikine inen bir yamaçtı.

Mutki'de Efkâr Tepesi'ne uğramayan oradan batıya özlemle bakmayan memur yoktu. Buna kaymakamı, savcısı, hâkimi, karakol komutanı, doktoru dâhildi. Bir gün tek başıma Efkâr Tepesi'nden uzaklara bakıyordum. Arkamdan bir el dokundu sırtıma. Geri dönüp baktığımda kaymakamı görmüştüm. Muhittin Hoca Efkâr Tepesi efkârlandırır insanı diyordu. Ben kendisini yanıma aldım.

"Kaymakamım keşke yalnız Efkâr Tepesi efkârlandırsa, efkârlanacak onca neden var ki" diye yanıtladım.

Mutki'de benim bildiğim bir tek ev vardı. O da lisenin üst kısmındaydı. Bu ev tek katlı bir evdi. Üzerinde kiremit gördüğüm tek çatılı ev burasıydı. Ev Mutki'nin varsıl ailerinden birinindi. Kızları lisede öğrenci idi. Mutkiden okul tatil olur olmaz ayrılacaktım. Çünkü eşim ve çocuklarım Kastamonu'daydı. Eşim köyde çiftçilik yapıyordu. Bir anca önce onlara ulaşınam gerekiyordu. Haziran ayına gelmiştik. Engel sınavlarını yapıp kaçmak geliyordu içimden. Nitekim de öyle oldu. Okul müdürü ailevi durumumu biliyordu. Kaymakam ise tolerans göstermiyordu. Mutki'den 15 günlük rapor alıp ayrıldım.

Yaz Tatili

Benim için yaz tatili 1980'in Haziran ayında başlamıştı. Haziran sonunda çoluk çocuk köye toplandık. Sarımsak ekmiştik. Onu sulaması bağ bahçe işleri derken yaz gelmişti. Sarımsak sökümü yapmıştık. Onu kurutması boylaması bağlanması işleri Temmuz ayı boyunca sürdü. Türkiye'nin gerginliği beni de geriyordu. Kimseye belli etmememeye çalışıyordum ama içim içimi yiyiyordu. Bağ bahçe işleriyle oyalanıyordum. Kendimi avutuyordum açıkçası. Türkiye patlama noktasına gittikçe yaklaşıyordu. Bu patlama sonucu ne olacaktı o belli değildi. Bu toplumsal deprem belki de her şeyi alt üst edecekti.

Günler gelip geçiyordu. Çocuklarımdan en büyüğü liseyi bitirmiş üniversite sınavlarına girecekti. Kızım Kastamonu Kız Meslek Lisesi'nde okumak zorundaydı. Devrim'i ise köyde ilkokulda okutabilirdim. Ama en büyük Şükrü üniversiteyi kazanırsa ne yapacaktım. Kızı Kastamonu'da kimin yanına bırakacaktım. Yaz boyunca ailece sarımsak pancar buğday derken kış hazırlığımızı yaptık. Aylardan Ağustos bitmiş ben on beş gün rapor alıp göreve gitmemiştim. Eylül ayının sıkıcılığı başkaydı. Aldığım gazeteler ve dergilerde yorumcular karamsarlık içindeydiler. Ben kendimi mi düşüneyim yoksa başıma geleceği kaçınılmaz olan toplumsal patlamayı mı? Şaşırmıştım. Bu arada Kastamonu'dan ev eşyasını toparlamış İstanbul'da İçerenköy'de yaptırdığım tek katlı eve indirmiş köye dönmüştüm. Evle tek ilgilenen rahmetli dayıoğlu Hüseyin dayım idi. Büyük oğlum şükrü okulu kazanamamıştı. Bu sene kursa gidecek şansını bir kez daha deneyecekti. Kızımı ilkokul öğretmenimin kardeşi Hasan'a emanet etmiştim. Eşi de bizim köydendi. Adı Safiye. Değerli bir hanımdı. Kulağın arkada kalmasın elimizden geleni yaparız deyip beni teselli etmişti.

Eşimle köyde son günlerimi yaşıyordum. Raporum bitmiş görevime dönecektim. Bir sabah kalktığımda korktuğum başıma gelmişti. 12 Eylül 1980 tarihinde askeriye iktidara el koymuştu. 12 Eylül ihtilalini yapanların başında Kenan Evren vardı. Diğerleri ise komite üyeleri olan kuvvet komutanlarıydı. Ben hemen görev yerime hareket ettim. Kastamonu'da kalmanın anlamı yoktu. Burdan uzaklaşmalıydım.

Yine Mutki

Mutki 1800 metre yükseklikte bir yayladır. Mutki'de kavak ağaçlarından başka bir ağaç türü yok. Eskiden meşe ağaçları varmış. Yok olup gitmişler. Şimdi olanları da çok uzaklara gitmiş kaçmışlar insanlardan. İskenderli Bucağı'na gezmeye gittiğimizde adını unuttuğum çay boyunda görmek için gittiğimiz Ermeni kilisesi çevresinde gördük meşe koruluklarını. Mutki'de yaşamı anlatmaya benim kalem gücüm yetmez. Bu çıplak doğada bu insanlar ne yer ne içer düşünürsün. Düşündükçe kahrolur içinden çıkamazsın. Bir kör düğüm olursun. İnsan burada insanlıktan çıkar. Tarla yok bağ yok bahçe yok.

Kısa ilkbaharın kısa yazın tarla denilen yerde otlarla beslenen bir iki sığır birkaç koyun veya keçiden oluşan hayvancılık. Darıyla beslenen kümes hayvanlarının genleri bozulmuştu açlıktan. İşte Mutki bu denli yoksulluk içinde ve insanlar cahillik denilip geçilen bataklıkta debelenip duruyor şaşkın bir biçimde. İnsan Mutki'de insanlıktan çıkıp iki ayaklı bir yaratığa dönüşüyor. İnsan hırsız olur arsız olur anarşist olur eşkıya olur. Burada her şey olunabilir. Burada insanın hiçbir etik değeri kalmaz. Oysa onu bu duruma getiren sistemin kendisidir. Sistemin egemenleridir. Ancak onlar yine bu duruma getirdikleri insanları suçlarlar. Suçlu aslında

kendileridir. Biz hiçbir şey veremediğimiz bu insanlardan bir şeyler isteriz. Oysa verecekleri hiçbir şeyleri yoktur. Bunların Urartu Medeniyeti'nin torunları olduğunu düşünürsün bir an. O medeniyeti yaratan insanlar için de vardı acımasız doğa koşulları. Ama biz bin yıldır kendi yazgılarıyla baş başa bıraktığımız bu insanları bu duruma getiren bu sistemi ve sistemin egemenlerini sorgulamak zorundayız.

Bu insanlar yinede konuşmasını unutmamışlar. Hâlâ insan olduklarının bilincindeler. Hâlâ gelenekleri görenekleri var kendilerince ve yaşamlarını kendilerine özgü kültürleri içerisinde sürdürüp gidiyorlar. Biz doğuya baskıdan başka bir şey götürmemişiz. Ağalık şeyhlik şıhlıkla işbirliği yapıp ezmişiz bu insanları. Onlarda bize olan güvenlerini yitirmişler. Fırsat eline geçince eşkıya olmuş, anarşist olmuşlar. Şimdi de devlete başkaldırmanın tohumları filizleniyor doğuda.

Kısa süre içerisinde Bitlis ve ilçeleri hakkında epey bilgi edinmiştim. Tabiiki en çok Mutki etkilemişti beni. Çünkü ben Mutki'de yaşıyordum. Diğer ilçeleri de bilenlerden öğrenmeye çalışıyordum. Bitlis'te Veysel Karan-i Türbesi en önemli ziyaretgâhtı. Bitlis'te Beş Minare türküsünden sonra en çok bilinen yer orasıydı. Veysel Karan-i Hz. Muhammed'in en yakınlarından bir kişiymiş. O nedenle bu çevre insanı önce Veysel Karan-i ile akraba oluyor. Bu akrabalık daha sonra Hz. Muhammed'e değin uzanıyor. Özellikle varsıl olan şeyh şıh olan ağa takımı bu akrabalıkta ön planda görüyor kendini.

Bu arada Mutki'nin içinde bulunduğu bir tekerlemeyi buraya not etmeden geçemeyeceğim. Bu tekerlemeyi bilmeyen Bitlis'te kaldım demesin.

"Bitlis Mutki Hizan, Ne kanun var ne nizam, yat uzan para kazan, hele yoktur hiç intizam."

Bu tekerleme Bitlis'in cumhuriyetle henüz bir bağı olmadığını gösteriyor. Burası sanki bir başka dünya, bir başka diyar. Görünüşte devletin egemenliği var ama gerçek hiçte öyle değil. Yalnız Bitlis'te değil tüm doğu Anadolu illerinde cumhuriyetin egemenliği tartışma konusudur. Mutki'yi Bitlis'i tüm doğu illerini yazmak bilim insanlarının işi. Benimki anılar zinciri içerisinde Mutki ve Bitlis ile ilgili bir not düşmek kendimce.

Eylül Sınavları

Yaz tatili bitmişti. Kastamonu-Taşköprü-Gökçeağaç bucağı Yeniceköyü'nde geçmişti yaz tatili. Eşimin yaptığı çiftçilik işleriyle ilgilenmiştim. Özellikle sarımsak ekimi önemliydi. Bu sonbahar çocukları İstanbul'a toplayacaktım. Büyük oğlumu Tahran Lisesi'ne yazdırmıştım. Kızım Kastamonu Kız meslek Lisesi'nde okuyordu. En küçük oğlumu ise köyümüzde ki ilkokula kaydettirmiştim. Bu arada 12 Eylül 1980 İhtilali olmuştu. İhtilal haberini alır almaz köyden görev yerim olan Bitlis Mutki'ye dönmüştüm. Bu dönüşüm palas pandıras korkudandı. Öyle ya geçmiş dönemim eğitim enstitüsü öğretim görevlisi Kastamonu Ticaret Lisesi müdürlüğünü yapmış bir öğretmendim. Yapılan çocuk oyuncak değil koskoca bir askeri darbeydi. Bu darbenin hışmına öncelikle sol dünya görüşüne sahip olanlar uğrayacaktı. Ben de önde gelen değil öncü öğretmenlerinden biriydim. O nedenle Bitlis'te olmam daha doğruydu.

Artık tatil bitmişti. Eylül Sınavlarını yapmaktan başka işimiz yoktu. Öncelikle sınavları yapıp okula eğitim ve öğretime hazırlanmamız gerekiyordu. Okul bir harabeye döndürülmüştü. Biz ise dört öğretmen bu harabede Eylül sınavlarını yaptık. Eylül sınavlarından sonra kaymakamlığın öncülüğünde bir komisyon oluş-

turduk. Bu komisyon okulu onaracaktı. Garnizon Komutanlığı'da öncelikle yardım edecekti. Hepimiz kolları sıvadık. On beş gün gibi kısa bir sürede okulu adam etmeye çalıştık. İlçeye yakın öğrencileri de imeceye çağırdık. Öğrenciler kendilerine gösterdiğimiz ilgi nedeniyle canla başla çalıştılar. Okulun onarımına katkıda bulunan bu öğrenciler artık okula sahip çıkacaklardı. Bunu ben biliyordum çünkü onlara öncelikle ben ve benim gibi düşünenler sahip çıkıyorduk. Öğrenciler bize yardım ederlerken önceki davranışlarından utanır gibiydiler. İçlerinden bu okul bizim boşu boşuna tahrip ettik dediklerini sezinliyordum. Onlar cahildi. Yanıltılmışlardı. Yanlış yola girmiş okullarını kırıp dökmüşlerdi. Şimdi pişmanlık duymaları da bir kazançtı.

Okulu onarma süresinde halkla da bir diyalog içine girmiştim. İlçede ziyaret etmediğim esnaf yoktu. Her kahveye uğrayıp halkın çayını içiyor onlara çay ısmarlıyordum. Genelde onlara çay ısmarlamak istediğimde ikramımı kabul etmiyorlardı. Burası toplumun en temiz kalmış yerlerinden biriydi. Ben onlar için başka bir dünyadan gelmiştim sanki. Benim kendilerine yakın olduğumu kendilerini sevip saydığını kısa sürede kabul ettiler. Sokakta beni görünce sanki saygı duruşuna geçer gibiydiler.

Okulun onarımı bitmişti. Okulu jandarma korumaya almıştı. Okulun açılışına tüm Mutki davet edilmişti. Okulu bir şenlik havası içinde açacaktık. Bu arada okula yeni mezun dört öğretmen daha gelince moralimiz biraz daha düzeldi. 1980–81 öğretim yılına başladık. Mutki Lisesi ilk kez böyle bir moralle başlıyordu eğitime. Okul onarılmış temizlik yapılmıştı. Kısaca okul pırıl pırıldı. Okulun açılış programını yaptık tüm idareci ve öğretmenlerce. Tüm Mutki halkını davet ettik. Açılış konuşmasını ben yaptım. Kendime göre 12 Eylül öncesinin özeleştirisini sergiliyordum. Sağında solun da yanlışları vardı. Ancak iç ve dış cumhuriyet düş-

manlarının ülkenin bu duruma gelmesinde daha büyük payı vardı. Atatürk'ün armağan ettiği ülkeye devlete sahip çıkmak en çıkar yoldu. Anarşistin batağına gençliği çekenler emperyalist dış güçler ve onların yerli işbirlikçileriydi. Öğrenciler olarak iyi yetişip ülkemize cumhuriyetimize bayrağımıza sahip çıkmamız topluma yararlı olmamız gerekiyordu. Bu okul öncelikle bizim eğitim ve öğretim yuvamızdı. Burayı kırıp dökmeye hakkımız yoktu

Yukarıda ki anlamda içerikte konuşmamı bitirip yerime geçerken halkın içtenlikli alkışı hala kulaklarımda çınlar. Programda bulunan halk oyunları şiirler türküler sergilendi. Halka çay ikramı yapıldı. Okulu o gün ders yapmadan tatil ettik. Ertesi gün için ise ayrı bir konuşmam vardı öğrencilere. Bu konuşmayı yapıp onları derse öyle alacaktım. Öylede yaptım. Öğrencilere bıktırmayacak kısa bir konuşmayla başladık yeni güne. Öğrenciler iyice ısınmıştı bana. Her sabah bayrak merasim yerinde toplayıp onları onore eden kısa konuşmayla alıyordum derse. Üç sınıfın edebiyat dersi bendeydi. Her sınıfla ek dersle birlikte sekiz saat birlikteydim. Onlara gerçek devrimciliğin Atatürk devrimciliği olduğunu anlatıyordum. Başımıza gelenlerin Atatürk devrimciliğinden ayrılmamız sonucu geldiğini söylüyordum. Benim somutlaştırarak anlattığım Atatürk devrimciliği çocukların ilgisini çekiyordu. Kısaca gegrgk halk içinde gerek öğrenciler arasında Mutki'nin sevgilisi olmuştum. Devlet görevlilerinden kaymakamından tutunda en alt görevliye değin beni el üstünde tutuyorlardı. Mutki Savcısı "Bu Mutki'den bir Muhittin Hoca geçti diyecekler" diyordu her karşılaştığımda.

1980–81 ders yılı bitmişti. Ben Haziran ayında on beş gün izin alıp Kastamonu'ya dönecektim. Oradan da on beş günlük rapor alıp yaz tatiline gidecektim. Eşim ve çocuklarım zor durumdaydı. Kız Meslek Lisesinde ki kızım başkasının yanındaydı. Büyük oğlum İs-

tanbul'da Kadıköy-İçerenköy'de yaptırdığım gecekondu da yalnızdı. Ayrıca lise son sınıfa devam ediyordu. Eşim kendi köyümde küçük oğlumla birlikte yaşıyordu. Yaz tatilini bin bir sıkıntı içerisinde geçirdim. Bir yandan 12 Eylül'ün psikolojik baskısı bir yandan ailenin parçalanmışlığı bende büyük etki bırakıyordu. Büyük oğlum üniversiteye girecek puanı tutturamamıştı. Kızımı kaldığı dersler için Mutki'ye getirmiş Bitlis'te Eylül engel sınavlarına koymuştum. 1981-82 öğretim yılının benim için neler getireceğini bilmiyordum. Bildiğim tek şey ailemiz bu öğretim yılında da parçalanmış olarak yaşamını sürdürecekti.

Cumhuriyet Bayramı

1980 takvim yılının Cumhuriyet bayramı çok önemliydi benim için. İlçe bayram kutlama komitesi bayram kutlama programı çerçevesinde cumhuriyet anlam ve önemini belirten konuşmayı yapma görevini bana vermişti. Bu konuşmayı yazılı olarak hazırladım. Birkaç kez de gözden geçirdim. Bu konuşma hem benim için hem de Mutki için önemliydi. Mutki için önemi ise belki de ilk kez Cumhuriyetin anlam ve önemini özellikle Atatürk cumhuriyetinin devrimci yanını ön plana alan bir konuşma dinlemesi olacaktı. Kürtçülük hareketinin etkisi altında kalan öğrenci ve halk Atatürk cumhuriyetinin devrimci yanı ile karşı karşıya gelecekti. Cumhuriyet döneminde halkı ezenlerin gerçek cumhuriyetçiler olmadığını cumhuriyet düşmanları olduğunu dinleyeceklerdi. Bu konuşma gerici ve şovenist güçleri geri attıracak bir konuşma olmalıydı.

Türkiye Cumhuriyeti devrimle kurulmuştur. Adı devrimin adıdır. Ona küfredenler vatan hainidir" deyince bir alkış koptu. Bende ki heyecan doruk noktasına çıkmıştı. Tüm vücudum titriyordu.

Cumhuriyet'in ilk on yılında Kürtçülük hareketlerinin fink attığı dönemlerde Mutki'de bu konuşmayı yapmak her baba yiğidin harcı değil düşüncesi bulunuyordu. Cumhuriyet hepimizin cumhuriyetidir. Cumhuriyete sahip çıkmak zorundayız. Biz Türk ve Kürt olarak et ile tırnak gibiyiz. Türkiye Cumhuriyeti devrimini Atatürk ilkeleri doğrultusunda yaşatmak ve yüceltmek zorundayız. Bu devrimci zorunluluktur. Bunun aksi emperyalizmin tuzağına düşmektir. Bu tuzağa gericiler şovenistler satılmışlar düşer. Ne Mutki halkı ne Türk halkı emperyalizmin uşağı olamaz. Onlar bu vatanı bu cumhuriyeti Çanakkale'de Dumlupınar'da emperyalizme kanlarıyla korumuşlardır" diye biten konuşmam alkış almıştı. Mutki'ye de damgamı vurmuştum. Savcı doğruyu söylemişti. Bu Mutki'den Muhittin hoca geçti demişti ve onu haklı çıkarmıştım. Mutki'den öte Mutki yoktu.

Yatılı Bölge Okulu Lojmanı

Yatılı bölge okulu lojmanında kalıyorduk. İki karşılıklı dairenin biri erkek öğretmenler biri ise bayan öğretmenlere tahsis edilmişti. Biz altı erkek lise öğretmeni bir dairenin odalarında ikişer kişi kalıyorduk. Yemeğimizi komün usulü kendimiz yapıyor, bulaşığımızı kendimiz yıkıyorduk. Yeniden yatılı okul yaşamına geri dönmüştük. Karşımızda ki dairede de liseli öğretmeni iki kız arkadaş kalıyordu. Onlarda bizim gibi yaşamaya başlamışlardı. Yanlarında birde yatılı bölge okulu bayan öğretmen kalıyordu.

Lojmanda her gün bir kişi nöbetçiydi. Nöbetçi olan yemekleri yapıyor bulaşıkları yıkıyor ortalığı temizliyordu. Ancak güzel yemek yapamayan güzel bulaşık yıkayamayan arkadaşlarımız vardı aramızda. O nedenle sık sık tartışma çıkıyor arabulucusu da ben oluyordum. Benim yaşım otuz beşi çoktan geçmiş kırka dayan-

mıştı. Öğretmen arkadaşlarım ise yirmi beş yirmi altı yaşlarındaydılar. Onlara ağabeylik yapma görevi bana düşüyordu. Yemek yapamayana yardım edip öğretiyordum. Bulaşık yıkayamayana nasıl yıkanacağını gösteriyordum. Onlara komün usülü yaşamanın hem zorluklarını hem de zevkli yanlarını anlatıyordum. Onlar da beni sevdikleri saydıkları için beni dikkatle dinliyorlardı. Arada bir "Dede bu kadar da olmaz ki herkes biraz dikkit etsin görevini doğru yapsın" diye itiraz edenlere zamanla her şey düzelecek diyordum. Siz de benim gibi olgunlaşacak sizden küçükleri acemileri hoş göreceksiniz. Ben usta askerim sizler acemi askersiniz diyip onları güldürüyordum. Okumak okul bitirmek yetmiyor yaşam okulundan da geçmek gerekiyor diyordum. Yalnız birlikte kaldığım öğretmenlerin öğretmeni değil karşı dairede oturan kız öğretmenlerin de öğretmeni olmuştum. Bayan öğretmenler çay pasta hazırlayıp beni çağırıyorlardı bazen. Beni bir ağabeyden öte bir büyük ulu kişi olarak kabullenmişlerdi. Özellikle Cumartesi Pazar günleri çağırıyorlardı. Kızlar benim yanımda çok rahatlardı. Benden bir çekinceleri yoktu. Rahat dekolte giyimleri içerisinde kıpır kıpırlardı. Hele bir Egeli vardı ki güzel mi güzeldi. Onlar soruyor ben yanıtlıyordum. Öncelikle kendi yaşamımdan kesitleri dinlemeye bayılıyorlardı. Onların meraklı sorularını yanıtlarken bende özyaşam öykümü anlatmanın zevkini tadıyordum. Öncelikle evliyken başımdan herhangi bir macera geçip geçmediğini soruyorlardı. Hele egeli "Hiç olmadı mı olmuştur hocam bir şeyler" gibi sorular soruyordu. Bende "güzel her yerde her zaman güzeldir. Evliyken de bekarken de." Onlar beni bu sorularla sıkıştırırken ben ise peygamberlik yaşına yakındım. Lojman günleri ayrı bir yaşam öyküsüydü. Günler akıp gidiyordu. Kış gelmişti. Kış bastırınca insan daha çok kapalı kalıyordu. O nedenle lojmanda günlerimiz bir başka öykü oluyordu.

Bir Cumartesi Akşamı

Lojmanda bizimle birlikte başka katlarda yatılı bölge okulu erkek öğretmenleri ve evli öğretmenlerden de kalanlar vardı. Günlerden bir günün sabahında lojmandan çıkıp okula gidiyordum. İki genç çıktı karşıma. Bunlar öğretmendi. Ancak kendileriyle henüz tanışmamıştım. Ben günaydın deyip geçerken biri "beni tanıdınız mı " diye sordu. Ben gerçekten tanımamıştım. Hele iyi bak dedi dik bir sesle. Ben özür dilerim tanıyamadım diyip yürüdüm. Bana "Kastamonu Eğitim'den Zihni ben" diyince damga yok alnında diye yanıtladım. Zihni deyince anımsamıştım. Mademki beni tanıdın gelip elimi öpeceksin öyleyse daha yakından tanışmış oluruz dedim. Öyle deyince "el öptürdüğümüz yetmedi mi" diye yanıt verince dikine, ben yürüdüm. Bela beni Mutki'de de bulmuştu. Olayı lise öğretmen kadrosuna anlattım. Müdür, müdür yardımcısı ve ben hariç hepsi stajyerdi. Bana dersini verelim dediler. Ben olmaz dedim. Aradan birkaç hafta geçmedi bizim Adilcevazlı Zihni garnizon denilen karakol lokaline gelmeye başladı, Kütahya'lı bir arkadaşıyla. Kış tam anlamıyla çökmüştü Doğu Anadolu Yaylası'na. Bir metre civarında kar vardı. Sanıyorum aylardan Ocak geçmişti.1981 takvim yılına ulaşmıştık bu ağır kış koşullarında. Mutki'de yaşam belirtisi yok gibiydi.

Cumartesi akşamları tüm Anadolu'da mahrumiyet bölgesi denilen küçücük ilçelerde beldelerde önemliydi. Oralara gönderilmiş devlet görevlileri küçüklü büyüklü makam ayrıcalığı gözetmeksizin bir araya gelir lokallerde veya lokantalarda rakı masası kurar söyleşirlerdi dertleşirlerdi. Mutki'de bu işi görecek ne lokanta ne de lokal var. Bir tek garnizon denilen karakol lokali var. Cumartesi akşamları toplanıyor çilingir sofrasını kuruyorduk. İşte böyle bir akşam ilçenin tüm alkol alan memurları bir arada olu-

yorduk. Akşamın erken saatinde ilçenin tüm memurları yerlerini aldılar. Ben masanın orta kesimindeyim. Karşımda yatılı bölge okulu müdürü vardı. Kaymakamı savcısı hâkimi doktoru garnizon komutanı da yerlerini almışlardı. Sofrada ilk kadehi en yaşlı görevli kaldırıp şerefe dedikten sonra rakılar yudumlandı. Gecenin ilerleyen saatinde ilköğretim okulunda görevli bana takılan Adilcevazlı Zihni üç arkadaşıyla garnizona girdi. Tam arka tarafımda okey masası kurmuşlardı. Ben onların gelip arkamda oturmalarından rahatsız oldum ama pek belli etmedim. Okey taşlarının kasıtlı şakırdatılması beynimi karıştırınıştı. İçki içmemiz de hızlanmıştı. Ben hayli alkol tüketiyordum o yıllarda. İçinde bulunduğum ekonomik sosyal siyasal psikolojik sorunları alkolle çözüyordum. Oysa içki çözüm değildi. Bir an için rahatlıyordun. Mutki'den kurtulmanın yolunu arıyordum. Bu arada 12 Eylül faşizmi toplum üzerinde baskısını tam anlamıyla kurmuştu. Doğudan Batıya Kürt kökenli öğretmenlerin sürgün edileceği söylentisi dolaşıyordu. Ben de geçici olarak Kürt olacaktım. Başkada bir çözüm yolu yoktu.

Milli Eğitim müdür yardımcısı genç güzel bir bayan arkadaşımla açık seçik bunları konuşuyor çözüm arıyorduk. Arkadaşım öyle ya da böyle bana söz vermişti. Ben kendisine ama tahkikat yoluyla ama sürgün furyasında beni Batıya gönder de ne yaparsan yap demiştim. İçkinin etkisiyle beyin jimnastiği başlamıştı. Bu adamlara hem güzel bir ders verecektim, üzerime gelmelerinin önünü kesecektim hem de kendimi şikâyet ettirecektim. Ama yapacağım davranışın haklılığı zeminini yaratmam gerekiyordu. Saat 10'u geçmişti. Önce yatılı okul müdürüne "bu öğretmenlerine sahip çık ya masama gelsinler ya da kalkıp garnizonu terk etsinler" diye uyardım. Okul müdürü sevdiğim saydığım bir arkadaşımdı. Kendisi öğretmenleri uyardı. Ancak biz alkol almıyoruz yanıtını aldı. Fa-

kat ben kafayı takmıştım. Bu gece bir çıngar çıkaracaktım. Daha öncesi vardı işin. Bunlar beni baskı altına almak istiyordu. Oysa ben baskıya boyun eğmeyi bırak siyasi anlamda en küçük iğnelemeye bile gelecek yapıda değildim. 12 Eylül'e tepkim doruk noktasındaydı. Atatürk Cumhuriyeti'nin budanma süreci başlamış gençliğin üzerine buldozer sürülüyordu. İstanbul-Ankara-İzmir-Adana-Samsun yanıyordu. Mamak başta olmak üzere işkencehanelerde milliyetçiler milletsizleştiriliyorlardı. Bu faşizm T.C.'ye pahalıya patlayacaktı. Bu bir siyasi budama ve ezme hareketiydi. Bu beş General Atatürk Cumhuriyeti'nin yıkımına zemin hazırlıyordu. O nedenle ben ve benim gibi kıyıda köşede kalmış Atatürk Cumhuriyeti Devrimcileri kahroluyorlardı. Gözümün önünde Cumhuriyet yıkılmaya başlamıştı. O nedenle de o gece gerginliğimin doruk noktasındaydım alkolün etkisiyle. 12 Eylül'den aldıkları güçle Muhittin Hoca'yı baskı altına almaya çalışan ilkokul öğretmenlerinin üzerine çıkış yolu olmasa da boşaltacaktım. Biraz sonra olayı kaymakama ilettim. O da davet etti ama kâr etmedi. En son garnizon komutanına "Bu arkadaşları bir kez siz uyarın, ya burayı terk etsinler yada oyunu bırakıp masaya gelsinler" diye uyardım. Komutan nazikçe uyardı kendilerini ama adamlar aldırış etmiyor okey taşlarını karıştırmaya devam ediyorlardı. Ben idaremi içkiye teslim etmiştim. Bu gece Mutki'de patlayacaktım. Nitekim yediğim biber çöplerini arkaya atmaya başladım. Bir iki derken Zihni patladı. İçeceksen doğru iç der demez altımdaki sandalyeyi tersten okey masasının ortasına indirdim. Bu arada yatılı bölge okulu müdürü en sonunda yapacağını yaptın Muhittin Hoca deyip masayı terk edip ganizonun kapısına yöneldi. Ok yaydan çıkmıştı. Ben çılgınlık derecesinde tepkiliydim. Önümde ki boş rakı şişesini arkalarından fırlattım. Şişe garnizonun camını indirince ortalık karışmıştı. Lise öğretmenleri benim bu çılgınlığı yapacağımı sezinledikleri

için olayı sessizce izliyorlardı. Ancak cam çerçeve inince beni palas pandıras kol ve bacaklarımdan yakalayıp bir metre karın içinde yattığımız lojmana doğru sürükleyip götürdüler. Sanki dört beş kurt beni yakalamışlar parçalamak üzere götürüyorlardı. Yatağa nasıl yattığımı nasıl uykuya daldığımı o gece hatırlayamıyorum.

Patlayan ve Dikiş Atılan Kaş

O gece beni yatağıma yaka paça yatırmışlardı. Lise öğretmeni arkadaşlarım yarı baygın halde gece bir ara uyanmışım başım zonkluyor sarhoşluğum geçmemiş. Kafamı nereye vurmuşum bilmiyorum. Sabah kalktığımda aynada kaşımın yarık olduğunu görüyorum. Hayli de açılmış yarılan kaş. Yapacak bir şey yok ilçede dikiş atabilecek tek kişi var. Sağlık ocağında çalışmış sonra Ziraat Bankası'na geçmiş bir görevli. Kendisini buldurup sağlık ocağında dikiş attırmaya götürdü arkadaşlarım. İlçeden Bitlis'e araba gitmez yol kapalı. Dikiş attırmasam kaşım daha da açılacak. En sonunda bu işten anlayan arkadaşa yaptırmak için bekliyoruz. Arkadaş hazırlık yapıyor. Ben düşünüyorum. İçimde bir pişmanlık duygusu. Akşam yaptığımın doğruluğunu yanlışlığını ölçmeye çalışıyorum. Bir yandan da geçmişe bir yolculuğa çıkıyorum. Karmakarışık bir ruh hali içindeyim.

Görevli hazırlığını bitirmiş "Hadi bakalım hocam hiç korkma" diyor. Bir yandan da mikrop kapma tehlikesi ürkütüyor beni. Önce kaşımı temizledi. Daha sonra da yarılan kaşa dikiş attı ve sonra bantladı. Gözyaşlarım akıyordu. Kendimi bırakmıştım. Yanımda ki arkadaşlarımda duygulanmışlardı. Bu göz yaşlarım iç dünyamın dışa vurumuydu. Kırk yaşımı bulmuş Muhittin Hoca'nın dayanma gücünün zayıfladığının göstergesiydi bu. İşini bitirince görevli bana "canını sıkma hocam insanoğlunun başına her şey

gelebilir" diye ekledi. Arkadaşlar beni doğru yatakhaneye götürdüler. Bir süre sonra garnizondan bir astsubay geldi geçmiş olsuna. Biraz oturup kalktı. Giderken "Hocam bugün dışarıya çıkmayın biraz istirahat edin" diye ekledi. Meğer akşam ki olaydan ötürü şikayetçi olunmuş garnizona. Garnizon komutanı da beni sevdiği için olayı ört bas edecekmiş. O nedenle benim ortalıkta görünmememi istemiş. Pazartesi de gitmedim okula. Salı dikişleri aldırdım. Pansuman anında dikiş atarkenki ağlayışımı anımsıyordum.

Mutki'den Muhittin Hoca Geçti Diyecekler

Her akşam saat dört beş sularında garnizondayız. En erken gelenlerden biri ilçe savcısı ve ben oluyorum. Sık sık karşılaşıyoruz savcı beyle. Yaşı otuza ya varmış ya da varmamış henüz. Garnizona geldikçe garnizonda asılı olan sazı eline alır özgün müzik parçaları çalar. Belki de diliyle söyleyemediklerini parçalarıyla söylemeye çalışır gibi gelir bana. O benden önce gelmişse saz çalıyorsa ben çal savcı bey çal derim. O da Muhittin Hoca başka yapacak bir şey kalmadı diye tebessüm eder. Bir tek şey var yapacak. O da baş kaldırmak. Ama kime kiminle nasıl? Savcıyla söyleşilerimiz uzayıp gidiyordu. Oysa o savcı ben öğretmen. Doğuda sivri olanları rahva düzüne topluyorlardı. Savcının beni rahva düzüne göndermesi içten bile değil ama Mutki'de görev yapan arkasında üç çocukla bir genç sayılacak eş bırakmış Muhittin Hoca'nın içinde biriken öfkesini kusmasından doğal bir şey yoktu. Karşısında ki devletin savcısı bile olsa. Savcı beni çok iyi anlayan aydın bir hukuk adamıydı. Birikimimden deneyimlerimden yararlanmak isteği içindeydi. Bende bunun ayırdındaydım. Savcıyla dostluğumuz hayli ilerlemişti. Yine efkârlı efkarlı çaldığı bir par-

ça gurbet elde bir hal geldi başıma diye başlayan türküyü bitirdikten sonra söyleşmeye başlamıştık. O benimle 12 Eylül öncesi ve sonrasıyla ilgili söyleşmek istiyordu. Onun bu isteğini geri çevirmek kaçamak yanıtlamak bana göre değildi. Savcıya güveniyordum. Güvenmesem de Muhittin Hoca'ya yakışır bir değerlendirme yapmam gerekiyordu. Bak sayın savcım diye söze başladım.

"Türkiye 1960 devrimi ile bir fırsat yakaladı 1961 Anayasası'nı yapmayı başardı ama bu anayasa ile devlet yönetilmez diyen politikacıların eline bu anayasayı teslim ettiler 1960 İhtilali'ni yapanlar. Bu anayasa yol almamıza yardımcı oldu.1968 kuşağını ayağa kaldıran gerçekten demokratik tam bağımsız Türkiye diye bağırtan bu anayasa idi. Ancak egemen sınıfın siyasi kadroları gençliğin uyanmasının sonucunun nereye varacağını bildikleri için 12 Mart ile hem gençliği hem de anayasayı tırpanlamışlardı. Darağacına gönderdikleri üç fidanla sözde asılan Menderes üçlüsünün öcünü de aldık diyerek toplumda ki gelişmenin önünü kestiklerini sandılar. Bu ön kesme hareketi Ecevit'e bir fırsat yakalattı. Ancak o da halkın gerçek önderi değildi. Başlayan uyanışı uyandırınak olanağı yoktu. Siyasi partiler sandıktan çıkıyor ama çözüm bulamıyorlardı. En sonunda gençlik üçe dörde bölünmeye başlamıştı ve anarşinin içine sürükleniyordu. Amaç 12 Eylül faşizmini getirmekti. Nitekim de gelmişti. Şimdi demokrasinin kılıcı Atatürkçü cumhuriyetçi devrimcilerin bağrında...

Yapacak bir şey yok saz çalıp söylemekten başka. O da efkâr dağıtmamıza yarıyor. Efkâr tepesinde of çekmek gibi" deyince savcı "Bak Muhittin hocam bu dünyadan nasıl Nazım geçti demişlerse bu Mutki'den de Muhittin Hoca geçti diyecekler" ded. "Çıkış yolu Türkiye'nin batısında dedim" kadehlerimizi yudumlamadan önce.

Seni Görmek İçin Pasaportumu Alacağım

1981 takvim yılının Şubat ayındaydık. Şubat tatiline gitmem gerekiyordu. Mutki'yi çok sevmiştim. Onlarda beni. Ancak sıla özlemi bir başkaydı ve sılada üç çocuk bir eş bırakmıştım ve bu çocukların biri bir tanıdığın yanında biri İstanbul'da yalnız biri de annesiyle köyde ki eski baba evine sığınıp çiftlik yapıp aileye ekonomik katkıda bulunmaya çalışıyorsa sıla başka bir anlam kazanıyor. Şubat tatili onları görmek için bir fırsattı ancak kar yolları kesmiş, yollar kapalıydı. Bir buçuk metreye yaklaşmıştı karın derinliği. Yol açılırsa Bitlis'e ulaşacağız oradan Tatvan Muş Bingöl Elazığ Malatya yoluyla Ankara'ya ulaşacağız veya Bitlis Siirt Urfa Mardin Diyarbakır Gaziantep Adana yoluyla Ankara'ya ulaşacağız. Hazırlık tamamlandı. Mutki'de dostlarımızla vedalaşmıştım. Ancak yol kapalıydı. Kaymakam bey'den yolun açılması için ricada bulunmuştum. O elinden geleni yapıyordu. Bitlis'i sık sık arayıp yolun açılmasını istiyordum. Yolun açılması için öncelikle kar yağışının durması gerekti. Çok şükür bir günlük gecikmeyle Mutki-Bitlis yolu açıldı. Zincir takılmış bir taksiye şoför hariç dört kişi bindik. Bitlis'e doğru yola çıktık. Taksi yolda kaplumbağa gibiydi. Taksinin camından iki yol arasında kar görünüyordu. En ufak bir rüzgâr iki yanımızda ki kar yığınlarını bizim taksinin üzerine yığıverecekti neredeyse. Biz de kar altında bir kurtarıcı tesadüfen gelmezse boğulup gidecektik. Neyse ki zor zoraki de olsa ulaşmıştık Bitlis'e. Bu yolculuğa deli olan çıkmaz diyenler vardı içimizde. Ben de onlardan biriyim diye düşünüyorum.

Doğru yazıhanenin yolunu tuttuk. Kendimizi yazıhaneye adeta attık. Yazıhanede ki Bitlisli çok iyi bir adamdı. Bize hoş geldiniz der demez çayları söylüyor çünkü nereden nasıl geldiğimizi biliyor geçmiş olsun demeyi de ihmal etmiyordu. Arkasından

beyler Elazığ yolu üst yol kapalı sizi alt yoldan Adana yolundan göndereceğim diye ekliyor. Ben yol olsun da neresi olursa olsun diye düşünüyordum. Arabanın gelmesine hayli var. Aramızda alışveriş yaptığımız Mutki'den bakkal amca da var. Sen nerden çıktın diye takılıyorum bakkalımıza. O gülerek yanıt veriyor. Sonradan öğrendiğime göre kan davası belası nedeniyle evdekiler bile nereye gittiğini bilmezmiş. Yazıhane sahibi bakkal hariç hepimizi sorguya çekiyor sanki. Ne iş yaptığımızdan nereli olduğumuzdan başlayıp ruh halimizi bile anlamaya çalışıyor. Sanırım beni sorguya çekmeyi en sona bırakıyor. Diğerlerinin sorgusu bitince sıra bana gelmişti. Siz nerelisiniz ne iş yapıyorsunuz diye başladı sormaya. Kendisine öğretmen olduğumu söyledim. 18 yıllık öğretmen olarak ne işiniz var buralarda diye en zor soruya sıra gelince kaçamak yanıt vermek olanağı kalmamıştı. Bak dostum ben Bitlis Mutki'ye sürgün geldim. Şu an Mutki Lisesi'nde Türkçe Edebiyat öğretmeniyim diye ekledim. Kısa bir özgeçmişimi de ilave ettim ama adamın içi dolu ki "Hocam sen de bizim ahmak solculardan olmayasın sakın" gibi ağır bir soru daha yöneltince ben "O nasıl oluyor. Solcu solcudur sağcı sağcı" diye ekledim. Adam "Bak hocam benim Adana'da öğretmen kardeşim var o da solcudur hem de Kürt solcusu. Sürekli muhabbet ederiz onunla. Bana sürekli Kürt devleti kuracağız kurtulacağız diye bahseder. Ben de dayanamadım gel Bitlis'e kuralım şu Kürt devletini dedim. Adam gelir mi hiç orada ev almış yerleşmiş oraya. Gelemem deyince açtım ağzımı yumdum gözümü. Bak kardeşim siz ahmak solcusunuz oysa ben solcuları akıllı bilirdim. Oğlum ben burada Bitlis'te Kürt devleti kuracağım Adana'ya seni görmek için pasaport mu alacağım diyince yanıt veremedim. Bir daha da bana böyle saçma sapan gelen düşüncelerini kendine sakladım. Benimle bir daha konuşmadı. "Bak hocam sen de benim kardeşim gibi bir

düşünceye sahipsen vazgeç bu sevdadan" diye akıl vermeye kalkınca beynimde şimşekler çakmaya başladı. Yıllar öncesinden beri halklara özgürlük sloganlarını haykıran solcu yandaşlarımı anımsadım. Ben de sol dünya görüşünü benimsemiş sosyalist sempatizanıydım ama oldum olası halklara özgürlük sloganını hiç benimsememiştim. O sloganı hep yadırgamıştım. Özgürlük özgürlüktü fakat halklara diyince bunun anlamı bir başkaydı bence. İşte Bitlisli yazıhane sahibi dostumun sözleri beynimde ki o sürekli çözüm bekleyen halklara özgürlük de neyin nesi sorusuna yanıt olmuştu.

O günden sonra içim rahata erdi. Kürtçülük hareketinin amacı Türkiye'yi bölmekti. Türk solcularda bu yanlış çizgiye çanak tutmaktan başka bir iş yapmıyorlardı. Gerçek doğru sol dünya görüşüydü. Ancak halklara özgürlük görüşünü içeren siyaset Türkiye için değildi. Bu sloganı benimsemek Türkiye'nin bölünüp parçalanmasına hizmetti. Bitlis'ten Van Gölü seyahatle bu karmaşık düşünce yapısıyla ayrıldım. Yazıhaneci dostuma teşekkür borçlu olduğumu düşünerek uzun süre gecenin karanlığında camın dışında sanki görülecek bir şey varmış gibi hep karanlığa baktım. Veysel Karani türbesini geçince uyumuşum. Gaziantep'te yarım saati aşan molada gözlerimi açtım. Sabah olmuştu. Adana Gülek Boğazı Konya Tuz Gölü derken Ankara cennetine ulaşmıştım. Hemen o akşam Kastamonu'ya yola çıkmıştım. Çocuklar benim yolumu gözlüyorlardı.

İkinci Dönem

1981 Takvim yılının ikinci ayı bitmiş yeniden Mutki'ye dönmüştüm. Batı da olduğu gibi doğuda erken bahar diye bir şey yoktu. Bahar haziran ayında görünüyor arkasından yaz geliyordu. O

da çok uzun sürmüyordu. Kısaca doğuda baharla yaz iç içe yaşanıyordu. Sekiz ay süren bir de kış vardı.

Karne tatilinden döndüğümde Mutki'de kış egemendi. Hemen derslere koyulduk. Öğrenciler bize biz öğrencilere uyum sağlamıştık. Öğrenciler okula zarar vermiyor öğretmenlerine karşı gelmiyorlardı. Okulda yoğun bir eğitim öğretim vardı. Boş geçen ders yoktu. Ben her pazartesi derse girmeden bayrak merasimi yerinde bir beş dakikalık söylev ile öğrencileri devrimcilik üzerine ki özellikle Atatürk devrimciliği üzerine ders vermeyi sürdürüyordum. Derken şubat mart bitmiş Nisan gelmişti. Baharın belirtisi doğada görülse de henüz hava soğuktu. Okulda 19 Mayıs hazırlıkları başlamıştı. Ben de 19 Mayıs'ın anlam ve önemi üzerine yapacağım konuşmanın hazırlığı içindeydim. Bu konuşma son konuşmam olabilirdi. Bitlis'ten 170 öğretmenin sürgün edileceği söylentisi çıkmıştı. Ben de batı illerinden birine gitme umudunu bu sürgüne bağlamıştım. Mevsim bahara dönünce günler daha çabuk geçiyor gibiydi.19 Mayıs gençlik ve spor bayramına tüm okul olarak kendimizce güzel bir programla hazırlandık. Programda ağırlıklı olan öğrencilerin spor hareketleri ve benim günün anlam ve önemini belirten konuşmam olacaktı. Konuşmamı çok özenle hazırladım.19 Mayıs 1919 Bandırma gemisiyle samsun'a çıkan devrim adamı Mustafa Kemal ve arkadaşlarının yürüyüşe başlama tarihiydi. M. Kemal şarkın ufkunda doğmuş yeni bir güneşti. En büyük Türk devrimcisiydi. O yalnız Misak-ı Milli Sınırları içerisinde değil diğer milletlere de örnek olmuş büyük bir önderdi. O emperyalizme karşı ilk kurtuluş savaşını veren bir devrimciydi. Gün ayrı gayrılık dünü değil birlikte cumhuriyeti çağdaş uygarlık düzeyine çıkarma günüydü. Ancak kara bulutların ülkemiz üzerinde dolaştığıda bir gerçekti. Ülkemizde emperyalizmin oyunları sürüyordu. Gençlik biribirine düşürülmüş Türk Kürt ay-

rımcılığı filizlenmişti. Bu gidiş parçalanmaya giden bir süreçti. Mutki'de bu son konuşmam oldu. 12 Eylülcüler Bitlis'te dolaşıyorlardı. İki tane genç biri bayan öğretmen. Rahva düzüne alınmışlardı. Mutkide ki devlet memurlarına göz dağı vermek için günah keçisi olarak seçilen bir iki genç öğretmen giderken özellikle dede hoşça kal diye boynuma sarılmışlardı. Göz göze geldiğimizde senin yerine de gidiyoruz der gibiydiler. Haziran gelmişti. Haziran sonu gelmende kaçmayı düşünüyordum. Bir rapor falan uydurup kaçmayı düşünüyordum. Dersler bitmiş engel sınavları başlamıştı. Zamanımı büyük bölümü boştu. O nedenle sık sık Efkâr Tepesi'ne doğru yürüyüş yapıyor oradan uzun uzun batıya bakıyordum. Batıya bakarken bir tür özlem gideriyor gibiydim.

Efkar Tepesi ve Muhittin Amca

Efkâr tepesi Fakir Baykurt'un bir romanının adıydı. Mutki'ye ilk geldiğimde öğrendiğim ilk yer adlarından biri oldu burası. Fakir Baykurt'un romanının adından bir çağrışımla Mutki'ye gelen devlet memurları tarafından konmuştu bu ad. Efkâr tepesi bizim yörede bu tür yerlere kaş denir. Aşağısı bayırdır dereye iner. Efkâr tepesi Mutki'den batıya özlemle bakılan yerdir. Devlet memurlarının görevlerinden çıkınca olmazsa olmaz uğradıkları noktadır. Hele devlet memuru sürgün gelmişse... Onun için Efkâr tepesi bir başka anlam taşır. Benim de sılam batıda o nedenle bu tepeye her akşamüstü uğrarım. Uzun uzun uzaklara bakardım. Yine günlerden bir gün sanırım bir Haziran günü akşama yakın saatlerinden birinde Efkâr tepesi'ndeyim ufka dalıp gitmişim. Sılada ki üç çocuk ve eşimi düşünüyorum.68 kuşağının arkasından yetişen 78 de daha büyük yanlışın içine kırım kırmak için çekilen gençliğin kırılışını 12 Eylül faşizmi tarafından önümce düşünürsün.

Yoksa hiçbir şey yapamamanın azmi içinde çektiğim işkenceyimi. Efkâr tepesinde duygular düşüncelere karışır arap saçına döner çıkmaz sokağa girersin. Böyle bir anda efkâr tepesinde dalıp gitmiştim ve arkamdan dokunan bir elle uyandım. Bu el Mutki kaymakamının eliydi. "Ne o Muhittin hoca dalıp gitmişsin" diyordu göz göze geldiğimizde. Oysa ben henüz amcalık yaşında değildim. Yeni girmiştim peygamberlik yaşı olan kırkıma. Ancak kaymakam için benim yaşım kendisine uzak olduğumdan mı olacak yoksa amca yaşının neresi olduğunu bilmediğinden mi ne bana amca diyordu. Dalıp gitmişim kaymakamım diye yanıtladım. Burası Mutki nasıl kaymakama amca diyorsa dalıp gitmekte doğal dedim. Kaymakam başkaca bir şey söylemedi bende üzerine gitmedim. Zaten bana saygısı da vardı. Her gördüğü yerde hatırımı sorardı. Makamına çağırır söyleşirdi benimle. İkimiz döndük Efkâr tepesinden Mutki'nin tek kaldırım taşıyla döşeli PTT' de son bulan caddesinden söyleşerek geldik garnizon denilen memurların lokaline birlikte çay içmeye oturduk bir köşeye batı köşedeki pencereden ufuk çok güzel görünüyordu batı yönünde.

Mutki'den Ayrılış

Mutki'ye sürgün edilmem dünya görüşümün yerli yerine oturmasını sağlamıştı. Bitlis-Mutki'de bir buçuk takvim yılı kalmış ve bu süre içinde Doğu Anadolu'yu batı-doğu yönünde tanımış, Güney Doğu Anadolu'yu Adana yolu ile dolaşmıştım. Artık Türkiye denilen Anadolu'da tanımadığım yöre kalmamıştı. Coğrafya olarak tanıdığım gibi, toplumsal yapı olarak da, yüzeysel de olsa inceleme olanağı bulmuştum. Özellikle halklara özgürlük sloganına önsezinle duyduğum alerji de neden haklı olduğumu Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu tanıyınca daha iyi anlamıştım. Doğu insanı-

nın büyük bir bölümü kendine "Kürdüm" diyerek kökeninin ne olduğunu bilmediğim Kürtçe denilen bir dil kullanıyorlardı. Ama Türkiye'den ayrı bir devlet kurmayı akıllarının uçlarından bile geçirmiyorlardı. Zaten Kürtlerin de çoğunlukla Türk kökenli olduğuna dayalı bir varsayım vardı. Bilimsel olarak inceleme konusu tarihçilerindi elbet. Ama Türk-Kürt sözcüklerinde ki benzeşmeler beni bu varsayıma itmişti. Ayrıca evlerinin tavan kısmında kullanılan kerestelerine batıda mertek doğuda ise martek deniliyordu. Alaköprü'ye Allagobri deniliyordu. Kısaca Kürtçe'de yüzyılların zorlamasıyla Osmanlı'ya benzer bir dildi. Türkçe, Farsça, Arapça ve benzeri dilleri karması gibiydi. Bunlar elbette bilimselliği kanıtlanacak varsayımlardan öte bir anlam taşımıyordu. Yine de benim varsayımlarımdı. Doğuya sürgün edilmem her açıdan iyi olmuştu. Elbette sıkıntılarım olmuştu. Zahmetsiz rahmet olmaz demişti atalarımız. Örneğin Ermeni Soykırımı yalanını ilk kez orada yaşayıp Türkçe bilmeyen doksan yaşındaki bir ihtiyardan okul kâtibi Mehmet Efendi sayesinde öğrenmiştim. Adamın gözleri dolarak anlattığı Ermeni Soykırımı Yalanını tehcirin hareketini kaynağından öğrenince Ermeni Soykırımı safsatasının bir Türk-Kürt katliamı olduğunu orada öğrenmiştim.

Mutki'de ki görev süresi içinde öncelikle lisenin genç öğretmenlerine öncülük etmiş ortaokul ve ilkokul öğretmenlerine de rehberlik etmiştim. Mutki benimle eğitim ve öğretimde sıçrama yaptı desem abartmış olmam. Bu benim öğretmenlik ve eğitmenlik görevimdi. Daha ilkokul sıralarında ülkeme, halkıma, öncelikle de öğrencim olacak bugünün küçükleri, geleceğin büyüklerine iyi bir öğretmen olacağıma söz vermiştim. İyi bir öğretmen olmakla da kalmamış her alanda halka da öncülük yapmış, onların uyanıp örgütlenmeleri için görevimi yerine getirmiştim. Mutki'de ayrıcalıklı bir öğretmendim. Dokunulmazlığım vardı sanki. Öğrencilerimin ve sokaktaki halkın saygısı gerçekten görülmeye de-

ğerdi. Bir buçuk sene içerisinde kaymakamından hizmetlisine tüm Mutki'nin Muhittin Hoca'sı olmuştum. Ancak Mutki'de kalma olanağım yoktu. Hem 12 Eylül baskısı hem de ailemden uzakta olmak gibi içinde bulunduğum koşullar hayatıma bir çeki düzen vermem gerekiyordu. Çocuklarımın biri lise sondaydı ve önümüzde üniversite vardı. Benim Mutki'de kalmam çocuklarımı sokağa bırakmakla eş değer olduğunu düşündürüyordu. 12 Eylül faşizmi Bitlis'ten yüz yetmiş Kürt öğretmeni batıya sürmeye karar vermişti. Benim için bu adam Mutki'de bir yıl daha kalırsa Mutki'de ayaklanma olur anlamında ki dilekçenin etkisiyle beni de Kürt öğretmenlerin arasına katıp sürmüşlerdi. Milli Eğitimde müdür yardımcısı bayan arkadaşım yardımcı olacaktı. Özellikle Kürt kökenli öğretmenler arasında bir tedirginlik başlamıştı. Ben onlara sürgün hikâyelerimi anlatıyordum. "İnşallah beni de Kürt sanırlar ve esmer tenimle, siyah saçlarımla Kürde benziyorum" diyordum. Benim bu esprime herkes kahkahalarla gülüyordu. Yaz tatili ortasında sürgün gerçekleşti. Bu sefer sürgün yeri Tokat idi. İç Karadeniz'in bu tarihi ili en azından Kastamonu'ya yakındı.

Geride Kalan Bitlis Ver Elini Tokat

Bitlis-Mutki benim için geride, anılarda belleğimde kalmıştı. Ancak unutulanların yanında unutulamayanlar da vardı. Bunlardan birisi de bir Mutki gezisiydi. Sonbahar tüm güzelliğiyle Mutki vadisine düşmüştü. Biz Eylül engel sınavlarındayız. Sınavlar bitince Mutki'den ayrılacağız. Bunu tüm Mutki'deki resmi görevliler biliyorlar. Onun için kendi aralarında bir gezi düzenlemişler. Gezinin yönü batı istikametinde İskenderli beldesi ve beldenin ötesinde bir çay vadisinde bulunan çatısı yıkılmış bir kilise idi. Bize İskenderli-

de sağlık ocağı doktoru İzmirli şimdi adını vermeyeceğim bir doktor mihmandarlık yapacaktı. Gezide ilçenin önde gelen tüm görevlileri vardı ve İskenderliye girdik. Sağlık ocağı dışında tüm evler dam tipi kerpiçten üstleri düz... Damların üstünde duman çıkacak bacaya benzer bir delik vardı ve evlerin tümü bir çukura gömülmüş gibi üstüne çıkması kolay olsun diye bir duvara yaslanmış gibiydi. Toprak kazınmış hafif bayır diplerine evler yana yaslanmış sanki.

Askerliğini doğuda yapanlar bize anlatırlardı. "Arazide yürürken evlerin üzerine çıkarsanız ansızın, eğer dikkat etmezseniz kanatlanıp aşağı uçardınız" derdi. İskenderlide eğlenirken ben bu evleri inceledim. Askerlik anısını anlatanların doğru söylediklerini gözlemleme olanağını bulmuştum. Bir dam evi arkadan buluşup yaslandığı setin üstünden evin üstüne geçtim. Baca denilen delikten baktım. Buralarda bu ev denilen yerlerde insanlar yaşam mücadelesi veriyorlardı. Ondan sonra da bu devleti yöneten siyasetçiler ve emirlerindeki devlet görevlileri ayrımcılıkla bu insanları suçluyorlardı. Burada ben yaşasam ne düşünürdüm sanki? Devletin beni ayırmadığını mı yoksa ayrımcılık yaparak beni bu ağır koşullarda yaşamaya mahkûm ettiğin mi?

İskenderli'den sonra doktorun rehberliğinde arabalara bindik ve çay vadisinden yukarı yürüdük. Vadi meşe ağaçları ile doluydu. En sonunda görmek için gittiğimiz çatısı yıkılıp iskeleti kalmış olan o devasa kiliseye ulaştık. Bu kilise Ermenilerden kalmıştı. Bu görkemli vadiyi bu çay vadisinde yapmak özellikle doğunun acımasız koşullarında mesele idi. Bu anıt yapıyı buraya diken insanlar burada yaşayan insanlardan kat be kat medeniyet seviyesine sahip idiler. Biz neden bu kadar geri kalmıştık diye düşünmeden edemedim. Osmanlı bitmişti ve biz bu geri yapılanmayı kıramamıştık ve bu geri yapıyı kıramayan Cumhuriyet de tehlike için

de idi. Güzel Sonbahar bu çay vadisini cennetten bir parçaya benzetmişti. Biz bu güzel vadide öğle yemeği için bir çayırlıkta halkla olmuş, kumanyalarımızı açmıştık. Doktor mihmandarlığını hakkıyla yapıyordu. Nur yüzlü bu insan, herkesin yarasına merhem olacak mesleği seçerek en doğrusunu yapmıştı. Doktoru çok seviyordum. Cumartesi akşamlarının birinde yaptığı duygusal konuşmalarından dolayı onu çok seviyordum. Konuşmasının giriş tümcesini hiç unutmuyorum. "Sayın Sağlık Bakanı, sen hiç doğuyu gördün mü? Mutki'nin İskenderlisi'nde hiç doktorluk yaptın mı?" diye sürüp giden konuşmasını hiç unutmam. Garnizonda hazırlanan kumanyaları güzelim çay vadisinde kilise manzarası ve yorumları eşliğinde iştahla yemiştik. Akşam olmuş, vadiyi akşam güneşi düşmüştü ve biz dönmek zorundaydık. Sonbaharın değişik renkleri üzerinde renk cümbüşü başlamıştı. Arabalara binip doğu yönünde yola koyulduk. Çay İskenderliye dönmeden güneye kıvrılıyordu. Çaydan geçip İskenderliye döndüğümüz sırada köşede çağdaş giyimli birkaç kız göründü. Ben bu kızların burada ne işi var diye düşünürken Doktor "Şıhın kızları" demişti. Sanki ne düşündüğümü bakışlarımdan okumuştu. Gezi Mutki'ye dönüşle son bulmuştu.

Mutki'de İkinci Gezi

Mutki'den ayrılmama sayılı günler kala her akşam garnizonda masa kuruluyor, biz de demleniyorduk. İlçede Kaymakamdan tutun da en küçük idari görevliye kadar herkes bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde -garnizon komutanı da dâhil- 12 Eylül faşizmine karşı idiler. Öfkesini özellikle içki masalarında kusmayan yoktu. Bir akşam garnizon komutanı ile sohbet ederken konu ağalık-şeyhlik sistemine gelince ben "Bu sistem yıkılmadıkça Doğu ve

Güneydoğu bizim olamaz, halk Türkiye Cumhuriyeti'ne sahip çıkmaz. Ya eşkıya olur, ya terörist ya da hırsız..." dedim.

Komutanın feodal yapı hakkında pek bir bilgisi yoktu. Yüzeysel gördüklerinden doğan bilgi ile konuşuyordu. Ben de çaktırmadan sistemle ilgili onu bilgilendiriyordum. Bir ara "Sizi bir şıhın köyüne götüreyim de şıhlık, şeyhlik neymiş gör demez mi?" Ben de "Öyleyse bir gezi daha düzenle de görelim" dedim. Komutan bana yakın duruyordu ve bu yüzden de "Olur Hocam" diye yanıtladı. Son Cumartesi için gezi yapılacaktı ve geziye gidecekler tespit edildi. Yine garnizon arabaları ile gidecektik. Hazırlıklar yapıldı ve yola koyulduk. Gideceğimiz şeyhin köyü Mutki'nin batı yönünde idi. Şimdi adının anımsayamadım ama sanırım Kovanlı Köyü olması gerekir.

Garnizon Komutanlığının arabalarına yerleşip Mutki'den yola çıkarak batıya yöneldik. İskenderli bucağını geçtik. Bozuk yollarda zorlukla ilerliyordu arabalar. "Arazi arabası olmasa bu yollarda gidilmez" diyordu bir subay.

Bir süre sonra köye varınca ilk dikkatimi çeken şey köyde bir elektrik tesisatı oluşu ama elektriğin olmayışı olmuştu. "Bu ne hal komutanım, elektrik tesisatı var ama elektrik yok" dedim. O da "Öğreniriz hele biraz sabırlı ol" diyince sustum.

Köyü gezdik ama o gün şıh köyde yokmuş. Yoksa Şıhların Şıhı önünde el etek öpecektik. Garnizon komutanı espri olarak söylüyordu bunu... Köyü gezdikten sonra tekrar arabalara bindik ve köyden çıktık. Çıktığımız anda köye giden beton su kanalını gördüm ve bunun ne olduğunu sordum. Astsubay "Bu kanalın başında yemek yiyeceğiz, komutan size orada bu kanalın ve elektrik tesisatının öyküsünü anlatır. Arabalardan indik ve bir kaya kütlesinin dibinden çıkan gür suyun kenarında kumanyaları açtık ve sofrayı kurduk. Derken içki ve yemek faslı başladı. Komutan da ya-

vaş yavaş benim merak ettiğim konuları anlatmaya başladı. Böylece her şey bir bir dökülüyordu ortaya. Meğer bu şıh çevreye hükmeden bir şıhmış. Kolu ta Ankara'ya Başbakanlara, Reisicumhurlara kadar uzanıyormuş. Süleyman Demirel de bu kaynak suyunu oradan kanal yaparak indirmiş. Elektrik tesisatı döşenmiş ama 12 Eylül darbesi yüzünden tribün takılmadığı için maalesef şıhın hevesi kursağında kalmış ve elektriği olmayan köy konumuna girmiş şıhın köyü.

Yemekten ve içkilerden sonra tekrar arabalara binip köye döndük ama köyde in cin top oynuyordu. Meğer askeri araçları gören köylüler böyle hallerde pek dışarıya çıkmazlarınış. Bu gezinin bitimi ile benim için Mutki anıları da sona ermişti ya da ermek zorunda kalmıştı.

Öğretmen Kesimine 12 Eylül Darbesi
Kürt Öğretmenler Batıya Solcu Öğretmenler Doğuya...

Bitlis'ten 170 Kürt kökenli öğretmen batıya sürgün edilmiş, Bitlis Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki bayan arkadaşım da beni o listeye ekleyivermişti. Benim sürgün yerim Tokat'tı. Bu beni çok sevindirmişti çünkü Tokat Kastamonu'ya yakındı ve aynı zamanda İstanbul yolum da açılmış oluyordu.

Yaz tatili eşimin yürüttüğü çiftlik işleri ile geçiyor Temmuz Ağustos derken Eylül geliyordu. Ben Eylül sınavları için oraya yani Mutki'ye dönecek daha sonra da oradan ilişiğimi kesecektim.

Nitekim öyle oldu. Eylül sınavlarından sonra neredeyse iki senemi geçirdiğim içinde çok güzel anılarımın olduğu Bitlis Mutki'yi terk ediyordum. Acımasız doğanın içinde yaşam mücadelesi veren, çilenin bin bir türlüsünü çeken bu insanlar hâlâ devletine, milletine sadakat içinde canla başla çalışan o yürekten sevdiğim

insanlar diyarının arkamda bırakmıştım. Yediden yetmiş yediye beni çok seven, anılarını ciğerime sardığım o insanları bırakmak kolay değildi.

Hele öğretmen arkadaşlarımız, dost olduğumuz devlet görevlilerinden ayrılmak o denli zordu ki... "Zor dostum zor sevip de ağlamak" dizelerini yazan ne güzel de yazmıştı. Ben de gözyaşlarımı içime akıta akıta ayrıldım Mutki'den ve dostlarımdan...

Sabah Elazığ üzerinden Ankara'da idim. Bu kente inince bir oh çektim, derin bir nefes aldım. Bu kenti çok seviyordum sanki ayrı bir havası vardı ve sanki ben burada doğup büyümüştüm. Türk ulusunu yeniden yaratan bir bozkır vaha kent olarak bu yer bize Atamızdan armağandı. Ve o da kartal yuvası gibi Anıttepe'de şehrin tam ortasından bizi gözlüyor sanki bir sıkıntıya düştüğümüzde oradan çıkıp gelecek gibiydi.

Ankara'da bir gece kaldım. O ışıltılı havasını seyrettikten sonra ertesi gün akşam Ankara Çankırı üzerinden Ilgazlardan Kastamonu'ya batının doğusuna yollandım. Karanlıkları aydınlatmakla geçen ömrümde kırk yaşımı geride bırakmış mesleğimin sonuna gelmiştim. Ancakköyüm hâlâ geri kalmışlığın bataklığında sürünüyor, kan kaybediyordu. Büyük şehirlere alabildiğince nüfus kayması sürüyordu.

Ben güzelim bir sonbahar sabahı köyüme döndüm. Gökırmak daracık vadisinde sabahın ilk ışıklarıyla burma burma tütüyordu ova dediğimiz alüvyonlu pirinç tarlaları...

Eşim ve çocuklarım gelişime çok sevindiler ama bu da ailede parçalanmışlıkları çözmüyordu. Yine de burası Tokat, Bitlis Mutki değildi ve İstanbul'a ve Kastamonu'ya yakındı.

On beş günlük mehil müddet süresinin on gününü köyde geçirdim daha sonrasında ise Şükriye'yi alıp Tokat'a yollandım. Sanırım takvim yılı 1983 idi.

Önce Tokat-Erbağ

Tokat'a gitmek için önce Boyabat'a inmem oradan da Samsun'a giden otobüsle Havza'ya gitmem gerekiyordu. Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü'nden atandığım okulun adını öğrendim ve hemen Erbağ İmam Hatip Lisesi'ne gittim. Göreve başlama yazımı yazdırdım. Sanki yeni hayat başlamıştı benim için. Erbağ Ovası Tokat Turhal'dan sonraki en verimli ova idi. İlk anda sevdim burayı sanki bütün Erbağ bu ovaya gömülmüştü. Ancak ilçede Kız Meslek Lisesi yoktu ve benim kızım Şükriye Kız Meslek Lisesi üçüncü sınıfa devam ediyordu.

O yüzden Erbağ'da çok kalamazdım. Başka bir ilçeye tayinimi istedim. Tayinim belli oluncaya kadar burada kalacaktım.

Erbağ'da ev tutma gereksinim olmuştu. Benim biraz çamaşırımın oldu bavulum, birkaç kitap ve defterden başka bir şeyim yoktu. Öğretmen arkadaşlardan belediye otelinde kalabileceğimi öğrendim ve oraya yerleştim. Kısa sürede oradaki öğretmenlerle ve Tob-der üyeleri ile konuşup tanıştık, kaynaştık. Ve cumartesi akşamları "Asma Altı" denilen geniş bahçeli lokantada Tokat Kebabı ve içkiler eşliğinde söyleşmek kadar keyiflisi yoktu.

Yatma zamanı olunca otele dönmek zordu ama başkaca da barınak yoktu. Işığı söndürüp pencereden gelen aydınlıkla boş duvarları Erbağ ovasını seyretmek, gecenin karanlığında kaybolup gitmek düşüncesi, göz kapakları ağırlaşırken halsiz yatağa düşmek odanın içinde dolaşıp geçmişi düşünüp geleceğin hesabını yapmak...

Erbağ'da kaldığım iki ay bana yetip artmıştı bile. Ailemi çocuklarımı yalnız bırakmak beni kahrediyordu. En sonunda Tokat'tan ikinci atamam gerçekleşmişti. Dilekçem kabul edilmiş, Kız Meslek Lisesinin olduğu başka bir ilçe olan Turhal'a İmam Hatip Lisesi Türkçe Öğretmenliği görevine atanmıştım.

Arkadaşlarım ve öğrencilerimle vedalaşmak bana zor gelmişti ama yapılacak bir şey yoktu. Turhal'a dönüp hemen üç gün müdürden izin aldım ve ailemin yanına Kastamonu'ya döndüm. Kızımın tasdiknamesini alarak onu Turhal'daki yeni okula kaydettirdim. Böylece bir nebze de olsa yalnızlıktan kurtulacaktım.

Köyümden cumartesi günü ayrılıp Turhal'a gittim. Orada tek göz bir oda tuttum. Avluda bir tuvalet vardı onu kullanacaktık. Ama güneş görmeyen böylesi bir odada kızının sınavlara hazırlanması benimde derslere hazırlık yapmam olanaksızdı.

Bir gün yaşlı bir karı kocanın müstakil tuvaletli evinin ikinci kattaki odasını tuttuk. Alt katta çocuğunu okutan Çerkez bir kadın vardı. Dervişle karısı yanı başımızdaki odalarda kalıyorlardı. Kendi odamızı düzenleyip yerleşmiştik, odalarımız ferah ve güneş alan yerlerdi. O loş odadan kurtulmuştuk.

Hele ki o nem kokusu ve farelerin cirit atmasından kurtulduğumuza kızım da çok sevinmişti. En azından ışık görmüştük. Evde birde sedir vardı. Ev sahibi Derviş Amca bize iki sandalye ve masa vermişti. Aygaz ocağı da alınca evimiz sevimli bir yuvaya dönmüştü ve tayin yerimiz İstanbul oluncaya dek bu eski Turhal'ın eski çıkmaz sokağındaki sevimli evde kalacaktık...

Derviş Amca, Karısı ve Komşular

Karısı Derviş Amca'ya "Derviş" diyordu ve karısına Derviş Amca bakıyordu. Öyle ya acı tatlı birçok anıyı beraber yaşamışlardı. Yaşamları Cumhuriyetin ilk zamanlarında geçmişti ve o günleri çok güzel anımsıyorlar o yoksulluk, yokluk yıllarını bazen odama gelip bana anlatıyordu. Karısından hem yakınır hem de övgü ile söz ederdi onda kendi yaşantımı buluyor, içtenlikle dinliyordum.

Derviş Amca kısa boylu, tıknaz, aksakallı bir ihtiyardı. Kendisine taşra kasabası yaşlısı süsü vermeye çalışırdı. Karısı ise ayakları tutmayan yaltak bir kadındı ve ondan daha cüsseliydi. İç Anadolu'nun Amazon kadınlarının neslinden oldu belliydi. Hele bir "Derviş!" deyişi vardı ki adamı ürkütüyordu. Belli ki Derviş Amca da ondan korkuyordu. Onun bağırışıyla yavaşça "Geliyorum hanım, geliyorum" derdi ama aynı zaman da bana da "Bıktım be oğlum" derdi. Ve yine sen "Teyzeni bir de gençliğinde görseydin..." derdi. "O olmasa ben aç kalırdım" der yaka silkınesinin günahını çıkartırdı.

Çok çocukları olmuştu ama eski evlerinde yalnız kalmışlardı. Evlerinin tek gözünü çocuğunu okutan bir kadına birini de bana vermişler bir de küçük bir emekli maaşıyla geçinmeye çalışıyorlardı. Kendisi kalaycılık yaparak karısı da çiftçilik yaparak emekli olmuşlar ve çocuklarını sıraya katmışlardı. Artık onların bu son zamanlarında Derviş Amca ile karısının özyaşam öyküsünü dinliyor, onların mutlu etmeye çalışıyordum. Benim onları dinlemem çok önemliydi ve onları çok mutlu ediyordu.

Alt katta çocuğunu sanat okulunda okutan Çerkez bir kadın vardı. Çerkezleri Adapazarı'ndan tanıyordum. Hepsi sosyal, pırıl pırıl insanlardı. Bu kadında öyleydi ve kendisiyle iyi bir diyalog kurmuştuk.

O da bizi başka bir Çerkez kadınla tanıştırdı. O da iki kızıyla dul kalmış, genç bir kadındı. Benim kızımın da okuldan gelince arkadaşa gidebileceği komşuya ihtiyacı vardı. Boş zamanlarımızda kızımla bu yeni komşularımıza gidiyor, onların yanında sohbet ediyorduk. Kızımla beraber onların sosyal bilgiler derslerine yardım ediyordum. Bir gün bizi çok güzel bir Haziran günü köylerine Bahçesaray'a davet ettiler. Burası gerçekten çok güzel bir yerdi. Yaşam Turhal'da sürüp gidiyordu. 1982–83 Öğretim yılının da sonu gelmişti böylece...

Turhal İmam Hatip Lisesi

İmam Hatip Lisesi Eski Turhal'da uyduruk bir binaya yapılmış. Maksat halkın gözünü boyamak, okul olsun da ne olursa olsun... Her ile her ilçeye bir İmam Hatip sloganı ile yola çıkılmış, halka sanki böylesi bir kurtuluş umudu verilmiş, hızla bir kurtuluşa yürüyoruz hatta koşuyoruz. Ama tabi bunun bir kurtuluş mu yoksa yıkım mı olduğu belli değil...

Okulda yirmi tane öğretmen var bunların birçoğu yerli halktan insanlar. Ama bir kısmı da buraya sürgün olmuş benim gibi sol görüşlü insanlar. Biz beş adet lise müdürlüğü yapmış insanız burada. Bunlardan birinin adı Tokatlı İzzet Kapusuz. Diğerinin adı Ahmet Ustaoğlu. Rize Ardeşen Ticaret Lisesi Müdürlüğünden gelmiş. Benimkisi ise malum, Kastamonu Ticaret Lisesi Müdürlüğünden Bitlis'e oradan da buraya...

Okul bir garip, din dersi grubu hocaları ile sosyal dersleri hocalarının dünyaları çok farklı ama yinede 12 Eylül rüzgârı onları zorunlu olarak birbirine uydurmaya çalışıyor. Ama yine en çok siyasi konularda sistemi eleştirmekte ön planda olan ben, ipe yulara gelecek yanım yok, herkes burada birbirinin ne olduğunu biliyor. Beni de tabii ki biliyorlar.

Ama kimsenin yapacağı bir şey yok artık. 12 Eylül tarihin çöplüğünde yerini alacak. Anayasa oylamaları başladı bile. Tehditlere rağmen ret oyu kullandım. Türkçe derslerine giriyorum ama onlara sadece dersi değil nerden gelip gittiklerini Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşı'nı önümüzdeki tehdit ve engelleri bütün yüreğimle anlatıyorum.

Onlara sistemin acımasızlığını, ayakta kalmayı, köyleri, köylülüğü, memurluğu, esnaflığı zanaatkârlığı anlatıyorum. Gerçek yurtseverliğin, insan sevgisinin ve dindarlığın ne olduğunu onlara öğretiyorum, anlatıyorum kendimce...

Kısaca beş sınıfta yüzlerce öğrenci beni dinliyor ve benim sokakta halkın arasında elçim oluyor ve anlattığım güzellikleri paylaşıyorlardı. İnsanlar da okula ilk geldikleri zaman bana geliyorlar ve ben de görevimi hakkıyla yapmanın verdiği sevinci yaşıyordum.

Boş zamanlarımızda arkadaşlarımızın evinde, alışveriş ettiğimiz dükkânların önünde ya da Tob-Der'de buluşuyor, söyleşiyorduk.

Turhal'da 1982–83 öğretim yılı da sona ermişti böylece ve artık Kastamonu'ya dönmek zorunda idik. Büyük oğlum Şükrü İstanbul'da lise sondaküçük çocuğum Devrim ise köyde ilkokuldaydı. 1983–84 Öğretim yılı da parçalanmayı yaşamaya aday olduğumuzu gösteriyordu. Turhal'dan bir an evvel kapağı İstanbul'a atmak istiyordum ama bizim gibilerin işi bakanlıkta görülmüyordu çünkü adımızın üzerinde kırmızıçizgi vardı ve bizim dosyalarımızı eline alanın eli yanıyordu. Sonuçta bakanlıktan eski dostlar aracılığı ile biraz cesaretli bir genel müdür ayarladım. O da bana "Okulumuzda müdüre ihtiyaç yoktur" diye bir yazı yazdırmamı isteyince yeni bir umut doğmuştu ama hâlâ bir dönem daha Turhal'da kalmam gerekiyordu.

Günahım kadar sevmediğim, Anadolu'nun uyuz mandalarına benzeyen okul müdürüne işim düşmüştü. Bazen bu adamın insan olmadığını düşünürdüm. Ama yine de ona da insan olduğunu duyurmaya, öğretmeye çalışırdım. Çünkü bu kısa boylu, tıknaz adam bana bu okulda ihtiyaç olmadığı notunu düşecekti.

Dostlar, Ahmet Ustaoğlu, İzzet Bey ve Eşleri

İzzet Bey de benim gibi Türkçe öğretmeni idi ama sol görüşü yüzünden okul müdürlüğünden alınıp terbiye olsun diye sanki bu

okula sürülmüş, İmam Hatip Lisesi'ne Türkçe öğretmeni olarak atanmıştı.

İzzet Bey kendini zaten çok güzel terbiye etmiş, kendi köyünden güzeller güzeli bir hanımefendi ile evlenerek dört çocuk yapmış zaten iki kişi onlar bazen bizde ekleniyoruz oluyoruz size sekiz nüfus...

Gariban İzzet Hoca bir ile yiyecek bir kucak dolusu ekmek alıyor ama yine de yetmiyor, kuyruklu değirmen gibi aile... Hanımı kilim dokuyarak aileye katkıda bulunmak istemiş ama çok da başarılı olamamış. Hele bir de kırsal kesimden gelip de memur olan insanların başında olan bir iş vardır ki anne babaya kardeşlere destek olmak, el uzatmak. Bu anlayış da gelenekselleşmiş. Bazı akşamlar kızımla beraber konuk olarak gidiyoruz İzzet Beylere. Bazen de Cumartesi Pazar konuk oluyoruz çay içip söyleşmek için. İzzet Bey'in eli açık mı açık, donatıveriyor hemen masayı. Sohbetin peşi sıra yakınmalara sıra geliyor. İzzet Bey'in yakınmalarından bana fırsat gelmiyor. İstanbul'da oğlum, Kastamonu'da karım ve çocuğum, bir de Turhal'da kızım ve beni de sayarsanız eder size üç ocak... Bu üç ocak nasıl yanıyor, kimseye anlatamazsın. Hele köydeki kardeşinle karısına ya da başka birisine...

İzzet Bey'in eşi gayet şirin konuşkan bir bayan. Güzel yöresel bir ağızla konuşuyor. Ben onu ne kadar teselli etsem de bunun kuru teselli olduğunu biliyor ve bana "Öyle de battık Hocam böyle de, biz de bulduğumuz zaman yiyoruz" diyor.

İkinci dostum Ahmet Ustaoğlu ve eşi olmuştu. Altı yıl Trabzon Tosya'da kalmıştım ve Karadenizlilere karşı içten ve derin bir bağlığım vardı. Karadenizlilere ilk tanışıklığımı da Adapazarı'nda olmuş "Çırpınırken Karadeniz, bakarken Türk'ün bayrağına" marşı da ayrı bir tutkunluk olmuştu bende Karadenizlilere bağlanmamda... Kısaca Ahmet Ustaoğlu hoşsohbet Rizeli bir dostumdu.

Öğretmen dostlarımdan birsi de Süleyman Bey'di Ki kendisi de sürgünle buraya gelmişti. Edebiyat bölümü mezunu olup hem alanına hem de Türkçeye çok vakıf bir insandı. Özle söyleşilerde bile dili çok özenli kullanıyordu. Kendisini yoğun birikimi ve deneyimi bende saygı uyandırıyordu. Ona fakültede görev verilse hakkıyla yerine getirebilirdi. O da benim siyasi birikim ve cesaretime saygı duyuyordu. İlerleyen zamanlarda bu saygı sevgiye döndü ve onu hiç unutmadım. Ama sistemin çarkları, dişlileri onun gibi nicelerini un ufak ediyor, yok ediyor. Umarım o değer olarak ömrünün sonuna kadar kalır ve genç kuşaklara rehberlik etmeye devam eder.

Bir başka dostum da Çorumlu Veli Bey idi. Veli Bey ve eşi çok tatlı, genç insanlardı. Veli Bey genç bir İngilizce öğretmeni ve deneyimsiz bir sol sempatizanı idi. Boş vakitlerimizde kızımla onlara gidip söyleşiyorduk. Eşi de çok tatlı bir ev hanımı idi. Bu söyleşiler dostluğumuzu pekiştirmişti. Daha nice dostluklarım oldu Turhal'da. Onları geride bırakıp ayrılmak beni hep düşündürmüştür.

Eline Manivela Verseler

Bizim sürgünler arasında Turhallı Matematik Öğretmeni Liberal demokrat Mehmet Bey de vardı. Kendisi beni uzun uzun, inceden inceye inceler ve bana ilgi duyar yakınlık gösterirdi. Ben de bu ilgisine karşılık gösterdiğim zaman mutlu olurdu. Sohbetlerimizde hep o sorar, ben yanıtlardım. Çünkü ben onun için öğrenilmesi anlaşılması gereken bir insandım. Onun bu merakı beni de mutlu ediyordu. Kısacası Mehmet Bey için ben önemli bir insandım ve o beni yakından tanımak istiyordu.

Ben ona zaman zaman bireysel ve ailevi yaşantımdan örnekler veriyordum. Sorularına yanıt olarak örneğin bir Cuma akşamı

Turhal'dan otobüse binip Kastamonu-Taşköprü-Yenice'ye gidip iki tam gün tarlada çalıştıktan sonra sabah derse yetişmemi ağzı açık dinliyordu.

Bir gün yine söyleşiyoruz benim yan gelir olarak yaptığım çiftçilikten. Kavak fidancılığından, çeltik, pancar ekimine, sarımsağa değin... Hoca yine ağzı açık dinliyor.

Günlerden bir gün baktım hoca çok meraklı, çok ilgili benim özgeçmişimle: kendisini özel bir yere götürdüm hem çay içtik hem söyleştik. Ona doğumumdan o güne değin özyaşam öykümü verdiğim uğraşıyı özel olarak anlattım. Bakanlık emrine alınmamı, ilkokul öğretmenliğimi, yüksek okul yaşamımı, yüksek idarecilik hikâyesini, ortaokul, lise müdürlüklerini, sendikacılığı, dernekçiliğimi ve kooperatifçiliğimi... Ne varsa özyaşam öyküm-de...

Mehmet Hoca o akşam evine gitmedi beni yemeğe davet etti. TÖB-DER'e hiç gitmeyen hoca benimle oraya geldi. Gece geç vakit Turhal'in ana caddesinde yürürken bana "Hoca senden korkmayanın imanı yoktur, bence bu devlet senden yeterince yararlanamıyor." dedi. Bende "Bu millet bizi yetiştirdi okuttu. Ben elimden geleni yapmaya çalışıyorum" diyerek konuyu sonlandırmaya çalışsam da o devam etti. "Benim elimde olsa sana manivelayı verir dünyayı tersine çevirmeni zevkle izlerdim." Ben iltifatlarına teşekkür ettim ama Mehmet Hoca doğruyu söylüyordu. Egemen sınıflar devletlerin olanakları ile benim gibileri öğütme makinesi gibi kullanıyorlardı. Bizim ulusumuza ve ülkemize hizmet vermemizin önüne geçmeye çalışıyorlardı.

Mehmet Hoca ile geç vakitte ayrıldık ve o beni Turhal'dan ayrılıncaya değin sevdi saydı ve ayrılırken de sevgi ile uğurladı.

Tokat-Turhal'da İkinci Ders Yılı

Okul tatilinde iki takvim yılını doldurmadığım halde tayin dilekçesini veriyorum. Dilekçeyi isteksizce kabul ediyor. "Okulda ihtiyaç yoktur" demesi halinde tayinimin çıkması işten bile değil ama aramız olmadığı için zorunlu olmadıkça ne o benle ne de ben onla konuşuyorum.

Öyle ya da böyle yaz tatil geldi çattı ve bir ders yılını da tamamladık. Çoluk çocuk hepimiz köyde buluştuk. Büyük oğlum Şükrü liseyi bitirdi. Kızım Şükriye Kız Meslek Lisesi'nin son sınıfında. En küçük çocuğum Devrim ise henüz ilkokulda. İstanbul'a gidersek hepimiz orada buluşabiliriz diye düşünüyorum. Ve can hıraş bahçe işlerinde yardımcı oluyoruz eşime. Bazen Devrim işten kaytarıp oyuna kaçıyor.

Eşim bir yılın suskunluğunu bozmaya çalışıyor. Boş vakitlerimizde konuşmaya çalışıyoruz. Bazen bu kavgalar tartışmaya dönüşebiliyor. O ailenin düştüğü durumdan beni suçlu tutuyor. "Karışmasaydın elalemin üç keçisi beş koyununa bu işler başımıza gelmezdi" diyor başka bir şey demiyor. Ben de "Bir daha dünyaya gelsem kimsenin işine karışmam" diyorum. O da "Yapacağını bize yaptıktan sonra ister karış ister karışma" diyor.

Bir yaz tatili daha sonlandı ve benle kızım Turhal'a, büyük oğlum Şükrü ÖSS'den aldığı puan yetmediği için İstanbul'da üniversite hazırlık kursuna gidiyor, küçük oğlum köyde devam edecek eğitimine...

Turhal 1983–84 öğretim yılına başladık. Eylül sınavlarına girdik. Okul müdürü onay vermemiş olacak ki tayin dilekçeme olumsuz yanıt geldi. Anlaşılan bir dönem daha buradayız. Başka çıkar yol olmadığının bilincinde olarak okul müdürünü pencereden aşağı bile atmayı düşündüm ama olası iş değil.

Eylül sınavlarından sonra köye dönüp kızımı aldım. Ders yılı başlamıştı biz de derslere başladık.

Okulda en çok öğrencilerimle ilgileniyordum. Ben elimden geldiğince bütün bilgim, deneyimimi, görgüm ve tecrübemi onlarla paylaşmaya çalışıyordum. Ben onlar için tiyatroda başoyuncu idim. Onlara da tiyatromda rol veriyordum. Onlar da çok mutluydular bu da bana yetiyordu.

Turhal'da iki öğretim yılı boyunca kalmam iyi olmuştu. Hem kızım okulunu bitirecekti hem de ben Turhal'da iyi bir isim bırakacaktım.

Kaç Yılrdır Burdasın?

İkinci ders yılının başlarıydı. Kastamonu'ndan Müfettiş Mustafa Bey sürgün gelmişti. Ben de kızımı getirmeden belediye otelinde kalmıştım. O da şimdi orada kalıyordu. Kendisiyle TÖB-DER'de buluşmuştuk. Mustafa Bey, beni Kastamonu'dan çok iyi tanıyordu. Yahu Muhittinciğim sana bir şey soracağım dedi. Sor dedim. Sen Tokat-Turhal'a geleli kaç yıl oldu dedi. Ben de bir yıl oldu dedim. Niçin sordun diye de ekledim. Kardeşim Müfettişlik görevim gereği geziyorum. Nereye gitsem Muhittin Göksoy'u tanıyor musun diye soruyorlar. Bana bunun sırrını açıklar mısın dedi. Ben de kendisine sen Bitlis'ten yüzyetmiş Kürt öğretmen sürgüne gönderilirken aralarına Kürt sanılıp yüzyetmişbirinci öğretmen olarak katılan Muhittin Göksoy'u tanıyor musun diye sordum. Bir ara durup düşündü. Ben Tokat'a Bitlis'ten kırk öğretmenle geldim. Bunlar özellikle cumartesi günü beni bulur ve çevremde toplanırlar. Çarşıda protesto yürüyüşü yapar gibi dolaşırız. TÖB-DER'e girdiğimiz zaman onlar bana saygı duyup ayağa kalkarlar. Sokakta yürürken de beni ortalarına alırlar. Şimdi anladın

mı diye noktaladım söyleşiyi. Ben toplum adamıyım. Ben öncü bir öğretmenim. Pes doğrusu seni kutlarım diye söyleşiyi noktaladı. Her karşılaşmamızda gülen Mustafa Bey'in bir trafik kazasında öldüğünü öğrendim.

Öğretmenlik öğrenciyi sevmekle başlar. Mesleğinde ustalaşmakla devam eder. Öğrenci senin kendisini sevdiğini ve yetiştirmek için çırpındığını anladığı an sen amacına ulaşmışsındır. Önder bir öğretmen olduğunu halka da sezdireceksin. Oturmanla kalkmanla sokaktaki halka da onun öğretmeni olduğunu belli edeceksin ancak halk dalkavukluğuna düşmeyeceksin.

Beklemediğim Bir Darbe

Kastamonu Ticaret Lisesi Müdürlüğünden 1980'in ikinci ayının başlarında üç ay süreyle açığa alınmıştım. Daha sonra Bitlis-Mutki öğretmenliğine gönderilmiştim. Sürgüne gerekçe olarak okul didik didik edilip tüm öğrenciler sorguya çekilmiş olsa da bir suç unsuru bulunamamıştı. Okul müdürlüğüm süresince yanlış bir uygulama içinde olmadım. Sağ-sol yanlısı ergenlik çağı deli doluluğu içerisindeki çocukları karıştırmamaya çalıştım. Onlara bir gün pişman olacağınız davranışlardan kaçının, siz bir cumhuriyetin, devletin, milletin kardeş çocuklarısınız, aranızdaki görüş ayrılıkları sizi birbirinize düşürmesin dedim. Ancak minareyi çalan kılıfını da çoktan hazırlamış. Atalay Molla adında bir öğretmen arkadaş kendisinin de içinde bulunduğu sınav komisyonunda dışarıdan sınava giren bir polis memuruna iltimas geçildiği biçimindeki ihbarı değerlendiren il idare kurulu bu ihbarı sürgün gerekçesi saymıştı. Bu durum mahkemede de sorgulanmış ben beraat etmiştim. Ancak il idare kurulu bu konuyu sürgün gerekçesi ola-

rak değerlendirmişti. Egemenlerin uşaklığını yapanlardan başka bir davranış beklenemezdi. Verdikleri bir aylık maaş kesim cezası beni iki yıl sonra Tokat'ta bulmuştu. Ben cezayı sümen altında 1984 yılının Ocak ayı boyunca bekletebildim. Karne tatili ile birlikte tebelluğ edebildim. Kızı öğretmen arkadaşlara emanet edip kendim köye gittim. Eşimin ürettiği sarımsakları çuvala doldurup köye gittim. Büyük oğlum orada yalnızdı. Hem onu görecek hem evin temizliğini yapacak hem de sarımsakları satacaktık. Nitekim bir kaç gün içinde eşimle İstanbul'a ulaştık. O ev işleri ve sarımsakları birer kiloluk demet yaparken bende sabah erkenden akşam karanlığına değin Kadıköy yakasının belli merkezlerinde sarımsak pazarlıyordum. Pendik'ten Paşabahçe'ye kadar ayak basmadığım yer kalmamıştı. Bir ayda sarımsaktan iki maaş tutarı para kazanmış ve sarımsakları da bitirmiştim. Ne yapıp edip atanmamı İstanbul'a aldırmalıydım. Başkaca kurtuluş yolu da yoktu benim için.

Günüm dolar dolmaz görevime başladım. Kaybettiğim on beş günü telafi edip öğrencilerimi diğerlerine yetiştirmem gerekiyordu. Hızla derslere girdim. On beş günde bir aylık dersi verdim. O minik sayılabilecek yavrular bendeki aşkı, heyecanı, sevgiyi kavrıyorlardı.

Kavak Fidanları

Sakarya'da ilkokul öğretmenliği yaparken bende bir kavak yetiştirme sevdası başlamıştı. İlk fidanı annemin soğanlık dediği küçük bir cetlik gölüne dikmiştim. Orada kendiliğinden büyüyen fidanlar tomruk olmuş onları kesip satmıştım. Onların parasıyla İstanbul'a ev temeli atmıştım.

Ortaokul Müdürü olarak Gökçeağaç Bucağı Hanönü merkezine atanınca bakanlık emrine alındığım zaman yaptığım çiftçiliği eşimle birlikte sürdürmüş, babamdan kalma üç dört dönümlük araziye kavak dikmiştim. Daha önce bu verimli alüvyonlu tarlaya kavak diktiğim için komünist diyenler şimdi de deli bu demeye başlamışlardı. Oysaki bu köylerden İstanbul-Ankara gibi merkezlere göç hızla sürüyor ve bu verimli tarlalar boş kalıyordu. Ekilmeyip boş kalan bu sulak verimli alanlara kavak ağacı dikilmesi düşüncesi bende kavak fidancılığı yapma fikrini oluşturmuştu. Ortaokul müdürlüğünde de kavak fidancılığı yapmıştım. Bu arada boş olan bir çeltik tarlasına daha fazla kavak fidanı yapalım diye karar verince yanıma köyde kalmış bir yakınımı aldım. O ve eşim bir tarla kavak fidanını büyüttüler.

Görev yaptığım Turhal'da kavakçılık gelişmişti. Bu fidanları Mart başında söküp orada satacaktım. Fidanları söktüğümüz gece kar yağdığı için kamyonu tarladan Sarıalan'lı dayızadem Hakkı'nın traktörü ile çıkarmıştık. Kavak fidanlarını zar zor Turhal'a indirdim. Ama bir metre kar vardı. Ve her gece ayaz oluyordu. Fidanları bir öğrencimin babasının ahırına koyduk. Mart-Nisan ayları boyunca fidanları yok pahasına sattım. Bir kısmını da köylülere parasız dağıttım. Böylece emeklerimiz boşa gitmiş yakınım korucu Hüseyin'de benim fidanları satıp parayı yediğimi düşünmüş yıllarca bana küs kalmıştı.

Sigaradan Vazgeçişim

Sanıyorum 1984'ün 23 Nisanı idi. Köyümde çiftçilik yapan eşimin yanına gitmiştim. Geri dönüşte Boyabat'ta olan ablamın yanında kalacaktım. Sabah erkenden de Samsun arabasıyla Havza'ya

çıkacaktım. Akşam Boyabat'ın içinde eski çarşıya girerken iki öğretmen arkadaşımla karşılaştım. Bunlar benim köyüme komşu köylerde öğretmenlik yapıyorlardı. İkisi de bana ağabey derlerdi. İyi arkadaşlar ancak eşleri birbiriyle geçinemezdi. Bana durumu izah edince aramızı bul diye yalvardı. Sonra ben diğer öğretmenle görüşmüş barışmaya ikna etmiştim. Boyabat'ta karşılaşınca akşam vakti olduğu için ille de yemeğe gidelim diye ısrar ettiler. Bir lokantaya girdik. Söyleyişi koyulaştıkça dut gibi döndüm ablamın evine. Sabah kalktığımda vakit geç olmuştu. Otobüse yetişmem gerekiyordu. Beni görünce gülmeye başlamıştı. Adam biraz az içer diye serzenişte bulunmuştu. Bir çay içip evden hızla çıktım ve kendimi otobüse zor attım. Cebimde akşamdan kalma yarım paket uzun samsun vardı. Otobüsün içi de leş gibi sigara kokuyordu. Benim başım dönüyor, gözlerim kararıyor ve düşecek gibi oluyordum. Bu olumsuzluk içinde cebimdeki yarım paket sigaraya karşı içimde bir düşmanlık belirdi. Sigarayı kaldırıp arka tarafa doğru attım ve muavin çocuk bir bana birde sigaraya bakıyordu ama pek bir anlam verememişti.

Arabadan Havza'da indim. Çok fenalaşmıştım ve bir işkembeci aradım ama bulamadım. En sonunda bir lokantacı buldum. Haşlamanın yağsız suyuna sarımsak katıp bana verince gözlerim biraz daha açıldı ve doğruca garaja gidip yazıhaneye oturdum. Araba saati gelince Turhal'a gitmek üzere otobüse binince bir tanıdık ile karşılaştım. O yıllarda otobüste sigara içmek yasak değildi. Sigara yakmak üzere bir sigara çıkardı. Ben içmiyorum bu sabah bıraktım. Senden ricam yanımda da içme dedim. O da sigarayı cebine soktu. Bırakış o bırakış bir daha da ağzıma sigarayı koymadım. Her doktora gittiğimde sırtımdan ciğerlerimi dinleyen doktorların öğütleri gerçek olmuştu.

Dişlerim

Yıllar geride kalmış yaş kırkı çoktan geçmişti. Sanıyorum kırk üç yaşındaydım. Ama ömrümün çoğu çile ve mücadelelerle geçmişti. Bir Muhittin Hoca olma, toplumu olduğu aşamadan daha da öteye taşımak içindi bütün çabam.

Ama yılların getirdiği bu öncü olma konumunun bedelini ödemeye başlamıştım. Ağzımda dişlerim teker teker sallanmaya başlamıştı. Hemen o telaşla dişçiye koştum ama dişçi "Yapacak bir şey yok, bütün dişlerinizi çekip damak yapacağız" deyince içimden bir şeylerin koptuğunu hissettim.

Son çekimi de yaptırınca artık ağzımdaki boşluğu ve acıyı iyiden iyiye fark ettim. Doktor her ne kadar "Üzülme Hocam, bugün olmasa, yarın canlı organizma bu" diye ne kadar da telafi etmeye çalışsa ben birden acı ve üzüntü ile boşaldım ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştım.

Bir süre sonra kendi kendime "Kendine gel" diyerek telkin verdim ve Doktor "Okul tatilinde dişlerini takarım" deyince ve dışarı çıkarken yüzüme çarpan serin hava ile kendime geldim.

Birkaç gün rapor alarak okula gitmedim. Arkadaşlar beni teselli ediyorlar "Üzülme takma dişi kullanan bir tek sen değilsin ki, dünyanın sonu mu geldi" gibisinden...

Bir hafta içinde dişlerimin yaraları iyileşti ama dostlarım "Tek dişi kalmış, Muhittin Hoca" diye espri yapsalar da öğrencilerim ilk başta bozuk konuşmamı yadırgasalar bile daha sonra bu duruma alıştılar. Ancak bana olan saygı ve sevgileri hiçbir zaman azalmadı, eksilmedi.

Günler sonra dişlerim yapıldı ve dört azı dişime tutturdu damak dişlerimi. Ağzıma giren bu yabancı maddeyi önce yadırgasam da zamanla alıştım çünkü alışmak zorundaydım.

Diş öykümde böylece sonlanmış oldu. Ama önümde daha uzun bir yol vardı, bu yolu ben seçmiştim. Bu benim yaşantımdı. Her gün dişlerime üzülecek değildim.

Daha çocuklarım ve kendim için yapmam gerek şeyler vardı. İçimdeki potansiyel enerjiyi kinetik enerjiye dönüştürmek durumda ve topluma yararlı olmak zorunda idim.

Atamız'ın dediği gibi "Benim naçiz bedenim elbet bir gün toprak olacak, ama Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır. Onu payidar kılacak gelecek kuşaklardır." Ben o kuşağın bir neferi olarak görevim sonuna kadar yapacaktım.

Tokat-Turhal'dan İstanbul'a

Turhal İmam Hatip Lisesi'nde görev yaparken İstanbul'a tayin dilekçemi vermiştim. Ama olumlu sonuç alamamıştım. Ankara'ya gide gele yol döşemiş, oradaki dostlarıma da çokça aynı şeyden dem vurmuştum. Ama ikinci dilekçemin olumlu sonuç vereceğine dair içimde bir his vardı.

Artık yılları takip etmesem de sanırım 1984 yazıydı. Kızımla beraber eşim ve oğlumun yanına köye dönmüştüm. Eşim Kamile memura varıp rahat edeceğim, çiftçilik işlerinden kurtulacağım derken daha beter bir şekilde işler üzerine yıkılmıştı. Kastamonu'da tarım çok ağır ve ilkel koşullarda ilerliyordu. Ama Adapazarı'nda çiftçilik yapmak çocuk oyuncağıydı. Çünkü su sorunu yoktu ve makineli tarıma geçilmişti.

Kamile iki de bir "Köyümün çobanına varsaydım da buralara gelmeseydim keşke" diyerek yakınmakta haklıydı. Çünkü öğretmenliğimin yanı sıra çiftçilik yapmak hele bir de Kastamonu gibi şartların çok ağır olduğu bir yerde bunu mücadelesini öküz eşek gibi ilkel araçlarla yerine getirmek gayet zor ve sabır isteyen bir işti.

Bir de üç çocuk ev işleri de eklenince eşim iyice zorlanıyor, bunalıyordu. Ama gelin gibi hem ağlıyor hem de gidiyordu.

Köye dönüp eşime yardım etmeye koyulmuştum. Büyük oğlum ikinci kez üniversite sınavlarına hazırlanmıştı. Seneye tayinim İstanbul'a çıkacak bin bir güçlükle yaptığımız betonarme gecekondumuzda ailecek birlikte olacaktık.

O yaz insanüstü bir çaba ile ne kadar ürünümüz varsa hepsini İstanbul'a götürecek, orada satabileceklerimizi satıp kendimize bir yan gelir sağlayacaktık. Bir düşünür "İnsan hayal ettiği sürece yaşar bu âlemde" demişti. Biz de öyle yapıyorduk umutla yaz tatilini bitiriyorduk.

İstanbul'a gidişimiz hepimiz için iyi olacaktı. Çocuklarım okuyabilirse daha iyi şartlarda okuyamayıp işe girerlerse de olanakları çok olacaktı.

Yaz tatili bitmiş, kuşun kanadından güzel bir haber gelmişti. Tayinim gerçekleşmişti. Artık ailecek İstanbullu olmuştuk. Hem eşim de yıllar boyunca özlemini çektiği memleketi Adapazarı'na yakın olacaktı. Evimizde âdeta bir bayram havası esiyordu.

Ama Turhal'dan ayrılmak da engel sınavlarından sonra ayrılmak çok zor olacaktı. Orada masal gibi iki sene geçirmiştim. Birçok dostluk, arkadaşlık, acı tatlı anıları ardımda birden bırakıp gitmek gerçekten çok zordu. Hitit medeniyetine beşiklik etmiş böylesine güzel bir yerin güzel insanlarından birden kopup uzaklaşmak gerçekten güç bir işti.

Bir ayılık gecesi düzenlemişti dostlarım. Böylesine güzel bir gecede yaşadıklarımızdan anılar zincirinden bahsettim. Ve sonra Tokat Turhal ile ilgili sözlerimle bitirdim konuşmamamı. Dostlarım alkışladılar.

Turhal'da bıraktığım İzzet, Süleyman ve Ahmet Ustaoğlu'nu asla unutmayacağım.

İyi bir yolluk almıştım. Bütün dostlarımla tek tek vedalaştım. İzzet Hoca'ya biraz ödünç para verdim. "Bulursan gönderirsin" diyerek ki göndermeyeceğini biliyordum. Sade bir uğurlama töreni ile ayrıldım. En son kısa boylu tıknaz, Trakyalı Süleyman Hoca'ya sarıldım ve arkamı dönüp gitmeden önce "Bu ülkenin, bu insanın senden beklentisi var Süleyman" dedim.

İstanbul'a Yerleşme

Turhal'dan döner dönmez İstanbul hazırlıkları başladı. Birkaç gün içinde toparlandık ve yolculuğumuz tam bir Anadolu'dan İstanbul'a göç örneğine sahne oldu. Bu otobüs Boyabat otobüsü idi ve ben kendimi bildim bileli İstanbul'a umut yolculuğuna çıkanları taşıyan bu otobüs şimdi beni ve ailemi taşıyordu.

En sonunda hayal gerçek olmuş ve İstanbul-Kadıköy-İçerenköy yolu ile gecekondumuza yerleşmiştik. Çocukların okul işlerini hallettikten sonra bende göreve başlayacaktım.

Büyük oğlum Necatibey Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği'ni kazanmıştı. Onun okula yerleşmesinden sonra küçük oğlum Devrim'i de İçerenköy'deki Yahya Kemal İlköğretim Okulu'na kaydettirdim. Kızım ise Meslek Lisesi Mezunu olarak yanımızda kalacak iş bulup çalışacaktı. Bende emeklilik için kalan birkaç senemi doldurmak üzere çalışacaktım.

On beş günlük mehil müddet süresinden sonra İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gidip atadığım okulu öğrenecektim. Ve atandığım okulu öğrendim. Avrupa yakasında Bakırköy'de bir okuldu burası. Bakırköy Merter Ortaokulu Türkçe Öğretmenliğine atanmıştım.

Kadıköy-İçerenköy-Eski Bakkalköy Yolu
Menekşe Sokak No:3

1974 yılında eşimin rahatsızlığından dolayı İstanbul'daydım. Eşimin teyzesinin kocası Boyabatlı İsmail'le birlikte İçerenköy'de elimde Cumhuriyet gazetesi ile dolaşırken ta o zamandan beri aklımda olan ev alma projesi yüzünden emlakçıların önünden geçiyoruz. "Enişte şuraya girelim mi?" dedim. Bürodaki çocuğun elimdeki gazeteden dolayı bana gösterdiği yakınlık ve ilgi sayesinde on yıllık bir süre zarfında ailecek yaptığımız betonarme gecekonduya yerleştik.

Neden gecekondu dediğime gelince, kaçak yapılaşma ile bizim aldığımız iki yüz elli metrekare arsadaki tek katlı kaçak ev bir gecekondu idi ve ailemle ben burada oturuyordum.

Ailede anne yine sarımsak üretimi yani çiftçiliğe devam edecek kızım ve büyük oğlumla beraber biz de bu sarımsakları pazarlayacaktık. Daha öncesinde zaten bu konuyla ilgili bir tecrübemiz olduğu için sıkıntı yaşamayacaktık.

Ben üç vesaitle Merter'e giderken kızım da resim pazarlama işine girmişti. Ben onun başaramayacağını bile bile yine de ona destek olmak istedim ve karşı çıkmadım. Çünkü İstanbul'u öğrensin, insanları, hayatı tanısın istiyordum.

Küçük oğlumla beraber sarımsak pazarlıyorduk ama ben "Sarımsak Kastamonu" diyemiyor utanıyordum. Ama küçük oğlum bu işi iyi beceriyordu. Yavaş yavaş bir şeyler oturmaya başlamıştı. Ben geriden ona göz kulak oluyordum. Kısa bir zaman sonra kızım komşunun kızı ile birlikte bir konfeksiyon atölyesine işe girdi. Ancak orada işçilere yapılan haksızlıktan dolayı işten çıkmak zorunda kaldı ve tekrar benim yanımda sarımsak işini sürdürdü.

El yordamıyla da olsa üç beş ay gibi kısa bir sürede tutunmuştuk. Sarımsak pazarlamak için Kadıköy-Pendik-Üsküdar hattının geziyor, bütün manav ve lokantacılarla tanışıyorduk. Oradan pazarlara giderek esnaf ve toptancılarla tanışıyor, halka ulaştırılan sarımsağın nerelerden geçtiğini gözlemleyip öğreniyordum. Biz Kastamonu'lu idik ama sarımsaktan kazandığımız para devede kulak idi. Oysa burası İstanbul idi artık Kastamonu'da değildik ve o kadar da ucuz değildi.

Sonuçta hallerden özellikle Sirkeci ve Kadıköy hallerinden iki kabzımalla tanıştım ve onlara sarımsakları beşer kiloluk paketlerde taşımayı önerdim. Artık hem halde toptan sarımsak sattırıyor hem de perakende pazarlarda dört kafa üç bir arada sarımsak satıyorduk. Tek maaşla iki çocuk okutup beş nüfus geçindirmek hem de çevremin geniş oluşu nedeniyle misafir ağırlamak çok zordu.

Kısaca biz ailecek pazarlamacı olmuştuk ve eşim akşama değin üç dört baş sarımsak yapıyor biz de onları pazarları dolaşıp satıyorduk. Cumartesi, Pazar ve akşamüstleri bizim için çalışma vakitleriydi. Pazarda Ordulu komşularımız vardı ve onlar tezgâhlarının bir yanına limon sandığı koyuyor ben olmasam oğlum orada duruyordu. Yanımızda çalışan kızımı da bir çiçekçiye verdim çalışması için.

Sattığımız kadar sarımsak satıyor sonrasında ise diğer tanıdığım köylü üreticilerden Pazar fiyatının üstünde sarımsak alarak satıyordum.

Muhittin Hoca olalım derken ismimizin önüne bir de "Sarımsakçı" eklenmişti ama işte hayat böyle bir şeydi. İstanbul bir deniz yüzme bilen kurtuluyor bilmeyen ise boğuluyordu. Ben burada hem idari hizmetimle hem de ekonomik yönden güçlü olmak istiyordum. Bu yüzden elimden geleni ypacaktım, ister sarımsakçı ister soğancı...

Merter Ortaokul

Merter Ortaokulu'na Türkçe Öğretmeni olarak atanmıştım ve üç ay olmuştu görevimi yapmaya başlayalı. Mesleğimde 21. yıla girmiştik ve dört ders yılı sonrasında emekli olacaktım. Böyle ahdetmiştim. Ama burası İstanbul'du. Kimse burada umursamazdı ne olduğunu, ne işle uğraştığını. İstersen alemi cihan ol kimse için fark etmezdi. Anadolu'nun küçük bir köyünden çıkıp da Yüksek İdarecilik Enstitüsü'nü bitirip ülkem ve devletim halkım için en iyi hizmeti yapmayı kafama koymuş birisi olarak sadece bu seçimler ve yaşantım beni ilgilendirirdi.

Okulda zaman içinde iyi bir seviyeye gelmiştim. Gerçekten bütün öğretmenler ve idareciler beni çok sevmişlerdi ve ben onların doğal lideriydim. Benim doluluğum, bilgi birikimim ve tecrübem onların da dikkatini çekmiş ve bana tüm son sınıfların Türkçe dersini vermişlerdi. Okul Müdürü ilginç tipli, Gaziantepli bir adamdı. Beni günahı kadar sevmiyordu ve ben de onu sevmiyordum. Bana sürekli olarak "Hocam senin için zor oluyordur üç vesaitle gidip gelmek, dilekçeni hazırla seni Anadolu yakasına tayin ettirelim" diyordu. Bende her seferinde onu geçiştiriyordum. Derken birinci dönem bitti ikinci dönem geldi.

Okul Müdürü nerden öğrenmişse öğrenmiş bir gün sınıf arkadaşım Salim Ünvar'ın İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde Tayin İşleri Şube Müdürü olduğunu. Daha sonra sürekli benden bahsedip beni övmeye başladı. Bir gün öğretmenler toplantısında yine bu şekilde davranınca bütün öğretmenler de bu tavır değişikliğine karşı şaşırmışlardı bende mecburen "Sağ olun Müdürüm, konuya dönelim" dedim.

İkinci dönem de hızla geçti ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı geldi çattı. Bu arada Bitlisli bir bakkalın kızına ders verirken Mutki Halk Oyunları Ekibi'nin Merter'de olduğunu

öğrenince çok sevindim. Ve onların içinde benim öğrencilerim de vardı. Onlardan 23 Nisan'da bizim okula da gelip gösteri yapmalarını istedim. Söz verdiler ve 23 Nisan'da okula geldiler. Coşkulu bir bayram sevinci yaşadık.

23 Nisan'dan sonra okulun ikinci dönemi de sona ermişti ve okullar tatil olmuştu. Ve ben okulda ikinci müdür ve okul müdüründen daha üst bir düzeydeydim. Herkes bana sevgi ve saygıyla yaklaşıyordu. "Son sınıfların Türkçe Hocası Muhittin Hoca" diye tanıyordu beni bütün öğrenciler ve veliler.

Okul Müdürü bana gizliden gizliye bir kıskançlık duyuyordu ve beni okuldan yollamak istiyordu ama iki öğretim yılı dolmadan dilekçe verme hakkım yoktu. Mazeret dilekçesi verebilirdim ama buna da hiç gerek yoktu. Milli Eğitim'in kapısında dilenmek istemiyordum.

Merter'de İkinci Yıl

1984-85 öğretim yılına girmiştik ve gerçekten yoğun bir yaz mevsimi geçirmiştik. Yoğun geçmesinin nedeni eşimin köyde yaptığı ürünlerin hasat edilip, kış hazırlığına dönüştürülmesinin yanında İstanbul'da pazarlama hazırlığına girişilmesi işleri idi. Önürümü okumaya ve mesleğime adamış, oradan elde ettiğim para ile ancak tek göz bir ev yapabiliştim kendime.

Kendimize daha iyi, insanca bir yaşam sağlayabilmek için, birçok işe girişmiştik. Bunların arasında kavak fidanı yetiştiriciliği, sebze, çeltik, sarımsak, buğday üretimi yapıyor, bunların hasadından sonra İstanbul'a pazarlamaya götürüyorduk.

Şimdi artık İstanbul'daydık ve burası başka yerlere benzemiyordu. Geçinebilmek için çok çalışmak gerekiyordu. Kırsal kesimde masraf birse burada beşti. Para kazanmanın yolu da şimdilik sarımsak pazarlamaktan geçiyordu.

Okuldaki görevimi aksatmadan yaparken bir yandan da özel ders veriyordum. Bu da bana küçük de olsa bir yan gelir olarak yansıyordu. En küçüğümüzden en büyüğümüze kadar hepimiz aile boyu çalışıyorduk. Yaz tatilinden İstanbul'a dönen büyük oğlum Şükrü de utana sıkıla sarımsak satıyordu.

Merter Ortaokulu'nda ikinci dönem sanki daha hızlı geçiyordu. Ya da bana öyle geliyordu. Bir an evvel emekli olmak istiyordum. Uğrunda her cefaya katlandığım mesleğimi bir an evvel bırakmak ister olmuştum.

Günlerden bir gün hizmetli teneffüste "Okul Müdürü sizi odasına çağırıyor" demişti. Odasına gittim. Salim Vural ile oturuyorlar. "Buyurun Hocam" diyerek bana yer gösterdi ama önümde neredeyse takla atacak. Tokalaşma ve kucaklaşma faslından sonra yerlerimize oturduk ve Müdür Bey sohbet esnasında "Salim Bey gibi bir arkadaşınız var, neden üç arabayla gelip gidiyorsunuz?" diyerek araya benim tayin işimi de sıkıştırdı.

Salim Bey, "Muhittinciğim, biz seninle arkadaşız. Bir gün gel hem çayımı iç hem de seni Anadolu yakasında tek vesaitle gideceğin bir okula tayin ettirelim" dedi. Bende "Bu karne tatilinde olur" dedim. Amacım bu okuldan da belli bir iz bırakarak ayrılmaktı. Her ne kadar mesleğimi bitirmek için gün saysam da yine de yüreğimden ve gönlümden Muhittin Hoca olmak arzusu gitmemişti.

Milli Eğitim yılların harmanından geçmiş bizim gibi insanlara yeterince fırsat ve imkân sunmuyor, tam tersine kapıda bekletiyordu ayrıca ekonomik sıkıntılar da belimi bükmüştü. Bizim anlayışımız ve aydın görüşümüz onlara uyuşmadığı gibi taban tabana da zıttı. O nedenle ya bu deveyi güdecektik ya da bu diyardan gidecektik. İçimde ateşten kıvılcımlar kalsa da ben bu yükü taşıyamıyordum.

Salim Vural'ın okula gelip gittikten sonra müdürün tavır da bana oldukça değişmişti adeta beni sırtına alıp taşıyacaktı. Ben ise

elimden geldiğince saygıda kusur etmiyor, araya koyduğum mesafeyi koruyordum. İkinci ders yılı sonunda Anadolu yakasındaki bir okula tayin isteğimi belirten dilekçeyi yazdım. 1985–86 öğretim yılında Kadıköy-Fikirtepe-Muratpaşa Ortaokulu'na atanmıştım. Artık çarmıha gerili gibi üç vesait ile gidip gelmeyecektim. Okula geç kalma okuldan eve geç dönme kahrı sona ermişti.

Merter Ortaokulu'nda çok güzel günlerim geçmişti. Ayrılırken öğretmen arkadaşlar boynuma sarılmış, öğrencilerim alkış tutmuştu. Sevmek sevilmek çok güzel bir duyguydu.

Muratpaşa Ortaokulu

Muratpaşa Ortaokulu biraz varoş bir okuldu ama güzel oturmuş bir kadrosu vardı. Okul Müdürü Karadeniz kökenli Düzceli bir arkadaştı ve meslekte aldığı yol az değildi. Deneyimli bilgili bir arkadaştı. Öğretmen kadrosu yeterli idi ve iki müdür yardımcısı ile okul şirin bir eğitim öğretim yuvası idi. Çocuklar Anadolu'nun dört bir yanından gelip İstanbul'a yerleşmiş ailelerin kent doğumlu çocuklarıydılar. Ve yüzlerinden, sarı benizlerinden ekonomik, sosyal yapıları okunuyordu. Hepsi bu halkın bu toprağın çocuklarıydılar.

Kısa sürede okuldaki öğretmen ve idari kadro ile kaynaştım. Öğrencilerim, sevip onlara alıştım. Ta Bitlis sürgünü ile başlayan geri sayım devam ediyordu ve iki dönem sonra emekli olacaktım. Hem öğrencilerimin hem de öğretmen arkadaşların benim geçmişim hakkında meraklı ve sonu gelmeyen soruları vardı. Özgeçmişimi irdeliyorlardı. Ben kısaca onlara "İlkokul, Öğretmen Okulu, Eğitim Enstitüsü, Yüksek İdarecilik Okulu, üç sürgün, bir öğretmenlikten tart, iki açığa alınma, emekliliğe iki yıl kalmış bir meslek yaşamı" deyince hepsinin ağzı açık kalıyordu.

En sonunda bir gün okulda çay partisi yapacağımı ilan ettim. Ve evde hanımıma bir sini kek biraz kuru pasta yaptırıp okula geldim. Çay hazır olurken ben de özgeçmişimle ilgili her şeyi A'dan Z'ye bütün detaylarıyla öğretmen ve idareci arkadaşlarımla paylaştım. Onlar da merak ve ilgi ile beni dinlediler. Ve emekli oluncaya dek bana çok derin bir saygı ve hürmet gösterdiler.

Pastalar yenildi, çaylar içildi ve bende bu arada her şeyimi paylaşıp mutlu oldum aynı zamanda onların da benim hakkımdaki meraklarını giderdim. Alkışlar içinde okuldan uğurlandım. Merter'de olduğu gibi burada da son sınıfların Türkçe öğretmenliği verilmişti. Burada da sorunlu çocuklar vardı. Onlarla ilgilenecek deneyimli bir öğretmen olarak beni gördükleri için bu seçimi yapmışlardı. Okul Müdürü gerekli gereksiz sosyal demokrat olduğunu söyleyip duruyordu. Belli ki bana karşı bir yakınlık duyuyor, benim tarafımda olmak istiyordu. Belki de sosyal demokratlığın ne olduğunu bilmiyordu. Bende kafa sallayıp geçiyordum onun bu yaklaşımına.

Ders verme konusunda görevimi en iyi biçimde yapmak benim temel görevimdi. Meslekte başarılı bir idareci ve öğretmen olarak geçmişimde yaptıklarımın aynısını bu son iki yıl da da sürdürmeme gerekiyordu.

Yeğenim Nuh'a Bir Yardım

Yeğenim Nuh Göksoy teknik üniversiteyi bitirmiş, ekmek fırınları üreten bir firmada teknik bilgi ve tecrübesinden dolayı çalışmaya başlamıştı. Birkaç sene sonra ise kendi üretim şirketini kurup çalıştırmaya başladı. İlk önce işler iyi gibi gitse de sonradan ters gitmeye başladı ve iflas noktasına gelip dayandı.

İstanbul'da en yakın akrabam oydu. Arada bir bize uğrarlardı. Bir Ocak günü olacak bize gelip benden şakayla karışık sohbet arasında 1 milyon lira istedi. Nuh köyde yetiştirdiğim yüz kadar kavaktan haberdar idi. "Onları kesip satarsam olur" dedim. O benim canım, kanım ailemde en sevdiğim akrabamdı. Herkesin girip okuyamayacağı bir yeri kazanıp bitirmişti ve bende elbette yüz tane kavağı ondan esirgemeyecektim. Nuh ailemin gurur kaynağı idi.

Şubat tatili gelip çatınca eşimle köye dönüp kavakları satmaya karar verdik. Ancak o günün koşullarında bu çok zordu. Serbest Pazar ekonomisinde benim kavakları alacak ne bir atölye ne de bir tüccar vardı. Bende mecburen bir sunta fabrikasına gittim. Pazarlık yaparak kavakları oraya sattım.

Kavakları kesip satmak hiç de kolay olmadı. Kış çok ağır gitti ve Şubat tatili uzadı. Eşim kulaklarından rahatsız olduğu için yatağa düştü ve işçilerin yemeğini yapamadı. Yaşamımda yeğenim için çektiğim o bir aylık sıkıntıyı hiç mi hiç unutamıyorum.

Neyse ki sonunda başardım ve kavakları satınca elime 1milyondan fazla para geçti. Masrafları da düşünce elimde 900.000 liralık bir fabrika çeki kaldı.

Ona İstanbul'a dönünce yeğenime teslim ettim. Ve ona espriyle karışık "Bu para sana ne kadar yeter?" diye sordum. O aslında ona bu parayı vereceğimi ummuyormuş. O da bana "İki ay..." dedi. "İki aya Allah kerim, Allah bir sebep halk ederse bu para sana döner yoksa kavak paraları uçar gider." Sonuçta iki ay dolmadan bir ortak bulmuş 10 milyon lira almış, benim paramı da yirmi beş bin lira fazlasıyla çek olarak ödedi. Muratpaşa Ortaokulu'nda birinci dönem böylece bitmiş, ikinci dönem başlamıştı.

Daha Çok Sarımsak Pazarlama

Murat Paşa Ortaokulunda yeni dönemde öğlenci idim ve tek araçla gidip geliyordum, bu yüzden de zaman açısından sıkıntım yoktu. Boş vakitlerimde üretici olarak Kadıköy halinde sarımsakları beşer kiloluk fileler içinde pazarlıyordum. Ayrıca lokanta ve manavlara da birinci sınıf sarımsak pazarlıyorduk. Küçük oğlum da boş vaktinde pazarlarda dolaşıyordu. Ailecek bu işi yapmaya alışmıştık. Bu sayede epey bir feraha çıktık. Ailemin gelir düzeyi iyileşmiş, sıkıntılarımızdan oldukça kurtulmuştuk. Önceden utana sıkıla sarımsak satan oğlum bile yaz tatillerinde küçük kardeşi ile birlikte sarımsak satar olmuştu.

Köyde eşimin çiftlik ürünlerinden ürettiklerinin yanı sıra Taşköprü'den de sarımsak alıp satar olmuştuk. Üretimimizde sarımsak ağırlıktaydı tabii ki de. Bu arada adım da değişmiş, "Sarımsakçı Muhittin Hoca" olmuştu, yani sarımsak tüccarı...

Murat Paşa Ortaokulu'nda birinci öğretim yılı sona ermişti ve ben bazen elimde olmayan sebeplerden dolayı geç kalıyordum. Ama öğrencilerim, mesai arkadaşlarım olan diğer öğretmenler ve idare ile aram iyiydi. Ama bizim sosyal demokrat müdür bazen alelacele bana sarı zarfı yetiştiriyor "Kusura bakam Hocam" diyordu. Aklı sıra kurnaz Müdür Bey benim üzerimden diğer öğretmenlere gözdağı veriyordu. "İşte böyle her gün böyle" diyen ozan gibi birbirinin aynı günleri yaşayıp gidiyordum. Geri sayımda git gide sona yaklaşıyor, son yaz tatili ile benim için son öğretim yılına giriyorduk.

Paydos Oynamaya Başlamak

Özel sektör içinde, serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı devletlerin ekonomik düzeni içinde her işçi ve memurun da özle-

midir paydos oynamak veya oynamaya kalkmak... Cevat Fehmi Başkurt'un belki de en ilginç yapıtıdır. Damadı öğretmen olan bir tefeci bezirgânın onu ticarete alıştırıp, ticarete başlatmasını öyküsüdür anlatılan. Ancak öğretmen ticaretin ilk aşaması olan bakkallığı öğrenemez, çalınayı beceremez kısacası kayınpederinin istediği gibi biri olamaz. Kendisini sınıfta öğrencilerini karşısında "Paydos" diye bağırarak dükkânı terk eder.

Bu kitabı okurken içimden "Paydos" oyunu oynamak geldi nedense...

1986 yaz tatilindeyiz. Ve sarımsak ticareti son hız merdiven altı olarak devam ediyor. İstanbul'da Pendik'te ilkokul öğretmeni olarak çalışıp Maltepe'de otururken kayınpederimizle aldığımız bir arsa vardı. Küçükyalı tarafında E–5 üzerinde 600.000 liraya aldığımız küçük, ortak bir arsa idi.

Ancak arsanın satıldığını duyan hisse sahiplerinden birisi bizim kayınpederi bulup ona beş milyon teklif etmiş. Bizim kayınpeder de apar topar bana gelip "Ben arsayı geri alıp, satmak istiyorum" dedi bana. Almak isteyenlerle buluşup arsayı dört milyona satıp kayınpedere bir milyon vererek susturdum.

Elime geçen bu parayla bende paydos oynamaya karar verdim ve Bakkalköy'de bir bakkal aldım. Böylece hem resmen bir işe başlamış olduk bu dükkân ile hem de boşta gezen kızımı sıkıntıda kurtarmış oldum. Ayrıca evin ikinci katına da çıkmaya başlamıştım. Bunun yanı sıra yine Bakkalköy'de Kastelli Sitesinden taksitle küçük bir dükkâncık daha almıştım. Böylece paydos oyunu başlamış, kendi düşünceme ters olan bir eyleme girişmiştim. Ticaret mülkiyet üstüne mülkiyet getirecekti.

Ekonomik anlamda güçlenmem aslında ideolojimin güçlenip yayılmasına da yardımcı olacaktı. Bu da bana cazip geliyordu bu yüzden emekli olur olmaz işin başına geçmek istiyordum. Gözü-

mü anlam veremediğim bir hırsı bürümüştü ve kapital sahibi olmak istiyordum.

1986 yılı biterken dükkân konusunda bayağı bir deneyim kazanmıştık. Göksoy Gıda Ticaret tabelası hem markamız hem de simgemiz olmuştu. Bu arada sarımsak pazarlamaya da devam ediyorduk.

İstanbul'dan Ayrılma Düşüncesi

İstanbul'da hisseli küçük bir arsaya yılların birikimi ile sahip olmuş üzerine iki katlı seksen beş metre kare bir ev yapmıştım kaçak köçek. Kısaca İstanbul'a yerleşmiştik çoluk çocuk. Elime geçen olanaklarla küçük bir dükkân almış, sonra bir bakkal dükkânı açarak kızımı oraya yerleştirmiştim. Büyük oğlum Eğitim Fakültesi'nde, küçük oğlum ise ortaokuldaydı.

İstesek de istemesek de sonuçta, dişimiz tırnağımızla İstanbul'a tutunmuştuk ailecek. Ama burası büyük denizdi. Ve burada boğulmamak gerekiyordu. Bu büyük yaşam denizinde çocuklarımı da iyi bir yere taşıyıp, onların da kendi ayakları üstünde durmaya çalışmalarına yardımcı olmam gerekiyordu. Belki de baba olarak bu benim en büyük görevimdi. Emekli olduktan sonra İstanbul'dan ayrılma düşüncem vardı. Ama bu nasıl olacaktı? Benim sadece kendim ve çocuklarım için değil ama onun yanı sıra beni yetiştirip bu noktaya getiren vatanıma milletime ve yurduma da yapmam gereken hizmetler vardı. Kastamonu, Hanönü, Taşköprü...

Saydıklarıma, beni bu noktaya taşıyanlara karşı minnet borcum vardı. Ve bunu en iyi şekilde ödemem gerekiyordu. Bu da yine tabii ki toplum içinde olarak, toplumu örgütleyerek olacaktı.

Siyaset yaparak belli bir yere gelmek durumunda idim. Bunu da belki de ancak Türkiye'nin çağdaş modern kalbinin attığı yer-

de Ankara'da yapmam gerekiyordu. Bunun da kendi insanlarımdan, kendi köyümden geçiyordu.

Bu yeniden kolları sıvama yarışı idi. Bu yeniden bir savaşıma soyunma idi. Onca mücadele ve yaşantıdan sonra bu yol ancak çocuklarıma iyi bir ortam sağlayıp, onların yükünü sırtımdan atıp köyüme dönerek yapmam gerekiyordu. Onları sırtımdan indirip köyüme dönerek yeni bir yaşayışa gitmem gerekiyordu.

İstanbul benim için artık bir savaşım değildi toplumsal açıdan. Ben öncelikle kırsal alan çocuğuydum ve öncelikli olarak oradaki beni anlayan benim dilimi işiten, konuşan benim de onların dilini konuştuğum anladığım insanların yanında olmam gerekiyordu. İstanbul benim gibiler için önümü açan değil kapatan, kesen bir yer olurdu ancak. O yüzden İstanbul'dan ayrılmak istiyordum. Belki de biraz korkuyordum. Benim nedense İstanbul'da toplumsal bir savaşım verecek ne öznel ne de nesnel koşullarım vardı. Belki de ben korkuyordum belki de benim gözümü korkutmuşlardı. Kısacası ben Kastamonu'ya gittim çünkü ben oraya aittim. Orada toplumsal savaşıma yeniden başlamalıydım.

Mesleğimde Son Ders Yılı

Biz öncelikli öğretmen olmak için öğretmen yetiştiren kurumlardan Köy Enstitüleri ve onların uzantısı olan Öğretmen Okullarından çıkıp gelmiştik. Bu kurumlar sadece Türk değil aynı zamanda dünya eğitim tarihine geçmiş en önemli kurumlardır. Bu yüzden öğretmenlik çok özel ve kutsal bir görevdir.

Ancak Türkiye'nin oligarşisindeki egemen sınıfların bu güzide kurumları kendilerine birer tehdit olarak gördükleri için bunları ortadan kaldırmışlardır. Bugün eğer Türkiye Cumhuriyeti ayakta ise bunda elbette ki Köy Enstitülerinin uzantısı olan Öğretmen Okullarının payı büyüktür.

Bu notu böylece düştükten sonra birinci bölümün anılar zincirine devam edebilirim.

Ben öğretmendim. Usta, yetenekli bir belletici, yol gösterici ve eğitmendim. Bu on dokuz yaşımdan beri böyleydim. Köy Enstitüleri ve onun devamı olan okullardaki devam eden süreçler boyunca bu eğitim alıp bu ışığı taşıyan bütün insanlar aynı şekilde idi. İlkokul Öğretmenliğim boyunca çok başarılı ve ileri bir eğitim vermeye çalıştım. Ki bunda en güzel örnek Sakarya Hendek ilçesidir. Oradan sonra ilkokul öğretmenliğimden bir üst basamağa çıkmak isteğim olarak Ortaokul Öğretmenliği istemiştim. Yine bu da benim daha iyi hizmet verebilmek arzumdan ve beni yetiştirip bugünlere taşıyan insanlara duyduğum saygı ve sevgiden kaynaklanıyordu. Bende Türkçe ya da Sosyal Bilimler öğretmeni olmak istiyor, insanları bilgim ve görgüm ile daha çok aydınlatıp bilinçlendirmek istiyordum.

Sonuçta o isteğim gerçekleşti ve 1966–67 öğretim yılında Necatibey Eğitim Fakültesi'ni Türkçe bölümüne girerek orayı bitirdikten sonra ortaokul öğretmeni oldum. Ortaöğretim de de başarılı bir öğrencilik sergileyip gittiğim her yerde saygı ve sevgi ile anıldım. Çalıştığım yörelerin halkı ve insanları buna canlı tanıktır.

Benim içimde öğretmen okulunu bitirdikten sonra ise bir hukuk fakültesine devam ederek avukat çıkmak düşüncesi vardı ama bu olmadı. Yine de Türkçe Öğretmenliği bile benim için yeterli ve önemli bir sıçrama idi. Hele de Tonya Kaymakamı Fahir Işıksız'ın teşvikiyle bitirdiğim Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü ve hemen ardından gelen 1971–72 öğretim yılında bitirdiğim Yüksek İdarecilik Enstitüsü'nden sonra avukat olamasam da toplumun toplumsal avukatı saymıştım kendimi. Tonya'da başlayan bu toplumsal avukatlık süreci ölünceye değin sürecekti. Ve nitekim öyle de oldu. Çıktığım bu yol beni siyasete de sürüklemişti.

Kısaca çok sevmeme rağmen bu mesleği burada noktalayıp toplumsal ve ekonomik olarak bir mücadele vermeme gerekiyordu. İstanbul'da kaldığım bu dört senede kafamda bu düşünce şekillenmişti. O nedenle Muratpaşa'da yaptığım bu 1987–88 öğretim yılı artık benim için öğretmenlikte geçen son ders yılı olacaktı. Öyle de oldu.

Son Sarı Zarf

Meslek yaşantımda geri sayım çoktan başlamıştı. Çok sevdiğim, aşk derecesinde bağlandığım işime kırk yedi kırk sekiz yaşlarında iken son vermiştim. Artık olgunlaşmıştım. Birçok sorunla karşılaşmış, çoğunu zorluk veya kolaylıklarla aşmıştım. Belli deneyimi vardı. Güçlükler beni yıldırmamıştı. Bulunduğum okullardaki öğretmen idareci ve öğrencilere rehberlik yapıyor, eğitimin niteliğini değiştiriyordum.

Muratpaşa Ortaokulu da bunlardan birsi ve sonuncusuydu. Öğretmenlik yaptığım an farklı bir andı ve bende hep farklı özel şeyleri çıkartıyordu. Ancak burası İstanbul'du ve birçok sorun vardı. En başta trafik sorunu vardı her ne kadar ben erken çıkmaya çalışsam da, büyük şehirde geç kalmamak içten bile değildi.

Son aylardan birinde idik, sanırım Nisan ayıydı. Yine derse geç kalmıştım. Ama son hızla geç kaldığımın telafisi yapmış, dersin akışına kendimi kaptırmıştım. Ders verirken sanki hidayete eren derviş gibiydim. Geleceğin büyük insanlarını yetiştirmek olgusu bana her zaman büyük bir haz ve mutluluk veriyordu.

Ders saati bitmişti ve bende hızla merdivenlerden aşağı iniyordum. Birden aşağı kapıda uzun boylu Karadenizli müdürümüzü gördüm. Bana "Hocam bir dakika" deyip elindeki sarı zarfı uzattı. Ben bunun ne demek olduğunu biliyordum.

Zarfı cebime atıp doğruca belediye otobüslerini durağına gittim. Ve Otosan'dan otobüse atlayıp, boş bulduğum bir koltuğa oturdum. Müdür Bey yine haklı olarak beni derse geç kaldığım için uyarıyordu. Umarım bu son sarı zarf olur dedim. Ve öyle de oldu.

Ancak verilen sarı zarf yine de canımı sıkmıştı. Hele de bir öğretmenler toplantısında "Arkadaşlar ben Muhittin Hoca'ya bile sarı zarf verdim" diyerek diğer öğretmenlere de gözdağı vermesi iyiden iyiye canımı sıkmıştı. Böyle düşüncesizce konuşarak kendisine verilecek tepkinin ne olacağını kestirememişti.

Ben hemen tepkimi koydum. "Bakın Müdür Bey, ben unumu elemiş, eleğim asmış bir öğretmenim. Birkaç ay sonra da emekli olup aranızdan ayrılacağım. Ama böyle bir konuyu burada açmanız doğru değil. Burası İstanbul. Siz de geç kalabilirisiniz, diğer arkadaşlar da. Önemli olan bunu alışkanlık haline getirmemek. Ayrıca idarecilik önemli bir iştir bir yönetme sanatıdır. İdareciler yönettikleri karşısında böyle konuşmazlar, konuşurlarsa bu despotizme girer. Ben aranızdan ayrılacağım, giderayak böyle konuşmak istemezdim." diyerek bitirdim. O da teşekür etti ve Allahtan cevap vermedi. Bende daha ileriye gitmedim.

Günler hızla akıp geçti ve dönem sonu gelince dilekçemi kendisine teslim ettim. O da gözlerimdeki kararlılığı görünce dilekçeyi müdür yardımcısına uzattıktan sonra "Hocam bir çay içelim" dedi. Sonra dereden bükten konuştuk. Ve bana "Hocam birkaç sene daha çalışalım, ben gerekeni ayarlarım" dedi. Bende "Yok bitti bu iş" diyince sustu.

1987-88 öğretim yılı Ağustos ayında okuldan ayrıldım. Emekli olmuştum ve sanırım kırk yedi yaşında idim. Okuldan ayrılırken okul müdürü bana arşive kaldıracağı dosyalarımı gösterdi. Epey fazlaydı. "Hocam bu dosyaları otuz yıl nasıl taşıdın?" diye sordu. Soru anlamıydı ve dosyalar gerçekten bir adamın taşıyacağından

çok daha fazla idi. Okul müdür yardımcısına teşekkür edip okuldan ayrıldım. Emeklilik ikramiyem ve emekli aylığı cüzdanım adres gösterdiğim Ziraat Bankası'na geldi.

Eğitim Sistemi Üzerine

Birçok eğitim kurumunu başarı ile bitirmiş, yurdun dört bir yanında birçok insanı aydınlatmış, eğitmiş bir öğretmen olarak eğitim sistemimiz üzerine birkaç değerlendirme yapmak istiyorum. Umarım bu değerlendirmemi, akademisyenler, eğitmenler ve öğretmen dünyası çok görmezler. Değerlendirme de eksik kalan yanları onlar tamamlasınlar. Çünkü eğitim ve öğretim bir toplumu toplum, insanı insan yapmada en gerekli temel inşa malzemesidir. Temel üzerine yükselecek abideni nasıl bir sanat yapıtı haline gelip ayakta kalacağı ise temelin sağlamlığı ile orantılıdır.

Atatürk'ün "Ey yükselen yeni nesil Türkiye Cumhuriyeti sizin omuzlarınızda yükselecektir." sözünü anlamı eğitilmiş çağdaş öğrenimden geçmiş bir nesil ülkesini, ulusunu çağdaş geleceğe taşıyabilir anlamını taşımaktadır.

Atatürk Kurtuluş Savaşı'ndan sonra eğitim öğretim savaşını başlatmış, bu atılımlara ilk olarak Mustafa Necati'yi Milli Eğitim Bakanı olarak atamakla başlamıştır.

Mustafa Necati'nin başlattığı bu yolda Türk Milli Eğitim sistemi inşa edilmiş, çağdaş dünyanın örnek aldığı hayran olduğu atılımlar ve sıçramalarla Hakkı Tonguç ve onun zamanında kurulan Milli Eğitim kadrosuyla örnek eğitmen yetiştiren Köy Enstitüleri ortaya çıkmıştır. Köy Enstitülerinin amacı, aydınlık Türkiye için çağdaş eğitmen ve öğretmenler yetiştirmek iş içinde eğitim, eğitim öğretim içinde iş ilkesi içinde feodal yapı içinde yüzyıllardır köhneleşmiş ve yorulmuş Anadolu insanını bu yapıdan kurtar-

maktır. Tüm eksiklik ve aksamalara rağmen Atatürk devrim ve ilkelerini bugün içinde görebiliyor ve duyumsayabiliyorsak; bunun temelinde bu enstitüler vardır.

Ancak bu kurumlar CHP ve DP'nin Milli Eğitim budama siyasetleri yüzünden 1953–54 öğretim yıllarında egemen güçlerin zararına çalıştığı için kapatılmıştır. Bunların ardılı olarak gelen Öğretmen okullarında ise sadece Öğretmen yetiştirilmeye başlanmış, eğitmenlik bir kenara bırakılmıştır. Ancak bu okullara sinen Enstitü ruhu ise 1960'da açılan Öğretmen Liseleri ile tamamen silinmiş bu ruh ortadan kaybolmuştur.

Bugün eğitim fakültelerinde öğretmen adı altında yetişen eğitimcilerden kendini yetiştirenler dışında hep kendinden ve ulusunu değerlerinden kopuk ezberci sistemle yetişmiş çocuklar bulunmaktadır. Bugün bu insanların yetiştirdiği çocuklar da kendileri gibi uygulamalı öğrenimden uzak sadece ezberci sisteme dayalı olarak yetişen çocuklar olmaktadırlar. Eğitim sistemimiz ve dış güçler tarafından yıkılmıştır. Biz yeni ve aydınlık bir eğitim sistemi oluşturmak zorundayız.

Bu dileğim gerçekleşir mi bilmem ama iç ve dış güçler Türkiye Cumhuriyetini yıkmak için önce işe eğitim sistemi ile başladılar ve bir hayli yol aldılar. Eğer toplum bu gidişatı görüp ayağa kalkmazsa sonuç mutlak bir yıkımdır.

Son Söz

Bizim kuşak öğretmenlerimiz bizi öğretmen okullarında da olsa köy enstitülerinden aldıkları aydınlanmacı, Atatürkçü, çağdaş, ülkesini ve insanını seven bir eğitim anlayışıyla yetiştirdiler. Her ne kadar DP döneminde yetişmiş olsak da bunu canla başla o ilk Cumhuriyet ve köy enstitüleri ruhu ile yaptılar. İyi de ettiler. Biz de on-

lardan aldığımız feyizle ülkemize, insanlarımıza ışık olmaya, ülkesini, insanlarını seven insanlar yetiştirmeye çalıştık. Bizi yetiştirenlerin ruhu şad olsun, yolları ışıklı, aydınlık olsun.

Ben iyi bir eğitimci, deneyimli bir öğretmen olarak her daim iyi bir eğitim verip, Atamızın açtığı ışıklı yolda ülkesini, milletini, insanını ve toprağını seven insanlar yetiştirmek için canla başla çalışmış, mücadele vermişim. Bu nedenle her daim egemen sınıfın hışmını üzerime çekmişim ve iki kez açığa alınma, meslekten ihraç olma ve üç kez sürgün gibi olaylar başıma gelmiş. Birçok meslektaşım, aydın insan gibi meslekten sürülmüş, komünistlikle suçlanmışım. Kısacası başımdan birçok olay geçmiş. İşte beni bu anılar zincirini yazmaya iten şey de başımdan geçen olayların topluma ve insanımıza aktarılması gayesidir. Olaylara karşı tepkim, bakış açım, olayları yargılayışımdaki sübjektif ya da objektif eğri ya da doğru kararlar bana aittir. Ben eğri ya da doğru kabullendiğim bu yolda yürürken başıma gelen olayları topluma aktarmak, insanımızın ve eğitim dünyamızın bakış açısına sunmak istedim. Yazmak bende değerlendirmek toplumdan. Yazarken doğan hatalarım için okuyanlardan şimdiden özür diliyorum. Sürçü lisan etti isek affedersiniz. Ömrüm olursa Bizim Köyden Öte Köy Yok kitabının ikinci bölümünü de yazmak istiyorum.

Yazar olmak kolay değildir. Yazar olmak bir bilinç bir olgu bir algılayış, toplumu ve çevresini yargılamak işidir. Ben tekrar vurguladığım gibi bir yazar değilim. Kastamonu-Yenice-Taşköprü köyünde doğmuş bir çiftçinin oğlu Muhittin Göksoy'um. Şimdi ki ilçemiz Hanönü'dür. Hasbel kader Yenice'de İlkokulu bitirip öğretmen okuluna girmişim. Daha sonra kendi çabamla kendimi geliştirip Türkçe öğretmeni olmayı başarmışım. Bu arada Kamu Yönetimi Uzmanlığı diploması almayı da hak kazanmışım. Kendimce aydınlanmış bir öğretmenim. Kendime dair önemli bulduğum anılarımı beni yetiştirip bugünlere getiren toplumumuza aktarıp son

kez beni yetiştiren ülkeme, insanlarıma, toplumuma bir görev yapma amacıyla bu anılar zincirini kaleme aldım. Doğrusu yanlışı, dil ve ifada hataları elbette olacaktır. Okuyan okuyucu bu yazdıklarımı değerlendirmeye alıp kendince olumlu sonuçlara varırsa ne mutlu bana...

Benden sonraki kuşaklara, aydın düşünceli insanlara, öğretmenlere söylemek istediğim son sözler vardır. Onları söylemeden yazmayı bırakmak istemiyorum.

Otuz yıla yakın zaman dilim içinde edindiğim bilgi bikrimi ve tecrübe ışığında son sözlerimi söylüyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Kurtuluş Savaşı ile kurulmuştur ve bu savaş emperyalizme karşı verilmiştir. Bu hem Avrupa'ya hem de Osmanlı'yı yıkan emperyalizmin yerli ve işbirlikçi ortaklarına karşı da verilmiş olan cumhuriyeti kurma savaşıdır. O nedenle Türkiye'nin düşmanı yine emperyalist devletler ABD ve AB'dir. Ve tabii ki onların yerli işbirlikçileri de vardır. Bunlar Atatürk'ün ölümünden hemen sonra bu yıkıcı faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bugün de hâlâ bu faaliyetler süregelmiştir.

Özelikle ABD'nin Irak'ı işgal etmesi ile başlayan süreç çok tehlikelidir. Türkiye Cumhuriyetini yıkmak için etnik ayrımcılığı ve dini kullanmaktadırlar. Özellikle Kemalizm ve Türk Halkı onların düşmanıdır. Orta Asya ve Ortadoğu'nun ön cephesinde antiemperyalizm ruh ve düşünce yapısında kurulmuş Türkiye Cumhuriyetini yıkmadıkça onlar için rahat yüzü yoktur. Bugünkü siyasi iktidar bile onların oylarıyla gelmiş işbirlikçi bir iktidardır.

Eğer Atatürk'ün aydınlık yolundan gidip, Türkiye Cumhuriyetini ilelebet yaşatacaksak Türk toplumunu ve değerlerini ayakta tutacaksak öncelikli olarak bu emperyalizme ve onların yardakçılarına karşı durmamız, savaşmamız gerekmektedir. Eğitimci olarak, aydın olarak vatandaşlık görevimiz budur. Yoksa yarın çok

geç olabilir. Emperyalizm ve onların işbirlikçilerinin başarısı Türk-İslam dünyasının sonu olabilir. "Ne Mutlu Türküm Diyene!" diyerek Atamızın aydınlık yolundan gitmeliyiz. Emperyalistler ve onların vatan haini, gözü doymaz işbirlikçileri Orta Asya ve Ortadoğu'nun hammadde kaynaklarını ele geçirmede ve bu coğrafyaya yerleşip kalınada Türkiye Cumhuriyeti'ni önlerinde bir engel olarak görüyorlar.

Biz öğretmenler, aydınlar, vatanperver vatandaşlar uyanık olup gözümüzü açarsak, onlara fırsat vermezsek onlar emellerine ulaşamazlar. Ama uyanık olmazsa bir gün uyandığımızda çok geç olabilir ve şu anda tehlike büyüktür ve bu tehlike var olmaya devam edecektir. Çünkü üzerinde oturup, sahip olduğumuz bu coğrafya ve değerler toplamı bu tehlikeyi sürekli var etmektedir.

Bizim köy vatanın son savunma kalesidir! O nedenle bizim köyden öte köy yok diyerek sözümü bağlıyorum. Yolumuz aydın, açık olsun. İnsanlık aklını başına toplayıp bilimin ışığında yürüsün önce insan olsun. Dünya uygarlığının etik değerlerinden ayrılmasın...

MUHİTTİN GÖKSOY

BİZİM KÖYDEN ÖTE KÖY YOK

Bu kitap, alnımıza yazıldığı iddia edilen kara yazıyı değiştirmek için toplumsal mücadelede yerini alan bir öğretmenin eşi ve çocuklarıyla birlikte sisteme başkaldırışının öyküsüdür.

Muhittin Öğretmen, anılarını yazdığı "Bizim Köyden Öte Köy Yok" kitabıyla ülkemizin yakın tarihine ışık tutuyor. Toplumun derinliklerinden taşıdığı olgularla bizi düşündürüyor.

Muhittin Göksoy'un eğitim gördüğü yıllar, Cumhuriyet Devrimimizin son kıvılcımlarının küllenmeye başladığı bir dönem. Göksoy devrimci bir öğretmen. Görev yaptığı yerlerde halk örgütlenmelerine önderlik ediyor. Trabzon'un Tonya İlçesinde Türkiye Öğretmenler Sendikası Şube Başkanlığı yapıyor. Cehalet ve yobazlıkla mücadele ederken gericiliğin hedefi de oluyor. 12 Mart 1971 döneminde öğretmenlikten uzaklaştırılıyor. Köyüne dönerek eşi ve çocuklarıyla beraber yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Bu kez de köyünde ve yakın çevresinde toplumu bilinçlendirme görevine devam ediyor.

Bu anı kitabı, toplumsal belleğimizin güçlenmesine hizmet ediyor. 1970'li ve 80'li yılların canlı anıları, yüreğinizde buruk bir hüzün ve derin bir acı bırakıyor.

Kitapta Anadolu'nun bağrından çıkmış bir öğretmenin şahsında Cumhuriyet Devrimimize yönelik saldırılara tanık oluyorsunuz.

ISBN 978-975-7059-20-2

9 789757 059202